

“OM”

DHARMA JIVAN PRADIP.

(THE LAMP OF THE LIFE OF DHARMA)

OR

Shri Vijaya Dharma Suri-Ras

BY

**Nyayavisharad Nyayatirth Upadhyaya
Shri Mangalvijayaaji Maharaj**

PUBLISHED BY

**Seth Fulchandji Laxmichandji Veda,
Honorary Secretary,
Shri Yashovijaya Jain Granthmala.
BHAVNAGAR (Kathiawar).**

**[Era 2454.] Dharma Era 7. [Vikram Era 1984.
1928 A. D.**

First Edition 1000

Price Re 1-0-0

NOTICE.

Dr. Charlotte Krause, PH. D. Leipzig University. has been kind enough to write an introduction to this Dharma Jivan Pradip (i. e. the Lamp of the Life of Dharma), which is a poetical biography of Venerable Vijaya Dharma Suri in Gujarati.

PUBLISHER.

नगत्पूज्यश्रीविजयधर्मसूरिगुरुदेवेभ्यो नमः ।

धर्मलवनप्रदीप

(शास्त्रविशारद जैनाचार्य श्रीविजयधर्मसूरि-रास.)

।ता

न्यायविशारद न्यायतीर्थ उपाध्यायल
श्रीमंगलविजयल भडारान्.

प्रकाशक-

शेठ हूळयंदल लक्ष्मीचंदल वेद.
ऑ. मेहेशरी श्रीपरी.विजय जैन ग्रन्थमाला,
लावनगर.

वीरसं. २४५४

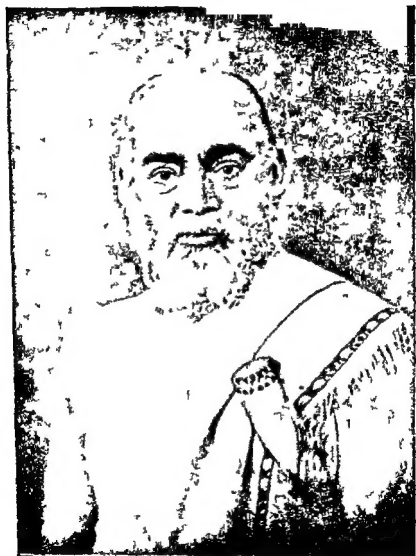
धर्मसं ६

वि. सं. १९८४

प्रथमा आवृत्ति १०००]

मूल्य १-०-०

વડોદરા-હુહાણામિત્ર સ્ટીમ પ્રિ. પ્રેસમાં અંબાલાલ વિઠ્ઠલભાઈ
દક્ષરે પ્રકાશક માટે છાપી પ્રસિદ્ધ કર્યું. તા. ૧-૧૦-૨૮.

જગત પુન્ય શ્રી વિજયધર્મસૂરી મહારાજ

ઉત્સર્ગ

જેઓની નિઃસીમ કૃપાથી હજારો બળ્યાત્માઓએ શુદ્ધાકારી બની
 પોતાના જન્મને કૃતાઈ કયો, જેઓના મહાભારત પ્રયત્ને
 ન્યાય વ્યાકરણ સાહિત્ય સિદ્ધાન્તરૂપી જૈનસરસ્વતી
 જૈનમંથના ગૃહાંગણની સાથ ગવમેંટ કૉલેજોમાં
 પણ ભેર શોરથી ગુંજારવ કરવા લાગી.

જેઓનો શુદ્ધ ચારિત્ર અને તપોબળ દ્વારા ભારતીય અને
 સંસ્કૃત યુરોપીયન રજાલરો પર જળરજસ્ત પમાવ
 પઠવાથી એશીયાટીક સોસાયટીઓએ પણ
 તેઓને માનવંતા મેમ્બર તરીકે નીમણુક
 કરી જૈનધર્મનું ગૌરવ વધાર્યું
 તેવા

જન્મત્રપ્રસિદ્ધ જગત્પૂજ્ય સ્વર્ગસ્થ ગુરુદેવ શાસ્ત્રવિશ્વારૂપ જૈનાચાર્ય
 ધીમદ્ વિજયધર્મસૂરિ મહારાજ-
 નો

હું પણ એક લઘુ સેવક અનેક ઉપકારોથી ઉપકૃત
 હોવાથી ચતુર્કિચ્છિદ્રે મુક્ત થવાની ખાતર
 તેઓમીના ચરણકમલમાં આ
 ધર્મજીવન લઘુકૃતિને
 ભક્તિપૂર્વક
 સમર્પણ
 કરું છું.

स्वर्गस्थ गुह्यदेवना यद्वधर.

इतिहासनन्वयमहोदधि नानाचार्य
श्री विजयेन्द्रसूरी भादुराज.

INTRODUCTION.

The present volume is entitled "Dharma Jivan Pradip". (i.e. "The Lamp of the Life of Dharma"), alias "Vijaya Dharma Suri Ras". As the latter title suggests, it is a poetical biography of venerable Vijaya Dharma Suri, the well-known Acharya of the Tapa Order of the Murtipujak Sect of the Shvetambar Jains, composed by learned Upadhyaya Mangalvijay, one of the monk disciples of the great Acharya.

Popularity of the Hero.

Vijaya Dharma Suri deceased only six years ago at Shivpuri (Gwalior State), where illness had obliged the indefatigable wanderer to linger, when he was passing there on a walking tour from Bombay to Benares, and where a splendid Memorial Temple has been erected in his honour, combined with a flourishing Boarding School for Jain boys (the " Viratattva Prakashak Mandal ") But even without this visible sign of the gratitude of his devotees and disciples, Vijaya Dharma Suri could never be forgotten For in India, his name is engraved in many hearts with the letters of purest reverence, as I experienced myself, while following the traces of his wanderings through Gujarat and Kathiawar last cold weather. Pronouncing the name of Vijaya Dharma Suri with respect, had the effect of a magic spell, instantaneously causing the hearts of young and old to open, and turning foreigners into friends and brothers in a trice. Not only Murtipujak Shvetambar

Jains, but Sthanakvasis and Digambars and Terapanthis too, not only Jains, but Arya Samajis, Vaishnavas, Shailvas, Parsees, Musulmans, and freethinkers too, not only sons of Mother India, but great stars amongst European scholars and high officials too, are in the crowd of the late Mahatma's admirers, disciples, devotees, and friends. Maharajas, millionaires, and dignitaries even of heterodox sects and creeds, honoured and respected him during his life-time, and still do honour and respect his memory. And even in distant Europe and America, the great Jainacharya's name is pronounced with sympathy and reverence.

His Personality.

And this is no wonder. For Vijaya Dharma Suri was not only an ideal Jain Sadhu, but his was a **personality of eminence and rare attractiveness**. His was a great and liberal mind, which made him just in the appreciation of things good and noble in other sects and religions. His was a warm heart, which made him mild towards poor infatuated fellow-creatures, whom he loved as a father does his own erring children. His was a firm soul, which made him forbearing even towards his adversaries. His was the quick intuition of a genius, who, ages before, knows the demands of coming generations, and his was a sound common-sense, which knows the needs and grievances of the present hour, and finds means to redress them. Renowned was he as a writer, a scholar, an orator, and a social reformer.

Literary Activity.

Even now, his co-religionists and country-men delight in numerous essays and other writings.

from his pen, which deal with different aspects of Jain Religion, and which, learned and devotional at the same time, resulted from a deep study of the Sacred Writings as well as post-canonical Jain Literature, and which, partly, represent what were originally sermons, recast in book-form. The titles of his chief volumes are: **Jain Tattva Digdarshana** (which originally had been read before the Convention of Religions in India on the 9th April 1909, written in Hindi) **Jaina tattvajnana** (in Sanskrit), **Indriya Parajaya Digdarsana** (in Gujarati, a Hindi as well as a Marathi translation having appeared later), **Jaina Siksha Digdarsana** (in Gujarati, translated into Hindi), **Brahmacharya Digdarsana** (in Hindi, translated into Hindi and Marathi) **Purnushartha Digdarsana** (in Gujarati), **Ahimsa Digdarsana** (Hindi) **Atma Unnati Digdarsana** (Gujarati). **Dharma Desana**. All these different works (the resp. years of the first publication of which I could not ascertain) appeared in the Series " Yaso-vijaya Jain Granthmala " in Bhavnagar. The last-named publication, the **Dharma Desana**, consists of a number of articles, which give a clear idea of the whole of Jain ethics and dogmatics, and which originally had been published, one by one, in the " Jain Shasan, " a weekly appearing under the auspices of the Acharya at Benares, from 1911 till 1914.

Educational Work.

All these different writings were meant to, and indeed did contribute a good deal to, the propagation and popularisation of Jainism in India. In order

to reach this aim so much the safer, venerable Vijaya Dharma Suri at the same time resorted to another expedient, viz. establishing a number of Jain Libraries and Jain educational institutions which, if enumerated here, would make a long list. Well-known are the Viratattva Prakashak Mandal at Shivpuri (Gwalior), the students of which are being prepared for the title examinations of Calcutta University, the Yashovridhhi Jain Balashram at Mahuva (Kathiawar) and the Yashovijaya Jain Gurukul at Palitana. It was Vijaya Dharma Suri's scheme to get trained up, in these institutions, a number not only of indigenous Jain scholars, but also Jain teachers and preachers, who would carry the spirit of Jain Religion amongst the masses, nay, even perhaps as far as Europe and America. In this connexion, it must also be mentioned that it was by Vijaya Dharma Suri's instigation, that Jain Nyaya and Jain Vyakaran were introduced as subjects for the Madhyama and Tirtha Examinations, and the "Pramana Naya-Tattva-Lokalamkar" prescribed for the M. A. Examination in Nyaya.

Activity as a Scholar.

As a scholar, Vijaya Dharma Suri had made himself a name by his edition of Hemachandra's **Yogasastra**, along with its author's commentary, which appeared in Bhavnagar, in the Yashovijaya Jain Granthmala. Of no less import, though less known, are his works on the field of **Old Gujarati Jain Literature**: viz. The **Aitihāsik Ras Sangraha**, vol. 1-3 (Bhavnagar 1920-22, Yashov. Jain Granthmala) in which 20 old historical Rasas dealing with Jain ecclesiastical history, have been edited,

અંગ્રેજી પ્રસ્તાવનાનાં લેખિકા.

નર્મદા શ્રાવિકા મુખડાદેવી (ડા. ફોજ) પાંચમી. ડી.
(વિવાલની પાયાદમા)

and The Prachin Tirthmala Sangraha (Bhavnagar, Yash Jain. Granthm. 1922), a collection of 25 Tirth-malas, i.e. small epics dealing with Jain places of pilgrimage and their history, likewise composed in Old Gujarati. Both the collections contain learned and most valuable introductions and ample notes on Chronology, History, Epigraphy etc

On the field of Epigraphy, Iconography, and Chronology, the Acharya has likewise been an indefatigable worker, since, on his extensive walking tours he used to collect and arrange all materials he happened to come across. His most valuable works on this field are however still unpublished. Only a small monograph, entitled "Devakulapatakā" has come out up-till now, which gives an account of the history of Delwada (Mewar) and is accompanied by abundant epigraphic material (Bhavnagar, Yashv. Jain. Granthm.)

Editorial Activity.

Another work of Vijaya Dharma Suri must be mentioned here, which alone would have been sufficient to make his name a lasting one: the foundation of the, Yashovijaya Jain Granthmala, 1904, in Benares, which, afterwards, was transplanted to Bhavnagar, where it still exists. It was an enterprise destined for the publication of works pertaining to the different branches of Jain literature, such as Kavya, Nyaya, Vyakaran, Philosophy, and meant, at its time, an astonishing innovation, which—thus many leading dignitaries speculated—would result in attacks on the Jain tenets and institutions from different sides. But after the prejudice had

once been broken by Vijaya Dharma Suri, many publications of Jain classical writings and canonical scriptures have followed, undertaken from various sides, and Jain studies have, since then, ever been increasing in India. If, indeed, attacks on the Jain dogma did follow, from the heterodox side, they could not but enflame the religious zeal of Jain champions to a higher enthusiasm and sharpen their mental arms.

Promoting Western Jainology.

To what degree Vijaya Dharma Suri, who could justly be called the father of indigenous Jain research, has promoted European Jain studies likewise, this is so well known that I need hardly dwell on it here. There is indeed not a single Jain Scholar in Europe or America but profited in some way or other by the great Acharya's tactful and liberal help. Vijaya Dharma Suri (it is well-known) had cultivated an extensive correspondence with the Western learned circles interested in Jainism, and every scholar concerned with Jain studies could always firmly reckon on being supplied on request with references, advice, manuscripts, books and whatever information or other materials he was in need of, through Vijaya Dharma Suri's generous hand. Scarcely any work has been written on a subject pertaining to Jainology during the last about 20-30 years whose author does not own his indebtedness to the venerable Acharya. From this fact it can be inferred what Vijaya Dharma Suri's liberal policy meant for the young science "Jainology". What was Jainology only some decades ago? And what did the West know about Jainism at that time? The

number of people who knew something about Mahavira and the other Tirthankaras, or who knew the meaning of such important every-day terms as "Pratikramana" " Kayotsarga ", " Shravaka ", " Shravika ", " Samyaktva " etc., was limited to a few scholars. Whereas, at that very time, nearly every educated European had some idea about Brahma, Vishnu, Shiva, about Krishna and Radha, about the Vedas and Upanishads, about Mahabharata and Ramayana, about the beauties of Kalidasa's poetry and about Bhartrihari's melancholy, about Nirvana and " Tatvamasi ", and there was Gautama Buddha's life, painted, in glowing colours, by the master-hand of the Western poet Arnold, a glorious piece of poetry which quickly made Buddhism popular in Europe. Thus, Buddhism had, indeed, become known, and begun to be methodologically explored in Europe long before anybody had ever heard of Mahavira's teachings. The consequence was that Jainism came to be believed to be but a recent off-shoot of Buddhism for a long time. All this could happen, since there was nobody in the Jain community who cared for an exploration or propagation of Jainism in Europe, but there were, quite on the contrary, numerous Sadhus who, in all earnest, did object to the Sacred Jain Scriptures being exposed to European eyes and to their being edited, translated and studied with a critical view, for the study of these texts then was considered (and the reader will perhaps be astonished to learn that it is still being considered in certain circles) as a privilege of initiated

Sadhus only. Regarded from this stand-point, Shri Vijaya Dharma Suri's indefatigable endeavours in contributing to the creation and advancement of Jainology are a most courageous and important step, which now, being approved of and imitated by a number of enlightened members of the Jain community, appears so simple and so self-understood.

Devadravya Dispute.

If, in all the above points, Vijaya Dharma Suri had to face an orthodox majority, who did not share, and sometimes even opposed to, his views, this is still more obvious in another of his great attempts at reformation, viz. the famous "Devadravya-Dispute", which, some years ago, set the whole community in motion. "Devadravya" means "property of the gods" and consists, according to Vijaya Dharma Suri's opinion (which is laid down in his pamphlet "Devadravya sambandhi mara vicharo". Bombay 1920), only of such things which have been deposited before the resp. idol with an explicit intention of being offered to the resp. deity, such as gifts of money, rice, betel-nuts, almonds etc, which are daily offered in great quantities in all the various Jain temples. Current custom and opinion, however, used to include in the Devadravya also the money derived from the so-called "Ghi-ni boli", a kind of auction of the right of performing certain ceremonies, by which considerable sums of money are being collected. If Vijaya Dharma Suri's opinion were to be generally adopted, in that case enormous sums of money, which, at present, are only spent for the erection and

restauration of temples, or, in other ways, for the direct service of the idol, would become available for educational and charitable purposes. Though many communities still cling to the old definition, sanctified by tradition, still there are a good number of towns and villages where the reasonable reform suggested by Vijaya Dharma Suri, has been carried through, and their number will, of course, increase in the measure in which education and enlightenment of the masses will progress.

Reforming Monastic Customs.

Another courageous attack against the giant "tradition" Vijaya Dharma Suri had undertaken, when, at the age of nineteen, he had for the first time re-entered his native place Mahava, in the garb of a monk. It had come to be an established custom that a Jain monk, whenever he preached, could do so only in a so called Upashraya, i. e. Jain assembly hall, and only sitting in the prescribed posture, the "Patiya" behind him, on his "Pat", with the "Mukhavastrika" in one, and the manuscript in the other hand. Thus the public which he addressed, consisted, of course, almost completely of Jain laymen and laywomen. Vijaya Dharma Suri however, not content with such an audience, found that it were not his laymen who were so much in need of his teaching, but, before all, those Non-Jains, amongst whom the gospel of non-violence had not yet been carried. Imitating the noble example of Lord Mahavir, he found that it was his duty as a religious teacher to speak before all and everybody who needed enlightenment. Thus, making light of old usage, he began to

deliver lectures & public addresses in all kinds of meetings, began to preach in all kinds of public places, in the very streets and bazaars, and sometimes even, standing up-right, under the open sky, before crowds in which all creeds and castes were represented. Thus he created himself a powerful expedient for carrying the Jain tenets amongst people who had never heard the name of a Tirthankar before. And this very reasonable innovation at once met with general approval, being instantly adopted by numerous Jain monks (and even nuns) of various orders and sects and the number of its imitators still increases from day to day.

Touring and Lecturing in Heterodox Countries.

Finder of new paths in so many different respects, it is no wonder that the great Jainacharya also found new roads in the literal sense of the word, viz. with reference to his very **walking tours**. It had become an established custom that Shvetambar Jain monks did never extend their walking tours beyond the limits of sweet Gujarat with its vast population of devoted laymen and laywomen, and its multitudes of comfortable Upashrayas, till venerable Muniraj Buteravji (alias Buddhivijay) had also made Kathiawar (and Punjab too) accessible for Jain monks. Since that time, the road between Ahmedabad, Cambay, Patan, Bhavnagar and Jamnagar formed their traditional march routes, following which they were always sure to find, without difficulty, food and shelter, and a circle of well-prepared and humble hearers of their " Vyakhyanas ". Vijaya Dharma Suri, however, far-sighted and audacious, found the way

beyond the traditional limit, to the proud and hostile Benares, the very central place of orthodox Hinduism begging his way, under unspeakable hardships, through a population, which had not the least idea about what a Jain monk was and what his customs etc. were. And not only did he find his way to Benares but even to the very court and to the very heart of the ruler of that place, who many times paid his respects to the great Jain Acharya, after having once become aware of his spiritual eminence. Not only thus much, but he indeed made the haughty representatives of orthodox Hindu Hierarchy bow to himself in sincere veneration, made them realize the beauties of his beloved Jain religion, and even received, from their hands, the title of "Shastravisharada Jainacharya." After a fertile activity in Benares, he proceeded to Bihar Old Sacred Magadha, the country where the last Tirthankar was born, initiated, where he wandered about preaching, and from where he went to salvation, but which is now destitute of Jainism and Jains, and inhabited by a flesh-eating population, amongst whom not a single reminiscence of the past glories of Jainism has survived. He regarded it his duty as a real son of Mahavira, to work there for the reestablishment of non-violence, and even proceeded as far as distant Calcutta, where the initiation of five of his disciples was celebrated with unheard-of splendour and display, and where the very elite of national erudition used to hang upon his lips.

Vijaya Dharma Suri Bibliography.

These few points may suffice to illustrate the fact

that the subject of the present booklet is a worthy one, an opportune one, and an attractive one. To support this, it may be added that venerable Vijaya Dharma Suri's personality and life has come to form the subject of a great number of books and pamphlets, leaving aside the mass of articles and other contributions to newspapers, magazines, and books. If all the resp- titles could be enumerated here, it would appear that Vijaya Dharma Suri has been extolled not only in Guja- rati, Hindi, Urdu, Marathi, Bengali, Simhalese, Sanskrit, English, German, French, Italian, but there exists even a highly artistic poem in Prakrit in his honour, from the pen of the famous Sanskrit writer and poet Nyaya- vijaya, who is one of the Acharya's disciples (Benares, Vira Samvat 2434) Not only thus much, but there are even two different text-books for a Puja ceremony to be celebrated in his honour, which have been practi- cally used many times. (During the last rainy season, I witnessed two Puja ceremonies of Vijaya Dharma Suri in Bombay) One of the two texts was written by the author of the present " Vijaya Dharma Suri Ras ", and bears the title of " Shree Vijaya Dharma Surishvarji Maharaj ni Ashtaprakari Puja " (Agra, Vira samvat 2451, in Gujrati), the other, composed by Muniraj Vidyavijay, the celebrated orator and writer, in Hindi, is entitled " Shree Vijaya Dharma Suri Maharaj ki Ashtaprakari Puja (Bhavnagar, Vira sam 2451).

Only some of the biographies of Vijaya Dharma

અંગ્રેજ પ્રતાવનાનાં લેખિકા.

જર્મન શ્રાવિકા મુલદ્રાદેવી (ડૉ. દૌડ) પીએચ. ડી.
(દેશી સારીમાં, બગવાનની પ્રત્ન કરવા જતાં).

Suri—such as appeared independently—are named as follows :

In English :

1. L. P. Tessitori, Vijaya Dharma Suri, ■ Jain Acharya of the Present Day, Bhavnagar, Yashovijaya Jain Granthmala (translated into Gujarati by Shih Harilal Shivilal, Bhavnagar)

2 A. J. Sunavala, Vijaya Dharma Suri, His Life and Work, Cambridge 1922

3. Vijaya Indra Suri, Reminiscences of Vijaya Dharma Suri, Allahabad 1924

In Gujarati :

4. Muni Vidyavijay, Shri Vijaya Dharma Suri Charitra, Ahmedabad 1911

5. Seth Devachand Damji, Shri Vijaya Dharm Suri Jivanprabha, Palitana 1915

6. Chunilal Shivilal Gandhi, Saaho Dharm, Limbli 1924

7. Muniraj Jayantavijay, Vihar Varnan, Bhavnagar 1926, (containing a detailed description of the deceased Acharya's walking tours).

8. Tapu Vasani, Shri Vijaya Dharma Suri ne Arghya, Bhavnagar 1927

9. Nyayavijaya, Vijaya Dharma Suri ni Vijaya Ghorhana, Bhavnagar 1927

10. Bhiksha Sayalakar, Dharma Jivan, Shivpuri 1927

In Hindi :

11. Muni Nyayavijay, Dharmagitanjali, Ujjain 1923

12. Muni Vidyavijay, Adarsha Sadhu, Bhavnagar 1918

In Urdu :

13 Vijaya Dharma Suri yane Shastravisharada Jainacharya Vijaya Dharma Suri ki Jindegi ke Kuchchh Halat, Bhavnagar, 1924.

In Sanskrit :

14. Muni Ratnavijay, Dharmamahodayam Benares 1920.

Amongst all these various works, the two biographies composed by Venerable Muni Vidyavijay, and amongst them more particularly the " Adarsha Sadhu " deserve fullest attention, since both of them are not only written on the basis of direct information, but also contain fullest details. For this reason, the " Adarsha Sadhu " is often referred to in the present Ras. and must be kept alongside the latter as a valuable supplement. On the other hand, the " Adarsha Sadhu " describing the events only as far as 1918, the Ras, in its turn, complements the former work, since it takes into consideration all the events till the Mahatma's death and even describes the fate of the deceased Acharya's group of disciples in later years.

The Vijaya Dharma Suri Ras.

In another respect too, the Vijaya Dharma Suri Ras occupies a place of its own, viz. with reference to the spirit in which it is composed. I do not mean the spirit of genuine, and often touching, " Gurubhakti ", which is common to all and every of the extant biogra-

phies—but a spirit of enthusiastic devotion to the religious and sectarian ideal which the author professes as his own, and which he not only places high above the ideals of all other religions and sects, but in whose defence and glorification he often severely criticizes heterodox confessions and institutions. Thus, e. g., a devoted and convinced Terapanthi layman must surely feel offended on reading the venerable Upadhyaya's often sarcastic criticisms of the Terapanthi Sect and its dignitaries, and whosoever owes the formation and development of his spiritual self to European & the Christian civilization, must needs feel utterly grieved on finding Christian society characterized as ' *સત્તા બે સત્તાઈ* ' (i. e. "ruining India"). But, going through the Ras with the calm mind of an investigator of Jainism one cannot but read even the polemic chapters with great interest, since they allow us to get insight into many an astonishing point of discrimination of the various sects and sub-sects, make us acquainted with many interesting monastic rules and customs, and exemplify the subtle way in which dogmatical discussions are being tackled in those circles. Moreover the observer of social life gets some insight into the causes of the present disunion of the Jain Community, into its quarrels, its weaknesses and the short-sighted policy of the majority of their spiritual guides.

The prevailing of this polemical spirit, however, should not surprise us too much since it seems to be a characteristic feature of many of the ancient Rasas, in

which the greatest part of the ecclesiastical history of Gujarati Jainism is handed down, and which venerable Mangalvijay has successfully revived in his "Dharma Jivan Pradip". All the Rasas are epic poems, and consist of a number of sections composed in different metres and melodies (deshi, chali). End-rhyme is obligatory, alternation of Doha and Dhal sections (as has been carried through in the ' Dharma Jivan Pradip ') optional for the species. The oldest Rasas dealing with subjects of Jain history, are of the 13th century. The species flourished during the period from the 14th till 16th century, and has since then come out of fashion. The older specimens, written in a very archaic Gujarati, are interesting from the linguistic standpoint. Some show real literary merits. But all of them are equally valuable for the historiographer, since they represent trustworthy historical records. (Good specimens are contained in the above-mentioned collection of Rasas edited by Vijaya Dharma Suri) Venerable Mangalvijaya's Ras truly exemplifies—in nearly all respects—the old species, and, like the ancient Rasas, it must be sung in order to display its full charm and to exhale the whole sweetness of the pure, innocent devotion and genuine piety in which it abounds. Then, the whole strange world of Jain asceticism, of which the hero as well as the author are true representatives, with its pensive world-weariness, its peace and contemplativeness and its spirit of bitter-sweet renunciation, becomes alive before our mental eye:

न च राजभयं न च चोरभयं
 इदलोकसुखं परलोकहितम् ।
 नरदेवनतं चरकीर्तिकरम्
 श्रमणत्वमिदं रमणीयतरम् ॥ १ ॥

It has a peculiar charm to watch, standing out in bold relief against this unworldly back-ground, the shape of the clear-sighted, energetic hero and his indefatigable endeavours for the progress of his community : a beautiful proof for the often denied fact that Jainism, even in the culminating product of its most rigid postulates, viz. the Jain monk, need not lead to apathy and passiveness, but has indeed much room for concentrated activity and admirable heroism.

The Author of the Ras.

As stated above, venerable Mangalvijay is a Jain Sadhu himself, and a devoted disciple of Vijaya Dharma Suri. Upadhyaya Mangalvijay is known as an excellent counoisseur not only of the Jain Sacred Writings and Jain Philosophy, but of the various systems of Indian Philosophy and their resp canonical scriptures. The results of a comparative study of the Jain and Non-Jain Indian philosophical systems he has laid down in the two volumes of his "Tattvakhyana" (Bhavnagar 1921), which are written in Gujarati, and abound in most interesting discussions on all the important points of mutual deviation. Besides, Mangalvijay has also made a good study of indigenous Sanskrit Grammar, the results of which have taken shape in his "Dharmadipika" (Bhavnagar 1925), a Sanskrit

grammar which, though based upon the Siddhahema, contains all the materials in quite a new, and very clear, arrangement : all the resp. terms of all the different classes of declension, conjugation etc being grouped together according to Western method, and various new paradigms being added. On the special field of Jain dogmatics, logic etc, the learned Upadhyay has been very busy too, as his various publications show. There is, from his pen, a **Jaina Tattva Pradipa** " (in Sanskrit), which gives a summary of Jain dogmatics, a "**SaptabhangiPradip**", which deals with a group of problems of Jain logic a "**Dravya Pradip**", and a "**Samyaktva Pradip**", all of them in Gujarati. His ability as a poet he has shown before in his "**Dharma Pradip**", a collection of spiritual hymns, and in the above-mentioned hand-book for a **Puja-ceremony** of **Vijaya Dharma Suri**

Now it might interest the reader to learn how **venerable Mangalvijayay** first came into contact with **Mahatma Vijaya Dharma Suri**, all the more since, true to tradition, which forbids the author to throw his own personality or his own personal experience too much into relief, he has refrained from touching this subject more closely in his Ras. As the writer of these few lines learned from venerable **Mangalvijay** himself, the latter was then at the age of nineteen, and a Jain layman. His name was **Mansukhlal Bhagvandas Mehta**. Along with other members of his family, he had left his native place **Linch**, a small country town near

Mehsana, in order to visit Shankheshvar, a very old and very renowned place of pilgrimage (about 50 miles distant from Linch). This place possesses a beautiful Jain Temple with an old and, as people say, miracle-working idol of Lord Parshvanath, and every year attracts big crowds of pilgrims, though the railway-station is very far away and the roads are unspeakably bad. When the party arrived there (it was on the 10th of the dark half of Posh 1896) they found two Sadhus, who had likewise undertaken the pilgrimage to the idol of Shankheshwar Parshvanath : the monk Dharmavijaya (the late Acharya Vijaya Dharma Suri) with one of his disciples. The monk's sermon on the vanity of all earthly joys and on the path of renunciation deeply impressed the pious hearers, who, afterwards, approached the Muni and freely conversed with him. And so much pleased were they with his holy company, that they stayed there for a couple of days, during which time young Mansukhlal, thoroughly examined by Dharmavijay, found plenty of opportunity to show his intellect, his learning, and his disposition to strict renunciation. In spite of his young age, he took the solemn vow of life-long celibacy before his future master. Then, following the call of filial duty, he returned to his native place, where he persevered in his former profession, till his father died, in 1898, and his brother Dalichand took over the care of the household. Now, Mansukhlal was free to fulfill his heart's desire, viz to become a Sadhu disciple of Dharmavijay. On the 6th of the dark half

of Vaishakh 1900, he became initiated at Mahuva, along with Muni Vallabhvijay, and received the monk's name Mangalvijay. The community celebrated the event with much display, and Dharmavijay delivered a beautiful sermon on the Sanskrit stanza :

भवारण्यं मुक्त्वा यदि जिगमिषुर्मुक्तिनगरीं
तदानीं मा कार्षीं विषयविषदृक्षेषु वसतिम् ।

अतः छायाऽप्येषां प्रथयति महामोहमचिराद्

अयं नन्तुर्यस्मात् पदमपि न गन्तुं प्रभवति ॥ १ ॥

For the enlightenment of his new disciples, he narrated and explained the famous allegory of the four damsels Ujjhā, Rakshita, Bhakshika, and Rohini, who, in their resp. ways of dealing with a handful of unhusked rice, are symbolical of the four classes of disciples, with reference to the way in which they profit of the teachings of their master.

After his initiation, Mangalvijay nearly always stayed with his revered Guru, accompanying him on all his vast wanderings, as well as during the various halts in the rainy seasons. After frequenting the Jain Pathshala of Benares, he passed the **Nyaya Tirth Examination** of Calcutta University in Hindu Logic in 1912, along with his brother disciple Nyayavijay, and was given the title of **Nyayavisharada** by a committee of Bengal scholars. In 1914, he was given the title of **Pravartak**, and in 1923, at Agra, he attained to the title and rank of an **Upadhyaya**. Since his Guru's death, in 1922, he has always been in the company of his brother disciples, the eldest of whom, the present Acharya Itihasatattva Maho-

dadhi Vijaya Indra Suri, succeeded to the rank and title of Vijaya Dharma Suri. Along with them, he undertook long tours, especially in Rajputana and the Central Provinces, and spent his last rainy season in Bombay, from where the group intends to proceed to the south, in order to carry the light of their faith into these distant regions with their heterodox population, true to the intentions of their great master

The writer of these few lines feels deeply indebted to venerable Upadhyay Mangalvijay for much valuable instruction most liberally bestowed on her, and thus thought it her duty to comply with the author's wish of writing an introduction to the Dharma Jivan Pradip. Though she is not a profound connoisseur of Gujarati Poetry, such as this task would require, still her zeal to show her gratitude to the author, and her sincere admiration for Jain religion, Jain asceticism, and particularly the hero of this book, may be considered as an excuse for her audacity.

May the beautiful words come true which another of Mahatma Vijaya Dharma Suri's disciples wrote, out of the depths of his devoted heart:

भवतु भवतु लोके सौख्यवृद्धिः समन्तात्

चलतु चलतु कालः प्राणिनां सत्यतथ ।

दरतु दरतु पापं श्रीजिनेन्द्रस्य पण्या

मयतु जयतु निम्नं धर्मस्त्रिमुनीन्द्रः ॥ १ ॥

Shivpuri,
14th June 1928. }

Charlotte Krause.

ઉપોદ્ધાત.

પ્રાચીન જૈન ભંડારોમાં જે અતિ વિશાળસ્વરૂપી જૈન સાહિત્ય વિદ્યમાન છે એમાં 'રાસાઓ' નો પણ મહોટો ફાળો છે. વિક્રમની ચૌદમીથી લઈને લગભગ અઠારમી સદી સુધીના સમયમાં સંખ્યાબંધ સાધુ અને ગૃહસ્થ જૈન ઠવિઓ ધર્મ ગયા. કે જેમણે 'રાસાઓ' દ્વારા જૈન સાહિત્યના અંગને અત્યંત પુષ્ટ કર્યું. બદકે એમ કહેવું જોઈએ કે ઉપ-સુંકત સદીઓમાં ભાષાદ્વારા જેટલું સાહિત્ય યોજાયું, એ બધુંયે લગભગ પદ્યમાંજ—રાસાઓમાં જ. એ બધાયે રાસાઓ બિન્ન બિન્ન દૃષ્ટિથી યોજાયા છે. કેાઈ જીવન ચરિત્ર રૂપે છે, તો કેાઈમાં કંઈ ચોક્કસ બાબતનું વર્ણન છે. પરંતુ એટલું તો ખરું જ છે કે એ રાસાઓમાંથી જૈન ઇતિહાસની જેટલી સામગ્રી પ્રાપ્ત થાય તેમ છે, તેટલી બીજા સાહિત્યમાંથી જોઈ જ મળશે. સાહિત્ય ક્ષેત્રના વિભાગોની અપે-ક્ષાએ તો એમ જરૂર કહી શકાય કે રાસાઓમાં ઇતિહાસની અસાધારણ સામગ્રી ભરેલી છે બદકે એવા સેંકડો—હજારો રાસાઓ છે કે જે કેવળ ઇતિહાસોપયોગીજ ગણી શકાય. આવા અનેક ઐતિહાસિક રાસાઓ ચાર ભાગમાં ભાવનગરની શ્રીયશોવિજય ગ્રંથમાળા તરફથી બહાર પણ પડી ચૂક્યા છે. ભંડારોમાં પડેલા એવા હજારો રાસાઓમાં કેટલાક એવા પણ હશે—એ—જોવાય છે કે—જેને ઇવિતાની દૃષ્ટિએ આપણે બહુ ઉચ્ચ સ્થાન ન આપી શકીએ—અતિ મહત્ત્વ ન આપીએ, તો પણ ઇતિહાસની

સામગ્રી તરીકે તો તે રાસાઓ ઇતિહાસ પ્રેમીઓને માટે અત્યંત ઉપયોગી છે, એમ કહેવું જરાયે ખોટું નથી. અસ્તુ.

અઢારમી શતાબ્દ પછીના ઠાળમાં એવા રાસાઓ રચવાની પ્રથા બહુ ઓછી ભેવાય છે. બદલે આ વીસમી શતાબ્દમાં તો એ પ્રથા લગભગ એટલી બધી અદૃશ્ય થઈ છે કે-કવચિત જ પૂજ્ય ઉપાધ્યાયજી શ્રી મંગળવિજયજી મહારાજ જેવા વયોવૃદ્ધ-જ્ઞાનવૃદ્ધ પુરૂષો રાસાદ્વારા પશુ પોતાના જ્ઞાનનો લાભ સામાન્ય બુદ્ધિવાળી જનતાને આપવા માટે પ્રેરાયેલ ભેવાય છે.

ઉપાધ્યાયજી શ્રીમંગળવિજયજી મહારાજ ‘દર્શન’ શાસ્ત્રના એક ધુરધર વિદ્વાન્ છે. કલકત્તા યુનિવર્સિટીના ‘ન્યાયતીર્થ’ હોવા ઉપરાંત અંગલના વિદ્વાનો દ્વારા “ન્યાય-વિશારદ”ના પદથી સન્માનિત છે. તેમના દાર્શનિક વિષયના અનેક સંસ્કૃત અને ગુજરાતી ભાષાના ગદ્યમય ગ્રંથોનો, આજે તે તે વિષયના વિદ્વાનો બડી દિલચસ્પીથી લાભ ઉઠાવી રહ્યા છે. તેમાં તેઓશ્રીએ ‘પદ્યના’ પ્રેમીઓને અને ખાસ કરીને પ્રાચીન રાસાઓની પદ્ધતિમાં આનંદ માનનારાઓને આસ્વાદ આપનાર, સ્વર્ગીય જગત્પૂજ્ય ગુરૂદેવ-શાસ્ત્ર વિશારદ જૈનાચાર્ય શ્રી વિજયધર્મસૂરીશ્વરજી મહારાજના જીવન ગણિત આ રાસ-‘ધર્મજીવન-પ્રદીપ’ નામનો રાસ, તેઓશ્રીના અનેક ઉપકારી ગ્રંથોમાં એકનો વધારો કરે છે. એ જોઈ કાંઈપણ સાહિત્ય પ્રેમીને આનંદ થયા વિના નહિ રહે.

પૂન્યપાદ શ્રી ઉપાધ્યાયજી મહારાજે પ્રસ્તુત રાસમાં જે મહાત્માનું જીવન-વૃત્તાન્ત આલેખ્યું છે, એ મહાત્માના

નામ અને કામથી કેાણ અજ્ઞાયું છે ? સ્વ. શ્રી વિજયધર્મસૂરિ મહારાજે સમયને ઝાળખી જૈનસમાજ ઉપર જે જે ઉપકારો કર્યા છે, જે જે કબ્દો સદ્યાં છે, સમાજમાં જે જે પરિવર્તનો કરાવ્યાં છે, જે જે કાન્તિ કરી છે, એ બધાના જવાબમાં સંક્ષેપથી આપણે શ્રીવિજયધર્મસૂરિને ઝાળખીએ તો એમજ કહી શકીએ કે-વિજયધર્મસૂરિ, એટલે રૂઢિપૂજા કેાની રહામે થઈ એકાકી પણે ઝુઝનારો જૈન નેપોલીયન; વિજયધર્મસૂરિ, એટલે પોતાના વિચારોની સત્યતા પર મુશ્તાક રહેનારો જૈન દયુધર; વિજયધર્મસૂરિ, એટલે વીસમી સદીનો જૈનસમાજનો એક ધર્મોદ્ધારક કિંવા નવયુગ પ્રવર્તક. સ્વર્ગસ્થ ગુરૂદેવ શ્રીવિજયધર્મસૂરિ મહારાજના જીવનના એકે એક પ્રસંગોનું ખૂબ ખારીકાધથી અવલોકન કરવામાં આવે, તો એમના એકે એક પ્રસંગોમાં નવીનતા, વૈલક્ષણ્ય, અને અદ્ભુતતા જોઈ શકીએ છીએ. શ્રીવિજયધર્મસૂરિ મહારાજમાં એક સાચા ફકીરની ફકીરી હતાં. એમણે એક સાચા સત્યવાદીની નીઠરતા સ્વીકારી હતી. અંધકરમાં-જૂની રૂઢીઓ-અજ્ઞાન જન્ય રૂઢીઓ-સમાજબળની નાશક રૂઢીઓના પ્રવાહમાં-થી જૈનભતિને બહાર એંચી કાઢવા જતાં સ્વ. ગુરૂદેવને, એ રૂઢિપૂજા કેા તરફથી જે અસહ્ય આક્ષેપ-પ્રહારો સહવા પડ્યા, એ કોઈથી અજ્ઞાયું છે શું ? શ્રીગુરૂદેવની, એ બધાઓના જવાબમાં, માત્ર એકજ ઉદ્ઘોષણા હતી: " મહારા વિચારો શ્રુતિ, યુક્તિ અને અનુભૂતિથી ખિલાફ છે, એવું જ્યાં સુધી મિદ્ધ ન કરી આપવામાં આવે, ત્યાં સુધી હું મારા વિચારોમાં એક ઇંચ પણ આઘો પાછો થઈ શકું તેમ નથી. "

શાસ્ત્રોના સમ્પૂર્ણ અવલોકન, અકાટ્ય સુક્તિયોની વિચારણા અને લાંબા કાળના અનુભવ પછી બહાર પાડવામાં આવતા વિચારોની સ્થાને ચનારાઓનું, થોડીક પ્રમથાઈ કરવા સિવાય, બીજું કંઈજ ચાલી શક્યું નથી. બદલે, એમ કહેવું જોઈએ કે સ્વર્ગસ્થ ગુરૂદેવે, શાસ્ત્રને બાધ ન આવે, ધર્મની હાનિ ન થાય, એના પુખ્ત વિચાર પૂર્વક સમયને ઓળખી જે જે નવીનતાઓનો જૈનસમાજમાં પ્રારંભ કર્યો, અને જે પ્રારંભકાળમાં જે જે વિરોધીઓ વિરોધ કરવાને બહાર પડ્યા હતા, તે તે નવીનતાઓનો, તે તે વિરોધીઓને સ્વયં આદર કરવો પડ્યો છે. વિજયધર્મસૂરિના વિજય માટે બાધી વિશેષ શું પ્રમાણ જોઈએ ? અસ્તુ,

આ બીસમી સદીના એક સાચા ધર્મયોગાનું બહુ વિસ્તાર પૂર્વક-દરેક દરેક પ્રસંગોને હાથમાં લઈ, જીવન વૃત્તાન્ત પદ્યમાં આલેખી જનતાની આગળ ધરવા માટે જૈન સમાજ જ નહિ પરંતુ આ રાસને વાંચનાર એકે એક વ્યક્તિ પૂજ્ય ઉપાધ્યાયજી મહારાજની ઋણિ રહેશે.

પૂજ્ય ઉપાધ્યાયજી મહારાજે પ્રસ્તુત રાસમાં સ્વર્ગસ્થ ગુરૂદેવતા લક્ષણ બધાં જીવન-પ્રસંગોનું વર્ણન કરવા સાથે તેમની અદ્ભુત શક્તિનો પણ પ્રસંગે પ્રસંગે આમિહુબ ચિતાર બડો કર્યો છે.

ગમે તેવા કદર દુશ્મનને પણ પ્રેમથી જીતવાની શક્તિ તેઓશ્રીમાં અપૂર્વ હતી. અથવા એમ કહેવું જોઈએ કે-એમના ચારિત્રનો પ્રભાવ એટલો બધો હતો કે ગમે તેવા દુશ્મનો પણ તેમની સામે આવતાં તેમના ચરણમાં શિર ઝુકાવતા. કાશીના પ્રાણ્યો, એક વખતે જૈનોના કદર દુશ્મન

અને તેમાં પણ યતિબ્રાહ્મણમ્ એ તો જાતિવૈરનું ઉઠાહરણ.
જૈનોનો સ્પર્શ થતાં ગંગાજીમાં સ્નાન કર્યા સિવાય એમને
ઘરે જવું કદપે નહિં, આવા વિરોધી જમાનામાં એકજ વીર
વિજયધર્મસૂરિ નીકળ્યો કે જેણે અનેક અપમાનો, તિરસ્કારો
તોફાનો સહીને પણ મધ્યકાશીમાં જૈનજંડો ફરકતો કર્યો;
એટલું જ નહિં પરંતુ કાશીના એજ વિરોધી પડિતો
અને ખુદ કાશી નરેશને પણ પ્રેમથી આકળ્યાં. પોતાની વિદ્વત્તા
અને સાધુતાનો પરિચય કરાવ્યો. બંગાળ અને મગધના
ધુરંધર વિદ્વાનોની મુલાકાતો લઈ, પચીસસો વર્ષ ઉપરની
ભારતવર્ષની સાચી સાધુતા હજી જૈન સાધુઓમાં છે, એનું
જ્ઞાન કરાવ્યું. એટલુંજ નહિં પરંતુ જૈનસાધુ કેવળ સાધુજ
નથી હોતા, પરંતુ હિંગ્ગળ વિદ્વાન પણ હોય છે, એનું જ્ઞાન
કરાવ્યું. વિજયધર્મસૂરિના પવિત્ર નામની સાથે લગાવાતું
“ શાંત્ર વિશારદ જૈનાચાર્ય ” નું પદ, એ ઉપાધ્યયની
ચાર દિવાલોની વચમાં સો પાંચસો હાજી હા કરનારા શ્રાવક
-શ્રાવિકાઓનું આપેલું પદ નહિં હતું, પરંતુ ઉપરના એક
વખતના વિરોધી, પરંતુ પોતાની સાધુતા, વિદ્વત્તા અને
દયાળુતાથી મુગ્ધ થયેલા બ્રાહ્મણ પંડિતો અને મહારાજા
કાશી નરેશનું આપેલું પદ હતું.

આવી આવી કેટલીયે અદ્ભુતતાઓ આપણા સ્વર્ગસ્થ
શુદ્ધેશ્વરના જીવનમાં વિદ્યમાન હતી. જેની વિદ્વત્તા અને
સાધુતાની સૌરભ ન કેવલ ભારતવર્ષમાંજ ફેલાયેલી છે,
યુરોપ અને અમેરિકા એ સૌરભથી થેલું બન્યું છે. ત્યાંનો
વિદ્વદ્ સમાજ, જ્યાં સુધી શ્રીવિજયધર્મસૂરિ આ સંસાર
માં રહ્યા ત્યાં સુધી પત્રો દ્વારા, કે છેવટે જાતે ભારતવર્ષમાં

આવીને એ સૌરભનો સ્વાદ લેવા બ્રમરની માફક બ્રમણ
કરતોજ રહ્યો. આજે પણ પ્રાય કેઈ વર્ષ એવું આલી નહિ
જતું હોય, શિવપુરીના એમના સમાધિમંદિરમાં યુરોપના એક-એ
-ચાર-વિદ્વાનો પણ ફૂલની પત્તી ચઢાવવાને ન આવતા હોય.

આવા અદ્ભુત ચરિત્રધારી-કર્મયોગી મહાત્માના જીવન-
ચરિત્રો ગદ્યમાં કે પદ્યમાં દરેકે દરેક ભાષામાં લખાવાં જોઈએ.
વાંચનારા એ બાણીને ખુશી થશે કે આપણા ચરિત્રનાયક-
શુકદેવના જીવનચરિત્રો, અત્યાર સુધીમાં, જ્યાં સુધી હું
બાણું છું, સંસ્કૃત, ગુજરાતી, હિંદી, બંગાળી, મરાઠી, અંગ્રેજી
સિંહલી, ફ્રેંચ, જર્મન, ઇટાલીયન આદિ ભાષાઓમાં નિકળી
ચૂક્યાં છે. હું પોતાને અત્યંત લાગ્યશાળી સમજું છું કે-
આ બધાંયે જીવન ચરિત્રોમાં સૌથી પહેલામાં પહેલું
ચરિત્ર, ગુજરાતી અને તે હિન્દીમાં લખવાનું સૌલાગ્ય
આ ઉપોદ્દશાતની પંક્તિયોના લખનાર, શુકદેવના નમ્રાતિ
નમ્ર આ સેવકને પ્રાપ્ત થયું હતું.

અત્યાર સુધીમાં બહાર પડેલાં બધાંયે જીવન-ચરિત્રો
ગદ્યમાં છે, જ્યારે પદ્યમાં સૌથી પહેલામાં પહેલું આ જીવ-
નચરિત્ર આલેખી પૂજ્ય ઉપાધ્યાયજી મહારાજે ખરેખર
મહાન ઉપકાર કર્યો છે.

માફ નમ્રમન્તવ્ય છે કે-સ્વર્ગસ્થ વિજયધર્મસૂરિજી
મહારાજ, એ મનુષ્ય માત્રને માટે એક આદર્શ પુરૂષ હતા.
એમના જીવનની એક એક બાબત દરેકે ધ્યાનમાં લેવા જેવી

અને તેથી તેઓશ્રીનાં ગદ્યમાં કે પદ્યમાં બુદ્ધી બુદ્ધી દષ્ટિએ
જેટલાં ચરિત્રો લખાય તેટલાં વધારેને વધારે લાભકર્તા છે,
એ ચોક્કસ છે.

પૂજ્ય ઉપાધ્યાયજી મહારાજે એકંદર ચાર ખંડોમાં આ

ઉપોદ્ધાતના લેખક.

શામનદીપક

મુનિરાજ શ્રી વિદ્યાવિજયજી મહારાજ.

રાસ વિભક્ત થયો છે. ચોક્કસ ચોક્કસ પ્રસંગોનું પ્રત્યેક ખંડમાં રાસાઓની જૂની રૂઢીપ્રમાણે પ્રારંભમાં કેટલાક રૂઢા, અને પછી ઢાળો આપી છે. ઢાળોના રાગો સંસ્કૃત છંદોની સાથે સંબંધ ધરાવનારા નથી, પરંતુ જૂની દબના છે. કેટલીક ઢાળોમાં આજઠાણના નાટકીયા રાગોનું પણ નિશ્ચય જોવાય છે. અત્યારના જીવાનિયાઓને એવા-એમની મનપસંદગીના-રાગોમાં પણ મહાન પુરૂષના જીવન-પ્રસંગો વાંચવાના મળે, એ પણ લાભકર્તાજ છે.

પૂજ્ય ઉપાધ્યાયજી મહારાજે પ્રસંગે પ્રસંગે સંસારની-શરીરની-લક્ષ્મીની-અનિત્યતાના પ્રસંગો હાથ ધરી વૈરાગ્યનું વર્ણન બહુ સુંદર રીતે કર્યું છે. ઉદાહરણ તરીકે પ્રથમ ખંડની ત્રીજી ઢાળ. આમાં સંસારની અસારતાનો અરોઠો ચિતાર ખડો થયો છે. કયા જાળ્યાત્માને એ વાંચી ઘડીબર વિષય-સંસાર-કુટુંબ અને શરીરાર્થ ઉપર અભાવ નહિં થાય ?

ઠાઠ ઠાઠ પ્રસંગે અપ્રાસંગિક વર્ણન થઈ ગયું છે. એ જરા ખટકે છે. ઢાળતા તરીકે પ્રથમ ખંડની ચોથી ઢાળમાં, મૂલચંદ ઘર છોડી જાવનગર જાય છે. ત્યાં શુદ્ધશ્રીવૃદ્ધિ-ચંદ્રજી મહારાજને વંદન કરી બેસે છે, પછી શ્રીવૃદ્ધિચંદ્રજી મહારાજ તેઓને પૂછે છે:—

“ધર્મભાજ દઈ પૂજતા રે, કેમ આવ્યા શુણધાર ?

કિહાંથી તુમે આવીયારે? કિહાં જાવાનો ઉદ્દેશ ?” ૧

જાના ઉત્તરમાં મૂલચંદના મુખથી, જે આધ્યાત્મિક શબ્દો ઉચ્ચર્યા છે-જાવળીના કહેવરાવી છે, એ જરા ખટકે છે. અહિં તો માત્ર દ્રવ્ય જીના, જે કહી ૪-૫ માં કહેવરાવી છે, તેજ ઉચિત હતી, કારણ કે આ વખતે મૂલચં-

દમાં એટલું જ ન નહિં હતુ કે-જેના સુખે આવે આધ્યાત્મિક જવાબ શોભી શકે ! અરુતુ.

એકદર રીતે રાસની રચના સુંદર છે. પ્રસંગ પ્રસંગનાં આધ્યાત્મિક અને શાસ્ત્રીય વર્ણનો જેમ વિદ્વાનો માટે આનંદ ઉપજાવનારાં છે; તેમ શિન્ન ભિન્ન પ્રકારના નવા જૂના રાગોથી અને ભાષાની સરળતા તેમજ રસિકતાથી સામાન્ય વર્ગને પણ આ રાસ અતિ આનંદ ઉપજાવનાર છે.

સ્વર્ગસ્થ ગુરૂદેવ શ્રી વિજયધર્મસૂરિના જીવન ગર્ભિત આ રાસનું નામ ધર્મ-જીવન-પ્રદીપ આપવામાં આવ્યું છે, એ પણ સમુચિતજ છે—સાર્થક છે. ગુરૂદેવનું જીવન, એ ખરેખર પ્રદીપ છે. સંસારની વાસનાઓમાં રાચી-માચી રહેલા આત્માઓને એમના કલ્યાણનો સાચો માર્ગ બતાવનાર સાચો પ્રદીપ છે. જૈનસાધુઓજ નહિં, પરંતુ યાવત સમસ્ત જાતિના સાધુઓને, પોતાની સાધુતાનું સાચું જ્ઞાન કરાવનાર આ જીવનચરિત્ર એક પ્રદીપજ છે. ‘આચાર્ય’ જેવી મહાન્ જવાબદારીવાળી પદવીઓ ધરાવનારા મહાત્માઓને એમની જવાબદારીનો પ્રકાશ પાડનાર આ એક પ્રદીપ છે.

વાંચનારા વાંચે, વિચારે તો આમાંથી આમાંના એક એક પાનામાંથી—એક એક પંક્તિમાંથી ઘણું ઘણું જાણવાનું, શીખવાનું ને આદરવાનું મળે તેમ છે. વાંચો, વિચારો અને ચરિત્રનાયક શ્રીવિજયધર્મસૂરિ મહારાજને આદર્શ રાખી એમના જીવનનું અનુકરણ કરો ણીજ વિજયધર્મસૂરિ થઇ બહાર પડો, એજ આકાંક્ષા, ઐ શાન્તિ; !

શિવપુરો (ગ્વાલીયર)

જેઠ વ. ૨ ૨૪૫૪

ધર્મ સં. ૬.

વિદ્યાવિજય.

વક્તાન્વેશ વિશેષ.

રાસાન્વેશ લખવાથી થતા ફાયદાઓ વિગેરેનું સામાન્યરીત્યા હિગ્દર્શન સૂચનારૂપે શ્રીમાન્ વિદ્યાવારિધિ મુનિરાજ શ્રીવિદ્યાવિજયજીએ લખેલા ઉપોદ્ધાત પરથી સ્પષ્ટરૂપે તરી આવે છે. એટલે તે વિષે વિશેષ ચિંટપેષણ કરાવાની જરૂર ન રાખતાં પ્રસ્તુત રાસ લખવાનો મહારો ઉત્તુ કયો છે તે જણાવવાની આવશ્યકતા હોવાથી તે વિષે કંઈક ઉલ્લેખ કરવો તે અસ્થાને તો નહીજ ગણાય.

યદ્યપિ મહારી ઇચ્છા શુરુદેવના જીવનને સંસ્કૃતમાં આલેખવાની તીવ્ર હતી. કારણ કે તે દ્વારા તે સાહિત્યની સેવામાં બનતો ફાળો વર્તમાન કાલમાં-સંસ્કૃતની ાસ હયામાં આપવો જરૂરનો હતો. તથાપિ કેટલાક મહારા આત્મીય બંધુઓની આતરિક લાગણી તરફ દોરાઈ માતૃભાષામાં પ્રાચીન પદ્ધતિ પ્રમાણે શુરુદેવના જીવનને રાસરૂપે લખવા પ્રેરાયો તેમાં પણ આસ કરી ચાન્તમૂર્તિ મુનિરાજ શ્રી-જયંતવિજયજીનો તે વિષે મણો સદ્ભાવ હતો કે આપ શુરુ દેવના જીવનને રાસમાં લખો જેથી તમામ જીવો તે દ્વારા લાભ ઉઠાવી શકે અને સંસ્કૃતમાં લખવાથી તો તેના બહુ-કારો જ લાભ હોવાના, બીજાઓ તો તેથી વચિત રહેવાના માટે તમામને લાભદાયક રાસ બનાવવો એ મહને તો ઉત્તમ

લાગે છે. કિંચ હાલમાં તો રાસાઓ લખવાની પદ્ધતિ પણ લુપ્તપ્રાય જોવામાં આવે છે, તેને પણ ઉત્તેજના મળશે અને ગુરુદેવનું જીવન પણ અનેક અર્થનીય વિષયોથી ભરપૂર હોવાને લીધે તે દ્વારા વિદ્વાન્ તથા સામાન્ય જન-સમુદાય એ બંને લાભ જરૂર ઉઠાવવાના આવા પ્રકારની તેઓની પ્રેમાળુ લાગણીને માન આપી તે જ વખતે આગરા ચાતુર્ભાસમાં અર્થોત સંવત્ ૧૯૮૦ ના શ્રાવણ શુદ્ધ પાંચ-મીના દિવસે પ્રારંભ પણ કર્યો, પરંતુ વચમાં વિદ્વો અનેક આવવાથી વાચક વર્ગની સમક્ષ બહાર મૂકવા ભાગ્યશાળી થઈ શક્યો નહી. કારણ કે શ્રેયાંસિ बहुविघ्नानि भवन्ति महतामपि એ ન્યાય તો બ્યારે સર્વના શિર પર સ્વાર કરી રહ્યો હોય ત્યારે મારી સાથે લેહલાવ ન રાખે એ દેખીતી વાત છે.

પ્રસ્તુત રાસમાં ગુરુદેવના જીવનને લગતા પ્રાય ઘણા ખરા વિષયો જે કે અર્થવામાં આવ્યા છે, છતાં અવશિષ્ટ પણ ઘણા રહેવા સંભવ છે; કેમકે તેઓશ્રીનું જીવન એકદેશીય તો હતુંજ નહી, કિંતુ આખા જગતના તમામ જીવોને પરમાત્માના શાસન તરફ રુચિ ઉત્પન્ન કરાવવામાં જ તત્પર હતું અને પ્રયત્નપણુ તેવોજ. ભગીરથ આદર્યો હતો તે જગપ્રસિદ્ધ છે.

તેઓશ્રીનાં કાર્યો તરફ દષ્ટિપાત કરતાં કાર્યો પણ અનેક દષ્ટિજોયર થાય તેમ છે. અપરંચ જે કાર્યો બીજાઓથી થવાં અશક્ય હતાં તેવાં પણ ઘણાં કાર્યો જનતાની સામે પ્રત્યક્ષ રૂપે સિદ્ધ કરી બતાવ્યાં છે.

૧૥ પ્રથમ રાત્રિની આજ્ઞા નહીં તે જુ
 કારણ એ વલણે વ્યવસાયની લીધે
 વધા વધાવત તો પેંડર મરારા નામ
 એ અચિત્ત તલાવ તથા અચિત્ત
 નામ રાત્રિઓ દીગા પશુનાં ધુઓને
 વેવાની આજ્ઞા ન આપી પ્રેમ વ્યાકુલ
 પાંતેનો ખુલાશો છે માટે વ્યવસાય
 મલવાનું છે દેશ સેવકાલ ત્યાં વાગુ
 મારે બનનારી નેચતના પૂર્વે સાત
 રાત્રિ અચિત્તનો ખપ રૂંડવો મનો
 રૂંડિને અભ્યેષ નબ્બા દેવા નબા
 રૂંડના નરૂંડા દેવદરશિ રૂંડતાં
 આદરને તાદરવા વહિ પ

રૂંડરૂંડવા
 દેવદરશિ રૂંડતાં

સ્વર્ગીય ગુરુદેવના હસ્તાક્ષરો.

આવા મહાત્માશ્રીનું જીવન, મહારા જેવો અત્યંત પુદ્ધિવાળો પામર જીવ લખવા સાહસ કરે એ કેટલી બધી અયોગ્યતા ગણાય ! છતાં પણ શુભે યયાશક્તિ યતનોયં એ નિયમાનુસાર બાલચેષ્ટાફે જે કાંઈ લખવામાં આવે અને તેમાં નિરસતા, દુહતા, છંદોભંગતા વિગેરે દોષો પણ જોવામાં પ્રાય જરૂર આવવાના, પરંતુ તે ઉપર ધ્યાન ન આપતાં તેના ભાવાર્થ ઉપર ખ્યાલ આપવો; કારણ કે હું ત્યાં કવિપણાનું બિરુદ ધરાવતો હઉં ત્યારેજ મહાનુભાવોને તે ઉપર ધ્યાન આપવાની આવશ્યકતા રહે પણ હું તો પ્રથમથી જ જણાવી ગયો છું તેમજ બાલચેષ્ટાફે જ લખવા માગું છું. છતાં પણ તેમાં દષ્ટિદોષથી યા પ્રમાણથી જે કંઈ ત્રુટીઓ રહેવા પામી હોય તેને જો શુભ લાગણીથી સૂચવવામાં આવશે તો તે ઉપકારની સાથે સ્વીકારાશે.

ઉપર્યુક્ત રાસમાં બે વિભાગ છે. એક ગુરુદેવના જીવન સંગંધી અને બીજો તેઓશ્રીના પદ્મધર ઇતિહાસતરવ મહોદધિ વિજયેન્દ્રસૂરિજી મહારાજ સંબન્ધી છે. તેમાં ગુરુદેવનું જીવન તો ચાર ખંડોમાં ગુંથાયેલ છે, ત્યારે તેઓશ્રીના પદ્મધરનું જીવન પરિશિષ્ટ વિભાગમાં આજેખાએલું છે. તેમાં પણ ગુરુદેવના જીવન પ્રસંગમાં તો વચમાં વચમાં દ્રવ્યાનુયોગ વિગેરે અનુયોગનું પણ દિગ્દશનફે પ્રદશન કરવામાં આવેલ છે. તે માટે પ્રસ્તુત રાસ હરેકને ઉપયોગી થઈ પડે તેવા ધરાદાથી લખવામાં આવેલ છે.

કિંચ એમાં જેટલું લખાણ છે તે સર્વે સાપેક્ષફે છે,

તેને કોઈએ પણ એકદેશીય અર્થોત્ત એકાંતરૂપે જોવાની ઉતાવળ કરવી નહીં. કારણ કે પરમાત્માનો માર્ગ જ સાપેક્ષ વચનરૂપ છે અર્થાત્ અનેકાંત છે; તેથી અમુકને ઉદેશીનેજ અમુક વાત છે એ જોવાની ઉતાવળ ન કરતાં અનેક દષ્ટિએ અર્થોત્ત વિપુલ દષ્ટિએ જોવા શિખવું જોઈએ. બાસ જઠામણ કરવામાં આવે છે. અપરંચ જે મહાશયો ઉપયુક્ત રીત્યા-ગુણગ્રાહક દષ્ટિથી અવલોકન કરવાની આહવા કરશે તેને તો પદે પદે અપૂર્વ ગુણો જ મળવાના બાકી તો જેવી દષ્ટિ તેવી સામગ્રી.

પ્રસ્તુત બે વિભાગ લખવાનો હેતુ અહિં જો બતાવવામાં ન આવે તો તે પણ અપૂર્ણ જ લેખાય. ગુરુદેવનું જીવન લખવાનો હેતુ તેઓશ્રીનો હું અત્યંત કૃપા પાત્ર છું. તેઓશ્રીએ મહારા જેવા એક નહાના ગામમાં પશુની માફક જીવન વ્યતીત કરનાર પામરપ્રાયને અનેક રીતે ઉપદેશ દ્વારા સમજાવી કર્મ-કીચડમાં ખૂચેલને બહાર કાઢવા અનેક પ્રયત્નો કરી નિર્ગ્રંથપ્રાવચની અર્થોત્ત આહંતી દીક્ષા પ્રદાન સાથે ગ્રહણ અને આસેવન શિક્ષારૂપી અમૃતથી સિંચી આરિત્રમાં ખૂબ દઢતા સપાઠન કરાવી વાણારસીમાં ન્યાય વ્યાકરણ સાહિત્યનો ખૂબ અભ્યાસ કરાવી સિદ્ધાન્તામૃતનું પાન કરાવવા ભગીરથ પ્રયત્ન કરનાર મહાન્ ઉપકારી ગુરુદેવના ઉપકારનો બહલો વાળવા હું કેવી રીતે સમર્થ થાઉં ? એક અક્ષર પ્રદાન કરવાવાળાનો ઉપકાર પણ જ્યારે કોઈ પણ કાલે સ્વર્ગન પુરુષો બૂલી શકતા નથી, તો પછી આવા માહા-

ભારત શાસ્ત્રાભ્યાસ કરાવનાર મહાપુરુષનો ઉપકાર કહો. કોઈ પણ રીતે જૂઠાય તેમ છે ખરો. અર્થાત્ ણીલકુલ નહીં. અને તેનો બહલો પણ વાળવો મહારા જેવાને તો અત્યંત અશક્ય છે. છતાં પણ કૂલ નહીં તો કૂલની પાંખડી એ ન્યાયનું અવલંબન કરી જીવન-પ્રદીપરૂપ એક પાંખડી તેજોશ્રીના ચરણ-કમલમાં ચઢાવું તો તે અનુચિત તો નહોત જણાય; તેમ મહાપુરુષો પણ ધણા ઉદાર હોવાથી આ મહારી નહાની પાંખડીનો અસ્વીકાર કરે તે પણ બની શકે જ કેમ ?

જે કે ગુરુદેવ સ્થૂલ શરીર દ્વારા મહારી સામે નથી, તો પણ તેજોશ્રીએ કરેલ અપૂર્વ કામો દ્વારા પ્રાપ્ત કરેલ જે યશ તે રૂપી શરીર તો આખા જમતૂમાં વ્યાપ્ત હોવાથી જ્યાં જ્યાં દષ્ટિપાત કરું છું, ત્યાં ત્યાં ગુરુદેવ સાક્ષાત્ નજર સામે જ જોવામાં આવે છે.

યદ્યપિ બાહ્યદષ્ટિથી ગુરુદેવ સ્વર્ભવાસી યમા છે, તથાપિ મારી આંતર દષ્ટિથી તો પ્રત્યક્ષ હોવાથી સાક્ષાત્ હું તેજોશ્રીના ચરણ-કમલમાં તે પાંખડી ચઢાવું છું તેનો સ્વીકાર કરવો તે તેજોશ્રીનું જ કામ છે. પૂજકની કૃત્ત્વ તો સાચા દિલથી પૂજા કરવી તે જ છે. તેના સ્વીકાર પર ધ્યાન આપવાની કાંઈ પણ જરૂર છે જ નહીં હું પણ એક ગુરુદેવનો પૂજક હોવાથી મારી કૃત્ત્વ તો પૂજા કરવાની જ છે, સ્વીકાર પર દષ્ટિપાત કરવાની કંઈ પણ જરૂર છે જ નહીં. કિંચ તેવા મહાત્માની જીવન-પ્રદીપ લખવારૂપે મહત્ત્વ

શક્તિની પૂજા ક્યાં અને મારી ચઢાઈરીતપા પૂજા કરવાની શક્તિ ક્યાં ? એ બેનો વિચાર કરતાં તો કોઈ પણ રીતે બની શકે તેમ છે જ નહીં છતાં પણ શુભ કાર્યમાં શક્તિ અનુસાર પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. કેમકે જીતી શક્તિ ગોપવવાથી પવ વીર્યાન્તરાય લાગે છે. એ વાતનો ખાસ ખ્યાલ કરી ઉપયુક્ત કાર્ય કરવા તત્પર થવો છું.

પરિશિષ્ટ વિભાગ લખવાનું કારણ પણ તેઓશ્રીના પટ્ટધર ઇતિહાસતત્ત્વમહોદધિ જૈનાચાર્ય શ્રીવિજયેન્દ્રસુરિજી મહારાજનો પણ મહારા ઉપર ખાસ ઉપકાર છે તેઓશ્રી પણ વખતો વખત યોગ્ય વિચારો યોગ્ય સામુદાય સામગ્રીઓ અને આંતરિક પ્રેમભાવ વિગેરે નિરંતર પ્રદર્શિત કરતા આવ્યા છે. તે માટે તેઓશ્રીના ઉપકારનો બહોલો વાળવો તે પણ મહારા જેવાને તો અશક્ય પ્રાય હોવા છતાં પણ તેઓના ગુણાનુવાદરૂપ પરિશિષ્ટ ભાગ લખી તેઓશ્રીના ઉપકાર-ઋણથી કેટલેક અંશે મુક્ત થઈશ એવી સંભાવના પૂર્વક પરિશિષ્ટરૂપી ફૂલની પાંખડીને તેઓશ્રીના ચરણ-કમલમાં ચઢાવીશ તો જરૂર તેઓશ્રી ઉદાર હોવાથી સ્વીકાર કરી મહારા જેવાને પ્રોત્સાહન આપવાના જ એવી આંતરિક ભાવના રાખું છું.

કિંચ જેઓએ ખૂબ ભક્તિ પૂર્વક પોતાનાથી બનતો ફાળો આપી આ ગ્રંથને સુશોભિત કર્યો છે, તેઓનાં શુભ નામ આપવાં તે પણ અસ્થાને તો નહીં જ ગણાય તેમાં સુખ્યતયા ભાગ લેનાર ગુરુદેવના ઉપકારને ખબર પાડ કરનાર

મુશીલા, અનેક ભાષા શાસ્ત્રમાં નિષ્ણાત, સદાચારિણી, જ-
 મન વિદુષી શ્રાવિકા શ્રીમતી મીસ કૌઝે. પી. એચ. ડી.
 (મુલદ્રાદેવી)એ પ્રસ્તાવના અંગ્રેજીમાં લખી પોતાની
 ભક્તિ જે પ્રદર્શિત કરી છે, તેઓનો તથા શ્રીમાન વિદ્યા-
 વારિધિ શાસનદીપક-મુનિરાજ શ્રીવિદ્યાવિજયજીએ શુજરા-
 તીમાં ઉપોદ્ધાત લખી ગ્રંથ ખૂબ શૃંગારવાનો જે પ્રયત્ન કર્યો છે
 તેમનો અને ગ્રંથ લખવામાં પ્રોત્સાહ આપનાર શાન્તમૂર્તિ
 મુનિરાજ શ્રીજયંત વિજયજી અને પંડિતવર્ય લાલચંદ-
 ભાઈએ પ્રદેશ સુધારી જે સેવા બજાવી છે તેઓ વિશેષનો
 પણ ઉપકાર માનવો અનુચિત તો નહીજ ગણાય; ને હેતુથી તે
 સર્વનો ઉપકાર માની છેવટે આ ગ્રંથની અંદર પરમાત્માની
 આજ્ઞાથી જે કંઈ વિરુદ્ધ લખાણ હોય ત્યાં દ્રષ્ટિદોષથી તે માટે
 મિથ્યા દુષ્કૃત માગી વિરમુ છું ઈ શાંતિ.

ધર્મ સં. ૬

અપાઠ સુદિ પંચમી

લેખક મંગલવિંજય.

મુ. આદેલા (વરાહ પ્રાંત)

બે બાલ.

આ જે અત્યુત્તમ સમય અમારે પ્રાપ્ત થયો છે, એમ કહેવામાં લગાર સંકેતનો અવકાશ નથી. કારણ કે જગત્-પૂજ્ય મહાત્મા વિજયધર્મસૂરીશ્વરજી મહારાજનાં જીવન વૃત્તાંતો અનેક ભાષામાં બહાર પડી ચૂક્યાં છે, પરંતુ માતૃ-ભાષા (ગુજરાતી) માં પદ્યરૂપે સંપૂર્ણ જીવન તો આ ધર્મજીવનપ્રદીપ રાસમાં જ આલેખાયેલ છે. એના લેખક ન્યાયવિશારદ ન્યાયતીર્થ, ઉપાધ્યાય મંગલવિજય મહારાજ છે તેઓશ્રીએ પોતાની કસાયેલી કલમથી અનેક ગ્રંથો લખી પ્રકાશમાં મૂકવા અમેને જે આપેલ છે તેથી અમે એમના ઘણાજ કૃતજ્ઞ છીએ.

તેઓશ્રીના આજ સુધીમાં સંસ્કૃત, હિન્દી, ગુજરાતી વિગેરે ભાષામાં લખેલા દસ ગ્રંથો તો બહાર પડીજ ચૂક્યા છે. આ ગ્રંથનો નંબર અગીયારમો છે. તેઓશ્રીના તાર્ત્ત્વિક ગ્રંથો જૈન, જૈનેતરોમાં ઘણાજ પ્રસિદ્ધિ પામેલા છે, એ વિષે તો કોઈના બે મત છેજ નહિ. તેવા વિદ્વાન્ સાધુ જ્યારે આવા ગ્રંથો બનાવે તેમાં તો કહેવું જ શું ?

ખીજા પક્ષ અનેક ગ્રંથો લખેલા છે, તે પણ જ્યારે બહાર પડશે ત્યારે સમાજ ઘણો જ આનંદિત થશે.

તેઓશ્રીએ તેવા અનેક ગ્રંથો લખી આ ગ્રંથમાળાને જે પુષ્ટ બનાવી છે, તે વિષે તેઓશ્રીનો જેટલો ઉપકાર માનીએ તેટલો થોડો છે. અંતિમ પ્રાર્થના એ છે કે ખીજા ગ્રંથો જલદી બહાર પાડવા ભાગ્યશાળી થઈએ.

લિ. પ્રકાશક.

ધર્મ-જીવનપ્રદીપ રાસના પ્રકાશનમાં દ્રવ્યસહાયક
સદ્ગૃહસ્થોની શુભ નામાવલી.

નકલ

૩૫૦ પોરણાંદરનિવાસી દાનવીર શેઠ વરજીવનભાઈ
મૂલચંદ તથા રુગનાથભાઈ મૂલચંદ પોતાના
ધર્મપ્રિય ભાણેજ સ્વર્ગસ્થ ભણુશાળી દયાળ-
ભાઈ ગંગાધરના સ્મરણાર્થે.

૧૦૦ જામનગરનિવાસી ઝવેરી જગજીવનભાઈ પાના-
ચંદ તરફથી.

૧૫૦ ઝ્યાવર નિવાસી રાયબહાદુર શેઠ કુન્દનભલજી
લાલચંદજી ડોઠારી : મહાલક્ષ્મી મીલ માલીક.

૬૫ બોરનિવાસી શેઠ ડાહ્યાભાઈ કાળીદાસ તરફથી.

૩૫ માંગરોળનિવાસી શેઠ પ્રાણુલાલ વેલજી તરફથી.

ઉપર્યુક્ત મહાશયોએ જે સહાયતા આપી શુભ-સક્તિ
પ્રદર્શિત કરી છે, તેઓનો ધન્યવાદની સાથે ઉપકાર માન-
વામાં આવે અને આવીજ રીતે જ્ઞાનદાન સેવા સંપાદન
કરવા સાધ્યશાળી અને એવી વિનંતિ કરવામાં આવે છે.

વિ. પ્રકાશક.

અનુક્રમણિકા.

વિષય

પૃષ્ઠ.

- ૧ જર્મન શ્રાવિકા જ્ઞેન મુભદ્રાદેવી (મીસ કૌઝે, પી. ઝેચ. ડી.) ની અંગ્રેજી પ્રસ્તાવના.
- ૨ શાસનદીપક મુનિરાજશ્રીવિદ્યાવિજયજી મ-નો ઉપોદ્ધાત.
- ૩ વજ્રાવ્ય વિશેષ.
- ૪ બે બાલ.

ખંડ પહેલો.

- ૧ જન્મથી દીક્ષા પર્યન્ત નિરૂપણ ૧-૨૩
- ૨ ગુરુકુલ-વાસ
- ૩ ગુરુ મહારાજે આપેલ આશિષ
- ૪ અન્તિમ ઉપદેશ
- ૫ પૂજ્ય વૃદ્ધિચન્દ્રજી મહારાજનો સ્વર્ગવાસ
- ૬ ગુરુદેવ-વિહાર વિગેરે પ્રતિપાદ્ય વિષયો ૩૦-૩૬

ખંડ બીજો.

- ૧ કાશીગમન
- ૨ પાઠશાલા-સ્થાપન
- ૩ ગ્રન્થમાલાનું ઉદ્ઘાટન
- ૪ કાશીનરેશ-સમાગમ
- ૫ પ્રયાગરાજ કુંભમેળામાં

માલવીઆજીના આમંત્રણથી ગમન

વિષય

પૃષ્ઠ

- ૬ રામમિત્રન શાન્તિ વ્યાખ્યાન
 ૭ સંમેતશિખરાદિ તીર્થયાત્રા
 ૮ કલકતા આગમન
 ૯ પાંચ હીક્ષાઓ
 ૧૦ નદીઆ શાંતિ પાવાપુરી વિગેરેમાં આગમન
 ૧૧ કાશી-પ્રત્યાગમન વિગેરેનું નિરૂપણ ૪૦-૧૦૬

ખંડ ત્રીજો.

- ૧ પદવી-પ્રદાન
 ૨ પશુચાલા-સ્થાપન ઉપદેશ
 ૩ સાધુ છાત્ર પરીક્ષા પ્રદાન
 ૪ કાશીથી વિહાર
 ૫ આથા આગમન
 ૬ ભેષપુર સ્તોત્રિત્તમ-સંમેલન
 ૭ ઉદેપુર આતુર્ભાગ.
 ૮ કેમરીમાલ તીર્થની યાત્રા
 ૯ અમદાવાદમાં મચેલી વ્યાખ્યાનોની ધામધુમ વિગેરે
 પ્રતિપાદન. ૧૧૦-૧૭૫

ખંડ ચોથો.

- ૧ રાજનગરથી વિહાર
 ૨ ભોમધી તીર્થ યાત્રા કરી વીરમગામ ચાલ ઉપરીયાલા
 તીર્થની યાત્રા

વિષય

૫૪

- ૩ પાલીતાણા ચાતુર્માસ.
- ૪ ભાવનગર મહુવા પ્રકરણ
- ૫ અમરેલી ચાતુર્માસ
- ૬ જુનાગઢ તીર્થની યાત્રા
- ૭ વેશવળ પ્રજાસપાટણ
- ૮ માંગરોળ બરેલની યાત્રા
- ૯ પોરબંદર પ્રકરણ.
- ૧૦ રાજકોટ થઈ જામનગર ચાતુર્માસ.
- ૧૧ મોરબી ખંભાત સુરત થઈ મુંબઈ ચાતુર્માસ.
- ૧૨ શિવપુરી ચાતુર્માસ
- ૧૩ ગુરુદેવ-સમાધિ
- ૧૪ ગુરુદેવ-નિર્વાણ
- ૧૫ સમાધિ-મંદિર પ્રતિષ્ઠા વિગેરેનું વિસ્તૃત વિવેચન

૧૭૬-૨૪૮

પરિશિષ્ટ વિભાગ.

- ૧ સમાધિમંદિર પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ સમન્ધિ નિરૂપણ.
- ૨ આગરા સંઘની વિનતિથી હરહર થઈ આગ્રા આવાગમન
- ૩ આગરામાં પ્રતિષ્ઠા-મહોત્સવ.
- ૪ જ્ઞાન-મંદિર-સ્થાપના
- ૫ આચાર્યપદવી-પ્રદાન
- ૬ ચાતુર્માસ-વિનતિ
- ૭ શિવપુરીમાં ઉ. મંગલવિજયજીને ચાતુર્માસની આજ્ઞા

- ૮ વૃન્દાવન ગુરુકુલ આમંત્રણ
 ૯ વૃન્દાવન-ગમન
 ૧૦ વ્યાખ્યાનોની ધૂમ
 ૧૧ શિવપુરી આતુમોસ
 ૧૨ માળવા યજ્ઞને ખીવાણ્ણદી આતુમોસ
 ૧૩ આબુલુ તીર્થયાત્રા
 ૧૪ નયાગહેર આતુમોસ
 ૧૫ સુક્ષ્મદ્રાદેવી પ્રતારોપણ મહોત્સવ
 ૧૬ શિવપુરી પ્રત્યાગમન
 ૧૭ મુંબઈના ગૃહસ્થોની વિનતિ
 ૧૮ મુંબઈ આતુમોસ
 ૧૯ અન્તરીક્ષપાર્શ્વનાથ યાત્રા વિગેરે નિરૂપણ ૨૪૮-૨૮૮

સમાપ્ત.

નમો નમઃ શ્રીપ્રમુધર્મસૂરયે ।

ધર્મ-જીવન પ્રદીપ.

(વિજયધર્મસૂરિ-રાસ)

પ્રથમ ખંડ.

દૂહા.

- જય યુગાદિ જિનેશ્વરા, જય કચ્છાભંડાર;
જય પ્રથમ તીર્થંકરા, જય જય જગદાધાર. ૧
- ઈતિ ઉપદ્રવસંહારા, મિથ્યા-તિમિર હરનાર;
ધર્મચક્રી જગદીશ્વરા, જય શાન્તિ કરનાર. ૨
- જન્મતારક ચિન્તામણિ, જય જય નેમિ કુમાર;
યદુવંશશિરોમણિ, ભવ્યાંભોજ—દિનકાર. ૩
- સ્વોચિત કર્મમાં તત્પરા, કમઠ ધરણુપતિ બાણ;
સમભાવે વતો સદા, જય પાર્શ્વ જગલાણ. ૪
- જગ-રક્ષણ સમર્થ છો, જગ-વિધ્વંસન શક્ત;
તેહવા તુમે બલવાન છો, પણ ન કર્યું બલ વ્યક્ત. ૫

સંગમ સુરાધમ ખરો, રૌદ્રધ્યાન-મંડાર;
 કયોં ઉપસર્ગ આકરો, પણ નહિ દુઃખ લગાર. ૬
 અનાચાર દેખી કરી, કૌપ ધરી મન રોષ;
 નાઠો રોષ મનમાં ધરી, રોષ ગયો દુઃખપોષ. ૭
 કલ્યાણવૃક્ષારામ ખરા, હિમાલય શ્રુત-ગંગ;
 વિશ્વાંભોજ-દિવાકરા, નમો મહાવીર જિન ચંમ. ૮
 અભિધા યોગી થકે સદા, પ્રભુમે ઉઠી સવાર;
 તે શુરુ ઇન્દ્રભૂતિ કદા, ભૂલું ન મનથી લગાર. ૯
 જન-જડતા સંહારિણી, પાહાણ પલ્લવ કરનાર;
 તે લગવતી દુઃખહારિણી, શ્રુતદેવી મન ધાર. ૧૦
 શુરુદેવ પ્રભુમી કરી, ધર્મ-જીવન મુખકંઠ;
 ચરિત્રરૂપ મનમાં ધરી, ગાવું ધર્મસૂરીન્દ. ૧૧
 કિહાં ચરિત્ર-સાગર, કિહાં જડબુદ્ધિ અજાણ;
 સૂરજ ખદોતરસમ ખરું, અંતર મ્હોરું જાણ. ૧૨
 પણ શુરુ-કૃપાકટાક્ષથી, જિહ્વા અતિ લલચાય;
 શુણ ગાતાં શુદ્ધ પ્રેમથી, તન મન વિકસિત થાય. ૧૩
 ઉત્તમના શુણગાનથી, જિહ્વા થાય મુપવિત્ર;
 ઉત્તમતા આવી વરે, જશ પામે અમણિત. ૧૪
 શુણ ગાતાં સૂરિરાજના, સંલવ ખલના હોય;
 ઉત્તમ નર જે પરિહરે, શુણઆહી શુદ્ધ સોય. ૧૫

દાણ ૧.

(એમ કેમ સિદ્ધિ વર્ધા મુનિરાયા-એ દેશી)

લક્ષ યોજન જ'ખૂદ્દીપ ધારો,
હાં રે એ છે ગુણી-રત્નોનો આધારો રે;
ભવિજન મન ભાવો.

નાભિસમો મધ્ય મેરુ વિચારો,
હાં રે દ્વાપ્ત યોજન ઉચ્ચાધવાળો રે. ભવિં ૧

સપ્ત ક્ષેત્રી પટ પર્વત ભરીઓ,
હાં રે ગુણ કાંધથી ન જાય કળીઓ રે. ભં

ભરત હૈમવત ને હરિ ધરીઓ,
હાં રે વિદેહ રમ્યક ન વિસરીઓ રે. ભવિં ૨

હેરણ્યવત ઐશવત સારો,
હાં રે સાત ક્ષેત્ર તે મનથી વિચારો રે; ભં

હિમવત ને મહાહિમવત ધારો,
હાં રે નિષધ નીલ શ્કિમ વિકારો રે. ભવિં ૩

શિખરી પર્વત છટ્ટો વિચારો,
હાં રે જ'ખૂદ્દીપમાં તે અવધારો રે; ભં

તેહમાં વળી ભરતક્ષેત્ર ઉદેશી,
હાં રે મુણે વાત કહું મુખદેશી રે. ભવિં ૪

પટ ખટા વળી તેહના જાણો,
હાં રે તે સાધે ચક્રવર્તી રાણો રે; ભં

આર્ય અનાર્ય દેશ ઘણેરા,
હાં રે સાણીપચવીસ આર્ય ભલેરા રે. ભવિં ૫

જિન ચક્રીની ઉત્પત્તિ ત્યાં લાવો,
હાં રે એથી બીજે ન મનમાં લાવો રે; ભ૦

તે કારણથી તે આર્ય વખાણો,
હાં રે જિહાં જન્મે ધર્મચક્રી રાણો રે. ભવિં ૬

ધર્મશબ્દ શ્રવણે આર્ય ઘણેરા,
હાં રે ગણનાએ બાણો ભલેરા રે; ભ૦

સર્વોત્તમ સૌરાષ્ટ્રને બાણો,
હાં રે જિહાં વિમલાચલ સુપ્રમાણો રે. ભવિં ૭

જન ભદ્રિક વસે શુણ્ડરાણી,
હાં રે જિન-વચનમાંહે લય લાગી રે; ભ૦

વિમલાચલ ફરસે મન વિમળા,
હાં રે દુઃખ દોહડા બંધ સખળા રે. ભવિં ૮

તેહ ગિરિની સમીપ વખાણો,
હાં રે મધુમતી^૧ નગરી મન બાણો રે; ભ૦

શુવન્તસ્વામી નામે પ્રસિદ્ધ,
હાં રે વીરવિભુ દેવાલય સિદ્ધ રે. ભવિં ૯

ભાવડ^૨ ભાવડ^૩ ભૂમિ એ ધારો,
હાં રે કયો વિમલાચલનો ઉદ્ધારો રે; ભ૦

વનસ્પતિ બહુ જાતિની જાણો,

હાં રે રસાલ દુમોને વખાણો રે. ભવિં ૧૦

શ્રીફલ ફલ તીહાં લીસે ઘણેરાં,

હાં રે રાણાગની વચ્ચમાં ભલેરાં રે; ભ૦

અનેક વાડી અનેક આરામ,

હાં રે જગ મનમોહનનાં એ કામ રે. ભવિં ૧૧

વ્યવહારી અનેક તિહાં ભારી,

હાં રે શ્યામવચ્છ કુટુંબ ગુણધારી રે; ભ૦

પાંચ ભાઇ પાંડવ-સમ જાણો,

હાં રે એમચન્દ્ર-તનુજ વખાણો રે. ભવિં ૧૨

હેમચન્દ્ર રાયચન્દ્ર નિહાળો,

હાં રે લક્ષ્મીચંદ ને વેલજી ધારો રે; ભ૦

રામચન્દ્ર પાંચમા મન જાણો,

હાં રે એ કુટુંબ વિસ્તાર વખાણો રે. ભવિં ૧૩

રામચન્દ્ર સિદ્ધાંતના જ્ઞાતા,

હાં રે જ્ઞાન્તસ્વભાવી ગુણીમાં ખ્યાતા રે; ભ૦

કેમળાવતી દેવીને ધારો,

હાં રે તસ ધર્મપત્ની કહી ગાવો રે. ભવિં ૧૪

સૌભાગ્યવંતી ને સતી-શિરોમણિ,

હાં રે જિનભક્તિમાં ન વિસરાણી રે; ભ૦

હરખી નિરખી જિન-ગુણ ગાવે,

હાં રે મનમાં આનંદ ન માવે રે. ભવિં ૧૫

પુત્ર પ્રથમ દેવીએ જાણે,
 હાં રે નામ નરસિંહ કરાણે રે; જાં
 મૂળનક્ષત્રમાં બીજો વળાણો,
 હાં રે મૂળચન્દ્ર સહુ એ પીછાણો રે. ભવિં ૧૬
 ગતિ ગજરાજ સુખ દિવરાજ,
 હાં રે મનમોહન છે શિરતાજ રે; જાં
 સાત વરસ તણો જળ થાવે,
 હાં રે વિદ્યાધ્યયન પિતા મન લાવે રે. ભવિં ૧૭
 પાઠશાલામાં જાણે નિશદિન,
 હાં રે અક્ષર ન લાણે લયલીન રે; જાં
 ઉપદેશ આપી બહુ સમજાવે,
 હાં રે ધર્મ મંગલ મન નહિ ભાવે રે. ભવિં ૧૮

ફૂડા.

અધ્યયનકાલ જાણે ઘણો, લાણ્યા ન અક્ષર એક;
 વ્યસન મેહોટું સદા તણું, દ્રવ્ય જોવાની એ ટેક. ૧
 નિશદિન દ્રવ્ય હરણ કરી, રમે જૂગાર અપાર;
 માત પિતા ચિંતા ધરી, આપે શિખ તે વાર. ૨
 દ્રવ્ય-વિનાશક પુત્રનું, નહિ ઘરમાં સુઝ કામ;
 જુઓ સગપણ સ્વાર્થનું, અજાણિનું એ ધામ. ૩
 એકાંતે બેસારીને, કહે પિતા સુણો વાત;
 સદા વ્યસન છોડીને, રહો ઘરમાં સુખ સાત. ૪

વાણી મુણી પિતા તણી, લાગી ચિત્તમાં ચોટ;
મનમાં રીસ આવે ઘણી, ધરતા નિજ મન ખોટ. ૫
મારગ જાતાં મુનિવરા, દેખીને ચિંતે સ્વરાજ;
હે હે કાયં આ શું કર્યું?, છોડી નિજ કુલ-લાજ. ૬
આણુ ભાગી ગુરુવર્ગની, છોડ્યો આત્મિક ધર્મ;
શી ગતિ યાશે અમ્હ તણી, જાણે કેવલી મર્મ. ૭

ઢાળ ર.

(વાસુપૂજ્ય વિદ્યાસી, ચપાના વાસી, પૂરો અમારી આસ-એ દેશી)

વૈરાગ્યવાસના જાગી, બાવઠ ભાગી; આગળ વાત રસાળ;
મુનિવરોને દેખી, કર્મ ઉવેળી, કરે મનમાં વિચાર.
કેઈ ન કરે તે, મેં કર્યું હવે, કેમ ઉતરું ભવ-પાર;
વૈરાગ્ય ચિન્તારત્ન સમ કહ્યો રે, ભવ જલ તારણહાર રે. વૈં ૧
ગુરુ-શરણુ વિના નહિ રે, માહરો કેઈ આધાર;
પૂર્વ પુણ્ય ઉદયે કરી રે, મળ્યા ચિંતામણિ સાર રે. વૈં ૨
કૃપા કરી મુજને કહો રે, કેમ ઉતરું ભવ-પાર;
આધિ વ્યાધિ છૂટે સહી રે, ન રહે દુઃખ લગાર રે. વૈં ૩
યોગ્ય જીવ જાણી કરી રે, આપે દેશના તે વાર;
જ્ઞાન વૈરાગ્ય વિના નહિ રે, તરવાનો કેઈ આધાર રે. વૈં ૪
જ્ઞાન વિનયથી પામીએ રે, જ્ઞાન દીપકસમ જાણ,
હેય જ્ઞેય ઉપાદેયના રે, અર્થની યાએ પહેચાણુ રે. વૈં ૫
જ્ઞાન વિના ચારિત્ર નહિ રે, જાણે ત્રિશુવન-નાથ;
તે માટે ઉદ્યમ ઘણો રે, કરો વૈરાગ્યની સાથ રે. વૈં ૬

૫૮ ખંડ રાજ્ય છોડી કરી રે, ચક્રવર્તી થકે તેહ;
 તે ચારિત્ર લની જે થકે રે, તે લહે દુઃખ-વિછેહ રે. વૈં ૭
 સુણી ઉપદેશ સોહામણો રે, કરવો એહવો ઉપાય;
 ચારિત્ર-રત્ન જેથી મળે રે, લવ-બ્રમણ મીટ જાય રે. વૈં ૮
 બ્રમણ દુઃખો સહ્યાં આકરાં રે, કહેતાં ન આવે પાર;
 ચક્રિગતિ-ચોકની વેદીમાં રે, લવ-પાટણમાં ધાર રે. વૈં ૯
 નિર્મલ લાવથી જાણીએ રે, સંવેગ શ્રદ્ધા નિદાન;
 મિથ્યા-વેલીને પરિહરી રે, માગે વિરતિનું દાન રે. વૈં ૧૦
 આત્મ-સાથે નિર્માળ મને રે, કરે ત્યાં શુદ્ધ વિચાર;
 સદ્ગુરુના સુપસાયથી રે, ધર્મ સંગલ દુઃખ જાય રે. વૈં ૧૧

હૂહા.

પુત્ર—વચન જાણી કરી, માતા મન અકળાય;
 દૈવ ઓળાંભો મન ધરી, કૌપે કળકળી કાય. ૧
 થર થર કંપે હૃદયમાં, નયણે આંસુની ધાર;
 સ્વજન કુટુંબના દિલમાં, થયો આઘાત અપાર. ૨
 બોલાવી મૂળચંદને, સમજાવે તે વાર;
 ચારિત્રમાર્ગ લેઈને, પાળવો ખડ્ગની ધાર. ૩
 લઘુ વયમાં ન પળી શકે, કરો મનમાં વિચાર;
 ખેલ નહીં બાળક તણો, સમજો મનમાં લગાર. ૪
 હઠ કદાચહ નહિ કરો, કરો વૈરાગ્ય અભ્યાસ;
 જ્ઞાનદશા અનુભવ ધરો, ચારિત્રનો એ પ્રકાસ. ૫

ઢાળા ૩.

(ગોપમ મ કર પ્રમાદ—એ દેશી.)

ધિક ધિક વિષય કપાયને છ રે, ધિક ધિક મોહ સ્વભાવ;
 દેવ મરી તિય^ય હુવે છ રે, ચકી નરકે વિભાવ રે;
 પ્રાણી રે મ કરીશ વાર લગાર. ૧

વિરસ વિષય સુખ લેશમાં છ રે, અટતું મન અટકાય રે. પ્રાણી રે,
 સંસાર કાસીસમ કહો છ રે, પુત્ર વનિતાનો સ્નેહ;
 નિજ ઉદેશ ન સાચવે છ રે, ખાય કાંસો નર તેહ રે. પ્રાં ૨

ઘાતક સુભટ સામટા છ રે, દ્રવ્ય કુટુંબ નિહાળ;
 ગરજ લગે છ છ કરે છ રે, ગરજ વીતે થાય કાળ રે. પ્રાં ૩

કુટુંબ કળીકો સ્વાર્થી છ રે, સ્વાર્થીઓ છે સંસાર;
 માત પિતા પણ સ્વાર્થી છ રે, ભાઈ ભગિની પણ ખાર રે. પ્રાં ૪

દેહ અધિર ધન ધિર નહી છ રે, યોવન જલના તરંગ;
 મદિરાધટ સમ દેહડી છ રે, તેહમાં શો હોય રંગ રે. પ્રાં ૫

રસ રુધિર માંસ મેદથી છ રે, અસ્થિ વીર્ય મન લાવ;
 સ્નાયુ સીવી બહાર ઉજળી છ રે, શરીર કોથળી ભાવ રે. પ્રાં ૬

બાહ્ય અને આભ્યન્તરે છ રે, શરીર જો વિપરીત થાય;
 સમળી કાગ ઉડાડવા છ રે, યત્ન કરવા દિલ જાય રે. પ્રાં ૭

નવ દ્વાર અશુચિ તણું છ રે, વહેતાં રહે નિશ-દિન;
 નગર-ખાળ-સમનિરખવાં છ રે, શુદ્ધ ન થાય કોઈ દિન રે. પ્રાં ૮

ગરલની વેદના આકરી જ રે, સહેવાં દુઃખ ત્યાં અપાર;
 કષ્ટમાત્ર સુખ નવિ હુવે જ રે, શો કહું તેહનો વિચાર રે. પ્રાં ૬
 મમતા-રાક્ષસી-વશ થઈ જ રે, રખડે ચેતન ખહુ વાર;
 તે માટે સમતા ગ્રહી જ રે, લેશું સંયમ-ભાર રે. પ્રાં ૧૦
 વચન સુણી કુંવરતણાં જ રે, મનમાં કૌપ ન માય;
 રોષ ભરી વચને વહે જ રે, શો કરે તું અન્યાય રે.

જાયા ! રે દીક્ષા કદિ ન લેવાય. ૧૧

જિહાં લગે જીવ માહરો જ રે, દેહ પિંજરની છે માંહ;
 તિહાં લગે છોડું નહી જ રે, મુજ મન મત દે છેહ રે. જાયા ૦૧૨
 પ્રાણ કહું તો અધિક નહી જ રે, સુણે મૂળચન્દ્ર કુમાર ! ;
 કેણે ધૂર્તે તને ભોળવ્યો જ રે, કેણે સમજાવ્યું અસાર રે. જાયા ૦૧૩
 ધન કમાવો સુખ ભોગવો જ રે, કરો સંસાર વિલાસ;
 રાગ-વશો માતા વહે જ રે; બૂલી ધર્મ સુવાસ રે. જાયા ૦૧૪
 મન ચિંતે મહિમાનિધિ જ રે; આજ્ઞા ન દે કોઈ વાત;
 ભાગીને સંયમ ગ્રહું જ રે, ધર્મ સંગળ સુખ શાત રે. જાયા ૦૧૫

ફાંડા.

આજ્ઞા અસંભવ જોઈને, નીકળ્યા લઈ અધરાત;
 ભાવનગરમાં આવીને, કરે વિચારોના વ્રાત.

શું કરવું કિહાં જઈ વસું ? , કોણ આગળ કહું વાત ? ,
 સુથર પાસે જઈ વસું, ચેતનને સુખ-શાત.

દૈવયોગે શ્રાવક મળે, કહે પોતાનો વિચાર; ।
શુરુ-ચરણે આવી મળે, તેહની સાથ સુખકાર.

૪

ઢાળા ૪

(સાહેબ શિવ વસીઆ—એ દેશી)

વંદના કરી શુભ ભાવથી રે, હૃદયે હરખન માય શુરુલ સુખકારી
સુખકારી રે ભવિ-હિતકારી રે, તુમે લવજલ-તાપણુહાર; શુરુલ
ધર્મ-લાભ પૂછતા રે, કેમ આંચા ગુણધાર, શ્રદ્ધાવંત સારા.
કિહાંથી તુમે આવીઆ રે, કિહાં જાવાનો ઉદ્દેશ ? શ્રદ્ધાવંત૦૧
એમ પ્રશ્નો મુણી શુરુતણા રે, આપે ઉત્તર મુવિશેષ. શ્રદ્ધા૦
લાવ-પાટણુમાંહે વસુ' રે, ચઉગતિ ચાક મોઝાર; શુરુ૦
લાખ ચૈરાશી બજારમાં રે, રખડું નહિં કંઈ સાર, શુરુ૦
કપાયાનલ તિહાં લાગીઓ રે, નહિં છોડ્યું કોઈ કથાન. શુરુ૦ ૨
તે કારણ તિહાંથી ભાગીઓ રે, આંચો અટવી મેદાન, શુરુ૦
ચૌર મહ્યા તીહાં સામટા રે, લૂટ્યું સઘળું તે ધન, શુરુ૦
રાગ દેવ બે મુખ્ય હતા રે, મોહરાજના દિવાન, શુરુ૦
કોઈ જીવને છોડ્યા નહિ રે, શું કહું મારું નિદાન. શુરુ૦ ૩
સ્વજન કુટુંબ સહુ ભાગીઆ રે, એકલો રહ્યો હું ત્યાં રાત, શુરુ૦
મેં જાણ્યાં સવિ કારમાં રે, નહિં યાય કોઈ ત્રાત; શુરુ૦
ભાવ ખીના કહી માહરો રે, દ્રવ્યથી કહું મુણો વાત, શુરુ૦
મહુવા નગરમાંહે વસુ' રે, શિવપુરી જાવા ઉદ્દેશ. શુરુ૦ ૪.

ગુરુ-શરણુ વિના નહિ રે, નહિ પહોંચું તે દેશ, ગુરુ૦
 તુમ દરિસણુ મુજ મન વચ્ચું રે, તુમ દરિસણુ સુખકંઠ; ગુરુ૦
 તુમ દરિસણુથી પામીએ રે, સઠળ પદાર્થના વૃંદ, ગુરુ૦
 કૃપા કરી મુજ દીણીએ રે, સર્વ વિરતિનું દાન. ગુરુ૦ ૫
 વચન સુણી મૂળચંદ્રનાં રે, ગુરુ મહાકૃપાનિધાન, શ્રદ્ધા૦
 કામ ઘણું કઠિણ છે રે, નહિ સાહસનું સ્થાન; શ્રદ્ધા૦
 માથે મેરુ ઉપાધીને રે, તરવો જલધિ અપાર, શ્રદ્ધા૦
 અગ્નિ-ફરસ ન સહી શકે રે, વેળુ-ઠવળ સમ આહાર. શ્રદ્ધા૦ ૬
 તેહથી સંયમ આઠડું રે, નહી જલદી કર વિચાર, શ્રદ્ધા૦
 માથે લોચ કરાવવો રે, સહેવા પરિસહ અપાર; શ્રદ્ધા૦
 તપ કરવા બહુ પ્રેમથી રે, બાહ્યાભ્યન્તર સાર, શ્રદ્ધા૦
 મહી રમ્યા શય્યા વિષે રે, સુષું પદંગ નવિ ધાર. શ્રદ્ધા૦ ૭
 છોડવી મમતા શરીરની રે, બીજાની શી કહું વાત, શ્રદ્ધા૦
 વચન સુણી ગુરુજી તણા રે, ભાષે ઉત્તર લલી ભાત; શ્રદ્ધા૦
 શૂરા નરને સોહીલું રે, ગુરુવચન સુપ્રમાણ, ગુરુ૦
 અલ્પ-દુઃખે બહુ સુખ હુવે રે, તે તો દુઃખ નવિ જાણ. ગુરુ૦ ૮
 ચઉ ગતિમાં ભમતાં થકાં રે, સદ્યાં મેં દુઃખ અપાર, ગુરુ૦
 તે આગળ તિલમાત્ર છે રે, મેરુ સરસવ મન ધાર; ગુરુ૦
 કૃપાનિધિ કૃપા કરી રે, મુજ આપો શુભ દાન, ગુરુ૦
 આજ્ઞા માત્ર પિતા તણી રે, મેળવો શુભ નિદાન. ગુરુ૦ ૯
 પ્રજાચક્ષુ તાત માહરા રે, નહી આપે તે ખાસ, ગુરુ૦
 આજ્ઞા કેમ આપે સહી રે, હું તસ પ્રાણસુવાસ; ગુરુ૦

તે વિના દીક્ષા નવિ હુવે રે, સમજાવો મન ધરો ધ્યાન, શ્રદ્ધા ૦
વિનય વિવેક બહુ સાચવો રે, તુમે છો બુદ્ધિનિધાન. શ્રદ્ધા ૦૧૦

અનુકૂળતા સવિ મેળવી રે, કહો નિજ મનનો વિચાર, શ્રદ્ધા ૦
નિરાશ થઈ પાછા વળ્યા રે, મનમાંહે ખેદ અપાર; શ્રદ્ધા ૦

બહુ કષ્ટ તે વચને થયું રે, પણ નહિ અવર પ્રકાર. શ્રદ્ધા ૦
નિજ ઘર પાછા આવીને રે, ધર્મ મંગળ કહે સાર. શ્રદ્ધા ૦ ૧૧

દ્વિતી.

અનુમતિ દેવા તાતની, ગયા સન્મુખ તત્કાળ;
પુત્ર-વંદન નિહાળીને, વચન વદે સુરસાળ. ૧

રાત લઈ નાશી ગયા, એકાકી નિરધાર;
ભણી ચિંતાતુર થયો, મનમાંહે અપરંપાર. ૨

હા ! મૂળચંદ્ર ! તું કીહાં ગયો, હા ! કુલ-દીપક ખાસ,
હા ! મુજ પ્રાણાધાર ખરો, હા ! મુજ પ્રેમ-પ્રકાસ. ૩

શિર કુટે દુઃખ લાવતી, તુમ માત સસનેહ;
રોતી હૃદય કંપાવતી, ધરતી મન દુઃખ એહ. ૪

આત્મધ્યાનવશ હું થઈ, કઈં વિકલ્પ અપાર;
મોહવશે શુદ્ધ બુદ્ધ ગઈ, ન કયો મનમાં વિચાર. ૫.

ઢાળ ૫

(ચેતનજી ! ચેતો કેમ નથી દુનિયામાં તારું—એ દેશી.)

પિતાજી ! સુણો ગુરુ-શરણુ જગ સાઈ,
 મુજ મન લાગે ઘણું પ્યાઈ રે આ પ્યાઈ રે; પિતાજી
 ભવ-સમુદ્રથી પાર ઉતારે, મિથ્યાત્વ-કીચથી ઉગારે;
 ગર્ભની વેદનાઓને હઠાવે; અજ્ઞાન દૂર ભગાવે રે
 ભગાવે રે. પિતાજી ૦ ૧

શ્રદ્ધા વિવેક-દીપક પ્રગટાવે, શમ સંવેગ પધરાવે;
 નિર્વેદતા અનુકંપા જણાવે, આસ્તિકતાને સમજાવે રે
 સમજાવે રે. પિતાજી ૦ ૨

ગાડી વાડી લાડીમાં સહુ ભૂલ્યો, પુદ્ગલભાવમાં દૂલ્યો;
 કાળ અનંતો એળે ગમાયો, પણ ધર્મ—ધન ન કમાયો રે
 કમાયો રે. પિતાજી ૦ ૩

પુદ્ગલ-પરાવર્ત અનંતાં, ભવ-અટવીમાંહે ફરતાં;
 સુખ તણો ભવ લેશ ન દીઠો, ફેમટ ફરે થંછ ધીઠો રે
 આ ધીઠો રે. પિતાજી ૦ ૪

દુર્જન-સંગની ગોઠડી મીઠી, જાણી નહિ તે મેં બૂઠી;
 ખાન પાન ગાન તાનમાં પહેલો, ધર્મે લાગવા માંડે બહેલો રે
 આ બહેલો રે. પિતાજી ૦ ૫

દમડી એક ના કટોરે સંભાળી, ખીર ભરી રઢીયાળી;
 દસ કલાક તક નહી ખરાળી, જલદી ખાવાને નિહાળી રે
 આ નિહાળી રે. પિતાજી ૦ ૬

ત્યાંથી નીકાલી પેટે પધરાવી, જીઓ તમાસો થયો ભારી;
 દ્રવ્યપે કક્ષાશયે સંભાળી, પિત્તાશયે વિકરાળી રે
 વિકરાળી રે. પિતાશ્રૃં ૭

વાતાશય બેઠો બહેંચણુ કરવા, રસ મલરૂપે બનાવી;
 ખીર મટી મળ નામ ધરાવ્યું, દુર્જન પેટે જો કરાવ્યું રે
 કરાવ્યું રે. પિતાશ્રૃં ૮

ઉત્તમ ચીજો અધમ બનાવે, દુર્જન-સંગ જો થાવે;
 જોઈ દિન પોષણ જો ન થાય તેવું, તો ન કરે કામ આતમનું રે
 આતમનું રે. પિતાશ્રૃં ૯

પેટકારણ રાત દિન રખડવું, અનીતિ અન્યાયથી ભરવું;
 તે તો બળીને રાખ જ થાય, ઉઠી આકાશમાં જાય રે
 આ જાય રે પિતાશ્રૃં ૧૦

ફળ તેવું દુર્ગતિ માંહે જોડીલો, લોભવે નર તે છળીલો;
 છોડાવવા તેહને નહી કોઈ આવે, પછી ઘણો તે પસ્તાવે રે
 પસ્તાવે રે પિતાશ્રૃં ૧૧

જો રીતે પુણ્ય-મમ જણાવી, પોણ જોલીને બતાવી;
 મોહ મમતામાંહે લયલીનો, ન જાણે જો સર્વ કિનો રે
 આ કિનો રે. પિતાશ્રૃં ૧૨

જ્ઞાની શુરુત્વં ચરણ મન ધારો, તિહાં નહી કર્મનો ચારો;
 શુરુ વિના કહો કોણ જણાવે ?, ધર્મોત્તમ જિલ ભાવે રે
 આ ભાવે રે. પિતાશ્રૃં ૧૩

પુત્ર-વચન વૈરાગ્યનાં મુણી, નયણે આંસુ વરસાવે;
ધિક ધિક મોહવશે થઈ ઘેલો, રનેહ-સાંકળમાં ફસેલો રે
ફસેલો રે.

કુંવરજી ! મુણો વાત તુમે કહે સારી, બીજી જાણી સવી કારી રે
આ કારી રે કુંવરજી ૦ ૧૪

અજ્ઞાને અંધ થઈ ચમતાધીન થઈ, આ ભવ એળે ગમાયો;
વૃદ્ધપણું ને અશ્લુવિહીનતા, પાપ-ઉદયથી કમાયો રે
કમાયો રે. કુંવરજી ૦ ૧૫

ભવજલ-તાડ ને દુઃખવાડ, ચારિત્ર લાગે ઘણું સાડું;
અંતરાય ન કડું તે કાળે સાડું, ભવાંતરમાં દિલ ધાડું રે
દિલ ધાડું રે. કુંવરજી ૦ ૧૬

સંયમ લઈ શુરુકુળમાં રહીને, પાળજો ખૂબ ધિર થઈને;
પ્રમાદ-શત્રુને પરિહરજો, શુરુ—સેવાદિ દિલ ધરજો રે
ધરજો રે કુંવરજી ૦ ૧૭

મોહ-સેના ચઠચૂર કરીને, વિજયના ઠંકા બળાવો;
ધર્મ મંગળ બહુપરે ગવરાવો, ભવબ્રમણને મીટાવો રે
મીટાવો રે. કુંવરજી. ૧૮

દૂહા.

આશીર્વાદ પિતાતણો, મેળવ્યો આજ્ઞા સંગાથ;
થયો હરખ મનમાં ઘણો, હવે કલ્યાણ નિજ હાથ. ૧

તિલક ઠરી વળાવીઆ, સનગ થયા તેણી વાર;
 ભાવનમરમાં આવીઆ, ગયા ગુરુ-દરબાર. ૨
 અનુમતિ તાત તણી ખરી, સંભળાવી સાવધાન;
 ગુરુચરણે ઠર ભેડીને, માગે વિરતિનું દાન. ૩
 મ ઠરો વિલગ હવે ઘડી, કષ્ટ લાખીણો જાય;
 ઠરે વિનતિ પાયે પડી, સ્વીકારો જગ-તાય. ૪
 વિધન આવે શુભ કાર્યમાં, જાણો છો દીન-દયાળ;
 તે કારણ વિલગમાં, છે દુઃખ અપરંપાર. ૫

દાણ ૬.

(આવો આવો ને મર્વે દણી મળી—એ દેથી)

શ્રીસંઘ તે સમયે જોલાવીઓ, દીક્ષા અનુમતિ લેવા ઠાજ
 લગન લાવો ભાવશું;
 વાત સુઝી ખુશી સંઘ સદુ થયો, ધન્ય ધન્ય એહ કુલ ચિરતાજ.

લગન૦ ૧

મુખ્યચેઠ આણંદભાઈ તિલાં, જસરાજ ગીરધરભાઈ આજ લ૦
 દીસે કુંવરભાઈ કુટરા, શ્રીસંઘતણા શૃંગાર. લગન૦ ૨
 જ્યોતિર્વિદ આવી મૂગત ભણે, રૂઠો ઉત્તમ વેશાખ માસ; લગન૦
 મંવન જોગણી તેંતાલી તણો, વહિ પંચમી દિવસ ખાસ. લ૦ ૩
 વધાળ્યું મૂરત સંઘે મળી, ઠરે હૃત્સવ અતિમનોહાર; લગન૦
 દિવ્ય મંઠપ સ્થયો સર્વે મળી, દેખી ભવિજન મન ધરે ખ્યાર.

લગન૦ ૪

રચ્યું સમોસરણ સોહામણું, પધરાવ્યા યોગમા જિનરાય, લગન૦
 શોભે મહોત્સવ મંડપમાં ઘણો, કરી ભાવના જિન-ગુણ ગાય.

લગન૦ ૫

હજારો જન ભાવના ભાવતાં, કરે પૂજનો ઠાઠ અપાર; લગન૦
 ઘરે ઘરે મંગળ સહુ ગાવતા, નિત્ય પુલેઠાં નવનવાં ધાર. લ૦ ૬

રૂઠાં મંગલિક વાળાં વાગતાં, વરઘોડો ચઢાવે સુરસાલ; લગન૦
 હાથી ઘોડા ને રથ જોડાવતાં, છાળ દીક્ષા તણી સુરસાલ. લ૦ ૭

ગાવે સુહાગણ સોહામણી, ગીત મંગલિક અદ્ભુત રાગ; લગન૦
 વચ્ચે સૂળચંદ્રભાઈ નભોમણિ, બુવે વિરતિ-વધૂનો લાગ. લ૦ ૮

સખીઓ પીઠી યોગો પ્રેમભાવની, ચંદન કરતૂરી સુગંધ સાર; લ૦
 રૂડો ખરાસ ઘોળો સુહાગણી, કરો વિલેપન દુઃખહાર. લગન૦ ૯

પહેરો જરકસી જામો સોહામણો, શિરે મુગટ અતિમનોહાર; લ૦
 વાઘા કેસરીઆ ઘણા દીપતા, ચાંચ શિવ-વધૂ વરવા તૈયાર.

લગન૦ ૧૦

હાર મોતીનો કંઠમાં શોભતો, કયું તિલક વધાવે નાર; લગન૦
 પહેરી અંગુઠી હીરા માળેકજડી, કંઠોરો કટીમાંહે ધાર. લ૦ ૧૧

મુખ પૂણું શશિપરે શોભતું, ભાલ અષ્ટમીચંદ્ર સમાન; લગન૦
 મીઠી દંષ્ટિથી મુખડું દીપતું, ગજરાજે ચઢ્યા ધરી ધ્યાન. લ૦ ૧૨

વાળાં વાગે અનેક પ્રકારનાં, રૂડા છત્રીસ તેહમાં રાગ; લગન૦
 વાર્ષિક દાન આપે ભલી ભાતનાં, ધરે સમિતિ ગુપ્તમાં સુરાગ.

લગન૦ ૧૩

વરઘોડો ચઢ્યો ઠાઠ માઠથી, જેની શોભા કહી નવી જાય; લગન૦
 સંઘ ઘેલો ખન્યો સહુ હરખથી, જહાં અગણિત ધનવ્યય થાય.

લગન૦ ૧૪

રાવણુદીવો રૂપાળીએ મહો, કુંવરેજીતણી ઘરનાર; લગન૦
ગાય ગીત મધુર સ્વરે કરી, મુણે સહુ જન મન ધરી પ્યાર.

લગન૦ ૧૫

આગે નિશાન ઠંકેા ગાજતો, ચાલે ઘોડેસ્વાર અપાર; લગન૦
ચાલે હાથીઓ વચમાં મલપતા પળે ઝાંઝરનો ઝણકાર. લ૦ ૧૬

ઉપર અંબાડી સોનાની દીપતી, જુઓ ઐરાવણુ અવતાર, લગન૦
વચમાંહે વાળં સારાં ગોઠવ્યાં, ચાલે શ્રીસંઘ મધ્ય મોજાર.

લગન૦ ૧૭

ચોલે મૂળચંદ્રભાઈ સોહામણા, જુવે નર નારીના ચોક; લગન૦
અનુમોદીને આંમુ વરસાવતા, ધન્યવાદ જોલે બહુ લોક લ૦ ૧૮

હજારે શ્રાવિકા વૃંદ ચોલતો, પહેયો પંચરંગી પોશાક; લગન૦
હાથે સોનાનાં ઠંકણ રણજણે, પળે ઝાંઝર અતિ મનોહાર.

લગન૦ ૧૯

શિરે મંગલિક કળશે ઉપાડીઆ, જેના હરખતણે નહીં પાર;
આપે આશીર્વાદ પ્રેમભાવથી, ચાલો જલદી તમારું કલ્યાણ.

લગન૦ ૨૦

સહુ સાથ આનંદથી ચાલતો, આવ્યા નગરપોળની બહાર; લગન૦
હાથાસાહેબમાંહે આવતો, જુઓ અપૂર્વ તેનો દેહાર. લગન૦ ૨૧

શુરરાજ આવીને પધારતા, સાથે સાધુવૃંદ દુઃખહાર; લગન૦
તપ-તેજે કરી ઘણા દીપતા, ધર્મ મંગળ મન મુખકાર. લ૦ ૨૨

દૂહા.

- નાણુ ખાંડી સોનાતણી, ચઉમુખ પ્રતિમા ચાર; ૧
 દીપક ધૂપધટા ધણી, મુગંધીનો નહી પાર.
- પ્રભુ સન્મુખ શુભ ધ્યાનથી, બેઠા ગુરુ ગુણભંડાર; ૨
 ધર્મધ્યાન ધરે હૃદયથી, વાચકશિરોમણિ સાર.
- ચ્યાદાદ મુદ્રાએ શોભતા, ઠાઠતા દુનંત વાત; ૩
 સિદ્ધાન્ત માનસર ઝીલતા, ચરણ રમણ સુખશાત.
- પ્રભુતેજે અતિ દીપતા, તપસ્વિમાં શિન્દાર; ૪
 સંવેગ-વજ્રે હઠાવતા, માન મહાગિરિ ધાર.
- પ્રજ્ઞોત્તર સ્થિર ચિત્તથી, ત્રિશાસ્ત્ર મન ધરે ખ્યાર; ૫
 સુણી સંશય-વિનાશથી, વિકસિત વદને સિધાય.
- શાંતસ્વભાવી મુહંકર, જગતપૂજ્ય ગુરુરાજ; ૬
 નામ છે મંગળરૂપ અર્ધ, વૃદ્ધિચન્દ્ર શિરતાજ.
- શ્રાદ્ધ શ્રાવિકાએ દીપતા, સાધુવૃંદ-શૃંગાર; ૭
 સાધુ-વૃંદમાં શોભતા, આપે દીક્ષા સુખકાર.

ઢાળ ૭

(રાગ ત્રિતાલી ચોપાદનો.)

આપે દીક્ષા ભવંજલ-તાડ, દેખે ભવિન્ન ભવ-હુઃખડાડ;
 ધર્મધ્વજ અર્પણ તિહાં કીધો, ભાષ મૂળચંદ્ર પ્રેમથી લીધો;
 લેઈ નૃત્ય કરે તે વાર, ધન્ય સફલ થયો અવતાર,
 મનમાં ધરે હર્ષ અપાર, ગુરુયોગે થયું કામ સાર. આપે ૧

સ્નાનમહપમાં સહુ જાય, અંતિમ દ્રવ્યસ્નાન કરાય,
 ઉપકરણો પહેરી શુભ ભાવે, દેખી અવિજન ભાવના ભાવે;
 તારાગણમાંહે અંદ્રસમાન, શોભે મુખકમલ અતિવાન,
 હર્ષધરી ગુરુસન્મુખ આવે, સ્થિરચિત્તથી સુધ્યાન ધ્યાવે. આપે ૦૨

સંઘ દરિસણથી હરખાય, જયનાદ બહુ ત્યાં કરાય, ।
 થયો સર્વચિરતિનો રાણો, સાચો શિવવધૂ-વર એ વખાણો;
 સર્વ સાવધનો કયો ત્યાગ, જીવજીવ લગે મહાભાગ,
 ક્રિયાદીક્ષાતણી તિહાં યાય, ઘોષ વાઘોના બંધ રખાય. આપે ૦૩

નામ યાપે તે પરમ ઉદાર, ધર્મવિજય ધરી ઘણો ખ્યાર,
 મુણી જન સહુ હનખિત યાય, વાસકોષ પ્રેમથી નખાય;
 ઉપદેશ આપે ઘણો સારો, મુણી અવિજન માંહે ધારો, ।
 મુણો સનજન મહાનુભાવો, સાચો સંવેગ તે મન ભાવો. આપે ૦૪

આતમ-શાસન જે આપે, દુર્ગતિનાં દુઃખહાં જે કાપે, ।
 વીતરાગનું શસ્ત્ર તે જાણો, બીજાં શસ્ત્ર સમાન વખાણો;
 સંસારે ઉદાસીનભાવ, વૈરાગ્ય જાણો તે સ્વભાવ,
 પહેલું દુઃખગર્ભિત મન આણો, મોહગર્ભ તે બીજું વખાણો.
 આપે ૦ ૫

જ્ઞાનગર્ભ તે પરમ ઉદાર, જેથી ભવિ ઉતરે ભવપાર,
 ધૃટ-વિયોમથી તે ધારો, સંયોગ અનિષ્ટ નહારો;
 તે કારણ મન ન મુહાવે, ઉદ્દેગ હૃદયમાંહે આવે,
 કેઈ વિષ ખાવા લલચાય, કેઈ રૂપ-પતન સાડુ જાય. આપે ૦ ૬

કેઈ જવલિત જવાલામાં હોમાય, કેઈ ઘર ભાગી વનમાં સિધાય,
 ઘાત આતમનો એ પાસ, ભવ-નાટકના તે વિકાસ;

આવા ખેલ તમાસા જ્યાં થાય, દુઃખગર્ભ ત્યાં નામ ધરાય,
તે કારણ નહી તેહનું કામ, સુણો બીજનું ભવિ હવે નામ.

આપે ૭

કુશાસ્ત્રના મોહો ભરીઆ, જાણો કુવિચારોના દરીઆ,
કેમ સર્વથા નિત્ય વખાણો, કેમ વ્યાપકતા મન આણો;
કેમ આત્મ તત્ત્વ ન માને, કેમ ક્ષણિક રૂપથી પિછાણો,
કેમ અંગુષ્ઠપર્વ સમાન, કેમ પરમાણુરૂપ મન માને. આપે ૮

એ રીતે વિરુદ્ધતા ભાવે, સુણી ચિત્ત ડામાડોળ થાવે,
પણ આત્મતત્ત્વ છે સાચો, મન નવી જાણે તે કાચો;
ભવ-નિર્ગુણતા ભલી ભાવે, સર્વથી ઉદાસીનતા ભાવે,
પણ શાસ્ત્રીય મોહ-પ્રભાવે, વીતરાગ-વચન નવિ ભાવે. આપે ૯

નહિ શુદ્ધ ક્રિયાનું કામ, નહિ સ્વાધ્યાય તણું તિહાં નામ,
ઉઘે મસ્તકે અગ્નિ તપાવે, ફલ કન્ઠ મૂળ બહુ ખાવે;
કુશાસ્ત્ર-વાસના તે ધારો, મોહગર્ભ તણો એ પ્રચારો,
નિજ મન માન્યું કરે ભાવે, સંસારે ઉદાસીન થાવે. આપે ૧૦

મમતા-રાક્ષસીના આધીન, થઈ પડયા ભવ-રૂપમાં દીન,
જિહાં તૃષ્ણા તણો નહી પાર, તિહાં નહી કોઈ વસ્તુ સાર;
જન નિત્યાનિત્ય વખાણો, અનેકાંત સુદ્રા છે પ્રમાણો,
ઉત્પાદ વ્યય ધ્રુવથી જાણો, તત્ત્વ લક્ષણ તેહ પીછાણો. આપે ૧૧

દ્રવ્યથી ભવિ નિત્યને માનો, પર્થાય અનિત્ય ન છાનો,
એમ જાણી સંવેગ જે ભાવે, જ્ઞાનગર્ભ તણા તે પ્રભાવે;
એહ ચૈરાગ્ય લક્ષણ ત્રીજું, અવરે મુજ મનડું ન ભીંજ્યું,
દુઃખ-મોહગર્ભ વળી થાવે, જ્ઞાનગર્ભ સુશુરુના પ્રભાવે. આપે ૧૨

બાર ભાવના મનમાં ભાવે, કર્મ-શત્રુને ઘરથી ભગાવે,
સંસાર દાવાનલરૂપ, ન પડેા જાણીને ભવ-રૂપ;
શત્રુબદ્ધ શીકારી ટોળીએ, ગ્રહો હરણુ મારણુબુદ્ધિએ,
તિહાં બચવા તણે નહિ દાવ, તેમ જીવ હરણુ મન લાવ.

આપે ૦ ૧૩

એક દિન વનમાં ફવ લાગ્યો, તેમાં હરણુ જાયે ઘણો ભાગ્યો,
ચારે ચોર આગે ઘાલ્યો ઘેરો, નહી નીકળી શકે તે ભલેરો;
તેમ જીવ હરણુ મન ધારો, ભવ અટવીમાં કરે પ્રચારો,
દાવાનળ કપાય તે માનો, કહો કઈ રીતે નીકળે તે છાનો.

આપે ૦ ૧૪

ધન્ય ધર્મવિજય મહાભાગ, નીકળ્યા ઉત્તમ ભોઈ લાગ,
સિંહસમ લઈ સિંહપરે પાળો, ભાંગો ચોથો તે અજવાળો;
દૈક્ષિણીસમ બહુ વિસ્તારો, જેથી પામો તુમે ભવપારો,
દેશના કુણી ઇશાન ઠાણે, ધર્મમંગળ ધ્યાનના ટાણે: આપે ૦ ૧૫

દૂહા.

આવરયક ક્રિયા કરી, રાત ગાળી શુભ ધ્યાન;
શુરુ-સેવા પ્રેમે કરી, ધરતા શુરુ-શુષ્ક ગાન. ૧
પ્રાતઃકાળ જળ આવીઓ, સંઘ મળ્યો તે વાર;
સાંભેયું બહુ લાવીઓ, મન ધરી હર્ષ અપાર. ૨
મ્હેાટે મંઠાણે પધરાવતા, શુરુ નિજ-નગરમોજાર;
વાહિન-ઘોષ બજાવતા, આબ્યા મધ્ય બજાર. ૩

સોના રૂપાના કૂલથી, ઘાળ ભરી ભરી સાર;
 વધાવે ભલી ભાતથી, સોહાગણ સુખકાર. ૪
 સ્વસ્તિક કરે મોતીતણા, ઉપર શ્રીફલ ધાર;
 સોહાગણ વૃંદો ઘણાં, કરે એમ ભક્તિ અપાર. ૫
 એ રીતે બહુ ઠાઠથી, આગ્યા ગુરુ-દરબાર;
 ગંભીર સ્વરે શુદ્ધ ઘોષથી, ઉપદેશ આપે રસાળ. ૬
 સુણી શ્રોતા હરખિત થયા, પ્રભાવના શુભ ભાવ;
 શ્રીફળ ફલ લઈને ગયા, વંદના કરી મન ભાવ. ૭

ઢાળ ૮.

(જિણિંદા પ્યારા મુણીંદા પ્યારા-એ દેશી)

ગુરુજી અમ્હારા મુનીશ્વર મ્હારા મુનીશ્વર મ્હારા,
 સુણો રે ગુરુજી એક વાત સુણો રે ગુરુજી અમ્હારા મુનીશ્વર મ્હારા;
 ધન્ય દિવસ આજ સફલ થયો મુજ સફલ થયો મુજ,
 ભવજલ-તારણ જહાજ. સુણો રે ગુરુજી ૧
 વિરતિદાન મળ્યું મનમાન્યું મળ્યું મનમાન્યું,
 આપો શિક્ષા સુરસાળ સુણો રે ગુરુજી;
 વિનીત શિષ્યનાં વચન સુણીને વચન સુણીને,
 આપે શિક્ષા ધરી પ્યાર. સુણો રે મુનિ સૌભાગી મુનિ સૌભાગી.
 આસેવન ગ્રહણ વળી શિક્ષા ગ્રહણ વળી શિક્ષા,
 ધારો શુદ્ધ સ્વભાવ; સુણો રે મુનિ
 આત્મ-ધ્યાનમાં રમણ કરંતા રમણ કરંતા,
 ગ્રહો શિક્ષા ધરી પ્યાર. સુણો રે મુનિ ૩

પંચ સમિતિ ત્રણ ગુપ્તિ નિહાળો, ત્રણ ગુપ્તિ નિહાળો,
 પ્રવચન-માતા એ જાણો; સુણો રે મુનિ
 સૂર્યકિરણ-ફરસિત મારગમાં ફરસિત મારગમાં,
 લોકે કયું જ્યાં પ્રયાણ. સુણો રે મુનિ ૪
 યુગપ્રમાણ, દૃષ્ટિથી નીહાળી દૃષ્ટિથી નિહાળી,
 મૂકો જમીનમાં પાય; સુણો રે મુનિ
 જન્તુ-રક્ષણ એ સમિતિ એ જાણો એ સમિતિ એ જાણો,
 કરો તુમે ઉશ વિહાર. સુણો રે મુનિ ૫
 પ્રિય પથ જન્તુ-હિતકારી જન્તુ-હિતકારી,
 હિત મિત વચન બોલાય; સુણો રે મુનિ
 બીજ એ ભાષાંશ્રમિત વખાણો સમિતિ વખાણો,
 ચૂકો ન મનથી લગાર. સુણો રે મુનિ ૬
 દોષ બેંતાલીસ આહારના ટાળી આહારના ટાળી,
 શરો તુમે શુદ્ધ આહાર; સુણો રે મુનિ
 માંડવિ પાંચ દોષ ન વિસારો દોષ ન વિસારો,
 કરો સમભાવે આહાર. સુણો રે મુનિ ૭
 રાજમારગમાં પડ્યો એક ખાડો પડ્યો એક ખાડો,
 પૂરવા કરે બહુ ઇલાજ; સુણો રે મુનિ
 સોના ચાંદી હીરા વળી માટી હીરા વળી માટી,
 ભરવો કોઈ પ્રકાર. સુણો રે મુનિ ૮
 રાગ દ્રેષ ન ધરે કોઈ ઉપર ધરે કોઈ ઉપર,
 ખાડા પૂરણું છે કામ; સુણો રે મુનિ
 તેમ એ પેટનો ખાડો ભરવો આ ખાડો ભરવો,
 સરસ વિરસ લેવો આહાર. સુણો રે મુનિ ૯

- તબે મમતા ધર્મોપકરણની ધર્મોપકરણની,
આદાન નિલેપ મન ધાર; સુષો રે મુનિ૦
પ્રતિલેખન ચતનાએ કરીએ ચતનાએ કરીએ,
રાખી શુદ્ધ ઉપયોગ. સુષો રે મુનિ૦ ૧૦
- પટકાય-વિરાધના તજીએ વિરાધના તજીએ,
મનથી અહિંસક ભાવ; સુષો રે મુનિ૦
ચોથી સમિતિ તુમ મન ધારો સમિતિ મન ધારો,
પાંચમી ગ્રહો ધરી પ્યાર. સુષો રે મુનિ૦ ૧૧
- હર્યાર પાસવણ સિંધાણ વણ સિંધાણ,
થાંડિલ ભૂમિએ જાણ; સુષો રે મુનિ૦
જંતુરહિત શુદ્ધ ભૂમિ વખાણો શુદ્ધ ભૂમિ વખાણો,
થાંડિલ તેહ સુખણ. સુષો રે મુનિ૦ ૧૨
- એ રીતે પંચ સમિતિને પાળો સમિતિને પાળો,
હવે શુભિ મન ધાર; સુષો રે મુનિ૦
વિકલ્પ-જાળ વિહાર કરાવો વિહાર કરાવો,
સમભાવે મન ધાર. સુષો રે મુનિ૦ ૧૩
- આતમ-ધ્યાનમાં રમણ જે કરવું રમણ જે કરવું,
મનોશુભિ તે સંભાળ; સુષો રે મુનિ૦
સંજ્ઞાદિક પરિહાર કરીને પરિહાર કરીને,
મૌનાલંબન જેહ. સુષો રે મુનિ૦ ૧૪
- તરવરમણ મનમાં ખૂબ લાવો મનમાં ખૂબ લાવો,
વચનશુભિ ગ્રહો તેહ, સુષો રે મુનિ૦

- વાગ-અનુચારણ મૌન ઠહીએ રણ મૌન ઠહીએ,
તો એકેન્દ્રિય મન ધાર. મુણે રે મુનિં ૧૫
- પુણલભાવથી પ્રવૃત્તિ જે તજવી પ્રવૃત્તિ જે તજવી,
તે શુદ્ધ મૌન આચાર. મુણે રે મુનિં
- કાયોત્સર્ગ શુભ ધ્યાનમાં રહેવું શુભ ધ્યાનમાં રહેવું,
કરવું ધિર જે શરીર. મુણે રે મુનિં ૧૬
- ઉપસર્ગ પ્રસંગ જો આવે પ્રસંગ જો આવે,
ઠોઠવું પણ નહિ ધ્યાન; મુણે રે મુનિં
- ત્રીજી એ કાયગુણિતને વખાણો ગુણિતને વખાણો,
પ્રથમન-માતા એ આઠ. મુણે રે મુનિં ૧૭
- જયણાએ 'બેસો જયણાએ ઉઠો જયણાએ ઉઠો,
જયણાએ કરો વિહાર; મુણે રે મુનિં
- જયણાએ બોલો જયણાએ ખાવો જયણાએ ખાવો,
જયણાએ પીવો પાન. મુણે રે મુનિં ૧૮
- મન વચ કાયને ચતનામાં રાખો ચતનામાં રાખો,
બાંધો ન પાપ લગાર; મુણે રે મુનિં
- એ રીતે શુરુ-શિક્ષાને પામી શુરુ-શિક્ષાને પામી,
કરે અધ્યયન મનોહાર. મુણે રે મુનિં ૧૯
- આવશ્યક દશવૈકાલિકને આ વૈકાલિકને,
અણે મનમાં ધરી ખ્યાર; મુણે રે મુનિં
- શુભ યોગે ચઢતે શુભ ભાવે ચઢતે શુભ ભાવે,
ધર્મ મંગળ વર્તાય. મુણે રે મુનિં ૨૦

દૃષ્ટા.

અભ્યાસ કરે બહુ ખંતથી, પણ કંઠે નવિ ધાય;
તર્ક કરે બહુ હૃદયથી, અર્થ વિચાર ચિત્ત લાય. ૧

ગુરુ-વૈયાવચ્ચ પ્રેમથી, કરે મૂઢી સવિ કાજ;
સાધુનું પણ હૃદયથી, તેહ કરે મુનિરાજ. ૨

વૈયાવચ્ચ ગુણ છે ઘણો, સવિ ગુણમાં શિરદાર;
અપ્રતિપાતી એ ગણો, પારો હૃદય મોત્તર. ૩

રત્નાધિક વિનય ઘણો, સાચવે મન ધરી ખ્યાર;
વયે લઘુ ગુણમાં વડો, સાધુ-વૃંદમાં શૃંગાર. ૪

શમ દમ ગુણે સોહામણા, પ્રક્ષતેજનો નહી પાર;
વિનયવંત રળીયામણા, શેભે અતિ મનોહાર. ૫

વિનયે વૈની વશ હુવે, વિનય ચારિત્ર-આધાર;
ગુરુ વિનય જીવે ઘણો, વિનય સુખ-ભંડાર. ૬

વિનય માન-ગિરિ ભેદવા, વજ્રસમાન મન ધાર;
વિનય મૂલ વિદ્યા તણું, ગ્રહે વિનય ધરી ખ્યાર. ૭

વિનયવંત સુશિષ્યનાં, દેખો લક્ષણ મનોહાર;
એકાંતે જઈ સાધુને, સંભળાવે તેણી વાર. ૮

ધર્મવિજય લઘુશિષ્ય છે, ઉત્તમ લક્ષણ આણુ;
શાસન-શોભા વધારશે, જિનશાસનમાં એ બાણુ. ૯

સાવી શાસનથંભ એ, ધારે ગુણભંડાર;
વળી આચારજ બાણુને, ધર્મ-ધુરા ધરનાર. ૧૦

વિજયદંડા બળવશે, કરશે ધર્મ—ઉઘોત;
દેશ વિદેશમાં પ્રસરશે, એ કેણ પ્રગટી જ્યોત ૧૧

ઢાલ ૯.

(મનકું કબલી ન બાજે હો કુંથુજીન, મનકું કબલી ન બાજે—એ દેશી)

ગુરુવચન મન ધારે સૌભાગી ગુરુવચન મન ધારે,
એકાંતે એ વચન સુણીને, નિજમન હરખિત થાય;
અમકે સાધુ—વૃંદ જાણીને. પુણ્યથો શું નવી થાય.
સૌભાગી ગુરુ ૧

ગુરુ—સેવાતું ફલ ઘણું મ્હોટું, કદિ નવી થાય તે ખોટું;
મન વચ કાયાથી જે કરશે, તે ભવી ભવજલ તરશે.
સૌભાગી તે ૨

પંથક શિષ્ય દૃષ્ટાંત નિહાળો, ગુરુભક્તિને સંભાળો;
શુદ્ધક શિષ્ય તણું મન લાવો, ઉત્તરાધ્યયનમાં ગાવો.
સૌભાગી ઉ ૩

વિનયે શિષ્ય ચિંતોમણિ થાય, વિનયે પારસ થવાય;
અઢાર ગુણ યોગ્ય શિષ્યના ભાવો, ધર્મગિન્દુ મન લાવો.
સૌભાગી ધર્મ ૪

કુશિષ્ય સુવર—પોત સરીખો, શ્વાનસમો વળી નિરખો;
તે કારણ તે વાસના ત્યાગો, શુશિષ્ય તણું મન માગો.
સૌભાગી સુ ૫

સ્વપર કલ્યાણનો સાથી તે થાય, ભવસાયર ઉતરાય;
એ રીતે વિચાર કરે મન જાણી શિષ્ય સહુ ગુણખાણી.

સૌભાગી શિ૦ ૬

ગુણગ્રાહી કેઈ ગુણ વખાણે, અવર તે દોષ પીછાણે;
સમભાવ મનમાં પધરાવી, કરે સવિ ભક્તિ બનાવી.

સૌભાગી કરે૦ ૭

લેદ ભાવ મનમાં નવિ રાખે, શુદ્ધ હૃદયથી ભાખે;
સૂત્રો ગુરુ-વિનયથી જાણે, દ્રવ્યાનુયોગ મન આણે.

સૌભાગી દ્રવ્યા૦ ૮

વ્યાકરણ ને કાવ્ય કેશાદિ, ગુરુ પાસે ભણે અપ્રમાદી;
યોગોદ્દહન ક્રિયા નવિ ચૂકે, ગુરુ-આણામાંહે ચૂકે.

સૌભાગી ગુરુ૦ ૯

શુદ્ધાચાર પાળે શુભ ભાવે, ઉત્તમ કુળ અજવાળે;
જ્ઞાની ધ્યાની શુભ પરિણામી, નિજ-ગુણે રમે નિષ્કામી.

સૌભાગી નિ૦ ૧૦

સંબ્રહ્મણી ગુરુરાજને લાગી, કાયા-વાસી જાય ભાગી;
સંઘે અનેક કર્યા ઉપચારા, મીટે ન કેઈ પ્રકારા.

સૌભાગી મીટે૦ ૧૧

અશાતા-ઉદય મન જાણી, કરે વિચાર ગુણ-ખાણી;
કર્મ તણી મતિ છે જગ ન્યારી, સુણે ભવિ હિતકારી.

સૌભાગી સુણે૦ ૧૨

કર્મ રંકને રાજા બનાવે, કર્મ તે ભીખ મંગાવે;
કર્મે સુરૂપી કર્મે કુરૂપી, કર્મે રાગી કર્મે ભોગી.

સૌભાગી કર્મે૦ ૧૩

સુખમ ચકવર્તી પણ જાણે, કર્મે સ્થાગર પીછાણે;
સનતકુમારને સગર નિહાળે, કર્મની રીતિ સંભાળે.

સૌભાગી કર્મનીં ૧૪

કર્મવશે બહુ રોપને લાવી, તેજેલેશ્યા પ્રગટાવી;
ગોશાલાનું કામ એ જાણે, કર્મે હરિચંદ્ર રાણે.

સૌભાગી કર્મેં ૧૫

તે કારણ કોઈ ગર્વ ન ધરશે, કરતાં કર્મથી હરશે;
બાંધુ કર્મ ઉદય તે આવે, ભોગવો શુદ્ધ સ્વભાવે.

સૌભાગી ભોગવેં ૧૬

શાહુકારની પેદીઓ ખોલીને, ઘેઠો મુણે મન ભાવે;
વાન મુણીને લેવા જે આવે, આપો સરલ સ્વભાવે.

સૌભાગી આપેં ૧૭

રાજ કરી વિદાય કરાવે, ફરી નહી મનમાં લાવે;
દેણદારનું દેણું સવિ આપે, શુદ્ધાતમ નિજ યાપે.

સૌભાગી શુદ્ધાં ૧૮

દીન વદન કરવાથી ન હોટે, બ્યાજ ઘણું તેડ જોડે;
તે માટે દીનતા દીલ ત્યાગી, હર્ષથી આપે મહાભાગી.

સૌભાગી હર્ષથીં ૧૯

મુજ વેદનથી ખેડ ન ધરશે, વેરાગ્ય વાસ મન કરશે;
દુનંદી કોઈનો મ્હાફ નહી કોઈ, એહ ભાવ ન વિસરશે.

સૌભાગી એહં ૨૦

મદગુરુ-પ્રીતિ જે સાચી માનો, શુભ ધ્યાન મન આણે;
વચન મુણી ગુરુવરનાં ભલેરાં, નયણે આંત્ર મંથકેરાં.

સૌભાગી નયણેં ૨૧

પુદ્ગલ ભાવ અસાર નિહાળી, ધર્મધ્યાનમાં લટકાળી;
આત્મ ધ્યાન-અભાવે મનમાં, ચઉં સરણુ ધારે દિલમાં.

સૌભાગી ચઉં ૦ ૨૨

મારણાન્તિક સંલેખના સારી, ગુરુદેવે નવિ તે વિસારી;
વિનીત શિષ્યની લક્ષિત રૂપાળી, સંઘે હૃદયથી નિહાળી.

સૌભાગી સંઘે ૦ ૨૩

આતમ-ધ્યાનમાં રમણુ કરંતા, સ્વર્ગ નિવાસ કરંતા;
શોકસાગર હૃદયે શિષ્ય વ્યાખ્યો, સંઘ-હૃદય બહુ થાખ્યો.

સૌભાગી સંઘે ૦ ૨૪

જગતપૂજ્ય ! મૂકી શું સિધાયા, સ્વર્ગના રસ્તે પધાર્યા;
ઉપદેશ કોણ આપશે હવે અમને ?, શું ઝાઝું કહું તમને.

સૌભાગી શું ૦ ૨૫

શિષ્યપણાનો નેહ ન આણ્યો, સમભાવે વિસરાણો;
જગત-જંતુના હતા વિસરામી, કહું છું હું શિર નામી.

સૌભાગી કહું ૦ ૨૬

જૈનશાસનનો સ્તંભ તે ત્રુટ્યો, મહેલ તે થયો વિખુટો;
કોણ સંભાળે કોણ નિહાળે, ધર્મ મંગળ એ ટાળે.

સૌભાગી ધર્મ ૦ ૨૭

દૂહા.

શોક છવાયો નગરમાં, નયણે આંસુની ધાર;
જૈન જૈનેતર વર્ગમાં, લક્ષિત તણો નહિ પાર. ૧

શણગારી ઘણા ભાવથી, પાલખી પરમ ઉદાર;
 હલારો જન પ્રેમથી, મળી ઉપાડે તે વાર. ૨
 જય જય નંદા ભદ્રા તણા, ઘોષ તણો નાંદ પાર;
 દાન તે સમયે આપે ઘણાં, ભાવ ભક્તિ ધરી આર. ૩
 મૃતકતું ડિંદિમ વાજતું, જગાવે બાળ ગોપાળ;
 સંઘ સહુ દુઃખ લાવતું, કરે વિઠલ્યોની જાળ. ૪
 દાદાસાહેબમાં આવીને, પધરાવે શખ તે વાર;
 અંદનચય પ્રગટાવીને, શોકસહિત મન ધાર. ૫
 શોક છવાણો ઝડપથી, પ્રતિ ગામની મોલાર;
 ઉત્સવ પાખીઓ પ્રેમથી, મનાવે સહુ તે વાર. ૬
 ઘોષ અમારિ તણા વળી, વજડાવે પરમ ઉદાર;
 પ્રતિશ્રામ પ્રેમે વળી, આપે દાન અધાર. ૭
 યુદ્ધ કરાવ્યો દીપતો, ચરણપાદુકા સાર;
 પધરાવે આહર કરી, સંઘ-કર્તાવ્ય એ ધાર. ૮
 શિષ્ય-દ્વંદ્વમાંહે ઘણો, શોક-સાગરે કર્યો વાસ;
 કાદ્યો જ્ઞાનબળે ખરો, કરે કર્તાવ્ય શુભ આસ. ૯
 વૈરાગ્યવાસિત મન યકી, આપે દેશના સુખકાર;
 સમજાવે આહર કરી, સંઘને શિષ્ય તે વાર. ૧૦
 ગુરુ-વિરહ લાણી ખરો, મનમાંહે કરે વિચાર;
 રહેવું નહિ ઇંદાં એક ધડી, કરીએ ઉગ્ર વિહાર. ૧૧
 મુખ્ય શિષ્યો એકાદ્ય, પ્રશિષ્યો અલગ વિચાર;
 સાધુસમુદાય સામટો, માધવી પણ મન ધાર. ૧૨

સાત વરસ શુરુકૃત્રમાં, રહ્યા શુરુજીની પાસ;
 જ્ઞાન ધ્યાન ભક્તિ ધણી, કરી બહુ વિનયશ્રી ખાસ. ૧૩
 વિક્રમ સંવત ઝોગણી, ઝોગણપચાસ ધાર;
 સ્વર્ગવાસ શુરુદેવનો, મનમાં એહ નિરધાર. ૧૪
 પ્રથમ વિહાર સિદ્ધાચળે, યાત્રા કરી મનોહાર;
 હિમવિજય સાથે ગ્રહી, લીંબડી ગયા સુખધાર. ૧૫

ઢાળ ૧૦.

(ભરતને પાટે શૂપતિ રે—એ દેશી.)

ધન્ય ધન્ય તે શુરુરાજને રે, જે કરે ઉત્ત્ર વિહાર સલૂણા,
 સાપ-ઠાંચળીની પરે રે, ત્યાગ્યું નગર તે વાર સલૂણા;
 લીંબડી નગરમાં આવતા રે, ઉત્સાહ સંઘ ન માય સલૂણા,
 આનંદથી વધાવતા રે, મનમાંહે અતિ મહત્તાય સલૂણા. ધન્ય૦
 સામૈયું ધણા ભાવથી રે, સંઘ કરે તેણી વાર સલૂણા,
 શુરુશ્રીના આગમનથી રે, હર્ષ હૃદયમાં અપાર સલૂણા;
 ભાવથી શુરુ પધરાવતા રે, ગાવતા જિન-શુણ ગાન સલૂણા,
 ધર્મશાલામાં આવતા રે, પરીબાઈ તણી બહુ સલૂણા. ધન્ય૦ ૨
 જિનમંદિર દરસણુ કરી રે, આપે વ્યાખ્યાન રસાલ સલૂણા,
 બાણે નવ રસ ભલીપરે રે, મુખ્ય પોષણુ બેનું ધાર સલૂણા;
 શાંત વૈરાગ્ય પ્રધાનતા રે, ભોગવે સહુ શિરદાર સલૂણા,
 વીરરસ પણ પોષતા રે, સમય ઉચિત મન ધાર સલૂણા.

કરે ચોમાસાની વિનતિ રે, ભાવ ભક્તિથી અપાર સલૂણા,
સંઘ સહુ મળી તે સમે રે, કરાવે ચોમાસું ખાસ સલૂણા;
વ્યાખ્યાનપર્ષદા બહુ મળી રે, ધર્મનો કરે બહુ પ્રકાશ સલૂણા,
જેન જેનેતર વર્ગનો રે, લોક તિહાં બૂલાય સલૂણા.

ધન્ય૦ ૪

શ્રવણ મનન નિહિધ્યાસથી રે, કાપે વ્યસનનો સંઘાત સલૂણા,
તપશ્ચર્યા કરે ભાવથી રે, શ્રાદ્ધ શ્રાવિકા સંગાય સલૂણા;
સમોસરણ રચના લલી રે, કરાવે સંઘ તે વાર સલૂણા,
સાધર્મિ-વત્સલ પ્રેમ ભાવના રે, અદ્વાઈ ઉત્સવ ધાર સલૂણા.

ધન્ય૦ ૫

મંઠપ રચીઓ સોહામણો રે, પ્રભુ પધરાવે તે વાર સલૂણા,
પૂજા ભણાવે ઘણા ભાવથી રે, આનંદ મનમાં ન માય સલૂણા;
રથયાત્રા રળીયામણી રે, નીકાળે ધરી મન ખ્યાર સલૂણા,
હુંપક-ચિત્ત બહુ ચમકીઆં રે, ડેખી સૂરજ જેમ ધૂક સલૂણા.

ધન્ય૦ ૬

ભાવ ભક્તિ એ નવી ગમે રે, અધશ્રદ્ધાના પ્રભાવે સલૂણા,
આનંદ મંગળ વર્તીઆં રે, પ્રથમ ચોમાસા મોજાર સલૂણા;
દેશ ક્ષેત્ર કાલ ભાવને રે, ઓળખી કરે ગુરુ કામ સલૂણા,
અવસર ઉચિત સાચવે રે, સહુ ગુણમાં મુખ્ય ધાર સલૂણા.

ધન્ય૦ ૭

વિહાર-સમય હવે આવીઓ રે, શોક સંઘમાંહે યાય સલૂણા,
માસઠલપ કરે ઈહાં ફરી રે, એમ સહુ ભાલે તે વાર સલૂણા;

જોડવા સમયે ત્યાં આવીશો રે, હુંઠક સાધુ સુવાસ સલૂણા,
 કરે વિનતિ ઘણા ભાવથી રે, દેખી ગુરુનો દેદાર સલૂણા. ધન્ય૦ ૮
 પાપ ઉદયથી આવી કસ્યા રે, લુંપકપંથની માંહ સલૂણા,
 સહેર કરી મહારાજજી રે, નીકળો મુજ થાડી બાંહ સલૂણા;
 અરજ સુણી હરખિત થયો રે, સંઘ હવે તેણી વાર સલૂણા,
 સંવેગરંગમાં જીલતા રે, પીલતા કર્મ-પ્રકાર સલૂણા. ધન્ય૦ ૯
 મહાનુભાવ સુણો સહુ રે, ભાળે ગુરુ મહારાજ સલૂણા,
 સામથી સવિ સજ કરો રે, દીક્ષા દેવાની કાજ સલૂણા;
 ભવજલ-તારણ તરી ખરી રે, સર્વવિરતિ મન ધાર સલૂણા,
 કૃમતિ કઠાથહ છોડીને રે, સંવેગ ધર્યો સુખકાર સલૂણા. ધન્ય૦
 પ્રથમ શિષ્ય ભાવનગરમાં રે, અમરવિજય મન ધાર સલૂણા,
 દોઢધાસી તપસ્યા કરી રે, પહોંચ્યા સ્વર્ગમોજાર સલૂણા;
 ખીજી દીક્ષા આપી એહને, કર્યો તે જીવનો ઉદ્ધાર સલૂણા,
 આપી વિરતિને વિહરે રે, ન રહ્યા ઘડી એક વાર સલૂણા. ધન્ય૦
 સંઘ વળાવવા સજજ થયો રે, હજારો જન પરિવાર સલૂણા,
 જોડવાણું શહેર ચધારીઆ રે, આનંદ સઘ અપાર સલૂણા;
 થોડો સમય તિહાં રહી રે, કરતા ભવિ-ઉપકાર સલૂણા,
 આભાનુગ્રામ વિહારથી રે, થાય સયાજ-સુધાર સલૂણા. ધન્ય૦ ૧૨
 અનુભવ થાયે નવનવો રે, વિહારના પ્રભાવ સલૂણા,
 ઠેતાં પાણી નિર્મલાં રે, અંધતે ગંદાં વિભાવ સલૂણા;
 માસકલ્પથી અધિક નહી રે, શેષકાલમાં એક થાન સલૂણા,
 જિન-વચન મન ભાવતા રે, ધર્મ અંગત ગુણ ધ્યાન સલૂણા.

દૃષ્ટા.

જન-બોધનના તાનમાં, દેખે ન કષ્ટ લગાર;
 ન્હાના મોટા પ્રતિશ્રામમાં, વિચરે શુદ્ધ આચાર. ૧
 વ્યાખ્યાનો, બહુ આપતા, પ્રતિશ્રામ મોજાર;
 જઠતા-જનની કાપતા, ધાપતા શ્રદ્ધા અપાર. ૨
 અનુક્રમે તેમ વિચરતા, આવ્યા વીરમગામ પાસ;
 આવાગમન બાણી કરી, સંઘ-મન હવે ન માય. ૩
 નર નારી ટોળે મળી, બાય સન્મુખ તેણી વાર;
 શણગારી બજાર વળી, દેવતા પતાકાથી સાર. ૪
 ધવળ મંગળથી વ્યાપતો, સંઘના મનમાં ઉત્સાહ;
 શુભ અનેક વખાણતો, આવ્યો ઉપાશ્રયમાંહ. ૫

ઢાળી ૧૧.

(ભવિ ! તુમે મુણ્ણે દે, લગવતીમૂતની વાણી-એ દેશી.)

ભવિ ! તુમે મુણ્ણે દે, દેશના અમૃત-કયારી;
 મનમાં ધરજો દે, શુરુ-શુણની બલિહારી.
 શુરુ-ઉપદેશ અમૃતની ધારા, વરસે ભવિ-મુખકારા;
 પાન કરી વિઠારને ત્યાગે, કુગતિ તથો નહી લાગો.

ભવિ ! તુમે૦ ૧

શુદ્ધ દેશના હૃદયે પહેચાણી, કરે વિનતિ શુણખાણી;
 ચાતુર્માસ કરે શુભ ભાવે, સંઘ આનંદે વધાવે.

ભવિ ! તુમે૦ ૨

ખરા દિલની વિનતિ સારી, માને મન નિરધારી;
ત્રૈસ્તુતિક આગમનથી શ્રદ્ધા-બ્રહ્મ હતા કેઈ શ્રદ્ધા.

ભવિ ! તુમે૦ ૩

તેરાપંથી હતી કેઈ જનતા, ઉપદેશે કાપી તે મમતા;
સંશય વાતનો છેદ કરંતા, શુદ્ધ શ્રદ્ધામાં ધરંતા.

ભવિ ! તુમે૦ ૪

દયા દાન તપશ્ચર્યા વળી, કરાવે અતિ લટકાળી;
ઉપદેશથી સવિ કાર્ય કરાવે; ધર્મભાવના મન લાવે.

ભવિ ! તુમે૦ ૫

આતુર્માંસ પૂરું જળ થાવે, વિહાર-ભાવના મન ભાવે;
વિચરંતા વિચરંતા આવ્યા, કપડવણજ સંઘ ભાવ્યા.

ભવિ ! તુમે૦ ૬

નૈયાયિક અંબાદત્ત પાસે, ન્યાયનો કરે બહુ અભ્યાસ;
વ્યાખ્યાન વાણી કરે બહુ ભાવે, સ્વ પર કલ્યાણ પ્રભાવે.

ભવિ ! તુમે૦ ૭

કરી ચઉમાસુ' ને ત્યાંથી આવે, સાદરી ગ્રામ મન ભાવે;
ગોલવાડનું મુખ્ય એ ગામ, ખેતાજી પેથાજીનું ધામ.

ભવિ ! તુમે૦ ૮

પાગ વિના થેં છો ચઉરેન્દ્ર, પાગથી અમે પંચેન્દ્ર;
આવા પ્રકારના જિહાં બાણકાર, ધર્મનો તિહાં શો પ્રચાર !.

ભવિ ! તુમે૦ ૯

ખરી જડતા આ ગ્રામમાં દેખી, સુણી વાત મનમાં ઉવેખી;
રાણકપુરનું તીરથ અતિસાફ, ત્રૈલોક્યદીપક મન ધાફ.

ભવિ ! તુમે૦ ૧૦

સાર સંભાલ ન કને કોઈ માફ, કામ ન થાય તેથી સાફ;
સાત જ ક્ષેત્રનો એક હીસાબ, રાખે પછુ તે ખરાબ.

ભવિ ! તુમેં ૧૧

વાત વિચારી ઉપદેશને આપે, જહતા તે જનની કાપે;
તીરથ-આશાતના મન ધારી; જિન-સક્રિત દુઃખહારી.

ભવિ ! તુમેં ૧૨

સંઘ-હસ્તે અર્પણુ તે કરવા, આશાતના-દુઃખ હરવા;
રાજનગરથી ગૃહસ્થો બોલાવી, વીકાલ ખેતાલુ સમજાવી.

ભવિ ! તુમેં ૧૩

આણુંકલ કલ્યાણુલ હસ્તે, અપાવી ભંડાર પઠયા રસ્તે;
શાંતિતણા મુધારા કરાવ્યા, મંગળ તુર વગડાવ્યાં.

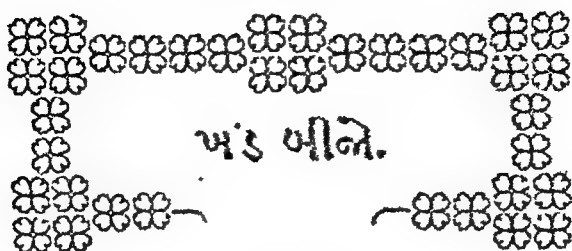
ભવિ ! તુમેં ૧૪

પ્રથમ ખંડ પૂરો મન ભાવો, સૂરિ-શુણુ સહુ મળી ગાવો;
શુભિજનના જે શુણુ નિત્ય ગાવે, ધર્મ મંગલ મુખ પાવે.

ભવિ ! તુમેં ૧૫

इति जगत्पूज्य-शामनप्रभाषक—शास्त्रविशारद-
जैनाचार्यश्रीविजयधर्मसूरीश्वरचरित्रे उपाध्यायमहलविज-
येन कृते धर्मजीवनप्रदीपे जन्म-दीक्षा-गुरुस्वर्गयास-
विहारवर्णननामा प्रथमः खण्डः समाप्तः ॥

ખંડ બીજો.

દૂહા.

ગોલવાડમાં^૧ વિચરતા, પ્રતિશ્રામ શુરરાજ;
 દેશના-પાન કરાવતા, કરતા ભવિ-હિતકાજ. ૧
 શ્રાદ્ધધર્મ ઓળખાવતા, કાપતા મિથ્યા પ્રવાહ;
 તીર્થ-યાત્રા મન ભાવતા, કરતા સુખ સંવાહ. ૨
 મોટી પંચ રતીરથ તણી, યાત્રા કરી મનોહાર;
 કરી યાત્રા પંચ લઘુતણી, આન્યા શિરોહી મોજર. ૩
 જિનમંદિર સોહામણાં, અર્ધ સિદ્ધાચલ રૂપ;
 ચતુર્દશ રલિયામણાં, દેખી ન પડો ભવ-કૂપ. ૪
 આખૂ અચ્છગઢ ઉપરે, ચઢતે વીર્ય ઉદ્ધાસ;
 યાત્રા અપૂર્વ તિહાં કરે, તોડતા કર્મનો પાસ. ૫
 ભારત-ભૂષણ એ ગિર, અપૂર્વ તેહનો દેહાર;
 જિનમંદિરને તિહાં ફરી, દેખે ન તેહ ગમાર. ૬
 મૂર્તિ અપૂર્વ છે તિહાં, અપૂર્વ કોરણી ધાર;
 મનમોહન સોહામણાં, સુવર્ણબિંબ પ્રાચ ધાર. ૭
 ચઉસુખ પ્રતિમા દીપતી, શાન્ત સુધારસ સાર;
 સમતા-રસમાં ઝીલતી, કલ્યાણુરસ આગાર. ૮

૧ મારવાડ અને ગુજરાતની વચ્ચેનો ભાગ. ૨ વરકાણા, નાડોલ, નાડલાઈ, ઘાણેરાવ અને રાણકુપુર.

ધન્ય વિમલશા શેઠને, વસ્તુપાલ મન ધાર;
 ધન્ય ધન્ય તાસ કમાઈને, ધન્ય એહનો અવતાર. ૯
 ફરસ્યા એ ગિરિ ભાવથી, ચઢતે શુભ પરિણામ;
 અનુક્રમે વિહરણુ થકી, આળ્યા પાટડી ગામ. ૧૦

ઢાલ પહેલી.

(હવે અગ્નિશર્મા તે તપસી, તપ કરતાં પડ્યો લપસી રે;
 ક્રોધાનલ ભરીઓ—એ દેથી.)

શ્રીપાટડી નગરમાં આળ્યા રે, નગરવાસી મન ભાળ્યા રે
 ગુરુજી શુભાળી,
 સંઘમાં સઘળે આનંદ છવાયો, ગુરુ-શુભ દિલમાં ગવાયો રે, ૧
 વ્યાખ્યાને શ્રોતાજન ઘણા રસીઆ, ઉપદેશામૃત વરસ્યારે; ૨
 વાત ઉપરીઆળા તીર્થની જાણી, અવનતિ કથા સમજાણી રે, ૩
 ઉદ્ધાર કરવા ભવદુઃખ હરવા, આશાતના દૂર કરવા રે; ૪
 આરંભે ગૂરા અન્તમાં અધૂરા, કોઈવાતે વેસ્ય ન પૂરા રે. ૫
 લાંબા હાથે કરે મોટી વાતો, ખરચે ન પૈસો રાતો રે; ૬
 વણિક જાતિની વાત પીછાણી, ઠગજાણી ઘણી જાણી રે. ૭
 કરવો ઉદ્ધાર ને દ્રવ્ય-અભાવ, કામ તે કેમ જની આવે રે; ૮
 સાધારણના દ્રવ્ય અભાવે, દુર્ખાંદ કાર્ય કરાવે રે. ૯
 દેવ-દ્રવ્ય જે હતું સીલકર્મા, ખરચ્યું તે ધર્મશાલામાં રે; ૧૦
 ઉતરે તિહાં જઈને ઘણા હરખે, પણ તિહાં દોષ ન પરખે રે. ૧૧

જિહાં દ્રવ્ય-અપ તિહાં કૌઠી ન એક, દેવદ્રવ્ય ભાંડાર અનેક રે; „
 માલિક દ્રસ્ટીઓ થઇ બેઠા, મમતા-મંદિરમાં પેઠા રે. „ ૭
 લાખો રૂપીઆ હજમ કરે ખીઠા, મોહાવનિમાંહે તે દીઠા રે; „
 ખારકી પુંજીથી શેઠ કહાયા, ધર્મમાં નહી તે સહાયા રે. „ ૮
 કુવ્યવસ્થા મંદિરમાં દેખી, કહો કેમ જાય તે ઉવેખી રે; „
 દ્રવ્યથી ટંટા પ્રીસાદ વખાણો, દ્રવ્યથી કલેશ મન આણો રે. „ ૯
 સાધારણનો પોષ જો થાય, ક્ષેત્ર તો સર્વી સચવાય રે; „
 સાધારણ સાત ક્ષેત્રમાં જાય, યુનિવર્સલ તે કહેવાય રે. „ ૧૦
 દેવદ્રવ્ય તેથી વધવા ન પામે, ન રહ્યો બદ્ધાનો ઠામ રે; „
 દેવદ્રવ્ય થાનકે ન ઠરાય, જીર્ણોદ્ધાર નવી થાયે રે. „ ૧૧
 પાટકીમાં નહી દ્રવ્ય વિશેષ, પીરમગામ માંડલે કરે પોષ રે; „
 બળાણાદિ ગામ ધની સમજાવી, ટીપ સાધારણ કરાવી રે. „ ૧૨
 દેવદ્રવ્યના દોષોથી બચાવ્યો, સહુ સંઘે આનંદ ફેલાવ્યો રે; „
 જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો રૂપાળો, નિભાવે મેળો થપાવ્યો રે. „ ૧૩
 ક્ષાગણ શુદ્ધિ અષ્ટમી નિરધારો, મેળો ભરાય ધણો સારો રે; „
 અજ્ઞાનતાને દૂર હઠાવી, પાઠશાલા સુંદર થપાવી રે. „ ૧૪
 સંજેશ્વર તીરથમાં આવ્યા, કેઇક ભવિ-મન ભાવ્યા રે; „
 ઉપદેશ તિહાં એક ગૃહસ્થને આપ્યો, મનસુખ^૧ શિષ્ય કરી
 આપ્યો રે. „ ૧૫
 અલ્પકમે તિહાંથી વિહાર કરંતા, ચોમાસુ^૨ જો આણા કરંતા રે; „
 શાસન-સેવાનાં કાર્યો તિહાં કીધાં, પાઠશાલા વિગેરે પ્રસિદ્ધાં રે. „

ન્યાય અભ્યાસ પણ કર્યો સારો, તાર્કિકશિરોમણિ ધારો રે; „
 લોચ આમ થઈ સુખી નગરમાં, વિચાર ચોમાસાનો મનમાં રે. „
 જન ભદ્રિક તપસ્વી રૂપાળા, ધર્મધ્યાનમાં તે રહીયાળા રે; „
 ઇન્દ્ર^૧ વિજયાદિ શિષ્ય તે બાણો, ગુરુ ભક્ત પરમ વખાણો રે. „
 જે દિનથી એવો શિષ્ય-સંયોગ, ધર્મોત્તતિનો મળ્યો યોગ રે; „
 દેશ વિદેશમાં ધર્મ-પ્રચાર, સુયોગ્ય શિષ્યના વિચાર રે. „ ૧૬
 સિદ્ધાચલ થઈ મહુવા નગરમાં, જન્મભૂમિ બાણે ગુરુ મનમાં રે;
 બે ભાવુકની વિનતિ સારી, ગુરુ માની લે તે નિરધારી રે. „ ૨૦
 સંઘ વચ્ચે તેહ વાત જણાવી, ઉપદેશામૃત વરસાવી રે; „
 કરે સહુ સંઘ ઉત્સવની તૈયારી, ધામધૂમ મચી ઘણી સારી રે. „
 વૈશાખ વદિ છઠના તે દિવસે, વૈરાગ્ય રંગ ઘણો વરસે રે; „
 શુભ લગ્નમાંહે આપે દીક્ષા, સાથ સર્વવિરતિની શિક્ષા રે. „ ૨૨
 વિજયાન્ત^૨ મંગલ^૩ વલ્લભ સાઈ, નામ તે ભવિ સુખકાઈ રે; „
 ધર્મ વલ્લભ હોય સર્વને સારો, કોઈ કર્મથી ક્ષેત્રે બિચારો રે. „
 ચાતુર્માસ કર્યું તિહાં સાઈ, શુભિજન મન હિતકાઈ રે; „
 જાહેર વ્યાખ્યાન તણો પ્રચાર, ગુરુજીએ કર્યો તિહાં વિચાર રે „
 જાહેર તણો ત્યાં પ્રારંભ કીધો, ઓતાજન મળી લાભ લીધો રે; „
 નિહરપણે વ્યાખ્યાન અપાય, ઘણા ધર્માંધો અકળાય રે. „ ૨૫
 પુસ્તકાલય તિહાં સુંદરચાત્ર્યું, જ્ઞાનામૃત તિહાં ઘણું વ્યાખ્યું રે „
 કામ અનેક કરીને સિધાવ્યા, ધર્મ મંગલ ત્યાં ગવાયા રે. „ ૨૬

દૃષ્ટા.

- દુષ્ટ રીવાજો હતા ઘણા, દાહડા વિગેરેના જોઈ; ૧
 મોદક ચઠાયક તણા, મૃતક પાછળના તેહ. ૧
 ધરખાર વેચે લલે, પણ મોદક ન છોડાય; ૨
 કુલ-મર્યાદા નવિ ચલે, લીખ માગે લલે લાઈ. ૨
 એ ચાર મળી સમજાવતા, કાજ કરાવે અસાર; ૩
 મનમાં મોદ વરસાવતા, સફલ થયો અવતાર. ૩
 ફદન કરતા જાય જિહાં, ખાય મોદક ધરી ખ્યાર; ૪
 લજ્જા પણ ન આણે તિહાં, દુષ્ટ કરમના વિચાર. ૪
 હરખ હૃદયમાંહે ઘણો, મુખ પર શોક દેખાવ; ૫
 મોહરાય નાટક તણો, સુદર દેખો બનાવ. ૫
 આનંદ પુત્ર-જન્મ વિષે, જમણ તિહાં નિરધાર; ૬
 પ્રીતિલોજન વૃદ્ધિ વિષે, હાનિમાં તે નહી લગાર. ૬
 રીવાજ એ ક્યાંથી આવીઓ?, પિશાચનો અવતાર; ૭
 લાડુલટ્ટે ઘુસાવીઓ, સ્વાર્થાન્ધે ધરી ખ્યાર. ૭
 ધર્મશાસ્ત્રમાં એ નહી, દુષ્ટ રાક્ષસી રિવાજ; ૮
 જો છોડો જોહને નહિ, તો ઉન્નત ન સમાજ. ૮
 સુખ સંપત્તિ નાશી ગયાં, ન રહ્યો ધર્મ લગાર; ૯
 ધનાઢયો તે નિર્ધન થયા, કરો હવે મન વિચાર. ૯
 સમજાવી સહુ સંઘને, કરાવ્યો તેહનો ત્યાગ; ૧૦
 તે બદલ સંઘ લેઈને, ગયા યાત્રાએ જોઈ લાગ. ૧૦

દાળ મીઠુ

(૭ રે મારે લોભ તે દોષ અયોગ—એ દેશી.)

૭ રે મારે વિચરંતા ગુરુરાજ, ચાણુરમા ગ્રામ આવીઆ ૭ રે ૭
 ૭ રે મારે ભટેવા પાશ્વ^૧ શિરતાજ, લેટીને મનમાં આણુંદીઆ;
 „ „ વહી દીક્ષા દેવા ઠાજ, સાધુને યોગમાં પેચારીયા ૭ રે ૭
 „ „ પંન્યાસ ૭ મહારાજ, ઉમેદવિજય મન લાવીઆ. „ ૨
 „ „ ઉત્સવ મોટે મંડાણ, દીક્ષા દેવાનો સમય થયો; „
 „ „ જોગણીસમી જાણ, સાલ સત્તાવનમાં ભયો. „ ૩
 „ „ પોષ એકાદશી જાણ, પ્રાંતઃકાલનો શુભ થયો; „
 „ „ ઈંદ્રવિજય સુખ્ય આણુ, મંગલ વહીભ મન વડ્યો. „ ૪
 „ „ અપાવી દીક્ષા તે વાર, શિષ્યો સાથે લેઈ સંચર્યા; „
 „ „ સમી નગર મોજાર દીક્ષા દેવાને પરિવર્યા. „ ૫
 „ „ સુંદર માઘ જ માસ, દશમી દિન સોહામણો; „
 „ „ અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ ખાસ, મંડપ રચ્યો રણીઆરણો. „ ૬
 „ „ ઉત્તમ શ્રદ્ધ વિચાર, દીક્ષા દેવાનો શુભ થયો; „
 „ „ ભક્તિવિજય ધરી ખ્યાર, નામ થાપે જશવાહ ભયો. „ ૭
 „ „ ગુરુ ૭ સાથ વિહાર, સાધુ એકાદશે કર્યો; „
 „ „ રાજનગર શાહપુર^૨, આનંદ તિહાં વરતાવીઓ. „ ૮
 „ „ ગોધાવી આણુંદ મોજાર, વીરમગામ તિહાંથી આવતા;
 „ „ ઠરું^૩ ચોમાસું ધરી ખ્યાર, આનંદ જહુ ફેલાવતા. „ ૯

- ૧૧ ૧૧ પાઠશાલા સહુ ઠાજ, પુસ્તકાલય તિહાં ધાપતા; ,
 ૧૧ ૧૧ પુસ્તક ઘણું સુખઠાજ, તેહમાંહે શુરુ આપતા. , ૧૦
 ૧૧ ૧૧ યોગક્રિયા ઘણો પ્યાર, કરવા પંન્યાસ જોલાવતા; ,
 ૧૧ ૧૧ કેમલવિજય મનોહાર, યોગક્રિયાને કરાવતા. , ૧૧
 ૧૧ ૧૧ મહાનિશીથ સૂત્રના યોગ, ગુરુજી કરે આંખિત કરી; ,
 ૧૧ ૧૧ બે માસના એ યોગ, કરે તપસ્યા ઘણી આકરી. , ૧૨
 ૧૧ ૧૧ જ્ઞાન ધ્યાનનો સંયોગ, મૂકે ન મનથી તે જરી; ,
 ૧૧ ૧૧ ઉત્તરાધ્યયનાદિ યોગ, સાધુ બીજા વહે લાવથી. , ૧૩
 ૧૧ ૧૧ તેહ સમયે સારો યોગ, આવ્યો હુંઠક સાધુ પ્રેમથી; ,
 ૧૧ ૧૧ રત્નચંદ્ર મનોહાર, મિથ્યાત્વ વાસ હઠાવવા. , ૧૪
 ૧૧ ૧૧ ગુરુજી પાસે ધરી પ્યાર, અરજ કરે સુખ પામવા; ,
 ૧૧ ૧૧ ભોયણી તીરથ મોજાર, કરે ઉદ્ધાર તે લવિતણો. , ૧૫
 ૧૧ ૧૧ નામ તે રત્નવિજય સાર, આપ્યું તે ઘણું સોહામણું; ,
 ૧૧ ૧૧ ગૂજરાતનો વિહાર, કરી અજ્ઞાનતા દીઠી ઘણી. , ૧૬
 ૧૧ ૧૧ જૈન શાસનમાં અપાર, વાત કહેતાં દિલગીરી તણી; ,
 ૧૧ ૧૧ સંસ્કૃત પ્રાકૃત સાર, ભાષા ઉત્તમ હતી આપણી. , ૧૭
 ૧૧ ૧૧ અભ્યાસી તેહના ખાસ, જોહવા જોઈએ તેહવા નહી; ,
 ૧૧ ૧૧ જિનવાણી તેહમાં વિચાર, સર્વદા દેવ તણી સહી. , ૧૮
 ૧૧ ૧૧ ખાલી પોથાં રાખી પાસ, કરે આઠંબર અતિ ઘણો; ,
 ૧૧ ૧૧ વાંચે સુખોધિકાર ખાસ, તેહ પંડિત સોહામણો. , ૧૯
 ૧૧ ૧૧ ન્યાય વ્યાકરણ અભ્યાસ, અત્યલ્પ સાધુમાંહે સુણો; ,
 ૧૧ ૧૧ ગૃહસ્થો અજ્ઞાનની રાસ, જ્ઞાનનો લવલેશ નવી સુણો. , ૨૦

- ” ” દર ચોમાસાં મોજાર, પંડિતો સાધુ ભણાવવા; ”
 ” ” મોલાવે ધરી ખ્યાર, દ્રવ્ય ખરચનો હિસાબ નહીં. ” ૨૧
 ” ” ચાર માસ પઠન કરાય, આઠ માસમાં સવી મૂલતા; ”
 ” ” સમય વ્યતીત બહુ થાય, પણ વિદ્વતા નવિ ભાવતા. ” ૨૨
 ” ” જૈનેતર વિદ્વાન ભણાવે, દ્રવ્યમાં લક્ષ્ય ધણું; ”
 ” ” ભાવો આરંભ અસમાન, લાભ ન થાય તે દુઃખ ધણું. ” ૨૩
 ” ” જૈન પંડિતો તૈયાર, કરવા મન ઉલટ ધણો; ”
 ” ” કરવા મિથ્યાત્વને દૂર, ઉદ્દેશ તે ગુરુ-મન તણો. ” ૨૪
 ” ” તીર્થ ઉપરીઆળા ખાસ, કયો સંકલ્પ તે કારણે; ”
 ” ” કરી પ્રતિજ્ઞા પ્રભુ પાસ, જાવા કાશીના ખારણે. ” ૨૫
 ” ” પાઠશાલા સુખકાર, ખોલવા ઇચ્છા મન ધરી; ”
 ” ” ઉપદેશ તે કાજે અપાર, આપે પરિશ્રમ બહુ કરી. ” ૨૬
 ” ” ફંદ પ્રારંભ ત્યાંથી થાય, વચનો પણ ભઠતોનાં લઘ્યાં; ”
 ” ” માંડિલ નગર મોજાર, કરી ચોમાસું ફંદ દંદ કયાં. ” ૨૭
 ” ” આપે ઉપદેશ મેઘ-ધાર, શ્રાવક-મન પ્રમોદ ધરે; ”
 ” ” ભદ્રિકજન સુખકાર, ફંદ વધારે તે બહુપર. ” ૨૮
 ” ” પાઠશાલા ખોલી સાર, ચોખ્ખું જીવ જોવા સહી; ”
 ” ” અવર ગ્રામ મોજાર, ટીપ કરવા તેજો જાય સહી. ” ૨૯
 ” ” ભુદ્ધિમાનો લીધા સાથ, અવરને ત્યાંથી વિદાય કરે; ”
 ” ” જો હોય મૂરખ સંગાથ, તો નુકશાન થાય અતિધણું. ” ૩૦
 ” ” કયું પ્રયાણ સહુ સાથ, કાશી જાવા રળીઆમણું; ”
 ” ” નિંદક-જવાસા સુઠાય, વાત સુણી ચમકે ધણું. ” ૩૧

- „ „ ભકતોને પ્રેરણા કરાય, વિધન લાવે તે કામમાં; „
 „ „ પણ ખુદ્ધ અપૂર્વ પસાય, વિખરાય ગયા ગુરુ-ધ્યાનમાં, „ ૩૨
 „ „ માંડલ નગરથી વિહાર, વીરમગામ લોચણી ગયા; „
 „ „ લીંચ ગામ નિરધાર, મૌન એકાદશી દિન રહ્યા, „ ૩૩
 „ „ ચઉદસી સદી વિલાવ, વિચાર લાવના એ સહી; „
 „ „ કેળવણીનો નહીં ગંધ, ખાળલગ્નનો હિસાબ નહી. „ ૩૪
 „ „ દેહધામ કયો વિહાર, મત ઉચ્ચરાવ્યાં પ્રમોદ ધણો; „
 „ „ ખેચરદાસ^૧ ધરી પ્યાર, ગુરુ-મુખ દેખણ તણો. „ ૩૫
 „ „ કયો લોભ બહુવાર, ગુરુ-વિહારે ન સફલ થયો; „
 „ „ કેપડલ^૨ સુખકાર, ગોધરા દાહોદ વિચરતા. „ ૩૬
 „ „ પારા રાજગઢ વિહાર, કરીને વડનગર આવતા; „
 „ „ આનંદ હર્ષ અપાર, પ્રતિઆમમાં જન લાવતા. „ ૩૭
 „ „ ભાવ ભક્તિ બહુ પ્યાર, પધરાવે આનંદ ધણો; „
 „ „ ^૨અવન્તી નગર મોજાર, યાત્રા કરે પ્રમોદ ભરે. „ ૩૮
 „ „ જવરાકાન્ત ત્યાં શરીર, સાધુ-મન ચિંતા ધણી; „
 „ „ શંકરલાલ વૈધરાજ, સુખાણુમલ્લ ભક્તિ ધરી. „ ૩૯
 „ „ લાવી કરાવે ઇલાજ, રોગને ત્યાંથી ભગાવતા; „
 „ „ માસકલ્પ શુભ સાજ, વ્યાખ્યાન ઠાઠ જમાવતા. „ ૪૦

- ,, ,, શ્રદ્ધા સંવેગનાં બીજ, ભદ્રિકજન-મન વાવતા; ,,
 ,, ,, મક્ષીતીરથ મહારાજ, યાત્રાથી ભવ-દુઃખ કાપતા.,,૪૧
 ,, ,, ખ્યાવરા શુણ્ઘાથી વિહાર, કરીને શિવપુરી આવતા;,,
 ,, ,, દેશના અમૃત ધાર, વરસાવી ઉપકાર ભાવતા.,,૪૨
 ,, ,, ઝાંઝી કાલપી મોજાર, મંદિર-વ્યવસ્થા કરાવતા; ,,
 ,, ,, કાનપુર મનોહાર, કાચનું મંદિર નિહાળતા.,,૪૩
 ,, ,, સંઘમાં આનંદ અપાર, વ્યાખ્યાન બહિર આપતા; ,,
 ,, ,, નવ દિન ઝોળી સાર, ચૈતર માસ મન ભાવતા.,,૪૪
 ,, ,, પાઠશાલાનો ઉપદેશ, આપીને દીપ કરાવતા; ,,
 ,, ,, પ્રયાગરાજ બહુ ખાસ, ઋષભ કલ્યાણક ભાવતા.,,૪૫
 ,, ,, ભાવથી ફરસના બાણ, પુરિમતાલ પાટક તણી; ,,
 ,, ,, ધન્ય દિવસ તે વખાણ, ફરસના પવિત્ર ભૂમિ ઘણી.,,૪૬
 ,, ,, લવકમ ઝોગણીશ સાલ, ઝોગણસાઠ મન ભાવતા; ,,
 ,, ,, વૈશાખ શુદ્ધિ રસાલ, ત્રીજ ને છુધ નિહાળતા.,,૪૭
 ,, ,, જિહાં જિનવર-કલ્યાણ, તેહ પવિત્ર ભૂમિ ખરી; ,,
 ,, ,, પ્રવેશ સુંદર વખાણ, ધર્મ મંગલ મન હર્ષ ધરી.,,૪૮

દૂહા.

આહુજના ફરસમાં, જિનમંદિરની પાસ;
ઉતર્યા ત્યાં ધર્મશાલમાં, આરા ગહી કર્યો વાસ. ૧

પ્લેગ તણો ઉપદ્રવ ઘણો, લેતો બહુ જન પ્રાણ;
ઠાઠે પહાનું શ્રવણ મુણો, યતિ ભલેયો અજાણ. ૨

અહીં રહેવાનો ધર્મ નહિ, સાધુનો નહિ આચાર;
સાર સંભાળ થાય નહિ, ગૃહસ્થો બોલે તે વાર. ૩

શુરુ ઉત્તર આપે સહી, ચિંતા ન કરે લમાર;
ખરચ કરાવીશ કંઈ નહિ, દમણી એક નિરધાર. ૪

ગોચરી લેવા સાધુ આવશે, લેશે શુદ્ધ આહાર;
ધરિયા હશે તેહ આપશે, ધર્મ આશીર્વાદ ધાર. ૫

શાન્તસ્વભાવી શુરુતણા, વચનથી ઠંડા થાય;
ઉત્તર એક આખ્યા વિના, જેવા આવ્યા તેવા જાય. ૬

આંખિલ તે દિનથી કર્યાં, પ્રતિદિવસ મોજાર;
વારા પ્રમાણે સહુ કરે, ધર્મ હૃદયે ધરી પ્યાર. ૭

મરકી રોગ નાશી ગયો, લોક આશ્ચર્ય અપાર;
ધર્મધ્યાન સહુ મન વસ્યો, તપનો ઘયો વિસ્તાર. ૮

પાઠશાલા તિહાં થાપતા, યશોવિજય શુભ નામ;
અધ્યાસ બહુ કરાવતા, વિદ્યાનું બાણો એ ધામ. ૯

ન્યાય બ્યાકરણ શાસ્ત્રના, પંડિત હીસે અપાર;
મુંદર પંડિત ધર્મના, રાખી કરાવે અધ્યાસ. ૧૦

સાધુદેવી યતિજને, રચ્યો પ્રપંચ કરી વાર;
તેહ જ ધાન છોડાવીને, મન માને હર્ષ અપાર. ૧૧

એકવીસ ભૂત જિહાં વસે, અત્યન્ત જીર્ણ દેખાવ;
ધર્મશાલામાં તે જઈ વસે, મનથી ભયંકર વિભાવ. ૧૨

એક દિન તે દેવયોગથી, ગુરુ મહાજ્ઞાન-ભંડાર;
આખ્યા અકસ્માત વેગથી, સંભળાવે સહુને તે વાર. ૧૩

બહાર આવો સહુ એહથી, હમણાં પડ્યો એમ ધાર;
કૃતિપય નિકળ્યા તેહથી, એકદમ પડી તે વાર. ૧૪

અડધા છાત્રો તેમાં રહ્યા, અડધા બહાર વિભાવ;
આવો અચંબો દેખી થયો, મનમાં શોક સદ્ભાવ. ૧૫

હા ! હા ! દેવ ! આ શું કર્યું, કયો મોટો અન્યાય;
એ રીતે મન ચિન્તન થયું, ચિંતા અવર મન થાય. ૧૬

શોક ન કર્યો ગુરુ હવે, સર્વને કૃત્યલ કહ્યાણ;
આપ જો ઇહાં ન પધારતા, તો સર્વના જાતા પ્રાણ. ૧૭

અતીન્દ્રિયજ્ઞાની ગુરુ, ધન્ય અવસરના જાણ;
દેવગુરુ-પસાયે ખરું, કાળ થયું દુઃખ-હાણ. ૧૮

પંડિતજન-મન હરખીઓ, દેખી ધર્મ-પ્રભાવ,
જૈનધર્મ-રાગી થયા, પેખી પ્રત્યક્ષ તે ભાવ. ૧૯

પત્ર લખ્યો સુંબઈ વિષે, વીરચંદ્રભાઈ દીપચંદ;
દલ વાંચી નિજ મન વિષે, પીચે વિચાર-મકરંદ. ૨૦

દાળ ત્રીજી.

(ભવિ તુમે નિરખો રે સિદ્ધાચલ ગુણખાણી—એ દેશી)

ભાવ ! તુમે સુણજો રે, વારાણસીની વાતો;
હૃદયમાં ધરજો રે, ગુરુ-ગુણ ખાસ ગવાતો.
જિન-વાણીનો ઠરવા ઉદ્ધાર, સહે ગુરુ કષ્ટ અપાર.
અજ્ઞાન-વેલીને પરિહરવા, જ્ઞાનામૃત પાન કરવા. ભવિં ૧

સુકામ થાપ્યા વિના નહિ ચાલે, ગુરુજી મનમાં તે સાલે;
પત્ર વાંચી વિચાર જ કીધો, શેઠે ઉપદેશ રસ પીધો. ભવિં ૨

પ્રત્યુત્તરમાં શેઠ જણાવે, શાસન-સેવા બળવે;
સુકામ અરીદવા મોકલીઆ, દહેરુ હુકમ શુભ લાવે. ભવિં ૩

કોઠી અંગ્રેજી નામ તે પહેલું, મધ્ય નગરમાં રહેલું;
સુકામ લબ્ય જોઈ ગુરુ-તનડું, હરખ્યું લેવા સાચ મનડું. ભવં ૪

ગીરધરલાલ શાવ સમજવી, ઉપદેશ મનમાં ઠસાવી;
લેવા સુકામનો નિષ્કંધ કીધો, ભારકરને દેશવટો દીધો. ભવં ૫

જેણે જૈનોને નાસ્તિક કહાવ્યા, તેને ત્યાંથી ગુણા ભરાવ્યા;
નાસ્તિક આસ્તિક અર્થ ન સમજે, ધર્માન્ધપણાની તે ગરજે. ભવં ૬

અપૂર્વ થાન એ હાથ ન આવે, ગુરુ વિના કૌણ સમજાવે ?
ચોવીશ હજારનું આપ્યું ખડાનું, શાવ ઘરવાળે લીધું છાનું. ભવં ૭

યાંચ મજલ રાજમહેલ સમાન, નહિ તેની કોઈ ઉપમાન;
સંવત ઓગણીસાઠ સાલમાં, પાઠશાલા થાપી તેહમાં. ભવં ૮

વીરચંદ ગોકુલભાઈ શાળા કાજે, ઉદારભાવે તે નિવાજે;
થાપી શાળા ને અભ્યાસ કરાવે, પંડિત-મન અકળાવે. ભવં ૯

સો મસાલામાંહે એક ધનીઓ, તેમ બાણો. ગ્રાહ્યુમાં બનીઓ;
 તીવ્ર બુદ્ધિનિધાનને નિરખી, બોલ્યા શિવકુમાર તે પરખી. ભ૦
 ન્યાય વ્યાકરણના ઘોષ તિહાં ચાવે, ગુરુદેવના ત્યાં પ્રભાવે;
 પખિલકને બણવાની છૂટ, ચંઈ જ્ઞાન તણી છુટાછુટ. ભ૦ ૧૧
 જેનેતર આવે ઘણા બણવા, ગુરુ-ઉપદેશ સાથ સુણવા;
 સુણી વ્યાખ્યાનો યથા ઘણા રાગી, ગુરુ જગ કીર્તી ભાગી. ભ૦ ૧૨
 યથોવાદ સુણી બહુ આવે, વિતંડાવાદ મન ભાવે;
 ધારાબન્ધ સંસ્કૃત ગુરુ બોલે, સુણી પંડિત-મન ડોલે. ભ૦ ૧૩
 જૈનધર્મના પ્રખર વિદ્વાન, આબ્યા કાશીમાં શુભ વાન;
 છૂટકરી જે જ્ઞાન સુખ કરતા, તે ગુરુ-ચરણમાં ઝૂકતા. ભ૦
 પાઠશાલા મંદિર-અભાવે, છાત્રો બહુ કષ્ટ ઉઠાવે;
 નગર ખંભાતથી મૂરતિ મંગાવી, પાર્શ્વનાથની મન ભાવી. ૧૫
 પ્રવેશ ઉત્સવ તેનો કરાવે, શાસનના જયઠંઠા બજાવે;
 હાથી ઘોડા રથ સુખકારા, હીસે સાંબેલા મનોહારા. ભ૦ ૧૬
 અંગ-રચના કરી પધરાવ્યા, ગજરાજ પર સહુ ભાવ્યા;
 વિવિધ જાતિ વાળના ત્યાં ઘોષ, કરતા તે ધર્મનો પોષ ભ૦ ૧૭
 હજારો જન મેદિની ભેવા, ભવો ભવનાં પાપ ખોવા;
 નિરખી હરખી જિન-ગુણ ગાવે, આનંદ મન વરસાવે. ભ૦ ૧૮
 શુદ્ધ હૃદયથી પ્રેમ પ્રગટાવે, જન્મ સફલ મન ભાવે;
 ધન્ય દિવસ આજ સફલ થયો સુજ, ખરા વીતરાગ પ્રજા તુંજ. ૧૯
 નાસ્તિક જે જૈનોને કહેતા, તે મનમાં દુઃખ વહેતા;
 સર બંજારમાં જિન-ગુણ ગાવે, યાજ બારી કૂલે વધાવે. ભ૦ ૨૦

પવિત્ર ધર્મની વાત પહેંચાણી, સહુ જન-મનલલચાણી;
 નગ્નમૂરતિવાળા દિગમ્બર, સનાતન શુદ્ધ શ્રવેતાંબર. લ૦ ૨૧
 નગ્નતાલું કલંક તિહાં આંચું, સ્વેચ્છતું હુંઠકે અપાંચું;
 નારિતકતા બાધે અણાંચું, અસાનતાએ કરાંચું. લ૦ ૨૨
 સત્ય વાત છૂપી ન છૂપાય, જાનતે સત્ય વાત તરી આવે;
 એ રીતે મન વિઠલ્યોને કરતા, રથ-યાત્રામાંહે ફરતા. લ૦ ૨૩
 ફરી બબર ગોપાળ-મંદિર થઈ, ગલીઓમાં ખૂળ ધૂમાવે;
 અખર પંડિત નિજ ખંધે લાવે, આનંદ રંગ વધાવે. લ૦ ૨૪
 કટ્ટર વૈષ્ણવ જન-મન લાવે, પાઠશાલામાંહે આવે;
 જૈનધર્મની વિજય પતાકા, ગુરુ ધર ધર ફરકાવે. લ૦ ૨૫
 જૈનદર્શન તણી ઉન્નતિ કરવા, રથયાત્રા હુઝા હરવા;
 રથાન વિશેષમાં ઉત્સવ એહવા, ધર્મ મંજલ સુખ વરવા. ૨૬

દૂહા.

જિનમંદિર સોહામણું, ઉપર બનાંચું શ્રીકાર;
 પ્રભુ-પ્રતિમાસ્થાપનતણું, જોયું સુહૃત મનોહાર. ૧
 શુભ દિનમાં પધરાવીને, ચલાંચો પૂજા પ્રકાર;
 ગુરુ-મંદિર બનાવીને, ગુરુ-દર્શન મન ધાર. ૨
 સુધર્મા સ્વામી પ્રભુતણી, વળી હેમચંદ્રસૂરિ ધાર;
 અશે વિજય રાણીઆમણી, એ ત્રણ મૂરતિ વિચાર. ૩

પુસ્તકાલય-અભાવથી, છાત્રો ઘણા અકળાય;
 સાહિત્ય-પ્રેમ જિહાં નથી, તિહાં સફળુઓ કેમ થાય ? ૪

પુસ્તકો જે શુરનાં હતાં, વીરમગામ મોજાર;
 ત્યાંથી શુર મંગાવતા, પરોપકાર દિલ ધાર. ૫

બીજાં પણ પુસ્તકો ઘણાં, અલભ્ય લભ્ય ધરી પ્યાર;
 તે પણ શુર ભાવે ઘણો, સંગ્રહ કરે સુખકાર. ૬

વ્યાકરણને સાહિત્ય તણા, અન્ય વિષય વળી જાણ;
 અનેક ભાષાના ઘણા, અનેક ગ્રંથો વખાણ. ૭

હેમચંદ્ર-પુસ્તકાલય, નામ ચામ્યું મનોહાર;
 વીરચંદ્ર શેઠ તે સમય, ધરે ઉત્સાહ અપાર. ૮

આખા શુર-દર્શન ભણી, શાસન-સેવા વિચાર;
 શુર-વચન મનન તણી, તાળી લાગી સુખકાર. ૯

અન્ય-પ્રચાર ઇચ્છા ઘણી, પણ સાધન નહિ પાસ;
 શિષ્યવર્ગ વિચાર સુણી, શુરજી મન વસ્યો ખાસ. ૧૦

હર્ષચંદ્રભાઈ તે સમે, મુદ્રણાલય મનોહાર;
 પુસ્તક પ્રકાર સહુ ગમે, ખોલ વિલંબ ન ધાર. ૧૧

નજર સાધુ મન થયો, ખેલ તે અપરંપાર;
 ગ્રંથો વિધર્મીએ જો ગ્રહ્યા, ખંડન થયે તો અપાર. ૧૨

ઉત્તર ઠહો કોણ આપશે ? કરે એમ અનેક વિચાર;
 કૃપ-મંડૂક સમજે નહિ, આચાર્ય-શુદ્ધિ અપાર. ૧૩

ચા માટે બનાવ્યા સહી ? વિચારે નહિ તે નિદાન;
 પ્રખર પ્રતિભા બીજે નહિ, ધારો દુહયે ખૂબ વાન. ૧૪

અલેધ વજ-પ્રાકારમાં, માયા-ગોળા નવી જાય;
આવે નહિ તેના સમજમાં, હંદ અજ્ઞાનતા કહેવાય. ૧૧

ઢાળ ચોથી.

(દેશ મનોહર માળવો—એ દેશી)

પ્રત્યુત્તર સમજાવથી, વદે ગુરુ બુદ્ધિ-નિધાન લલના
સુધારા બહુ પ્રકારથી, કરે દેશ કાલ અનુમાન લલના.

ગુરુ-ગુણ ગાવો પ્રેમશુ. ૧

સેંકડો વર્ષે જે નવિ થયું, કયું તેવું અપૂર્વ કામ લલના;
કાયર હૃદયે ન ચિત્ત ધયું, પ્રસયું ગુરુ બહુ નામ લલના. ગુરુ
અંધમાતા પહેલી એ ખરી, પુસ્તક-પ્રચાર નિમિત્ત લલના;
નિકાળી બહુ પ્રેમે કરી, કરાવે સદ્વ્યય વિત્ત લલના. ગુરુ ૩
છુટા હાથે પુસ્તક તણો, કરે પ્રચાર અપાર લલના;
વિદ્વાન-મન ચમકે ઘણું, આશ્ચર્યનો નહિ પાર લલના. ગુરુ ૪
સમાલોચના કરો એહની, એમ કહી આપે અંધ લલના;
જે શક્તિ હોય જ્ઞાનની, તો દ્યો અંડન-પંથ લલના. ગુરુ ૫
જેઈ પુસ્તકો ચકિત થયા, કર્તા તે બુદ્ધિ-નિધાન લલના;
મર્મજ્ઞના મદ ગળી મયા, ન રહ્યું અડિત તાન લલના. ગુરુ ૬
સિદ્ધહેમ જોઈ ભાવતા, કરતા મનમાં વિચાર લલના;
પાણિનીય પ્રભાવતા, દેખી ચિત્તમાં અપાર લલના. ગુરુ ૭
મૂઠ કાતંત્રમાં કંઈ નહિ, શ્રવણગોચર ન સુહાય લલના;
શાકટાયન કહુ તે સહી, નામ તે દૂર તબજ લલના. ગુરુ ૮

સુદ્ર ચાંદ્રના શ્રવણનો, ત્યજવો મૂળથી પ્રેમ લેલના;
 જે જિજ્ઞાસા છે જ્ઞાનની, તો પદો એ સિદ્ધહેમ લલના. ગુ૦૬
 બોધ ઉત્તમ હોય તેહયો, ભાખ્ય ટીકાનું ન કામ લલના;
 ઋષિ ત્રણે લેખા મળી, બનાવ્યું થોથું તે એક લલના. ગુ૦૧૦
 કુબોધ કલ્પના છે ઘણી, પણ નહિ બોધ તે છેક લલના;
 એમ પ્રથાંસા હૃદય તણી, સુણી તેહમાં ધરો ટેક લલના. ૧૧
 ન્યાયશાસ્ત્ર પણ તેહવાં, તકં સુક્તિ જ્યાં પ્રધાન લલના;
 'સમ્ભતિ' ૨ અનેકાન્ત જેવાં 'શાસ્ત્રવાર્તા' અસમાન લલના.
 સ્યાદ્વાદ રતનાકર ખરા, ન્યાયાવતાર વિભાવ લલના;
 ખંડનખાદ્ય એ મુખ્ય ધરા, ન્યાયાલોક વિભાવ લલના.
 પ્રમાણ્ય મીમાંસા ચિત્ત ધરો, પ્રમા લક્ષણ સદ્ભાવ લલના;
 તકં વિતકં બહુ કરો, તકંભાષા દિલ ભાવ લલના. ગુ૦૧૪
 એ રીતે ગ્રન્થો બહુ બાણવા, જૈનદર્શનના શ્રીકાર લલના;
 નાસ્તિક કહી જે ત્યાગવા, એ નહિ બુદ્ધિ-પ્રકાર લલના. ગુ૦૧૫
 એ રીતે પંડિત ઉચ્ચારતા, મુખથી શુદ્ધ અવાજ લલના;
 પઠન પાઠન તે કરાવતા, લેતા સુક્તિ સમાજ લલના. ગુ૦૧૬
 હરેક વિદ્વાનોને આપતા, પુસ્તકો પ્રેમે અમાપ લલના;
 કરે અહીં સુક્તિ વિચારતા, જુઓ એહ બુદ્ધિ-પ્રતાપ લલના ગુ૦

નિરખીને શિર ઝૂકાવતા, તજી મિથ્યાત્વ-કુવાસ લલના;
 એમ શાસન-સેવા ભાવતા, ઠાઠી પ્રમાદ-પિશાચ લલના. શુ૦
 કાશી-નરેશ તે સાંભળી, થયો અળવાનો ઉત્સાહ લલના;
 વિદ્વાનજન જાણે વળી, પરિશ્રમ વિરૂનો તેહ લલના. શુ૦ ૧૯
 જેમ વાંઝણી જાણે નહિ, પ્રસૂતિનો શ્રમ એહ લલના;
 તેમ રાજા વિદ્વાન સહી, જાણે ગુરુ-શ્રમ તેહ લલના. શુ૦ ૨૦
 આવી ગુરુ પાસે એમ વદે, નમ્રતા હૃદયે અપાર લલના;
 આમંત્રણ મોકલાવીયું, શ્રીગુરુને દરબાર લલના. શુ૦ ૨૧
 વિનવે નરેશ આપને, ઉપદેશ સુણવા ઠાજ લલના;
 તત્વો જાણવા આપ કને ધર્મતણાં સુખ ઠાજ લલના. શુ૦ ૨૨
 રામનગર રાજમહેલમાં, પધારો કૃપાનિધાન ! લલના;
 હાથી ઉપર આવો નાવમાં, જે રીતે આવવા ધ્યાન લલના. શુ૦
 તેહ વાહન આવે સહી, કહેવરાવ્યું મુજ સંગાથ લલના;
 આપો ઉત્તર એહનો સહી, શાન્તસેવધિ કૃપાનાથ ! લલના. શુ૦
 કોઈ વાહને ધોસવું નહિ, એ અમતણું આચાર લલના;
 પગે ચાલતાં આવવું સહી, તેમાં નહિ કંઈ લગાર લલના. શુ૦
 બીજા સાધુને પણ એહવો, શાસ્ત્રોમાંહે આચાર લલના;
 ચાનારૂઢ^૨ સાધુ દેખતાં, પ્રાચીન સ્નાન વિચાર લલના. શુ૦
 દરેક સાધુ-સમાજમાં, નહિ ધોસવાનો આચાર લલના;
 પગે ચાલી વિહારમાં, ધર્મ-મંગલ મન ધાર લલના. શુ૦ ૨૭

૧ કાશી-નરેશની રાજધાની રામનગર ૨ ચાનારૂઢં ચર્તિ
 દૃષ્ટ્વા સચેલં સ્નાનમાચરેત્ત્વમિતિ શ્રુતિઃ ।

દુહા.

- કાશીનરેશ-હરનારમાં, ઉપદેશ કરવા ઠાજ;
શિષ્ય છાત્રોના વૃન્દમાં, ચાલે શુર મહારાજ. ૧
- રાજમહેલમાં પહોંચતાં, રાજા મન હરખાય;
પ્રેમથી સામા આવતા, કરે દર્શન સુખકાર. ૨
- આસન પ્રથમ શુર તણું, આપે બેસવા ધરી ખ્યાર;
કહે ઉપયોગે શુર ઘણું, સાધુ ન કહ્યે તે ધાર. ૩
- દષ્ટિ દેઈ પાદ મૂકવો, વસ્ત્ર ગાળી જળ-પાન;
સત્ય પૂરણ વાણી વદો, એ આચાર સમાન. ૪
- તે કારણ જૈનસાધુ તે, ન થહે આસન સાર,
બિણીસન છે મુજકને, થહી બેસું સુખકાર. ૫
- આચાર સુણી તે જૈનનો, પંડિત ચમક્યા તે વાર;
જો લાગ ક્ષણે તો જોહનો, કરીએ ક્યોતો અપાર. ૬
- સાધુના ઉપદેશ તણી, અસર રાજા-મન થાય;
તો પંડિત સમુદાયની, અપહીરતિ ગવરાય. ૭
- અસર જો જૈનધર્મ તણી, સહુના હૃદયમાં થાય;
તો પૂજા પ્રાણી તણી, મૂળમાંથી ઉઠી જાય. ૮
- સ્વાર્થનિષેધક જો ખરા, કરે પરમાર્થનો પોષ;
વિધન વચ્ચે જો થાય જરા, તો સ્વાર્થનો થાય પોષ. ૯
- એ રીતે વિચાર કરી, કરે વિધનનો પ્રારંભ;
રાજશુર સ્થિર ચિત્ત કરી, પ્રગટાવે નિજ દંભ. ૧૦

ઠાળ પાંચમી.

(મહેતાજી રે શું મદી-મદ્દ બતાવું-એ દેશી.)

સાધુજી રે ! પ્રશ્ન એક છે અમારો, સુણી આપો ઉત્તર તુમે સારો;
સુણી કીર્તિ રે વિદ્વતાભરી તુમ ઠેરી, થાય આનન્દલહરી ભલેરી.

પડે દર્શન જે કહેવાય રે, તેમાં જૈનદર્શન ગવાય રે;
કહો પહેલું કે છેલું સહાય રે
આપો ઉત્તર રે સ્થિર ચિત્તે સુખકારી, અમ સંશય જાય સાંવ હારી.

સાધુજી રે૦ ૧

ગુરુ ઉત્તમ ભુદ્ધિનિધાન રે, જાળ પાથરી એહ અસમાન રે,
રંગમાં ભંગ કરવા નિહાન રે;
ઠગબાજી રે સ્વાર્થિ લોકોની તે સારી, કામ કરે તે કહેવાં વિકારી.

સાધુજી રે૦ ૨

શુષ્કવાદથી પ્રશ્ન એ કીધું રે, ગુરુએ વિચારી મન લીધું રે,
ઝટ મનમાં સ્થિર કરી લીધું રે;

સુણો પંડિત ! રે ! પ્રશ્નોત્તર શુભ ભાવે,

જેથી સંશય તુમ મીટ જાવે રે-સાધુજી રે૦ ૩
મોક્ષ જે દર્શનથી થાયે રે, અમ દર્શન તેહ કહેવાય રે,
બીજે દર્શને દિલ ન રખાય રે;

માનો પહેલું રે અન્તિમ મન યા વિચારો,

જિહાં શુદ્ધાચાર-પ્રચારો;

પંડિતજી રે ઉત્તર એહ અવધારો,

કહો સંશય હોય જો તુમારો. ૪

મુણી ઉત્તર ચમકયા તે વાર રે, અવકાશ પ્રશ્નનો નહીં લગાર રે,
કથું મોન તે સવિ તેણી વાર રે;

રાજા ખડખડ રે હસે આનન્દથી અપાર,
બુદ્ધિ સાધુની જાણે અગાધ. સાધુજી રે૦ ૫

બીજો મુણી ઉત્તર હવે જોઈ રે, પડ્ દર્શનમાં નહીં જોઈ રે,
પક્ષપાતનો ટપો ઝરો તેહ રે;

માને પરલોક આતમ ને વળી મોક્ષ,
કહો દર્શન કેમ નહીં દક્ષ ? પંડિતજી રે૦ ૬

વૈદકીય દર્શન પડ્ જાણો રે, તેમાં જૈન દર્શન નવિ આણો રે,
જોથી મીઠે ન દર્શન ટાણો રે;

યૂનિવર્સલ રે જૈનદર્શનને વખાણો,
વણું ચારોને મોક્ષ ન છાનો. પંડિતજી રે૦ ૭

નહીં પક્ષપાતનું જહાં કામ રે, જુઓ ઝીને છે મોક્ષનું ધામ રે.
ચારે વણને બણવાનું કામ રે;

જોમ કહે છે રે જૈનદર્શન પોકારી,
કહો દર્શન કેમ નહીં ભારી ? પંડિતજી રે૦ ૮

કહે ગુરુ મુણી રાજના રે, વિધન બાળ્યું અસમાન રે,
મુલાકાત અટકાવવાનું ધ્યાન રે;

કહુંત રે રમ્યું પંડિતજીએ ખાસ,
ધૂત-ખાજ તણો તે પાસ,

રાજેન્દ્ર રે ! વાત કહું છું, સાચી,
નવિ જાણો તે મનમાં કાચી. ૯

સુષો વાત બીજી પ્રસારી રે, પંડિત-બુદ્ધિ બુઝો ભારી રે,
સ્વાર્થ-સાધનમાં તેહ સારી રે;

હાથી મારે રે તો યણ મરણું સારું,
નહિ જૈન-મંદિર જણું સારું. રાજેન્દ્ર રે૦ ૧૦

યવન-ભાષા ન ભણાય રે, જો કંઠમાં પ્રાણ હોય જાય રે,
યણ નહી તે કાર્ય કરાય રે;

આવી જળ રે બીછાવી પંડિતે ભારી,
કલિયુગતાની બલિહારી. રાજેન્દ્ર રે૦ ૧૧

નહિ શ્રુતિ સ્મૃતિમાં એહ રે, તેમ વેદમાં નહિ યણ તેહ રે,
એ છે પંડિત જનોનો મોહરે;

એ પ્રશ્નનો રે ઉત્તર છે ઘણો સારો,
પંડિતોના ગર્વ હરનારો. રાજેન્દ્ર રે૦ ૧૨

સિંહ ચારે બાજુથી જો મારે રે, તેથી મરણું સુંદર વિચારે રે,
શિવ-મંદિર જણું નવિ ધારે રે;

નહિ ભણવી રે વૈદિકી હિંસકી ભાષા,
જો કંઠમાં હોય પ્રાણ ખાસા. રાજેન્દ્ર રે૦ ૧૩

વિચાર-સંકેચની ખાણિ રે, લઠાલઠીની એહ નીશાની રે,
મૂરખ જનની એ કહાણી રે;

હર તજવી રે ખરાખ એહવી વાસ,
અધઃપતનનું બીજ ખાસ. રાજેન્દ્ર રે૦ ૧૪

ઉદાર વિચાર મન લાવો રે, સત્યાસત્ય તે મનમાં લાવો રે,

સંકેતને દ્વર લગાવો રે;

લેણ દેણ રે વિચારોની બહુ કીજે,

ધર્મ મંગલ મુખ બહુ લીજે. રાજેન્દ્ર રે૦ ૧૫

ફકા.

- પ્રસંગોપાત વાતો પૂછે, તાત્વિક ચચા કરાય;
ધર્મ-જિજ્ઞાસુ એહ છે, પંડિતરત્ન કહાય. ૧
- સાહિત્ય-પ્રેમ છે અતિઘણો, પાઠ-પૂર્તિ કરનાર;
ગુણ દોષ કાબ્યો તણ્યા, એહ છે જાણુનહાર. ૨
- તાત્વિક વાતો કર્યા પછી, પૂછે તે સાધુ-આચાર;
કહે ગુરુજી બહુ કંઠણ છે, મુણો જૈનસાધુ-આચાર. ૩
- મહાવત ધારણમાં ખરા, યોગાંગને પાળનાર;
શિક્ષા-સોજન તત્પરા, ન ગૃહસ્થ-ઘરમાં એ ધાર. ૪
- મમભાવમાંહે વર્તતા, સત્ય ઉપદેશ દેનાર,
વાહનમાં નવિ બેસતા, છત્ર જૂતા નવિ ધાર. ૫
- માધુકરી વૃત્તિ કરે, શુદ્ધ મળે જ્યાંથી આહાર;
એકાન્ત-સોજન નવિ કરે, ઉપનિષદે પણ સાર. ૬
- મઠ અખાડા બાંધે નહિ, કરે પ્રતિગામ વિહાર;
પણ એક સ્થાને નવિ રહે, જલ પ્રાસુક મન ધાર. ૭
- આહાર પણ દિનમાં સહી, નહિ રાત્રિમાં લગાર;
પ્રાણ જાય તો જાય વહી, જલબિન્દુ નવિ ધાર. ૮

ધર્મ—સાધન ઉપધિ થઈ, કાળપાત્ર સુખકાર;
 ખંધે તે ઉપાદ્રી સહી, એ રીતે સાધુ-વિહાર. ૯
 પ્રતિપાદક આચારના, આચારાંગાદિક ધાર;
 સૂત્રો અનેક પ્રકારનાં, આચાર એહમાં સુધાર. ૧૦
 થોડો સમય આચાર ઘણો, કહો કઈ રીતે કહેવાય ?;
 દુઃકાણમાં કહું હવે સુણો, દત્તચિત્તે મહારાય । ૧૧
 ગૃહસ્થાને ભૂષણ જે હુવે, સાધુને તે દોષરૂપ;
 જે સાધુને ભૂષણ હુવે, તે ગૃહસ્થને દોષરૂપ. ૧૨
 એ રીતે ધર્મ-ગોળી કરી, રાજા અતિ હરખાય;
 ધન્યવાદ દે અતિ ઘણો, શુરુ પર પ્રેમ સુહાય. ૧૩
 એહવા સાધુ દીઠા નહિ, નિર્લોભી-શિરદાર;
 જિહાં ત્યાગ પૂરણ સહી, તિહાં નહિ ખામી લગાર. ૧૪
 ધન્ય દિવસ મુજ આજનો, ધનું તુમ દરસણ ખાસ;
 પુણ્યહીનને આપનો, નહિ સમાગમ અવકાશ. ૧૫
 એમ કહી સર્વે ઉભા થયા, વળી વળી કરે પ્રણામ;
 દઈ ધર્મલાભ શુરુ થયા, પાઠશાલા શુભ ઠામ. ૧૬

દાળ છઠી.

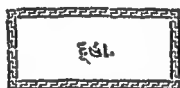
(શ્રુતપદ મજાએ ભાવે ભવીઆં-એ દેશી.)

સુંદર ધર્મદેશના સુણાવી, પાઠશાલામાંહે આવ્યા છ રે;
 વાત એ બ્રાહ્મણ-દિલ નવિ ભાવી, પદ્મપાતને મન લાવી.
 મુનિ મનોહાર છ રે. ૧

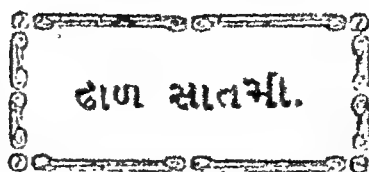
ચર્ચા દિન દિન બહુ ફેલાણી; ગલીઓમાં વાત ગવાણી છ રે;
 જૈનસાધુને રાજાએ યોલાવી, સુણ્યો ઉપદેશ દિલ લાવી. મુનિ ૨
 કેઈ તો મળવાને આવે, કેઈક વિદ્વતા છંટકાવે છ રે;
 કેઈક તરવ—જિજ્ઞાસાને ભાવે, કેઈક છાત્ર બની આવે મુ ૩
 પંડિતશિરોમણિ સીતારામજી, તાતીઆશાસ્ત્રી શુભ નામ છ રે;
 સાધુ છાત્રોની પરીક્ષા કરીને, મનસંતોષ જણાવે. મુનિ ૪
 વાર્ષિક મેળાવડો ત્યાં કરાવે, પારિતોષિક દેવરાવે છ રે;
 સર્વતંત્ર સ્વતંત્રજી આવે, રામમિત્ર નામ સુહાવે. મુનિ ૫
 પાઠશાલાના વિશાલ ચોકમાં, આપે વ્યાખ્યાન પખલીકમાં છ રે;
 કિલ્લો અલેધ અનેકાન્તવાદ છે, તરવ—નિર્ણાયક તેહ છે. મુ ૬
 અજ્ઞાનિ લોકોએ ન જાણ્યો, મર્મ સાચો ન પીછાણ્યો છ રે;
 શંકરસ્વામી જેવા પણ બૂલ્યા, ચઉગતિ—ચોકમાં રુલ્યા. મુ ૭
 સંશયવાદ કહી બહુ રામ્યા, અજ્ઞાનતામાંહે મામ્યા છ રે;
 મોહ તણે વશ થઈ નામ્યા, પઠિતાઈએ રહ્યા કાચા. મુનિ ૮
 અનેકાન્ત—વજ્રપ્રાકારમાં, માયા—ગોળા ન જાય તેહમાં છ રે;
 સ્યાદાદ જે દર્શન નવિ હોવે, તરવરમણુ નવિ જોવે. મુનિ ૯
 સર્વ દર્શનકાવોએ માન્યો, પ્રકાશાન્તરે નવિ છાનો છ રે;
 પણ અનેકાન્ત નામ ન આપ્યું, અભિપ્રાયે ખૂબ વ્યાપ્યું. મુ ૧૦
 ઉત્તમ જૈનદર્શનને કેઈક, નાસ્તિક કહી મકલાવે છ રે;
 સમજે નહિ તે તો અર્થ એક, જાણે તળાવના લેક. મુ ૧૧
 કરો જૈનધર્મનો ફેલાવો, શાન્તિ જગ વરસાવો છ રે;
 વિચાર લેણુ દેણુનો ભાવો, મૈત્રીભાવ પ્રસરાવો. મુ ૧૨

એ રીતે વ્યાખ્યાનને આપી, જડતા સહુની કાપી જ રે;
 સમભાવ બહુ મનમાંહે સ્થાપી, સ્યાદાદની છાપ વ્યાપી. મુ० ૧૩
 ગુરુજીએ સત્યતા વખાણી, મધ્યસ્થભાવને બાણી જ રે;
 સાચા પંડિત તે જગમાં રે, થહે સત્ય વાત ઉત્સાહે. મુ० ૧૪
 એમ કહી પંડિતજી સાથે, વાતોલાપ સંગાથે જ રે;
 જ્ઞાનામૃતનો ભરી રે કટોરો, પીધો પરસ્પર સારો. મુ० ૧૫
 મદનમોહન માળવીઆજી, કોઈક અવસર આળ્યા જ રે;
 ગુરુની કીર્તિ થી ઘણા રાજી, થઈ શાલામાં આવે ગાજી. મુનિ૦૧૬
 સનાતન મહાધર્મ સલા એક, કુંભમેળામાંહે છેક જ રે;
 તિહાં કરી વ્યાખ્યાન અનેક, આપી ધર્મની રાખો ટેક. મુનિ૦૧૭
 અગવડ જેહ વાતની હોય તેહ, સ્પષ્ટરૂપે કહો એહ જ રે;
 આપ લોકના આચાર વિચારો, અમે અન્નણા દિલ ધારો. મુનિ૦૧૮
 નિમંત્રણ ઉત્તમ સુણીને, ગુરુ પણ ઉત્તર ભાષે જ રે;
 અગવડ નહિં કોઈ વાતની અમને, શું આજું કહું તમને. મુ० ૧૯
 આવશું અમે આનન્દની સાથે, શિષ્ય છાત્રો સંગાથે જ રે;
 લક્ષ્યાવધિ વિદ્વાન્ જન મળવા, નિચાર લેણુ-દેણુ કરવા. મુ०૨૦
 સ્વીધાર્યું આમંત્રણ નિરખી, માલવીઆજી હરખી જ રે;
 વિચાર એક જણાવ્યો એકાન્તે, આપો સલાહ ભટ્ટી ભાંતે. મુ०૨૧
 વારાણસીમાં વિશ્વવિદ્યાલય, સ્થાપવા સન સુહાય જ રે;
 કહીએ કાર્ય કંઈ રીતે થાય, મુજ મન આનન્દ ગવાય. મુ० ૨૨
 ઉત્તર ગુરુ પ્રતિભાએ જણાવે, રાજા મહારાજને ઠસાવે જ રે;
 આનંદી દાનનાં વચનો લાવે, પછી પખલીક તે મૂકાવે. મુ० ૨૩

કાર્યકર્તા તરીકે રાખને, એ ચાર સાથે જોડા છ રે;
કાર્ય તો જલદી યાચે તમને, વિદ્યા-પ્રચાર ભારતને. મુ ૨૪
આવા પ્રકારની શુરુ-સંભતિ તે, કસી માળવીઆ છ મનને છ રે;
અહો અયાગ બુદ્ધિના નિધાન; કાર્યકુશલ સુલતાન. મુ ૨૫
બીજી અનેક પ્રાસંગિક વાતો, જસ શુરુ મનમાં ગવાતો છ રે;
પ્રયાગરાજ જવાની આણા, ધર્મ મંગલના એ ટાણા. મુ ૨૬

કરી તૈયારી વિહારની, પ્રયાગરાજ જવા કાજ;
સાધુ છાત્રો મળી મેદિની, સાથે પ્રયાણ શુરુરાજ. ૧
પ્રતિશ્રામમાં વિચરતા, ભાષણ કરતા શ્રીકાર;
દેશનામૃત વરસાવતા, પૃથ્વીક જન મુખકાર. ૨
એકદેશી ભાષણ નહી, બહુ જનને અન્તરાય;
સાર્વજનીન ભાષણ સહી, ઉપકાર બહુ જ્યાં સમાય. ૩
જગ-નિસ્તારણ કારણે, મુખ્ય ઉપાય મન ધાર;
બાય ન દુર્ગતિ-ખારણે, જો પાળે તેહ આચાર. ૪
અનુક્રમે આવ્યા સહી, પ્રયાગરાજ મોઝાર;
ઉત્તરો ધર્મશાલામાંહી, કરતા પર-ઉપકાર. ૫

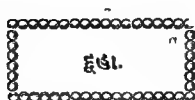

(આવી વસંત બહાર રે પ્રભુ બેઠે મગનમાં-એ દેશી.)

આવ્યા અયાગ મોઝાર રે, ગુરુ બેઠા મગનમાં ગુરુ બેઠા મગ
 કલ્યાણક પ્રથમજિન ગાવો, પુરિમતાલ સન ભાવો રે. ગુરુ ૧
 ધન્ય દિવસ આજ સફલ થયો મુજ, કલ્યાણકભૂમિ સુખધામ રે;
 પાદનખાંશુ પ્રસર્યાં જોડમાં, તે પુહવીને પ્રણામ રે. ગુરુ ૨
 દેખી કલ્યાણકભૂમિ હરખે, પ્રેમથી વિશેષે નિરખે રે. ગુરુ ૩
 આલવી આજીએ મન જાણ્યો, ગુરુ-આગમ વૃત્તાન્તરે. ગુરુ ૪
 સન્સુખ આવી ભાવ જણાવ્યો, પધારો સંત સુખશાત રે; ગુરુ ૫
 આપશ્રી કાજે સુકામ તૈયાગ, ઉતરવા નિરધાર રે ગુરુ ૬
 કામ કાજ સુખે કહો અમને, લાલ અપૂર્વ થાય તનને રે; ગુરુ ૭
 વીશ લાખ મનુષ્યોની સંખ્યા, મેળો જોવાની આકાંક્ષા રે. ગુરુ ૮
 દશ હજાર તિહાં નગ્નો નીહાળો, ક્તાન કરવા સંભાળો રે; ગુરુ ૯
 ધર્મચર્યા ત્યાં થાય ઘણેરી, આનંદ બહુ દેનારી રે. ગુરુ ૧૦
 ચાર સભાઓ છે ઘણી મહોટી, જુઓ ત્રિવેણી નહિ છોટી રે; ગુરુ ૧૧
 સનાતન ધર્મસલા ભારી, લાગે મન ઘણી પ્યારી રે. ગુરુ ૧૨
 હજારો વિદ્વાનો ત્યાં રાજે, વ્યાખ્યાનધ્વનિ બહુ ગાજે રે; ગુરુ ૧૩
 રાજ મહારાજ સાધુ સંન્યાસી, પંડિત તૃણાના પ્યાસી રે ગુરુ ૧૪

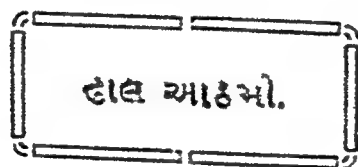
બીજી ભારતધર્મ—મંડલની, ત્રીજી ધારો સમાજની રે; શું
 ચોથી સભા ધર્મજનની, ભારત બ્રહ્મ કરનારી રે. શું ૬
 આવી ચતુરંગી સભા નીહાળી, પ્રદર્શનની બલિકારી રે; શું
 તમામ દેશની વસ્તુ ગિરાળે, ધર્મભાવ નવિ છાળે રે. શું ૧૦
 ધર્મસાધ પાદરી વ્યાખ્યાન આપે, જહતા જન વિષ વ્યાપે રે; શું
 તિહાં શુરુજીએ ચર્ચા ઉઠાવી, તકોથી સરવે હઠાવી રે. શું ૧૧
 સનાતન ધર્મસભાની માંદે, સંસ્કૃતનો ઘણો નેહ રે, શું
 સંસ્કૃત વાતચિત કદે જેહ, તે લાવે ટીકટ સસનેહ રે. શું ૧૨
 નિરન્તર સભા પ્રવેશ કરાવે, પાસ માળવીઆ અપાવે રે; શું
 બેઠક જૈનસાધુની નીરાળી, સહુ જન-મન હરનારી રે. શું ૧૩
 ગોવર્ધનમઠના અધીશ, શંકરાચાર્ય મુખ્ય હીસે રે; શું
 શિવકુમારહિ બહુ વિક્ષાન, દરબંગા કાશીપતિ જાણુ રે. શું ૧૪
 દશ મીનીટ કેઈ કેઈ પન્દર, વધુમાં વધુ મળે વીશ રે; શું
 રસ શ્રોતાજનને નહી આવે, મન ઠંટાળો ઉપજાવે રે. શું ૧૫
 વ્યાખ્યાનસમય શુરુનો જ્યાં આંચો, ઐક્ય વિષય મન લાંચો રે;
 દશ મીનિટનો ટાઈમ આંચો, પચાસ મિનિટ જઈ થાક્યો રે. શું
 પ્રભાવશાલી ખૂણ છટ્ટાધારી, શુરુ-વ્યાખ્યાન મનોહારી રે; શું
 સ્થિતિ વર્તમાન સમયની ભારી, છિન્ન લિન્ન ભારત કરનારી.
 સાધુસમાજ ઐક્ય અભાવે, ગગડા સમાજ ફેલાવે રે; શું
 જ્ઞાન ધ્યાન ઉપદેશને છોડી, દંડાબાજી મન જોડી રે. શું ૧૮
 છપ્પનલાખ સાધુની ગણના, ભારભૂત મન ધરના રે; શું
 પદ્મપાત યથો ઐક્ય-વિનાશ, યથો ભારત ધર્મ-નાશ રે. શું ૧૯

અધઃપાત ભારતનો કરાવ્યો, સાચો ઉપદેશ ન ઠસાવ્યો રે; ગું
 કેઈક મઠમાલિક થઈ બેઠા, કેઈક ગરાસમાંહે પેઠા રે. ગું ૨૦
 કેઈક પોતપોતાના વાઠામાં, કેઈક સમય ઝગઠામાં રે; ગું
 રાજા મહારાજા પણ તે અભાવે, ઉન્મત્તતા ચિત્ત લાવે રે. ગું ૨૧
 પ્રજાપાલન નિજ કાર્યને છોડી, નશાખાણમાં મન ભેડી રે; ગું
 ધર્મભાવના ભારતથી ભાગી, અધઃપતન સ્થિતિ જાગી રે; ગું ૨૨
 હર્ષનાદ કરી તાળી બજાવે, સવિ શ્રોતા પ્રગટાવે રે; ગું
 જાગો પ્રમાદની નિદ્રા ત્યાગો, ધર્મોન્નતિ મન માગો રે. ગું ૨૩
 સત્ય ધર્મ ને વળી તપો ધર્મ, ઇન્દ્રિયનિગ્રહ પણ ધર્મ રે; ગું
 સર્વભૂત-દયારૂપ ધર્મ, એ પ્રાદક્ષિણો છે મર્મ રે. ગું ૨૪
 સત્ય અભાવ તપનો અભાવ, ઇન્દ્રિયાનગ્રહ અભાવ રે; ગું
 સર્વભૂતદયાનો અભાવ, એ ચંડાલતા વિભાવ રે. ગું ૨૫
 પ્રદ્યુતસ્વોનો નહીં જાણકાર, પ્રદ્યુતસૂત્રનો ધરનાર રે; ગું
 તેહ પાપથી દ્વિજ પણ વખાણો, જો ધર્મ-ભાવ મન નાણો રે. ગું
 શુદ્ધ પ્રાદક્ષિણતા શુદ્ધ સાધુતા; શુદ્ધ ક્ષાત્રતા વસાવો રે; ગું
 કૂરતા નીચતા દૂર ભગાવો, ધર્મ-ભાવના મન લાવો રે. ગું ૨૭
 ભારતભૂમિ જ્ઞાનમયી બનાવો, વિશ્વવિદ્યાલય ભાવો રે; ગું
 ઐક્યના ઘોષ સવિ ગામે બજાવો, ધર્મ મંગલ ગવરાવો રે.

- સુણી વ્યાખ્યાન સોહામણું, પક્ષપાત ગળી જાય;
ઐક્યતાના અણ વે ઘણું, મન માન્યું તે કરાય. ૧
- ઉપદેશથી વચિત થયા, ન રહ્યો ધર્મ લગાર;
સંત-સમાગમો પહોં ગયા, આચાર વિચાર ન ધાર. ૨
- ખોટાકામથી ઉતર્યા પછી, મહુએ કયો જયઘોષ;
જુઓ એ વ્યક્તિ કોણ છે, એમ સહુ પૂછે તે પોષ. ૩
- કેમ વહે અવતારરૂપ, કેમ આચાર્ય વિભાવ;
જેનાચાર્ય કેમ વહે, કેમ પરમહંસ સ્વભાવ. ૪
- ધન્યવાદ મુખથી વહે, પાચે પડી ઘણી વાર;
ચરણરજ શિરમાં વહે, સાષ્ટાંગનો નહીં પાર. ૫
- પંડિત-મનમાં એ થયું, એ કોણ પ્રગટી જ્યોત;
ઉપદેશ-શ્રવણ કર્યું, જાગ્યોદય ખૂળ ઘોત. ૬
- શુણ્યાહો જનતા મળી, કરે વિનતિ અપાર;
આવો અમારા દેશ વળી, આપો ઉપદેશ શ્રીકાર. ૭
- રેલ મોટર ભાડું અમે, આપીશું બહુ ધરી ખપાર;
તુમ સેવાભાવમાં અમે, કરશું ન ખામી લગાર. ૮
- આચાર સુણ્યો સાધું તણો, ગુરુ-મુખથી ઉદાર;
મનમાં પ્રમોદ થયો ઘણો, જુઓ જેનસાધુ-વિચાર. ૯

આચાર ઠઠીણુ અમ તણો, કાયર-હૃદય કંપાય;
 સાચા સંન્યાસી બણો, એહ આચાર ચિત્ત લાય. ૧૦
 રેલ ગાડી મોટર વિષે, ઘેસે દ્રવ્ય લક્ષ સાધ;
 ધર્મશાસ્ત્ર નવિ ઉપદિસે, જાણો તે ધૂર્ત સંગાય. ૧૧
 વારંવાર પ્રભુમી ઠરી, હજારો જન-સમુદાય;
 ધન્યવાદ ઉચ્ચરે ફરી, જય જય મનથી કરાય. ૧૨
 જૈનશાસન ઉન્નતિ ઘણી, ઠરી ગુરુ એકરે પ્રસંગ;
 જૈનેતર પ્રેમભાવ ધરી, સુણે ઉપદેશ મનરંગ. ૧૩

દાલ આઠમી.

(મોહનગારા પ્રભુ વાણી તારી લાગે ખારી રે—એ દેશી)
 મોહનગારા ગુરુજીની સુણો વાણી સાચી રે, મુદો વાણી ચારી રે,
 સુણો વાણી ચારી રે મોહન
 આપી વ્યાખ્યાન ધર્મશાસ્ત્રમાં આળ્યા,
 સહુ જન-મન ઘણું હરખાય રે; સુણો
 આત્મન્દ ઉત્સવ શાસન દેશણે; ધર્મોન્નાતનો એહ ટાણો રે.
 સુણો ૧
 સત્કાર જૈનેતર સભામાંહે, ધયો ઘણો બહુ સમનેકરે; સુણો
 ગુરુ-સેવાનું દેવ એ જાણે, ભારત યશ ધણો ગવણો રે. સુણો

ધન્યાંહુ મુજે અંશુલી દઈ બેઠા, મોહાવનીમાં તે જઈ પેઠા રે;
ધર્મવિજયે ધર્મકવજ કરઠાવ્યો,

કંઠે શાસનમાંહે વગઠાવ્યો રે. સુણો ૩

એ રીતે સવી ગામ વાત ફેલાણી,

ગુણગ્રાહી હૃદયે પહેચાણી રે. સુણો ૪

વિહાર કરી કાશીમાંહે આવ્યા,

પાઠશાલામાંહે પધરાવ્યા રે. સુણો ૫

કલેકટર વિગેરે અધિકારી, મળે રમાશંકર ભારી રે; સુણો ૬

ગુરુ-ઉપદેશ શ્રવણમાં લીનો, અન્તરાતમ પણ બહુ બીનો રે.

સુણો ૭

માંસાહારી પંઠિત ઘણા આવે,

સુણી ઉપદેશ દિલગિરી થાવે રે; સુણો ૮

માંસાહાર ત્યાગે ધર્મ-રાગે, ગુરુ-વચન મન નહી ત્યાગે રે.

સુણો ૯

દેવી સમીપે મળી દેવી-ઉપસકો,

કષી પાપને પડે ભવ-કૂપે રે; સુણો ૧૦

માતા પાસે માગે જઈ બેઠા, કરે બકરાના તિહાં સાટા રે.

સુણો ૧૧

પુત્ર પોતાના બચાવને માટે, પુત્ર બીજાના તિહાં જઈ કાટે રે; સુ ૧૨

જગત-અંબા એ માતા વખાણે, અજ-માતા શું નહી માનો રે.

સુણો ૧૩

પુત્ર-મરણે માતા ખુશી ન થાવે, તે માતા નહિ જે ખુશી થાવેરે;

સુણો ૧૪

ભક્ષ્ય-ભક્ષકો ન્યાય ન ચોષે, માતા પુત્રમાં કહો કેમ ચોષે

રે. સુણો ૧૫

દુર્ગાસપ્તતિમાં કહી સુણો વાત, પશુ પુખ્તોથી કરો પૂજા ખ્યાતર;
જો હિંસામાંથી સ્વર્ગ જ થાવે, તો કહો નરકે કાણ જાવે રે.

સુણો ૧૦

એહ અન્યાય કરવાથી તે જાણો, દુઃખ દારિદ્રનો થયો ટાણો રે;
હિંસક નર ધર્મિજી કહાવે, કહો અધર્મી પછી કાણ થાવે રે.

સુણો ૧૧

દેવી દર્શન તુમ અમરની વાંછા, પશુ પક્ષીની પૂરો તે કાંક્ષા રે;
કરાવી દર્શન અમર બનાવો, હિંસક છૂરીથી અટકાવો રે.

સુણો ૧૨

અનાયંતા નહીં આર્યભૂમિમાં, કરો વિચાર ભાઈ! તુમે મનમાં રે;
સ્વાર્થ નહિ એહમાં કંઈ મ્હારો, થાય કલ્યાણ જેથી તુમ કેરો રે.

સુણો ૧૩

શુદ્ધ પરમાર્થ સરલ વચનથી, ત્યાગી હિંસા શુદ્ધ તન મનથી રે;
શુદ્ધાત્મ બની ભાવના ભાવે, ગુરુ-ઉપકાર બહુ દિલ ભાવે રે.

સુણો ૧૪

કેઈક સોમયાગાદિને ત્યાગી, શુદ્ધ મારગના થયા રાગી રે;
એ રીતે ઘણા અહિંસક બનાવ્યા, શુદ્ધ મારગમાંહે લાવ્યા રે.

સુણો ૧૫

કંપનીબાંજે પ્રતિદિન જઇને,

આપે વ્યાખ્યાન ગુરુ સ્થિર થઇને રે;

ધીરે ધીરે કાશી વશ કીધી, આશ્ચર્યમાં ગરકાવ કીધી રે.

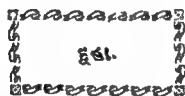
સુણો ૧૬

દરમંગાપતિ કરે તત્ત્વની ચર્ચા, શુરુ પર પ્રેમ-પ્રકર્ષ અર્ચા રે;
વિરવવિદ્યાલય કરવા કરતા, હાથમાં ઝોળી ઘર ઘર ભ્રમતા રે.
સુણો ૧૭

એવાં નરેશ ઉપકારમાં લીના, કામ ન થાય કહો કેમ બીના રે;
છાત્ર-સંજ્યા લાગી ઘણી વધવા, લાગ્યા પ્રેમે અવ્યાપ્ત કરવા રે.
સુણો ૧૮

કેધક છાત્રો વ્યાકરણ-રસીયા, કેધક હિલમાં ન્યાય વસીયા રે;
કેધક સાહિત્યે કમ્ભર કસીયા, ભિન્ન ભિન્ન વિધયે રસીયા રે.
સુણો ૧૯

યાત્રા મુમેતશિખરની કરવા, ભરોભવ પાપને વિખરવા રે;
જણાવી ધર્યા ને થયા તૈયાર, ધર્મ મંગલ નહીં પલ વાર.
સુણો ૨૦

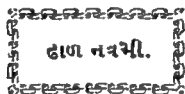
વિહાર ધર્યા પ્રબલ સુણી, દુઃખ જન-મતમાં ધરાય;
વિરસિ આવી કરે ઘણી, આંખે આંસુ નવી માય. ૧

અવસર ઉચિતથી વહે, હિતકર વાત મનોહાર;
સાંભળો સાવધાન મને, નહીં તેમાં વિતથ લગાર. ૨

થાપી પાઠશાળા તણે, પઠન-કમ વળી ધાર;
ઉદ્દેશ હતો જે મન ઘણો, તે પણ અક્ષળ વિચાર. ૩

યાત્રી ભાવ શોભે નહી, જૈનસાધુને લવ લેશ;
 આચાર સાધુનો એ સહી, તેહથી ન રહેવું વિશેષ. ૪
 ધર્મ-ભાવના જિહાં નહી, તિહાં એ થાય સુપ્રવેશ;
 વિચરવું તે પ્રદેશ સહી, જિહાં લાલ હો વિશેષ. ૫
 અંગ યંગ મગધ વળી, જે હતા અહિંસક દેશ;
 હિંસા રાક્ષસી ફરી વળી, ન રહ્યો ધર્મ લવલેશ. ૬
 સુખ-સાધન ગુજરાતને, છોડી આવ્યો દૂર દેશ;
 લાલ અપૂર્વની લાલચે, વિચરું તે દેશ પ્રદેશ. ૭
 ઉપાશ્રયને મઠો કરી, લક્ષ્મી શ્રાવકની પાસ;
 સુન્દર દુસાલા ઓઢી કરી, કરે વિકથા બહુ ખાસ. ૮
 આચાર ગ્રન્થોને વિસરી, પઠન બીજું નવી થાય;
 સુખશીલતા પ્રવેશ કરી, સનમાની મોજ ઉઠાવ. ૯
 ઇર્ષ્યાનલ મનમાં ઘણો, કરે અનેક પ્રલાપ;
 દેખે ન આચાર નિજતણો, થોડું કરમનો પ્રતાપ. ૧૦
 શાસનસેવા સુખથી કહે, પણ ભોગનો નહી પર;
 જ્ઞાન ધ્યાન નવિ ચિત્ત ધરે, અવસર ન મળે લગાર. ૧૧
 શિષ્ય-પઠન સમય નહી, રાખે પંડિત ધરી ખ્યાર;
 ગપાટા મનમાંન્યાં સહી, લક્ષ્મી સામે મન ધાર. ૧૨
 એક ધાંધલ દેખી કરી, સાધુ છાત્રો લઈ સાથ;
 વિદ્યાન્નતિ સનમાં ધરી, આવ્યો કાશી સહુ સાથ. ૧૩
 આચાર પણ સાધુ તણો, વિહારનો સુવિશેષ;
 હિંદેશ અંશે પૂરો થયો, કામ છે ઘણું અવશેષ. ૧૪

સત્ય વાત જાણી કરી, આશ્રહ ન કરે લગાર;
શુદ્ધોપદેશ-પાન કરી, સહાય કરે તેણી વાર. ૧૫
એ રીતે સમજાવીને, કરતા ગુરુજી વિહાર;
છાત્રો પછુ આબ્યા સહી, તીર્થાટન દિલ ધાર. ૧૬

(હાંરે વાળો વાળો તુમે રચડો વાળો—એ દેશી)

હાં રે ધ્યાવો ધ્યાવો તુમે તીરથને ધ્યાવો

હાં રે શુભ યાત્રાનો હ્યો મન લહાવો રે. ધ્યાવો (૨)

હાં રે આરાનગરમાં વિચરતા આબ્યા,

હાં રે આશાંખર જન-મન ભાબ્યા રે; ધ્યાવો

હાં રે કરી વિનનિ વ્યાખ્યાન કરાવે,

હાં રે દેવકૃમાર મન લલચાવે રે; ધ્યાવો ૧

હાં રે મળી પઠિત જન ઘણા આવે,

હાં રે મુણી ઉપદેશ ગુરુ-ગુણ ગાવે રે; ધ્યાવો

હાં રે પરીક્ષા છાત્રોની કરાવે,

હાં રે પ્રશોત્તરથી ખુશ થાવે રે. ધ્યાવો ૨

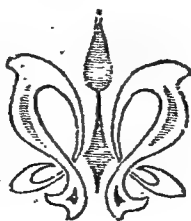
હાં રે પારિતોષિક છાત્રને આપે,

હાં રે આશાંખર મન મુખ વ્યાપે રે; ધ્યાવો

- હાં રે ત્યાંથી પાટલીપુત્રમાં આળ્યા,
હાં રે થૂલિભદ્રનું ધ્યાન મન લાળ્યા રે. ધ્યાવો ૩
- હાં રે સુદર્શન શેઠને વખાણો,
હાં રે પ્રાણાન્તે ધર્મ ન છંડાણો રે; ધ્યાવો ૪
- હાં રે ધન્ય વાચક-મુખ્ય શિરનામી,
હાં રે પંચશતી ગ્રન્થો ગુણધામી રે. ધ્યાવો ૫
- હાં રે તે પવિત્ર ભૂમિને ફરસી,
હાં રે શુભધ્યાન ધરે મન હરસી રે; ધ્યાવો ૬
- હાં રે ત્યાંથી બિહારમાં ગુરુ આળ્યા,
હાં રે શેઠ ગોવિન્દચન્દ મન લાળ્યા રે. ધ્યાવો ૭
- હાં રે કરી સામૈયું ગુરુ પધરાવે,
હાં રે વ્યાખ્યાન પળ્લીક કરાવે રે; ધ્યાવો ૮
- હાં રે અપાપા નગરીમાં આળ્યા,
હાં રે વીર-નિર્વાણે પાપા ઠહાયા રે. ધ્યાવો ૯
- હાં રે ધન્ય નગરી તે દિવસ પ્રમાણ,
હાં રે જગમન્ધુનું જિહાં કલ્યાણ રે; ધ્યાવો ૧૦
- હાં રે અગ્નિસંસ્કારે તલાવ ભલેફૂં,
હાં રે તેમાં મન્દિર વીર વિભુ કેફૂં રે. ધ્યાવો ૧૧
- હાં રે ખાસ નિર્વાણભૂમિ તે ધારો,
હાં રે તેમાં નહિ વિવાદ પ્રચારો રે; ધ્યાવો ૧૨
- હાં રે જિન-પાદુકાને તિહાં નિરખે,
હાં રે દેખી આંસુડાં વળી વળી વરસે રે. ધ્યાવો ૧૩

- હાં રે જિહાં જૈન સંખ્યાનો નહોતો પાર,
હાં રે તિહાં એક ન રહ્યો પરિવાર રે; ધ્યાવો ૦
- હાં રે કલિકાલ તારી બલિહારી,
હાં રે દુઃખ દોહન બહુ કરનારી રે. ધ્યાવો ૬
- હાં રે કરતી ધર્મશાલા અનેક,
હાં રે સ્તૂપ ને વળી મન્દિર એક રે; ધ્યાવો ૦
- હાં રે રાજગૃહી નગરીને ધ્યાવો,
હાં રે શ્રેણિકાદિ લકતોને ભાવો રે. ધ્યાવો ૧૦
- હાં રે જિહાં વીર વિભુ કેઈ વાર,
હાં રે ઠયાં આતુમીસ મુખકાર રે; ધ્યાવો ૦
- હાં રે દેવ સમોસરણ કરે સાર,
હાં રે ભાવ ભક્તિ હીસે અપાર રે. ધ્યાવો ૧૧
- હાં રે ધન્ય પુરુષ જે મુણે તુમ વાણી,
હાં રે તે સમયે કિહાં રહ્યો પ્રાણી રે; ધ્યાવો ૦
- હાં રે પ્રત્યક્ષ ન થયું તુમ કેઈ,
હાં રે પરોક્ષ દર્શન છે ભલેઈ રે. ધ્યાવો ૧૨
- હાં રે પ્રત્યક્ષ જે પ્રભુ-ગુણ ગાવે,
હાં રે નહિ આશ્ચર્ય તેમાં લગાર રે; ધ્યાવો ૦
- હાં રે પરોક્ષ જે પ્રભુ-ગુણ ગાવે,
હાં રે ખઈ આશ્ચર્ય તેહમાં ઠહેવાય રે. ધ્યાવો ૧૩
- હાં રે પાંચે પહાડોને ફરસે આણુંદે,
હાં રે બાય દુઃખ દોહનના ફંદ રે; ધ્યાવો ૦

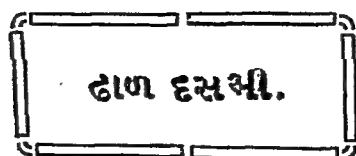
હાં રે શીતોષ્ણ કુંડોને નિહાળો,
 હાં રે વૈભારગિરિને સંભાળો. રે ધ્યાવો ૧૪
 હાં રે મન્દિર ધર્મશાળા છે એક,
 હાં રે ગ્રામ વિચમાં તે બાણો વિવેક; રે ધ્યાવો ૧૫
 હાં રે ગુણાયા કાકદ્વી નિહાળો,
 હાં રે આબ્યો સ્ત્રિયકુંડનો વારો. રે ધ્યાવો ૧૫
 હાં રે પ્રભુ જન્મ-કલ્યાણક ભાવો,
 હાં રે ગ્રામથી દૂર મન્દિર ગાવો; રે ધ્યાવો ૧૬
 હાં રે સ્ત્રિયકુંડ થાપના નીરખો,
 હાં રે ઇતિહાસવેત્તાનો તે ચરખો. રે ધ્યાવો ૧૬
 હાં રે ધર્મશાલા જિનાલય એક,
 હાં રે ગ્રામ વિચમાં તે બાણો ટેક; રે ધ્યાવો ૧૭
 હાં રે પ્રભુ નીરખીને ભાવના ભાવો,
 હાં રે વીર વિભુ તણા ગુણ ગાવો. રે ધ્યાવો ૧૭
 હાં રે ધન્ય દિવસ તે સમય પ્રમાણ,
 હાં રે જિતેન્દ્ર તણા કલ્યાણ; રે ધ્યાવો ૧૮
 હાં રે ત્યાંથી ગિરિ રસ્તે સિધાવે,
 હાં રે ધર્મ મંગલ ભાવના ભાવે. રે ધ્યાવો ૧૮

- ધર્મશાલામાંહે ઉતરી, કયોં દર્શન જિનરાજ;
સાવંજનીન વ્યાખ્યાન કરી, કર્તવ્ય કરે ગુરુરાજ. ૧
- જિનમન્દિર સોહામણું, ધર્મશાલા મુખકાર;
યાત્રીજન વિસામા તણું, મુખ્ય સ્થાન મન ધાર. ૨
- વિહાર યાત્રા—કારણે, કયોં પ્રભાત મોજાર;
મૈલ અઢાર મધ્યભાગમાં, ઋતુવાલુકા નદી ધાર. ૩
- જ્ઞાનકલ્યાણુક તે વીરમાં, વીર વિષ્ણુનું નિરધાર;
છર્ણપ્રાય દેહરી વિષે, ચરણપાદુકા શ્રીકાર. ૪
- વિહાર કરતાં આવીઆ, શિખરજી દરબાર;
દૃષ્ટિપાતથી આણુંદીઆ, સાધુ છાત્રો તેણી વાર. ૫
- મન્દિર અઉદય દીપતાં, જુહાયાં સર્વી સંગાથ;
પ્રાતાઃકાલે આરોહતાં, ગિરિ ફરસે અહુ સાથ. ૬
- ધન્ય એ ગિરિવર મુન્દર, જિહાં જિન વીરોધરે પાથ;
કરી અનશન મુહંકર, વયાં શિવરમણી તે ઠાય. ૭
- મનનશીલા ત્યાં મુનિવર, ધ્યાન ધરી જિનરાય;
સ્વરાત્ય પોતાનું ખરું, મેળવ્યું તેહ ગણાય. ૮
- જેણે ચાલિત ન કેળવ્યું, ન ધર્મ—સેવા લગાર;
જ્ઞાન ધ્યાન નવી મેળવ્યું, નિષ્ફળ તસ અવતાર. ૯

વીતરાગ-શાસન કીડાં, કીડાં સરામી મનાય;
 અમૃત વિષ સમાન કીડાં, સૂરજ ખદોત સમાન. ૧૦
 શાસન મળ્યું પ્રભુ ! તાહરું, વળી અનેકાન્ત રૂપ;
 જેણે ન સેવ્યું સુહંકરું, તે ભવિ પડયા ભવરૂપ. ૧૧
 પૂરવ યુદ્ધ ઉદ્ધવે કરી, હુંઠતો આળ્યો તુમ પાસ;
 કર ગ્રહી મહેર કરી, સ્વમુખે કહો નિજ દાસ. ૧૨
 ઉત્તર કેમ આપો નહીં ?, મોન ધયું કેમ તાત !
 અટવી પહાડ ભમતો સહી, કળે આળ્યો જગતાત ! ૧૩
 હવે તુમને છોડું નહીં, મળ્યા એકાન્તે સુખધામ;
 દયાભાવ મનમાં વહી, કરો સેવકનું કામ. ૧૪
 એણી પરે ભાવના ભાવતાં, કાપતા કમનો ત્રાત;
 જલમન્દિરમાં આવતા, અન્તર આતમ સુખશાત. ૧૫

(શ્રીમહાવીર મનોહર રે પ્રભુમી શિર નામી રે હાં હાં રે-એ દેશી)

જલમન્દિર જીહારીને રે, સર્વી હુંક સિધાવે રે;

હાં હાં રે સર્વી

પાર્શ્વનાથ-સ્તવના કરી રે, ધ્યાનાનલ પ્રગટાવે રે.

હાં હાં રે ધ્યાનાં ૧

- પાપ-પહલ પ્રજવાલીને રે, શુદ્ધાતમ થાવે રે;
હાં હાં રે શુદ્ધાં
- અન્તરાતમ પ્રમટાવીને રે, બહિરભાવ ભગાવે રે.
હાં હાં રે બહિં ૨
- અવરોહણ મન ધારતા રે, પ્રાચીન સ્થિત ભાવે રે;
હાં હાં રે પ્રાચીનં
- તલહટ્ટીમાંહે આવતા રે, પગ-નસ ખસી જાવે રે.
હાં હાં રે પગં ૩
- અસાતા મન ભાવતા રે, ધીરે ઉતરીને આવે રે;
હાં હાં રે ધીરેં
- પગે સોજો ઘણો આવીઓ રે, વેદના બહુ થાવે રે.
હાં હાં રે વેદનાં ૪
- ભિષગ્વર તિહાં કોઈ નહી રે, ઇલાજ નવી યાય રે;
હાં હાં રે ઇલાજં
- યાત્રાળુઓ આવે સહી રે, ધરતા મન ધ્યાન રે.
હાં હાં રે ધરતાં ૫
- વેદના સરવે વિચારીને રે, દેશના ખૂબ તાન રે;
હાં હાં રે દેશનાં
- તનવેદના મન નવી ગણે રે, ધર્મભાવ મન થાયે રે.
હાં હાં રે ધર્મં ૬
- આમ્ય ઇલાજો ઠયો ઘણા રે, અશાતા નવી જાય રે;
હાં હાં રે અશાતાં

સાધુ છાત્રોનાં મન ઘણાં રે, દેખી અઠળાય રે.
હાં હાં રે દેખી૦ ૭

શેઠ વીરચન્દલાઈ તણું રે, મન પત્રે ખેંચાય રે;
હાં હાં રે મન૦

ગુરુ-વેદના ધીરજ ઘણું રે, સુણી આશ્ચર્ય થાય રે.
હાં હાં રે સુણી૦ ૮

છાત્રો ઉપર પત્રો લખી રે, ગુરુ-ભક્ત જણાવે રે;
હાં હાં રે ગુરુ૦
મંલાજ કરો દુઃખ નવી ધરો, ખરચ નવી મન લાવો રે.
હાં હાં રે ખરચ૦ ૯

મંગાવો અથ જે વસ્તુનો રે, વિલંબ ન ધરાવો રે;
હાં હાં રે વિલંબ૦
લક્ષિત કરો ગુરુદેવની રે, તન મનને લગાવો રે.
હાં હાં રે તન૦ ૧૦

નેકનામી વિદ્યાર્થીએ રે, બહુ ભક્તિ બળાવી રે;
હાં હાં રે બહુ૦
માસકલ્પ તિહાં રહી રે, કલકતા સિધાવે રે.
હાં હાં રે કલકતા૦ ૧૧

અસાતા બાણી ડાળી કરી રે, સહુ અંધે ઉઠાવે રે;
હાં હાં રે સહુ૦
પણ ગુરુ છોડી ચાલી જવું રે, સ્વપ્નામાં નવી લાવે રે.
હાં હાં રે સ્વપ્ના૦ ૧૨

નિજ ધન ખરચી પ્રેમથી રે, મન ભાવના ભાવે રે;
હાં હાં રે મન૦

ગુરુભક્તિ મળે પુણ્યથી રે, વળી વળી ચિત્ત ભાવે રે.
હાં હાં રે વળી૦ ૧૩

મરણુ છવન ચરણુ ગુરુ રે, બીજી મન નવી ભાવે રે;
હાં હાં રે બીજી૦
અનુપમ ઉપકારી ગુરુ રે, કહો ચિત્તથી કેમ જાવે રે.
હાં હાં રે કહો૦ ૧૪

વિદ્યાદાન સમો નહી રે, જગ કોઈ ઉપકાર રે;
હાં હાં રે જગ૦
સાચા પિતા જાણો એ સહી રે, જેણે વિદ્યા જનાવ્યા રે.
હાં હાં રે જેણે૦ ૧૫

નહિ ગૃહસ્થો ભણાવવા રે, સાધુ એમ કેઈ ભાવે રે;
હાં હાં રે સાધુ૦
જો ભણથે તો સામા થયે રે, પોત કાઢથે સ્વભાવે રે.
હાં હાં રે પોત૦ ૧૬

મૂરખ તે માટે રાખવા રે, જુઓ સાધુ સમ ભાવે રે;
હાં હાં રે જુઓ૦
આ વાત ગુરુજીને નવી ગમી રે, પંડિતરત્નો જનાવે રે.
હાં હાં રે પંડિત૦ ૧૭

પશુપ્રાયતા મીઠાવીને રે, નરસિંહ જનાવ્યો રે;
હાં હાં રે નર૦

વેચાકરણ કેઈ કેશરી રે, વેલસિંહાદિ સુહાયા રે.

હાં હાં રે વેલ ૧૮

નૈયાયકશિરોમણિ રે, હરગોવિંદાદિ ધાવે રે;

હાં હાં રે હર ૦

સાહિત્યરત્નો થયા ઘણા રે, ગુરુરાજ-પ્રતાપે રે.

હાં હાં રે ગુરુ ૦ ૧૯

જે ગુરુદેવ-પસાયથી રે, ઉત્તમ પદ પાયા રે;

હાં હાં રે ઉત્તમ ૦

તે ગુરુના ઉપકારથી રે, સહુ ઝાણી ઠહાયા રે.

હાં હાં રે સહુ ૦ ૨૦

અંધે ડાળી મન ઝોણી પદે, વિચાર મન થાય રે;

હાં હાં રે વિચાર ૦

વિનયેન્દ્રાદિ સાધુઓ રે, લાવે ડાળી ઉઠાવે રે.

હાં હાં રે લાવે ૦ ૨૧

હર્ષચન્દ્ર સૌભાગ્ય વળી રે, અમથાલાલ-સુત લાવે રે;

હાં હાં રે અમથા ૦

હરગોવિન્દ નરસિંહ ફરી રે, સહુ વારે ઉઠાવે રે.

હાં હાં રે સહુ ૦ ૨૨

જેઠાલાલભાઈ ભીમજી રે, અલયચન્દ્ર સુહાવે રે;

હાં હાં રે અલય ૦

મંત્યાદિ મળી મૂવી વિચરતા રે, ગુરુલક્ષિત બળવે રે.

હાં હાં રે ગુરુ ૦ ૨૩

સવી ગામે ભાષણ આપતા રે, ધર્મધ્વજ ફરકાવે રે;

હાં હાં રે ધર્મ૦

દેહપીઠા મન નવી ગણે રે, ધર્મોત્તતિ જો થાવે રે.

હાં હાં રે ધર્મ૦ ૨૪

માંસાહારી બંજવાસીને રે, ઘણી યુક્તિ ઠસાવે રે;

હાં હાં રે ઘણી૦

ખાન પાન વિશારીને રે, દેવીબઠતો સમજાવે રે.

હાં હાં રે દેવી૦ ૨૫

દેવીભાગવત સુણાવીને રે, શુદ્ધાહારી બનાવે રે;

હાં હાં રે શુદ્ધા૦

ખડ્ગ અઞા પાઠા તણાં રે, કૃપમાંહે નંખાવે રે.

હાં હાં રે કૃપ૦ ૨૬

ધર્મધ્યાને દેવયોગથી રે, સવી રોગ મીટ જાવે રે;

હાં હાં રે સવી૦

ધીરે ધીરે શુરુ ચાલતા રે, કલકતા પાસ આવે રે.

હાં હાં રે કલકતા૦ ૨૭

કેમક નિન્દક વાસીએ રે, જમ ખાર બીછાવ્યો રે;

હાં હાં રે જમ૦

શુરુ-આગમ જાણી કરી રે, નિન્દાપાઠ ભણાવ્યો રે.

હાં હાં રે નિન્દા૦ ૨૮

પણ તે નીચ સમજે નહી રે, પાપ-પાઠ શિખાવ્યો રે;

હાં હાં રે પાપ૦

સાધુ થયા તો શું થયું રે, જો નિન્હા નવી તમાગી રે.

હાં હાં રે જો ૨૯

માતા કરતાં અધિક સહી રે, ઉપકારી તે રાગી રે;

હાં હાં રે ઉપકારી ૦

માતા સાફ હાથથી કરે રે, જો જિજ્ઞાસી ખિચારો રે.

હાં હાં રે જો ૩૦

ગાળીવાળો દે માળીઓ રે, જે હોય નિજ પાસે રે;

હાં હાં રે જો ૦

શશ-વિષાણુ નવી આપીઓ રે, કોઈ નહી તે ખાસ રે.

હાં હાં રે કોઈ ૦ ૩૧

મુજ પાસે ધન તેહવું નહી રે, કહો કેમ તે અપાય રે;

હાં હાં રે કહો ૦

ધન્ય નિન્દક પુરુષને રે, સાવચેતતા કરાય રે.

હાં હાં રે સાવ ૦ ૩૨

અવશુષ્ઠ મમ પાસે જો સહી રે, તો સત્ય સમજાવે રે;

હાં હાં રે તો ૦

જો અવશુષ્ઠ તે મુજ નહી રે, મૃષાવાદી તો થાવે રે.

હાં હાં રે મૃષા ૦ ૩૩

મૃષાવાદી પ્રાણીઆ રે, દુર્ગતિમાં સિધાવે રે;

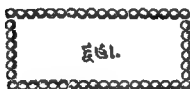
હાં હાં રે દુર્ગતિ ૦

કરુણાલાવ તેહ ઉપરે રે, મુજ મન ઘણો આદે રે.

હાં હાં રે મુજ ૦ ૩૪

ઐ રીતે શુષ્કગ્રાહીને રે, ભૂરિ ભૂરિ સમજાવે રે;
 હાં હાં રે ભૂરિ૦
 વચનામૃત-વરસાદને રે, બહુ પરે છંટકાવે રે.
 હાં હાં રે બહુ૦ ૩૫

નિન્દાપાત્ર નિન્દક બન્યા રે, લોક ચૂ ચૂ ઠકાવે રે;
 હાં હાં રે લોક૦
 શુભ પ્રદ્ધ-દીપ પતંગીઆ રે, ધર્મ મંગલ તે યાવે રે.
 હાં હાં રે ધર્મ૦ ૩૬

કેલકતામાં પધારીઆ, વર્તલાસ્ટ્રોટ મોજાર;
 'ગ્રોતા વ્યાખ્યાને બહુ આવીઆ, બેસવા સ્થાન ન લગાર. ૧

પ્રથમ દિવસ વ્યાખ્યાનમાં, જન-સંખ્યાને નહી પાર;
 તે કારણ સ્થાન અવરમાં, આપે વ્યાખ્યાન ધરી ખ્યાર. ૨

બમણી મળી ત્યાં પર્ષદા, મુકામ ત્રીણું બદલાય;
 ઐ રીતે બદલાવે તદા, સ્થાન અવર ચિત્ત લાય. ૩

સાત દિવસ વ્યાખ્યાનમાં, સાત મુકામ બદલાય;
 વિશાલ સ્થાન અભાવમાં, ઝગડા એણીપરે યાય. ૪

ઉપાસરો ત્યાં એક નહી, ઘણી ઝડસોસની વાત;
 રહેવા મુકામો બહુ સહી, ન ધર્મઠાજે અવદાત. ૫
 બાપૂ તે સાપૂ સરિખા, કપડામાં ડાઘ ન લગાર;
 ખાન પાન ખરચો ઘણા, ધર્મે કરાય વિચાર. ૬
 વ્યાખ્યાનસ્થાનાભાવથી, જણાવ્યો નિજ અભિપ્રાય;
 કરશું વિહાર અમે કાલથી, નહી સંશય મન ભાય. ૭
 વાત સુણી વિહારની, સંઘ મળ્યો તે વાર;
 સ્થાનાભાવે ગુરુ-વિહારની, વાત કહી સુખકાર. ૮
 મુકામ ભાડે લઈ કરી, કરાવો તિહાં વ્યાખ્યાન;
 વાત સુણી ગુરુ રિશ્તરમને, નહી ભાડે મુજ વ્યાખ્યાન. ૯
 ધર્મરસિક જે શ્રાવકો, આપે પોતાનું જો સ્થાન;
 તો રહેવું આ નગરમાં, નહી તો ઘીજે મન માન. ૧૦
 ગુરુ-વચન સુણતાં થકાં, ઉત્સાહ મનમાં અપાર;
 મધ્ય સભામાં ઉઠી કરી, વદે શ્રાવકત્રયી સાર. ૧૧
 સ્થાન અમારાં તયાર છે, નહિ ભાડાનું મુજ કામ;
 ધર્મધ્યાન વ્યાખ્યાન છે, પવિત્ર કરો મુજ ધામ. ૧૨
 એકવાર દૃષ્ટિએ જોઈને, જણાવો નિજ અભિપ્રાય;
 હિનુમાન તનુજ સ્થાનને, સ્વીકારે ગુરુ ચિત્ત લાય. ૧૩
 કેનીંગ સ્ટ્રીટ સોહામણું, રાજમારગ પર ધાર;
 હજારો જન સમાજ તણું, કલ્યાણ તિહાં નિરધાર. ૧૪
 તે સમય પચ્ચ ભાવુકે, જણાવ્યો નિજ અભિપ્રાય;
 સર્વવિરતિના દાનનો, સંઘ સમક્ષ વિચાર. ૧૫

સંઘ શ્રીરાજનગર તણે, યાત્રા કરવા સુખ કાજ;
 તે પણ વ્યાખ્યાનમાં, વાત સુણે સુખ કાજ. ૧૬

અનુમતિ માતા પિતા તણી, મેળવેા સુણેા મનરંગ;
 એ રીતે યુક્તિ આપી ઘણી, સમજાવે સંઘ સહુ ચંગ. ૧૭

માતા પિતા પરલોક ગયાં, અમે સ્વતાંત્ર વિભાવ;
 પુષ્ટ ઉમ્મરના અમે યયા, નહી અમ કોઈ અટકાવ. ૧૮

મન રાજી કાજી શું કરે ?, નહી વિલંબ મન ભાવ;
 વૈરાગ્યવાસ સુખ્ય તેહમાં, કારણુ શુદ્ધ વિભાવ. ૧૯

દીક્ષા તણા ઉદ્દેશથી, શુરુકલ-વાસ એ ખાસ;
 તત્ત્યો સ્વદેશ તે કારણે, નહી વિધયવાસ પાસ. ૨૦

ઉત્તર સંઘને તે આપતા, આનન્દ અંમ ન માય;
 અનુમતિ સંઘ આપીને, કરે ઉત્સવ સુખદાય. ૨૧

વિઘ્નસંતોષી તે જાણીને, નાળે વિઘ્નોના વ્રાત;
 બૂઠા તારે કરાવીને, કરે ધાંધલ વિખવાદ. ૨૨

સંઘને બહુ ત્યાં ચલાવવા, રચી પ્રપંચની જાળ;
 વિઘાથીને હુકમ નહી, દીક્ષા લેવાનો નિહાળ. ૨૩

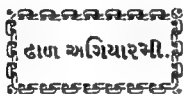
યુક્તિ તે મૂરખ જાણે નહી, જિહાં લગે ચાલા મોજાર;
 રહેવું તિહાં લગે સહી, એહ નિયમ નિરધાર. ૨૪

જાવજીવ નિયમ નહિ, શાસન-છેદ કરનાર;
 ચાલા ન ત્રુટે તે કારણે, એહ નિયમ અવધાર. ૨૫

ચાળા છોડી છૂટો થયો, હવે નહી નિયમ લગાર;
 નિન્દકજન લખાણથી, શીતિ ન મનમાંહે ધાર. ૨૬

સંઘ-અનુમતિ જો સહી, તો ધાય કામ સુખકાર;
 પદકાયરક્ષક તે સહી, એ ખૂબ નિશ્ચય વિચાર. ૨૭
 પરીપકારને કારણે, આત્મભોગ દેનાર;
 જો બધું કુગતિ-ખારણે, તો અન્તરાય મન ધાર. ૨૮
 ધૈર્ય ધરી યુધ્ધસિંહજી, વહે વચન મનોહાર;
 ચૂડા નહીં કર-કમલમાં, પહેર્યાં અમૈ દિલ ધાર. ૨૯
 કોર્ટ-ખાર ઉઘાડાં સહી, બવો કરો ફરિયાદ;
 તાર લખાણો ધમકી નહી, સંઘ થાઓ હોશીઆર. ૩૦
 શિક્ષા આપો આડંબરે, હવે નહીં વિલંબ લગાર;
 ગુરુરાજ હુકમ જે કરે, તે નવી અન્યથા ધાર. ૩૧
 વીરચન્દ શેઠ ઉપરે, કયાં તાર પત્રો અપાર;
 ઉત્તર આપે તે ઉપરે, શાલા સાધુ-કાજે ધાર. ૩૨
 ધર્મ માટે સારી જીન્દગી, આપવા થયા જે તૈયાર;
 ઉત્તમ નર તે બાણવા, ધન્ય તેહનો અવતાર. ૩૩
 પાઠશાલા ઉત્તમ ફક્તી, થયો ધનનો ઉપયોગ;
 એ ધન બણો નીતિ તાણું, અવર અસદનો યોગ. ૩૪
 સ્વાર્થલોલુપી જે વળી, કૃતઘ્નતામાં શિરદાર;
 આઈ પી ખોદે જે મળી, અધમ નર તે વિચાર. ૩૫
 સુખથી તો જી જી કરે, હૃદય હળાહળ વિષ;
 પાપ-પોઠ બાંધી ફરે, ધાર્તરાષ્ટ્ર દુઃખપોષ. ૩૬
 શાસન-સેવાં કારણે, કયાં મેં અનેકો વિચાર;
 ગુરુરાજ તારણપણે, સફલ થયા મન ધાર. ૩૭

એમ ઠહી ઠાગળ તારને, ટોપલી રહી મોબર;
 પધરાવે આદર ઘણે, વીરચન્દ શેઠ ઉદાર. ૩૮
 ધન્ય તે શેઠ—વિચારને, ધન્ય શુદ્ધિના નિધાન;
 સાચા મને તે સંઘને, અનુમતિ આપે પ્રધાન. ૩૯
 વિદ્યવાત વિલય થયો, ઠયો ઉત્સવ સુખકાર;
 સંઘ શુરને આનન્દ તણો, પાર ન રહ્યો લગાર. ૪૦.

(ધન્ય ધન્ય તે જગ પ્રાણીઆ મનમોહન મેરે-એ દેશી.)

ધન્ય ધન્ય તે જગ પ્રાણીઆ મનમોહન મેરે	
કરતા જન્મ પવિત્ર રે;	૧
પુત્ર-લગન હથે જે હુવે,	”
તેથી અધિક દીસે ગાત્ર રે.	”
ધર ધર ફુલેકાં નવનવાં,	”
આપે તે વાર્ષિક દાન રે;	”
રાયબહાદ્રર બુધસિંહજી,	”
મુગુણ સીપાણી ધાર રે.	”
કનેયાલાલ મુન્નાલાલજી,	”
મારવાડી સાથ વિચાર રે;	”

કુચ્છીલાઈ બહુ શુભ મને, મનમોહન મેરે		
શુજરાતી સાથ અપાર રે.	”	૩
પત્રિકા દેશ દેશાન્તરે,	”	
આપે પેપર ધરી પ્યાર રે;	”	
ઓગણત્રેસઠ સાલનો,	”	
ઉત્તમ વૈશાખ માસ રે.	”	૪
મુન્દર પંચમી દિવસનો,	”	
યોગ તે ઉત્તમ ખાસ રે;	”	
અઠગઠ ધન તિહાં વાપરે,	”	
લહાવો લક્ષ્મીનો ધાર રે.	”	૫
વરઘોડો વરસીદાનનો,	”	
ચઠતે પહોર મોજાર રે;	”	
રથ ઘોડા સાંભેલા તણો,	”	
વાજાંત્રનો નહીં પાર રે.	”	૬
સંઘ આગેવાનો ચાલતા,	”	
ભાવના ભાવતા સાર રે;	”	
દાદાવાડીમાંહે આવતા,	”	
સંઘ સકલ પરિવાર રે.	”	૭
વૈરાગ્ય રંગ તરંગમાં,	”	
ઝીલે સમતાસર ધાર રે;	”	
ડાહ્યઅણી જલમિન્દુ બધું,	”	
વિદ્યુત ચપલ સમાન રે.	”	૮

જીવન જલધિ-તરંગ જથું, મનમોહન મેરે

ગજરાજ-ઠણું સમાન રે; "

યોવન ક્ષણશુર જથું, "

મહિરાઘટની સમાન રે. "

૯

એમ અસારતા આવતા, "

ઈન્દ્રજાલ મન માન રે; "

દર્શને સહુ જન આવતા, "

પણ નહીં તેહમાં ધ્યાન રે. "

૧૦

એહવો પાઠ હૃદયે વસ્યો, "

તે કેમ અવરે લોભાય રે; "

સંવેગી નામ તે મન વસ્યાં, "

મુણે અનુક્રમે ઠહેવાય રે. "

૧૧

દેહગામવાસી સોહામણા, "

ધન્ય અમથાલાલ-તનુજ રે; "

એચરદાસ જગમોહના, "

નાશી ગયો કામ તુજ રે. "

૧૨

માંહલવાસી મનોહરા, "

છગનલાલ—તનુજ રે; "

પુણ્યે ઉઠાવે ધર્મધુરા, "

નરસિંહ તે નિરધાર રે. "

૧૩

ત્રીભાગ્ય સગી-વાસી ખરા, "

દસાહા મક્ત આર રે; "

કુચ્છવાસી	જોઠાભાઈનો,	મનમોહન મેરે	
જન્મ સફળ	અવધાર રે.	,,	૧૪
સર્વાવિરતિ	દાન આપીને,	,,	
અભિધાન	તે પરમ ઉદાર રે;	,,	
વિદ્યાતણુ	વિજય કરો,	,,	
તે વિદ્યાવિજયાભિધાન	રે.	,,	૧૫
તાઈઈઠગિરોમણિ	ખરો,	,,	
ન્યાયવિજય	અભિધાન રે;	,,	
સિદ્ધાન્ત સિંહ	પરે ધરો,	,,	
સિંહવિજય	શુભ નામ રે.	,,	૧૬
જ્ઞાન ધ્યાન રમણુ	કરો.	,,	
મહેન્દ્રવિજય	તસ નામ રે;	,,	
ભક્તિ વૈયાવચ્ચ	ધરો,	,,	
શુણુવિજય	શુણુ-ધામ રે.	,,	૧૭
ઉપદેશ	તે સમય ખરો,	,,	
આપે શુરુ સુખકાર	રે;	,,	
દીક્ષા લઈ ધ્યાન	શુભ ધરો,	,,	
ઈશાન કોણુ	મોજાર રે.	,,	૧૮
આપી દીક્ષા ઘણા	પ્રેમધી,	,,	
આબ્યા તે નગર	મોજાર રે;	,,	
હંતુમાન	લક્ષ્મીચંદ્રના,	,,	
મુકામે	વ્યાખ્યાન ધાર રે.	,,	૧૯

વિદ્વાનો કેઈ તિહો આવતા, મેનમોહન મેરે.		
તત્ત્વજિજ્ઞાસાની 'કાજ' રે;	"	
સતીશચન્દ્ર સુબોધચન્દ્રજી,	"	
અધ્યયન કરે મનોહાર રે.	"	૨૦
બાણી વિદ્વતા ગુરુગજની,	"	
કરાવે પંક્તીક વ્યાખ્યાન રે;	"	
સાહિત્યસભા ધૂંગવાસિની,	"	
જિહાં અનેકો વિદ્વાન રે.	"	૨૧
વાતોલાપ ગીર્વાણુમાં,	"	
માંસાહારનું તે વિધાન રે;	"	
મનુરમૃત્યાદિ શાસ્ત્રમાં,	"	
છે વિધિ અપરંપાર રે.	"	૨૨
ઢોષ નહીં કેઈ તેહમાં,	"	
વળી વેદાદિ પ્રમાણ રે;	"	
તેહના શાસ્ત્ર-પ્રમાણથી,	"	
વિધાન કરું અપ્રમાણ રે.	"	૨૩
અહિંસા-દિગ્દર્શન ભણું,	"	
તે કાજે કરું ત્યાં નિર્માણ રે;	"	
ચુકિત પ્રમાણ કબૂલ કરી,	"	
તબયો તે આહાર અસાર રે.	"	૨૪
આમું વ્યાખ્યાન ઘણા પ્રેમથી,	"	
કરતાહ-ધ્વનિનો ન પાર રે;	"	

ધન્યવાદ બોલે ભાવથી, મનમોહન મેરે.

સમાજન આનન્દ ધાર રે.

”

૨૫

તે દિનથી બહુ રાગી થયા,

”

ખંગાલી વિદ્વાનો સાર રે;

”

સુખોદ સતીશચન્દ્ર ખરા,

”

હરિસત્યાદિ નિરધાર રે.

”

૨૬

આશુતોષ સુકરજી મળી,

”

ફણીભૂષણ વાગીશ સાર રે;

”

અમૂલકચરણ ઘોષ મળી,

”

સુષ્ણે વ્યાખ્યાન ધરી ખ્યાર રે.

”

૨૭

ડૉક્ટર સુખોદચન્દ્રજી,

”

જૈનધર્મી થયા ખાસ રે;

”

વિચારે જૈન બીજા બાણવા,

”

આચરણ નહી તે પાસ રે.

”

૨૮

પષ્ટલીક વ્યાખ્યાનો ઘણાં,

”

આપે અતિ મનોહાર રે;

”

શ્રવણ મનન તે બહુ કરે,

”

પરિચય કરે વારે વાર રે.

”

૨૯

મગધ દેશ—વિહારમાં,

”

હીહું અપૂર્વ એક સ્થાન રે;

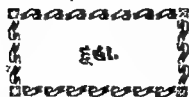
”

શુરકુલ થાય જો તેહમાં

”

ધર્મ મંગલ શુભ પાન રે મનમોહન મેરે.

૩૦

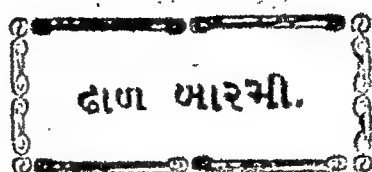

- વિદ્વાન-સમાનમ ઘણો, દિન પ્રતિ વધતો જાય;
સલા સોસાઈટી તણો, પ્રેમ-પ્રકર્ષ બન્ધાય. ૧
- શુણ્ણાહી જનતા જનો, પક્ષપાત કરી ફર;
માર્ગ તક-પ્રજ્ઞાલીનો, ગ્રહે નિહર થઈ ધીર. ૨
- તે કારણ ઠામ ઠામમાં, ગુરુ-કીર્તન ગવરાય;
સંઘ સકલ સમુદાયમાં, મુણી પુલકિત મન થાય. ૩
- ઝોઠ સમયે શુભ યોગમાં, બ્યાખ્યાન પીઠ મોઝાર;
જિનશાસન ઉદ્ધારમાં, નીકળી વાત મનોહાર. ૪
- પાવાપુરી સોહામણું, ચરમજિન-નિર્વાણ;
ગુરુકુલવાસ રજીઆમણું, થાય તો જન-કલ્યાણ. ૫
- જેનેતર સારા વર્ગને, દાખલ તેહમાં કરાય;
સંસ્કારી સારા બનાવીને, ઉપદેશ તેથી અપાય. ૬
- આરે વણોના બાળને, શાસ્ત્ર-રહસ્ય દેવાય;
તો હિંસા આ દેશથી, છોડી અવરે પલાય. ૭
- ઈન્દ્રભૂતિ મણુધર તણા, શિષ્યો પચ્યાસ હજાર;
ત્રેલોક્યદીપક પ્રભુ તણા, શિષ્યો તણો નહી પાર. ૮
- પ્રાયે જગદીશ્વર ઘણું, વિચર્યા તે દેશ મોઝાર;
તેથી અહિંસક મેદિની, નહી અધર્મ લમાર. ૯

તેહ મગધદેશ તણા, જીઓ બહુ હાલ ખરાબ;
 ચટણી પણ માકણ તણી, કહ્યું અધિક નવી જાય. ૧૦
 એકછત્ર રાજ્ય જૈનનું, હેતું જે મગધ મોઝાર;
 તે કારણ દેખી વર્ગને, લખવા સમય નિર્ધાર. ૧૧
 મગધદેશમાં જેહ મરે, તે સર્વ ગર્દભ થાય;
 રામનગરથી તે કારણે, કાશીમાં લઈ જવાય. ૧૨
 સાગરદીપિ પ્રાદ્યક્ષ તણા, નહી શ્રાદ્ધમાં અધિકાર;
 શ્રાદ્ધમાં માંસાહાર ધણો, જૈન દિલેને નવી ધાર. ૧૩
 સાગરદીપિ જૈન સર્વદા, ન રહ્યો એક ધર્મ બહાર;
 તેથી લખવા સમય મળ્યો, પ્રબલ દ્વેષ અવધાર. ૧૪
 ધર્મ હૃદયે જે હોય જરા, જે હોય શાસન-રાગ;
 ધર્મ વૃદ્ધિની જે હોય ત્વરા, તે પહેરો વીર-પોશાક. ૧૫
 કટિબદ્ધ થાઓ તુમે, મકરો વિલંબ લગાર;
 હું પણ તેહીજ કારણે, જન્મ અપાંણ કડું સાર. ૧૬
 ઉન્નતિ જ્ઞાન વિના નહી, શુરુકુલ જ્ઞાન-આધાર;
 તે કારણ ટીપ શરૂ કરો, વ્યાખ્યાનસલા મોઝાર. ૧૭
 ઉત્સાહી શુરુ-વચનથી, ન કરે વિલંબ લગાર;
 તત્કાલ ટીપણી શરૂ કરી, માસિક એક હબાર. ૧૮
 ખરચ અધિક ચિન્તા ધણી, થાપો શુરુકુલવાસ;
 ભેઠએ તે આપીશું સહી, સંઘ-વચન એ ખાસ. ૧૯
 વચન સહુનાં લેઈ કરી, કયું ચોમાસું સુખકાર;
 વીરચંદસાઈ આવ્યા ઇહાં, શિખરજી-કાજે દિલ ધાર. ૨૦

પર્યુષણ સમય તિહાં, ધામધૂમનો નહી પાર;
 વ્યાખ્યાનો ભેર શેર સહી, પ્રભાવના મનોહાર. ૨૧
 સવી ગમ્મવાચી આવે વહી, કરે પ્રતિક્રમણ એક;
 લેદલાવ અવસર નહી, ગુરુ-અતિશયની તે ટેક. ૨૨
 સદુપયોગ નિજ દ્રવ્યનો, ગુરુવચને કરે એક;
 વીરચન્દ્રશેઠના લાવનો, મળ્યો સમય સસનેક. ૨૩
 ગુરુકુલની વાત સુણી, સખાવતોમાં પ્રખ્યાત;
 લાભ લેવા ચૂકે નહી, કરે વિનતિ અવકાત. ૨૪
 કામ કરમાવો જે સહી, કરવા સેવક તૈયાર;
 સંકેત રાખો મન નહી, કરું તુમ વચનાનુસાર. ૨૫
 વિદ્યાર્થી છ જે તુમ કને, તેહનું ખરચ જે થાય;
 માસિક આપીશ તેહને, નહી બીજાનું તે કરાય. ૨૬
 એમ કહી વિદાય થયા, લઈ ગુરુ-શિષ્યા રસાળ;
 તૈયારી કરી સર્વ તેહની, નહી આજસ તે લગાર. ૨૭

(આ છે લાલની દેશી.)

આતુર્ભોસ પૂરું થાય, કાર્યો અનેક કરાય, આ છે લાલ.
વાત મુણે રળીઆમણી છ;

કાર્તિકી પૂનમ ધાર, રથયાત્રા મનોહાર, ,,
ભારતવર્ષ પ્રથમ કહી છ. ૧

તારો ત્રુટે તેણી વાર; દ્રામો તે ખંધ રખાય, ,,
રથ ઘોડાની ગણના નહી છ;

જન-સંખ્યાનો નહી પાર, ઉડે પતાકા અપાર, ,,
ઉઘાડા પગે સહુ ચાલતા છ. ૨

વાજાંત્ર અપૂર્વ વખાણ, છત્રીસ રાગના તે જાણ, ,,
વચ્ચે શિખિકા ધર્મનાથની છ;

ખાખૂ-કુમાર ધરી ખ્યાર, નિજ ખંધમાં લેઈ સાર, ,,
હીરા મોતીની આંગી ભલીછ. ૩

સુંદર સળે શણગાર, કંઠમાં મોતીના હાર, ,,
આંશુહી હીરા રતન તણી છ;

શિર ખુણાલો રે ખૂપ, જામા પહેરી બન્યા ભૂપ, ,,
ઠાઠ માઠની નહી મણા છ. ૪

ખરચ રથ-યાત્રાએ થાય, પાંદહી મળી ત્યાં કરાય, ,,
ખૂટે તે મન્દિર સર્વો ભોગવે છ;

લ્યે દહાવો બાપૂ-કુમાર, ખરચ મન્દિરથી કરોય, આ છે લોભ
કુલ્યા કરે બંસ-લોભમાં છ. ૫

વાતો મ્હોટી મ્હોટી થાય, ખરચ ટીપાર્ટીએ કરાય, ,
ચન્દામાં એકીસ હોય ઘણા છ;
સદેશ કપડાં પહેરાય, ધાતીમાં વળ બહુ દેવાય, ,
અજપરે પાન ચાવે ઘણાં છ. ૬

બોલતાં ઉઠે મુખે થૂંક, બીજા પણ થાય અશુદ્ધ, ,
વાતો તે જૂઠી સવી તેહની છ;
વિવાહે ખરચ ન હીસાળ, ધર્મમાં ખરચો ગણાય, ,
બેઠાળછનો પાર નહીં છ. ૭

રાજા રજવાડે જવાય, ધણા તિહાં બહુ ખવાય, ,
આળસ નાવે તે કામમાં છ;
આપબહાઈનો નહીં પાર, ધર્મમાં ઝગડા અપાર, ,
કર્મમાં તે કાઈ નવો ગણે છ. ૮

બોયો તે ધર્મ-આચાર, બ્રહ્માનો નહીં પાર, ,
ઓમવાલ-અવનતિ ધણી છ;
રત્નપ્રભ મૂરિરાય, શુદ્ધ આચાર લાખ્યા ખાત્ર, ,
અભિમાનમાં સવી ડુબીઆ છ. ૯

ઓસવાલ મ્હોટા ઠસેવાય, અવર તે છોટા ગણાય, ,
ધર્મ મૂરખ સમજે નહીં છ;
મ્હોટાઈ આચારે નીહાળ, નહીં કુળમાં અવધાર, ,
આચારે શુદ્ધ મ્હોટા ઠસ્યા છ. ૧૦

સાધર્મિવત્સલ કરે સાર, ગુજરાતી અલગ રખાય, આ છે લાલ

ધર્મ તુમારો કહો કીકાં જયો જી;

હિતરાધ્યયન નીકાળ, અંકાળ પ્રાણપુ કરાય, ”

શુદ્ધિ દાધિવાહનીએ કરી જી. ૧૧

તેની પાછળ પણ વિચાર, જૈનાચાર્યોને અવધાર, ”

ગ્રીક લોકોને પણ જૈન કર્યા જી;

શુષ્ક કર્મો જાતિ સંભાળ, નહી જન્મથી તે ધાર, ”

લોજન-શેદ શા કારણે જી ? ૧૨

નાઇ કહાર-કર ખવાય, અશુદ્ધ કરે તે આહાર. ”

ગુજરાતી સાથ ખાતાં થરથરે જી;

ધર્મી લોકથી રહે દૂર, કરાવે વેશ્યા-નાચ મૂર, ”

લાંગો ઉડાવે ઘણા પ્રેમથી જી. ૧૩

કલકત્તા ખાળુજની વાત, અજીમગંજ પણ ખ્યાત, ”

વિશેષ વાત સુણો તેહની જી;

આમાધિપતિ એહ, નહી તળાવના દે ઠેક, ”

મન્છીમારને આપે હોંશથી જી. ૧૪

આવક તેહની જે થાય, નજરાણાડપે લખાય, ”

ધર્મ કામોમાં ખરચે તેહને જી;

ગીની પ્રભાવના કરાય, સાધર્મિ-વત્સલો પણ થાય, ”

સાધુ-ચોમાસે ખરચે સર્વી જી. ૧૫

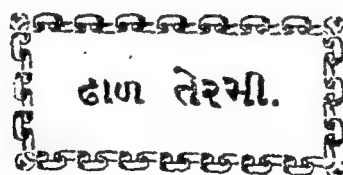
જુઓ દયાલુ મનોહાર, ખાળુજ તણો એ આચાર, ”

ધર્મલાવના કહો કેહવી જી ?;

- બાપૂ સાહેબના દિવાન, છોટા ખેડામાં કર્યું' યાન, આ છે લાલ
વાત તેથી બધી સવી છે. ૧૬
- આપે ઉપદેશ ગુરુરાય, શુદ્ધાહારનો દધ બાર, ,,
કહે તુમ ભકતોને તે કહો છે;
અમ મરછી અલ્પ આહાર, અબજોના ઠેકા દેવાય, ,,
આવે નાણાં અમ હાથમાં છે. ૧૭
- જેવું ખાય ભવી અન્ન, તેહવું હોય નિજ મન, ,,
એ કહેવત સાચી કરી છે;
પણ એ ન માનું હું વાત, ઉત્તમ કુળ અવકાત, ,,
સાચી જો હોય તો ચોક ઘણો છે. ૧૮
- હૃદયે જો હોય શુદ્ધ ધર્મ, ત્યાગો એ ઠગબાછ-મર્મ, ,,
જ્ઞાનદયા મનમાં ભજો છે;
તૈનત્વ કરો વિચાર, પાળો નિજ કુલ-આચાર, ,,
શુદ્ધ આચાર અનુસરો છે. ૧૯
- જિહાં છે શુદ્ધ આચાર, વિચાર તિહાં શુદ્ધ ધાર, ,,
શુદ્ધિ કપડા સાફમાં નહીં છે;
ભણો એ સાચો ઉપદેશ, શુદ્ધ ધર્મમાં પ્રવેશ, ,,
કરો તો મુખ છોડે નહીં છે. ૨૦
- બાપૂ ઉદેશી વ્યાખ્યાન, નદી મન બીજું વ્યાખ્યાન, ,,
હિતકારણ શીખ એ કહી છે;
મહો શિક્ષા ધરી પ્યાર, તજો અજ્ઞાન-પ્રચાર, ,,
ધર્મ મંગલ તો યાય ધણું છે. ૨૧

ભાવુક એક દીક્ષા ગ્રહી, વિહાર પ્રસ્થાન કરાય; ૧
 વ્યાખ્યાનો ભેર શેર સહી, સર્વ પ્રદેશમાં અપાય.
 બાલુચરમાં પ્રવેશ કરી, જિન-દર્શન સુખકાર; ૨
 જિંબ રતન પત્તાતણાં, તેહ પ્રદેશમાંહિ ધાર.
 અજમગંજ નાવે ઉતરી, કયો પ્રવેશ મનોહાર; ૩
 બુધસિંહાદિ મન ધરી, સુણે વ્યાખ્યાન દિલ ધાર.
 ધનપતિ-મંદિર દીપતું, ગૃહે ચૈત્યો પણ ધાર; ૪
 હ્રુપક—મન કોભાવતું, સુન્દર મન્દિર સાર.
 આખ્યાં વ્યાખ્યાનો ભાવથી, કયો નાથનગર વિહાર; ૫
 વાસુપૂજ્ય મનમાં ધરી, કોટવા ગયા તેથી વાર.

(પારસનાથ આધાર ભવિક જન પારસનાથ આધાર-એ દેશી)
 ગુરુદેવ પરમ આધાર ભવિકજન ગુરુદેવ પરમ આધાર
 ભવજલ-તારણુહાર " " " "
 કલ્યાણ-કારણ ગુરુ નિહાળો, અવર સ્વારથીઆ સંભાળો.
 ભવિકજન ગુરુદેવ પરમ આધાર
 કલકતાથી શાન્તિપુરીમાં, ત્યાંથી નહીઆ મન ધાર. ભવિ૦ ૧

બાહુચર ને અજીમગંજમાં, નાથનગર નિરધાર; ॥ ૧ ॥
 તે અનુક્રમે કર્યો વિહાર, શાન્તિ-સેવધિ બંડાર. ॥ ૨ ॥
 ગંગાપાર નદીઆમાં પધાર્યા, વેદાન્તશાલાએ સિધાવ્યા; ॥ ૩ ॥
 કષ્ટ પડ્યું તે વિહારે ઘણેરું, સર્વી મન ધૈર્ય હરનારું. ॥ ૪ ॥
 પણ તે દુઃખોથી શુરુ ન કંટાળે, વેદાન્તશાળા નિહાળે; ॥ ૫ ॥
 રાજમારગમાં ઘણી દુર્ગાન્ધિ, મચ્છી માંસની એ છે સન્ધિ. ॥ ૬ ॥
 શાક જેમ બજારે વેચાય, ઘૂણા તે જન નવી થાય, ॥ ૭ ॥
 ચારે વણોનો એ છે આહાર, શાસ્ત્ર પ્રમાણ નહિ પાર. ॥ ૮ ॥
 મજવાસી જન કહી ન ખાવે, શુદ્ધાહારી તે કહાવે; ॥ ૯ ॥
 સંન્યાસી એક વેદાન્ત લણાવે, પણ ન તે વાત સમજાવે. ॥ ૧૦ ॥
 સત્ય પ્રદ્ધ બીજું મિથ્યા જણાવે, કહો તે કષ્ટ રીતે ત્યજાવે, ॥ ૧૧ ॥
 શુરુ-દશનથી આનન્દ ભાવે, ધન્ય દિવસ દિલ લાવે. ॥ ૧૨ ॥
 વાર્તાલાપ સંસ્કૃતમાં કીના, શુરુ-ઉપદેશામૃત પીનો; ॥ ૧૩ ॥
 ન્યાય-પાઠનું કેન્દ્ર-થાન વખાણો, ન્યાયના સાર્વભૌમ જાણો. ॥ ૧૪ ॥
 પ્રયાગરાજ વ્યાખ્યાનથી જાણ્યા, મનમાં તે તરત પીછાણ્યા; ॥ ૧૫ ॥
 અદ્વૈત વિદ્વાન સાધુ એ જાણો, કહે છાત્રોને મન આણો. ॥ ૧૬ ॥
 પુણ્યોદયે એવો સાધુ-સમાગમ, થયું ચવિત્ર નિજ ધામ; ॥ ૧૭ ॥
 આહાર પાણીનો રિવાજ પૂછી, ભક્તિ ન કરે કંઈ તે ઝોછી. ॥ ૧૮ ॥
 નૈયાયિક વિદ્વાનોને મળવા, ગયા શુરુ તે ગોળડી કરવા; ॥ ૧૯ ॥
 યદુનાથ સાર્વભૌમની પાસે, તે ન્યાયચક્રવર્તી ખાસ. ॥ ૨૦ ॥
 જ નદશન તુમે માનો છો કેહવું, કહો મન રૂથે જેમ તેહવું; ॥ ૨૧ ॥
 ખંડનમાં બીતિ નહિ અમને, યુક્તિ-સમૂહ દાખું તમને. ॥ ૨૨ ॥

સ્તુતિ કરવા શબ્દ નહિ પાસ, જૈનધર્મ માટે ખાસ; ભવિં
 નાસ્તિક જેનોને જે કહે છે, તે પોતે શિર વહોરી લે છે. „ ૧૩
 આસ્તિક-મુખ્ય જૈનો કહાવે, તરવો તેવાં ન બીજો ભાવે; „
 પંડિતો ઉત્તર એણીપરે આપે, જૈનધર્મ મુખ્ય થાપે. „ ૧૪
 જૈનદર્શનનાં પુસ્તકો આખ્યાં, પંડિતે બહુ પ્રેમે થાખ્યાં; „
 ત્યાંથી રાજકૃષ્ણ તર્કપંચાનન, ઘરે ગયા શુભવાન. „ ૧૫
 દુર્ગન્ધિ રસ્તામાં ઘણી આવે, મરછી-રાયતાં ખૂબ આવે; „
 ઘૂણા આવી ત્યાંથી પાછા વળી આ, આવી પંડિતો પાચે પદી આ ૧૬
 પાંચ રૂપી આ ભેટના લાભ્યા, ગુરુજીએ બહુ સમજાવ્યા; „
 પંચકીક વ્યાખ્યાન ધરછા ધરાવી, પંડિત-મન નવિ ભાવી. „ ૧૭
 જૈનસાધુ જો વ્યાખ્યાન કરશે, તરવો તેહનાં તો ફેલાશે; „
 યુક્તિ અધિક નહી મુજ પાસે, નિરસન કેમ કરી થાશે. „ ૧૮
 સમાજ માફક નહી તે ઉલ્લંઘ, યદા તદા ખાલે બંધ; „
 યુક્તિ પ્રમાણ તરવોને નીહાળે, અવર તે દિલ ન સંભાળે. „ ૧૯
 નિવેદક તેથી કોઈ નવી થાય, વ્યાખ્યાન કહો કેમ કરાય ? „
 ન્યાયમાં શૂરા તે પંડિત પૂરા, અવર તે બાણો અધૂરા. „ ૨૦
 દયાનન્દીઓમાં તે ન સુહાવે, શકતાએ જગ ભરમાવે; „
 પ્રત્યુત્તરના અભાવે બાણો, પંચકીકનો રહ્યો નહી ટાણો. „ ૨૧
 પુસ્તક આખ્યાં વિક્ષાનોને, ખંડનબુદ્ધિએ દેખો એહને; „
 યુક્તિ-કસોટી તરવોમાં નાવે, તે કેમ તરવો કહાવે ? „ ૨૨
 સ્યાદ્રાહ મહાનરેન્દ્રની છાપ, તેહમાં નહિ ભૂલ થાપ; „
 વિહાર કરી પાવાપુરી આબ્યા, વિહારવાસી મન લાબ્યા. „ ૨૩
 ગુજરાતથી વિહાર કરંતા, પંચ વીરવિજય આવંતા; „
 આબ્યા તે ગુરુજીને મળવા કાજે, મિત્ર-સમાગમ ખૂબ રાજે. „ ૨૪

વીર-નિર્વાણુ' સ્થાનએ જાણો, ઉત્તમ મળ્યો સર્વ ટાણો; ભવિક
 ઉત્સવ મહોત્સવ તિહાં બહુ કીધો, વડી-કીશાનો લ્હાવો લીધો,, ૨૫
 પંન્યાસ પાસે તે દીક્ષા કરાવી, મહામત પંચ ઉચરાવી;,,
 ગોવિન્દચન્દે લ્હાવો તે લીધો, ધર્મોપદેશ-રસ પીધો. ,, ૨૬
 ગુરુકુલ ખોલવાની તૈયારી, કરે ગુરુ-ભક્તિ મુખકારી;,,
 પંન્યાસજી શિખરજી પધાર્યા, યાત્રા કરવા તે સિધાવ્યા. ,, ૨૭
 મુ'બંધથી તારો ઘણા આવે, પાઠશાલા તુટી બાય;,,
 વિદ્યાર્થી ભાગ્યા રહ્યા પાંચ, દેખી લોકોનો એ પ્રપંચ. ,, ૨૮
 સોયે કૂહું હંભરમાં કાણો, તેથી ખરાળી એ'યો કાણો;,,
 વળી પડે જો અન્ધાશું કામ, લત્તજાનું નહી વળી કામ. ,, ૨૯
 બાકી રહેલા ખાનપાનમાં શૂરા, ટાપટીપમાં ન અધૂરા;,,
 કલ્પવૃક્ષ તે હવે ઉખડી બાવે, વીરચન્દશેઠ તે જણાવે. ,, ૩૦
 જલ્દી વિહાર કરે ગુરુ ધ્યારા, શાસનથંભ છે અમ્હારા;,,
 અવરથી તે શાલા નવી ચાલે, મુજ મનમાં તે ઘણું સાલે. ,, ૩૧
 એ રીતે આગ્રહ શેઠે બહુ કીધો, ગુરુએ લાભ માની લીધો;,,
 પાંચ સાધુ છાત્રોને ફરમાવે, કરે વિહાર શુભ આવે. ,, ૩૨
 પાછળથી અમે આવશું વહેલા, બાવો તુમે ચહું પહેલા;,,
 ખંડ બીજો પૂરો મનમાં આવો, ધર્મ મંગલ મવરાવો. ,, ૩૩

इत्युपाध्यायमीमंगलविजयविरचिते धर्मजीवनप्रदीपे
 काशीगमन-शालाम्हापन-ग्रन्थमालोद्घाटन-काशीनरेशस-
 मागम-प्रयागराजगमन-राममिश्रव्याख्यान-समेतशैलयात्रा-
 कलकत्तागमन-दीक्षादान-नदीआशान्ति-पावापुरीगमन-
 काशीप्रत्यागमन-प्रस्थानवर्णननामा द्वितीयः खण्डः समाप्तः २

ખંડ ત્રીજો.

દૂહા.

- સંકલેશજનક રાગની, સત્તા જેહમાં ન લમાર; ૧
 શમ-ઠઠઠાહઠ દ્રેષની, વસ્તુસ્થિતિ નવી ધાર. ૧
- ઉત્તમજ્ઞાન જે ઠાંકતો, વિપરીત કાજ કરનાર; ૨
 સ્વસંપત્તિને હઠાવતો, તે મોહનો પ્રચાર. ૨
- ત્રેલોક્ય ખ્યાતિ જેહની, જે વીતરાગ સ્વરૂપ; ૩
 સર્વજ્ઞતા ખરી તેહની, શાશ્વત સુખના જે ભૂષ. ૩
- જે સર્વ દેવોને પૂજ્ય છે, જે સર્વ યોગીને ધ્યેય; ૪
 સખ્તા નીતિના સર્વ જેહ છે, તે વીતરાગ ઉપાદેય. ૪
- વરકાણા જગદીશ્વર, મક્ષી અવન્તી તીર્થરૂપ; ૫
 વારાણસીય સુહંકર, શ્રીવામેય જગભૂષ. ૫
- શુરદેવ-જીવન સુન્દર, શુણ્ણ-મણિ રચણ ભંડાર; ૬
 શ્રોતા શ્રવણ-પ્રિયંકર, લવડુખ ટાલનહાર. ૬
- સાવધાને શ્રવણ કરો, રાખો ન પ્રમાદ લમાર; ૭
 ખંડ ત્રીજો હવે ચિત્ત ધરો, આણી હૃદય અપાર. ૭

દાળ પહેલી.

(ધર્મજિનેશ્વર ગાવો રંગશું-એ દેશી)

વિહારથી પાટલીપુત્રમાં આવીઆ, માસકલ્પ તિહાં કરાય; સુજ્ઞાની
ધન્ય તે દિવસ ધન્ય વેલા ઘડી, જિહાં ધરે ગુરુદેવ પાય. ,,

સેવો ભવી શુભ મને ગુરુદેવને. ,, ૧

ડોકટર વિદ્વાનો મુણે ગુરુદેશના, તન મન અરપે ગુરુપાય;
શ્રવણ મનન નિદિધ્યાસને તન્મન,, પ્રશ્નોત્તર શુભ ઠાય. ,,

સેવો ૦ ૨

સેવા બહુ પ્રેમે ગુરુરાયની, કરતા આનન્દ અપાર; ,,
વારાણસી-યાત્રા બહુ પ્રેમની, આગમ મુણે કાશીરાય. ,,

સેવો ૦ ૩

હાથી ઘોઠા ને રથ વાળાં ઘણાં, સામેલાનો નહિ પાર; ,,
અતિઘણો પ્રેમ સૂરિ-આગમ તણો, જયઘોષ કરે નર નાર. ,,

સેવો ૦ ૪

હબારો જન સંખ્યાની મેઢની, ગાવતી ગુરુશુણ્-ગાન; ,,
ફરકે પતાકા બહુપરે ધર્મની, કરતા કરમની હાણ. ,,

સેવો ૦ ૫

દેશના આપી શાલા વિદ્યોક્તા, છાત્રો અતિ અલ્પ વિભાવ; ,,
ગુરુદેવી ઉન્મારગ પોષતા, ખેલતા પાપનો કુદાવ. ,,

સેવો ૦ ૬

માતૃસુખો મળી શિક્ષા દેઈ ગયા, ધર્મ હૃદયે નેવી ધાર; મુક્તાની
ગુરુ-ઉપદેશથી સર્વે સ્થિર થયા, પચ્યાસ છાત્રો તે વાર. ,,

સેવો ૦ ૭

અન્ય અપૂર્વ સંશ્રદ્ધ કર્યો ઘણો, યુસ્તકાલમ વિષે ખાસ; ,,
પરિશ્રમ એહ વિજયેન્દ્રસૂરિ તણો, હૃદયમાં જ્ઞાનનો પ્રકાશ. ,,

સેવો ૦ ૮

જ્ઞાન ધ્યાન છાત્રો મળી બહુ પદે કરે, તન મન ઉલ્લસિત બાસ; ,,
શાલા નિરીક્ષણ બહુ વિજ્ઞા કરે, દેશી વિદેશી મળી ખાસ. ,,

સેવો ૦ ૯

નામોલ્લેખ છે આદર્શ સાધુમાં, વિસ્તારથી મન વિભાવ; ,,
પ્રશ્નોત્તર વાર્તાલાપરૂપમાં, ધર્મગોળીનો એ દાવ. ,,

સેવો ૦ ૧૦

છાત્રાભ્યાસ દેખી સંતુષ્ટ થયા, અભિપ્રાયો અતિમનોહાર; ,,
બહુ પ્રસિદ્ધિમાં છાત્રો આવીયા, અપૂર્વ કોલેજ અવધાર. ,,

સેવો ૦ ૧૧

સાહિત્ય-સેવા કરે બહુ પ્રેમથી, ધરે વિદેશી બહુ રાગ; ,,
સુંદર સમય મળ્યો એ ધર્મથી, ધર્મ મંગલ થાયે અયામ. ,,

સેવો ૦ ૧૨

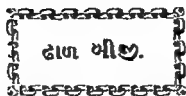

દૂંડા.

સાહિત્ય-ધર્મ-પ્રચારથી, પંડિતજન ધરે રાગ;
 તેમ જ પત્ર-પ્રચારથી, દંડતા ભમી અપાર. ૧
 પત્ર-પ્રચાર વધે સહી, વધે સાહિત્ય-પ્રચાર;
 જ્યાં જિનવાણી નામ નહી, ત્યાં જિનવાણી-પ્રસાર. ૨
 સહાયતા માગે જેહવી, તેહવી કરતા પ્રદાન;
 સાહિત્ય અનેક ભત સવી, ઉત્તમ અન્ય નિદાન. ૩
 મોહ મમતા મનમાં થકી, સાધુ શ્રાવક ન આપે અન્ય;
 ભંડારમાં સહાવે સહી, પણ ન દેગે વીર-પન્થ. ૪
 વિશાલ દષ્ટિ મનમાં ધરી, કરે ઉદાર વિચાર;
 પ્રભુદેશના દષ્ટાન્ત વરી, કરો જિનવાણી-પ્રચાર. ૫
 સવી જીવો મુણે સહી, જિનવાણી ધણા ખ્યાર;
 સંકાયતા જીવો તિહાં નહી, સત્ય વચન નિરધાર. ૬
 સાહિત્ય-પ્રચાર જિહાં વિધે, ઉપદેશક ધણા ખાસ;
 તેહ સમાજ ઉન્નત દીસે, પ્રત્યક્ષ જાણો સુવાસ. ૭
 જેહ સાહિત્યમાં દમ નહી, તત્વાભાસસમ ખાસ;
 તેહ બન્યા સહુ શ્રેષ્ઠ સહી, પ્રચારકોનો પ્રયાસ. ૮
 ઉત્તમ સાહિત્ય જેહનું, વીતરાગ-પ્રણીત સુવાસ;
 પ્રચારકાભાવે જેહનું, નામ ન લે કોઈ ખાસ. ૯
 ધન્ય ધન્ય સંપ્રતિ-શૂપતિ, અનાયદેશ મોઝાર;
 સાધુવેપધારી ગૃહપતિ, મોકલી કરે ત્યાં પ્રચાર. ૧૦

- ગણના કરોડોની હતી, હંતુ' જૈનોનું જ્યાં રાજ;
 અત્યંત હાનિ થતી થતી, અત્યંત હાસ થયો આજ. ૧૧
 એક વિચાર મનમાં ધરી, આપે સાહિત્ય સર્વી સાજ;
 પ્રત્નોત્તરે નિર્ણય કરી, શાન્તિસેવધિ ગુરુરાજ. ૧૨
 કંટાળો મનમાં નહી, ધરે આનન્દ સુવાસ;
 છુટા હાથે સાહિત્ય સહી, આપે વિદ્યાનેને ખાસ. ૧૩
 બેઠાવા મનમાં નહી, દંષ્ટાન્ત પ્રદીપ વિભાવ;
 પ્રકાશ જેહના ધર સહી, તિહાં અન્ધકાર નવી ભાવ. ૧૪
 સુદ્રઘ્ન કાર પ્રચારનાં, કરે હર્ષન્યન્દ્ર ઉત્સાહ;
 ધર્મપ્રેમી સજ્જન ઘણા, કરે સદાય સુવિદાસ. ૧૫
 જર્મન ક્રૅન્ય ઇંટાલી વળી, અમેરિકા લંઠન ખાસ;
 રૂશ વિજેરે વિદેશમાં, કયો સાહિત્ય-પ્રકાશ. ૧૬
 વિજો વિદેશી કેષ આવતા, ગુરુ-દર્શનની કાજ;
 ભારતીય પધારતા, મળવા કાજ ગુરુરાજ. ૧૭
 તત્ત્વવિચારણા વિના નહી, સમય ગુરુનો ખાસ;
 જે કેષ વળી પ્રકારે સહી, કરે જિનવાણી-પ્રકાશ. ૧૮
 સત્ય શાસનનો રાગ ધરી, સત્ય તત્ત્વનો ઉપદેશ;
 નિહરતા મનમાં વરી, ધર્મ-પ્રચાર સુવિશેષ. ૧૯
 સોનું સાચું છે જે સહી, ભીતિ ન પરીક્ષામાં લેશ;
 ચોરીનો માલ બળરે નહી, વેચાય બાણે સર્વી દેશ. ૨૦
 અજ્ઞાનિના વચનની, કદરમાં શંકા કરાય;
 ગુરુ-પ્રતાપે વીર-વાણીની, પ્રસૂતિ અતિઘણી થાય. ૨૧

(જીવડા! ધાટ નવા શીદ ધડે?, પલકની ખબર તુને નહી પડે-
એ બજનની દેશી.)

સાહિત્ય-સેવા કરે ગુરુરાજ, શાસન-સેવાનું મુખ્ય કાજ;
ધર્મ-પ્રચાર થાય જેઠથી, ઉન્નતિ સાથ અપાર.
ગુરુદેવ-સંગ કરે બાઈ તો, ધર્મ-સેવા નાવ તરે;
જીવડા આજપંખાળ શીદ કરે?, ફેગટ થાને તું રઠવડે? ૧
પાઠશાલા ને મન્યમાલા, પુસ્તકાલય સાથ ધાર;
જિનશાસન-વિચાર પ્રસારે, ધર્મ-દેશના પ્યાર. જીવડાં ૨
ઝોર શોર વ્યાખ્યાનો આપે, મુણે પગ્લીક સમુદાય;
ધર્મ-તણે ફેલાવો વ્યાપે, શાસન-ઉન્નતિ થાય. જીવડાં ૩
ભારતીય વિદ્વાનોએ જાણી, જૈનધર્મ-મુવાસ;
કૃતજ્ઞતા મનમાં પહેચાણી, કરે સત્કાર ઉલ્લાસ. જીવડાં ૪
સત્યધર્મ-પ્રચારક મુનિનો, બહલો કેમ અપાય?;
શમ સામ્રાજ્ય તણે ખબરનો, લેહભાવ ન રખાય. જીવડાં ૫
સર્વ વિદ્વાનો સાથ મળીને, કરે પકવીનો વિચાર;
ઠાશીરાજને વાત કરીને, કયો સફલ આચાર. જીવડાં ૬
વીરચંદ શેઠે વાતો જાણી, હર્ષ હૃદય નવી મહાય;
સંઘ આગેવાનો સાથે આણી, આવે તિહાં તતકાલ. જીવડાં ૭

દેશ વિદેશ કુંકુમપત્રિકા, વળી કયો બહુ તાર;
 મંડપ રચીઆ ધર્મપતાકા, ફરકે અપરંપાર. જીવડાં ૮
 સંઘતણા બહુ આગેવાનો, વળી પંડિત-સમુદાય;
 સાધુ સંન્યાસી ને શુણ્ણવાનો, આવી હર્ષ પ્રગટાય. જીવડાં ૯
 બેઠક સુંદર કાશીરાજની, અધિકારી વર્ગની ખાસ;
 વળી અલગ વિક્રાન જનોની, જૈનવર્ગની પાસ. જીવડાં ૧૦
 બંગીય વિક્રાનો બહુ ગાળે, લીધો લાલ અપાર;
 કાશીરાજ સિંહાસન બ્રાજે, ગુરુ-જયધોષ ન પાર. જીવડાં ૧૧
 પંચરંગી ફરકે બહુ વાવટા, ઠઠૂરી બજાર મોઝાર;
 અહિંસા પરમો ધર્મની ઘટા, સ્વાગત જિન જયકાર. જીવડાં ૧૨
 જય જિનેંદ્ર ફેરી ખોલો, લાગ્યાં એહવાં ખોડ;
 શંભુ શબ્દ નવાજી ડોલે, અનુભૂષ દિજની દોડ. જીવડાં ૧૩
 એ રીતે કાશીપતિ આવીને, કયો મંડપ-સુપ્રવેશ;
 સિંહાસન અલંકૃત કરીને, સંભળાવ્યો ઉદ્દેશ. જીવડાં ૧૪
 પંડિતોની સુણી વિનતિ, પદની-પ્રદાનની સાચ;
 હર્ષભરી અન્તરુમિંથી, વહે કાશીપતિ વાચ. જીવડાં ૧૫
 યોગ્યની યોગ્યતા તમે પીછાણી, કર્યું અપૂર્વ સુકાજ;
 મનની ઇચ્છા આજ પૂરાણી, સફલ થયો દિન આજ. જીવડાં ૧૬
 સંસ્કૃતમાં અભિપ્રાય સુણાવી, ધર્યો ભૂપતિ પાસ;
 શ્રીગુરુદેવની પાસે આવી, અરપે હર્ષથી ખાસ. જીવડાં ૧૭
 ધન્ય ધન્ય ગુરુદેવ અમ્હારો, લાગ્યોહય કૃત્યો આજ;
 તુમ સરીખા પુણ્યપુરુષકેરો, કઈ સત્કાર પુણ્યકાજ. જીવડાં ૧૮

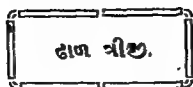
જૈનાચાર્ય પુરઃસર કરીને, શાસ્ત્રવિશારદ ધાર;
 સૂરિપદ સંઘ આપે મળીને, એહવો ઉદ્ધેખ વિચાર. જીવડાં ૧૬
 કરતાલીને મુખ જયઘોષ, થયો તે સમયે જપાર;
 પ્રત્યુત્તર ખૂબ મંજીર ઘોષ, વહે ગુરુ મુખઠાર. જીવડાં ૨૦
 સવિ વિદ્વાનો ઠેરાં જાપણ, ગુરુ પ્રમુખનાં ખાસ;
 આદર્શ સાધુમાં જાણ, ધર્મ મંગલ મુવાસ. જીવડાં ૨૧

અખિલ ભારત વિજ્ઞાએ, અર્પિત પદવી પ્રધાન;
 કાશીરાજ અધ્યક્ષ એ, અપૂર્વ મળ્યું સન્માન. ૧
 ગુણગ્રાહી પ્રમુદિત થયા, ગુરુદેવી-મન સંતાપ;
 વાત મુણી મન અમકીયા, મોહ રાજાને પ્રતાપ. ૨
 પ્રમોદપત્રો આબ્યા ઘણા, સેંકડો અનુમોદન તાર;
 ઉદ્ધેખનીય યુરોપ તણા, આદર્શ સાધુ મોઝાર. ૩
 સતીશચન્દ્ર વિદ્યાભૂષણ, ઈન્દ્રીય વાણીમાં સાર;
 હિન્દીમાં પ્રભુ નારાયણ, વિજ્ઞાનું સંસ્કૃત ધાર. ૪
 વીરચન્દ્રનું ગુજરાતીમાં, ગુરુદેવ હિન્દીમાં પ્યાર;
 દોષ વહે પ્રાકૃતમાં, જાપણ અનેક પ્રકાર. ૫

પત્રો તણા એડીટરો, લેવા ભઠા રીપોર્ટ;
 જેનો વળી જેનેતરો, અસર હૃદયે સચોટ. ૬
 જૈનધર્મ ઉન્નતિ તણો, સમય કાશીમાં એ ધાર;
 ટાણો ધર્મ-વૃદ્ધિ મુણો, શાસન-શોભા અપાર. ૭
 સંઘ દેખી હરખિત થયો, યથું અપૂરવ કાજ;
 સેંકડો વરસો વહી ગયાં, પણ નહી બન્યો તે બનાવ. ૮
 ભારતીય ઇતિહાસમાં, ગણના પ્રથમ વિભાવ;
 વેરભાવ છોડી નમે, ગુરુદેવ-ચરણે ભાવ. ૯
 પ્રેમે સાષ્ટાંગ કરે સહી, કરે નમ્રતાનો પ્રકાશ;
 ભેદભાવ ગણના નહી, ગુરુદેવ તણા નિવાસ. ૧૦
 રાય ને રંક સરીખા સહી, ધર્મદેશના મુણે ખ્યાર;
 લક્ષ્મીપતિ લક્ષ્મી ગ્રહી, ખરચી દહાવો લેવાય. ૧૧
 ગુરુ-ચરણ-પ્રભાવનો, પ્રતાપ એહ અવધાર;
 ભવિક જીવને સુખદનો, સુન્દર સમય ચિત્ત ધાર. ૧૨

(નિષ્કુન્દા પ્યારા, મુણીન્દા પ્યારા—એ દેશી)

સૂરિજી અમ્હારા જગપૂજ્ય અમ્હારા, દેખોરી સૂરિજી મહારાજ
દેખોરી સૂરિજી અમ્હારા જગપૂજ્ય અમ્હારા.

યોગશાસ્ત્ર-શોધનની વાતો, શોધનની વાતો;
શુરુદેવ-જય વિખ્યાત. દેખોરી૦ ૧

બેંગાલ-સોસાઈટીની વિનતિ; સોસાઈટીની વિનતિ;
યોગશાસ્ત્ર શોધનની કાજ. દેખોરી૦ ૨

સાહિત્ય-સેવાનું કામ પીછાણી, કામ પીછાણી;
સ્વીકારે વિનતિ ખાસ. દેખોરી૦ ૩

આઠ પહોરની ચોસઠ ઘડીઆં, ચોસઠ ઘડીઆં;
ધર્મધ્યાને ગાળે ખાસ. દેખોરી૦ ૪

પ્રથમ આઠ તૈયાર કરાવ્યો, તૈયાર કરાવ્યો;
મોકલ્યો યુરોપ મોભર. દેખોરી૦ ૫

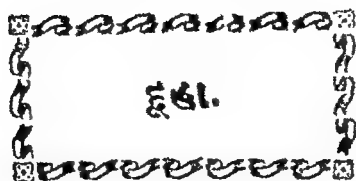
ભારતીય પ્રસિદ્ધ પત્રોમાં, પ્રસિદ્ધ પત્રોમાં;
સમાલોચના બહુ થાય. દેખોરી૦ ૬

તારીફ ઘણી શોધનશૈલીની, શોધનશૈલીની;
પ્રસરી યુરોપ મોભર. દેખોરી૦ ૭

- ઇટલી ડૉક્ટર બેલોની ક્રીલ્પી, બેલોની ક્રીલ્પી;
એસિયાટિક સોસાયટી ધાર. દેખોરી૦ ૮
- જર્મન ત્રેમાસિકમાં એહની, માસિકમાં એહની;
કહી આલોચના કરાય. દેખોરી૦ ૯
- શોધનકળામાં ભારત શું સમજે ?, ભારત શું સમજે ?;
શોધનમાં નિપુણ યુરોપ. દેખોરી૦ ૧૦
- આક્ષેપ વિક્ષેપ તેણે બહુ કીધા, તેણે બહુ કીધા;
તેહી જ પત્ર મોઝાર. દેખોરી૦ ૧૧
- મુખ્ય ઉદ્દેશ તેહને શોધવાનો, તેહને શોધવાનો;
સિદ્ધ ન થયો લગાર. દેખોરી૦ ૧૨
- સ્વાર્થ-સિદ્ધિ ન થઈ તેહથી કાપ્યો, તેહથી કાપ્યો;
નીકાળી મુખથી વરાળ. દેખોરી૦ ૧૩
- ચેટ હુબવાથી કુટે તે માથું, કુટે તે માથું;
એહવો બન્યો એ બનાવ. દેખોરી૦ ૧૪
- અવર વિદ્વાને મોકલી શુરુ પાસે, મોકલી શુરુ પાસે;
એહ ન મનમાં લગાર. દેખોરી૦ ૧૫
- દયાભાવ સૂરિજીએ મન લાવી, સૂરિજીએ મન લાવી;
પ્રત્યાલોચના કરી પ્યાર. દેખોરી૦ ૧૬
- છપાવી કેપી એક લેણ ઇટાલી, એક લેણ ઇટાલી;
બેલોની ક્રીલ્પી પાસ. દેખોરી૦ ૧૭
- ભારત-સભ્યતા દેખીને હરખ્યો, દેખીને હરખ્યો;
ઉદારતા આનું નામ. દેખોરી૦ ૧૮

- મે' નહી મોકલી કૃતદ્વિતા કીધી; કૃતદ્વિતા કીધી;
સૂરિ-ઉદારતા અપાર. દેખોરી૦ ૧૯
- અપૂર્વ દાખલો એહ બેસાયો, એહ બેસાયો;
રાખ્યું ભારતનું નામ. દેખોરી૦ ૨૦
- પ્રત્યાલોચના પણ સબ્ય ભાષામાં, સબ્ય ભાષામાં;
ઉતાવળનું નહી કામ. દેખોરી૦ ૨૧
- વાંચીને બૂલ કબૂલ તે કીધી, કબૂલ તે કીધી;
ભારત સબ્યતા ભૂજો પાર. દેખોરી૦ ૨૨
- ભારતીય વિદ્વાનો ન નિપુણા, વિદ્વાનો ન નિપુણા;
સૂરિ તે કલંક-નિવાર. દેખોરી૦ ૨૩
- યુરોપીય વિદ્વાનો તે જાણી, વિદ્વાનો તે જાણી;
શોધનકળા મનોહાર. દેખોરી૦ ૨૪
- માણી માળી શુરુપાસે નઅભાવે, શુરુપાસે નઅભાવે;
પત્રથી જાહેર કરાય. દેખોરી૦ ૨૫
- સરલ હૃદયથી લખે શુરુ-લાઠક, લખે શુરુ-લાઠક;
શીખે કૃતજ્ઞતા-પાઠ. દેખોરી૦ ૨૬
- તે દ્વિનથી સૂરિજીને શુરુ ધારે, સૂરિજીને શુરુ ધારે;
ધર્મ મંગલ અવધાર. દેખોરી૦ ૨૭

ન્યાય વ્યાકરણ સાહિત્યના, નાટક ચંપૂ વિચાર;
સૈદ્ધાન્તિક જ્યોતિષના, કથા સાહિત્ય ન વિસાર. ૧

અન્ય-પ્રવાહ પ્રગટ વહે, વિતરણ દેશ વિદેશ;
ગુણજ્ઞો તેથી ગુણ ગ્રહે, નહીં વિતથ લવલેશ. ૨

હટલાદિ સજ્જન ઘણા, કરે ગુણોનો પ્રકાશ;
જૈન સાહિત્ય-રત્નો તણા, ગુણો પત્રોમાં કથે ખાસ. ૩

એક જ કથાસાહિત્ય ધરું, જન-સમાજની પાસ;
ઉત્તમ નીતિપથક ખરું, જીવન-સુધારક ખાસ. ૪

જે કોઈ વળી પ્રકારથી, થાય ભવિક-સુધાર;
તેવા અનેક પ્રકારથી, વર્ણન કથામાં મળે સાર. ૫

જનીતિ-લેશ જેમાં નહીં, નહીં જ્યાં જૂઠું ડંકાણું;
જેથી જીવન સુધરે સહી, તે જૈનકથા વખાણું. ૬

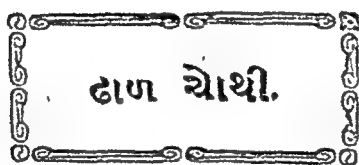
હિન્દુ કથા-સાહિત્યમાં, હોય નીતિનો પ્રાચે લેશ;
પ્રાચે બિભિસ તેહમાં, જૂઠું ડંકાણું વિશેષ. ૭

સ્વાર્થત્યાગી જૈનાચાર્યો ખરા, પરમાર્થ ચાલનાર;
મૃષાકથાની કિં વહે ધરા, સત્યથ ધારણુહાર. ૮

પુરાણ મહાભારતમાં, પ્રાબળપતીય ઋગ્વેદ;
તથા વ્રાહ્મણ વિભાગમાં, સત્ય કથાનો જાણો છેદ. ૯

મનગઢંત કથા તેહમાં, યદ્વા તદ્વાનો પ્રચાર;
 સ્વાર્થલોભુપી કથક જેમાં, તસ મુખે કથા નવી સાર. ૧૦
 કવિચોર પ્રાય તેહ છે, વિશ્વનાથાદિ વિચાર;
 પ્રમાણુ ભુઓ ખંચતંત્ર છે, પાપ અધોર કરનાર. ૧૧
 પૂર્ણભદ્ર આચાર્યનો, દ્રોહીપણનો જગચોર;
 સત્યાપલાપી સ્વધર્મનો, દોષ-પ્રદર્શન જોર. ૧૨
 પ્રચરિત મંગલાચરણને, કરી અલગ રાખ્યું નામ;
 દોષ ન કરે તેણું તે કરે, કુલમહત્ત્વ એ ધામ. ૧૩
 સત્ય વાત ઢંકાય નહી, અસત્ય ન કરે લગાર;
 ધન્યવાદ હરતલ સહી, સત્ય શોધન તૈયાર. ૧૪
 સો પ્રતિ પ્રાચીન મેળવી, સેઓ પરિશ્રમ અપાર;
 નિષ્કંથતા સારી કેળવી, સમય-સાક્ષ્ય નિર્ધાર. ૧૫
 કવિચોરો તેહવા ઘણા, હિન્દુઓમાં મન ધાર;
 સત્યાવલંબી જૈનો તણા, ઓળખ્યા ગ્રન્થો અપાર. ૧૬
 શોધક દષ્ટિ જેહની ખરી, કરે જે સત્ય-પ્રકાશ;
 તેહ સાહિત્ય-સેવક ખરા, અવરને શત્રુ અવધાર. ૧૭
 કુત્સિત કથા જેહમાં નહી, જેહમાં શુદ્ધ ઉપદેશ;
 કથા સાહિત્ય તે જૈનનું, જાણે સહુ દેશ વિદેશ. ૧૮
 સાહિત્ય અનેક પ્રકારનું, જૈન-દર્શનમાં હૈયાત;
 તેહને ખાદ ભારત કરે, તો નિશ્ચય અધાપાત. ૧૯
 લેભાણુ ભારત તણા, કેઈ જૈનેતર બાણુ;
 વસ્તુ-તત્ત્વ જાણે નહી, લખે બહુ બૂઠ ઠંઠાણુ. ૨૦

એકજ સાહિત્ય ઉપરે; મુગ્ધ થયા બહુ હોઈ;
 અવરની વાતો શી કહું, વસ્તુતત્ત્વનો જ્યાં થોઈ. ૨૧
 ચાર વિભાગોથી વર્ણવ્યો, જૈનાચાર્ય ઉપદેશ;
 દ્રવ્ય ગણિત ચરણ વળી, કથાનુયોગ વિશેષ. ૨૨
 ૫૬ દ્રવ્ય નવ તરવને, પ્રમાણ પ્રમેય સ્થાપાદ;
 નય સમભંગી પદાર્થનો, કથે દ્રવ્યયોગ પ્રસાદ. ૨૩
 ગણિત જ્યોતિ વિષયને, કથે ગણિતાનુયોગ;
 ચરણ કરણની સિત્તરી, કથે ચરણાનુયોગ. ૨૪
 મહાપુરુષ-જીવનને, કહે કથાનુયોગ ખાસ;
 એ ચારે વિભાગમાં, જૈન સાહિત્ય-પ્રકાશ. ૨૫

(મનહું કબહી ન જાણે હો કુચ્યુજિન ! મનહું કબહી ન જાણે.)

વિચાર શુદ્ધ ફેલાવે હો ભવિજન, વિચાર શુદ્ધ ફેલાવે;
 જૈન શાસન સાપ્તાહિકમાંહે, ધર્મ-દેશના ગુણ-ગેહે.

હો ભવિજન ૧

પ્રતિપાદક શૈલી સુસ્વભાવે, ગુરુ-ઉપદેશ મન ભાવે;
 આશ્રય વિશ્લેષોત્તર સમભાવે, સુક્તિ પ્રમાણ દિલ લાવે.

હો ભવિજન ૨

વિદ્યાવિજય નિપુણતા—પ્રભાવે, લેખક નિપુણ કહાવે;
એતિહાસિક સચોટ પ્રમાણે, વિજયેન્દ્રસૂરિને વખાણે.
હો ભવિજન૦ ૩

અકાદ્ય યુક્તિ બહુ પીછાણે, શાસન—રક્ષણ એ ટાણે;
પ્રસિધ્ધિ જગજાહિર જાણે, સાધુ લેખક મન આણે.
હો ભવિજન૦ ૪

મગધ બંગાળની હિંસા નીહાળી, ચારે વર્ણોમાં સંભાળી;
પ્રમાણ વેદ શ્રુતિ સ્મૃતિ સંભાળી, આપે પલાદો નિહાળી.
હો ભવિજન૦ ૫

સાપ વીંછુ માંકણ નવી છોડે, મચ્છી માંસાદત ન તોડે;
પ્રમાણ યુક્તિ તિહાં બહુ જોડે, આપી તેહનાં માન મોડે.
હો ભવિજન૦ ૬

અહિંસા દિગ્દશાંનમાં જાણે, નિષેધ પ્રમાણ પીછાણે;
બંગલા હિંદી ઉર્દૂ ભાષા વખાણે, પ્રચાર કરવાનો ટાણે.
હો ભવિજન૦ ૭

આવૃત્તિઓ અનેક નીકાલી, વિના મૂલ્યે બહેંચાણી;
કદર માંસાહારી એ નીકાલી, તણ બને શુદ્ધ—ખાણી.
હો ભવિજન૦ ૮

હજારો જીવેનો કયો ઉદાર, અહિંસક ભાવ મન ધાર;
શુદ્ધાહારી બને થહે ઉપકાર, સૂરિ—શુણ કદી ન વિસાર.
હો ભવિજન૦ ૯

કન્વેન્સ ઓફ રિલી જ્યન્સ, કલકત્તામાંહે તે ભરાય;
શારદાચરણ સભા-મંત્રીશ, સૂર-નિમંત્રણ મુહાય.

હો ભવિજન૦ ૧૦

નિબન્ધ સાથ આપ પધારો, કરો શુદ્ધ વિચાર-પ્રચારો;
માન્ય કરી હૃદયે અવધારો, લખે નિબન્ધ ઘણો સારો.

હો ભવિજન૦ ૧૧

જૈનતત્ત્વ-દિગ્દર્શન રચીને, મોકલે શુરુ મુખકાર;
વંચાવી સભામાં પાસ કરીને, શુરુ-વચનામૃત ધાર.

હો ભવિજન૦ ૧૨

મહાસભા અધિવેશન ખીલું, પ્રયાગ રાજ્યે મન રીજયું;
નિમંત્રણ મુણી દિલ ભીંજયું, શિક્ષા દિગ્દર્શન ત્રીલું.

હો ભવિજન૦ ૧૩

પ્રયાગરાજ મહાસભામાંહે, જઈ વાંચે શુભ-ગેહે;
છપાવી પ્રચાર ખૂબ સોહે, દેખા ભવિ-મન " સોહે.

હો ભવિજન૦ ૧૪

પુરુષાર્થ-દિગ્દર્શન ને વળી, આત્મોત્તતિ દિગ્દર્શન;
ચાર પુરુષાર્થ-સ્વરૂપ નીહાળી, આત્મ-સ્વરૂપ મન માન.

હો ભવિજન૦ ૧૫

વારાણસીમાં તે અન્ય-નિર્માણ, દેશ વિદેશમાં વખાણ;
સાહિત્ય-સેવા ખાસ તેથી જાણ, ધર્મ-વૃદ્ધિનું એ ટાણ.

હો ભવિજન૦ ૧૬

ન્યાય વ્યાકરણ શ્રેયો ભણાવી, કરાવે પરીક્ષા તૈયારી;
કાશી કેલકતા કૉલેજ મન ભાવી, આપે પરીક્ષા દીલધારો.

હો ભવિજન૦ ૧૭

ન્યાયવિચારક તીર્થને ભાવો, મંગલ ન્યાય દિલ લાવો;
'ન્યાયતીર્થ' કૉલેજ કહાવો, જંગીય 'વિચારક' ભાવો.

હો ભવિજન૦ ૧૮

ન્યાય વ્યાકરણ તીર્થને ધારો, હરગોવિન્દાદિ વિચારો;
બહુતર વિદ્યાર્થી નિરધારો, બહુ શ્રમ-સાધ્ય પ્રચારો.

હો ભવિજન૦ ૧૯

નિર્દયતા કાશીમાં બહુ ભારી, જીવરક્ષા નહીં સારી;
કાશીરાજને યુક્તિ ઠસાવી, પશુચાલાને યોલાવી.

હો ભવિજન૦ ૨૦

ખાંડ્યેપુર તણો બગીચો, અપંગ કરી પુણ્ય સિંચો;
કાશીરાજે સમપંગ કીધો, ચાલા-કમીટીએ લીધો.

હો ભવિજન૦ ૨૧

અપંગ સૂરિજીને કરવા કાજે, રાજ-પરિશ્રમ રાજે;
સૂરિ કહે સાધુને નવી છાજે, ઘરખારી-દિલ ગાજે.

હો ભવિજન૦ ૨૨

બાગ બગીચા ધન માલ ખાસ, ભવજલ-પાતન રાસ.
સર્પ-ઠાંચળી જેમ ત્યાગી આવાસ, ચાચ સાધુ મુખવાસ.

હો ભવિજન૦ ૨૩

મૃહસ્થાને ભૂપણ જે ઠહેવાય, દૂપણ સાધુને ગવાય,
સાધુને ભૂપણ જે સુહાય, દૂપણ ગૃહસ્થ ઠહેવાય.

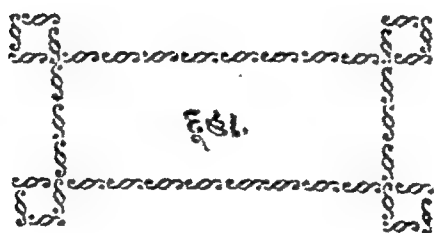
હો ભવિજનનં ૨૪

પશુચાલા-કમીટીને આપો, નિજ પાપ-વદલીને કાપો;
અવધ્યાનાં કામો બહુ થાપો, જગ જગ કીર્તિ વ્યાપો.

હો ભવિજનનં ૨૫

ઉદ્દેશ સફલ થયો નિજ જાણી, વિહાર જણાવે ગુણ-ખાણી;
સિદ્ધાચલ-ભાવના મન આણી, ધર્મ મંગલ દુઃખ-હાણી.

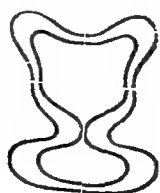
હો ભવિજનનં ૨૬

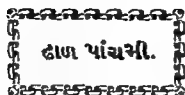

વિહાર-ભાવ જાણી કરી, સંઘ થયો ઉદ્ધવિગ્ન;
સૂરિ-ચરણની ચાકરી, કળ કરશું હવે વેગ ?
વાત પ્રસરી પૂર જોસમાં, વારાણસીની મોભાર;
જન-સમૂહ પાઠશાલામાં, પુછણ આવે તે વાર.
સર્વી પ્રભાનાં ચિત્ત હરી, કિમ થયા પ્રભુ તૈયારી;
આટલી શીઘ્રતા કેમ કરી, કહો અમ પ્રાણુ-આધાર ! ૩

તુમ સેવામાં જે મુગ્ધ સહી, અવર ન આહે મહાશય !
 તવ પ્રેમાંજલિ શિર વહી, તુમ શુષ્ક લટ્કે બની જાય. ૪
 છી છી કહી દૂર ભાગતા, સ્પર્શથી જાણે મહાપાપ;
 તે પૂજ્યબુદ્ધિ દિલ લાવતા, સામ્ય ભાવનો એ પ્રતાપ. ૫
 તુમ સરિખા પુનરત્નનો, વિરહ તે કેમ ખમાય ?
 કૃપા કરી અમ ભાવનો, કેમ અનાદર કરાય ? ૬
 સ્વીકારો વિનતિ પ્રજા તણી, પાવન કરી નિત્ય ખુર;
 સર્વ પ્રજા મન હોંશ ઘણી, જાણો છો આપ હજાર. ૭
 નમ્રભાવે સૂરિજી વદે, તુમ પ્રેમ અધિક મૂકાય;
 જાણું છું વાત એ મન-મુદે, આચાર મુજો હમ ભાય. ૮
 વિના કારણુ સ્થિરતા નહી, એ જૈનસાધુ-આચાર;
 કારણુવશે સ્થિરતા સહી, જિનામમે કહી સાર. ૯
 જ્ઞાન-સંપાદન કારણે, સ્થિતિ એતાવની ધાર;
 આતુમાંસ ઉપર નહી, વિના કારણે નિરધાર. ૧૦
 સદૃશ ઉદ્દેશ જાણી કરી, હવે અમે કરોશું વિહાર;
 વિનતિ આપની ચિત્ત ધરી, અવસર જોશું દોઈ વાર. ૧૧
 શત્રુજય તીરથ તણી, યાત્રાએ દિલ લોભાય;
 ચઉદ વર્ષ વીત્યા બાણી, પુણ્ય પ્રવૃત્તિ એ કરાય. ૧૨
 કેળવણી શત્રુજને, ફેલાવી ઉલટી વાત;
 ધર્મ-ખુટ જાણો એહને, એહ છે કારણી પ્રખ્યાત. ૧૩
 સભજને વાત મુજી કરી, મનમાં દુઃખનો ન પાર;
 અહો ! અહો ! વાત એ શી કરી ? હૃદય-વિહારણુહાર. ૧૪

પવિત્રતા જગમાં નહી, તુમ સમ જોઈ અવધાર;
 વાત કરે જે તે સહી, મહાપાપી નિરખાર. ૧૫
 સૂરિ કહે તુમે મત કહો, મનમાં જોઈવો જોઈ;
 ઉપકારી જાણો તે ખરો, સાવધાન કરવા જો વેઈ. ૧૬
 દે ગાળી મન જોઈ નહી, ગાળી માને તે દેવામ;
 જગમાં વિદિત જો સહી, નહી ખ-પુષ્પ અપાય. ૧૭
 મુજ પાસે ગાળી નહી, કહો કંઈ રીતે દેવાય !;
 તે માટે મન-જોઈ નહી, નિશ્ચય જો મવાય. ૧૮
 તો પણ ભાવદયા વહી, જાણું ગૂર્જર મુદેશ;
 બ્યાખ્યાનો આપી સહી, કરાવું વિચાર-પ્રવેશ. ૧૯
 ન્યાય-બ્યાકરણ-તીથે નહી, જૈનસાધુ કોઈ જોઈ;
 ગૃહસ્થો કયાં તેહથી સહી, વહે ધર્મ્યાનલ ટેક. ૨૦
 પોલ અમારી ચાલશે નહી, ખોલશે તે કેઈ વાર;
 જે મૂરખ રહેશે સહી, તો કાજ સરે અમ સાર. ૨૧
 મનમાન્યું તે નવી યશું, ધર્મ્યાં તે કારણુ ધાર;
 અવર કારણુ કોઈ નહી, જોઈ નિશ્ચય અવધાર. ૨૨
 તે માટે વિહાર સહી, કરશું તે મહાનુભાવ;
 હુઃખ મનમાં આણો નહી, ધર્મ-ભાવ મન લાવ. ૨૩

(કુંવર ગભારો નજરે દેખતાં છ-એ દેશી)

સૂરિછ-વિહારે નયણે નીર ઝરે છ, નિશ્ચય બાણી એ વાતરે;
અભિનન્દન આપે પ્રજા સર્વી મળી છ, હૃદયે થયો આઘાત રે.

સૂરિછ૦ ૧

દીવાન સાહેબ કાશીનરેશના છ, અનુમતિ નૃપતિની લઈ સાથરે;
રાજા મોતીચન્દ અજમતમઠ તણાછ, કલેક્ટર રૂમાશંકર હાથ રે.

સૂરિછ૦ ૨

સ્મારતમહામંડળ-સ્થાપક ખરા છ, જ્ઞાનાનન્દછ સ્વામી ધાર રે;
રાજા માધોલાલ દિલ ધરા છ, ચોધરી કૃષ્ણચન્દ્ર સાર રે.

સૂરિછ૦ ૩

રામચન્દ્ર નાયક વિહારી વળી છ, શશિશેખર શર્મા વખાણુ રે;
શ્યામમુન્દરાદિ અનેક મળી છ, જૈન આગેવાન સાથ બાણુ રે.

સૂરિછ૦ ૪

અભિનન્દનપત્ર આપવા શુભ મને છ, વારાણસીય પ્રજા ખાસ રે;
ચાલતા સૂરિછ સાથ એક મને છ, આળ્યા બગીચાની પાસ રે.

સૂરિછ૦ ૫

આપે દેશના સૂરિ પ્યારથી છ, હબરો જન મેદની સુવાસેરે;
જૈન જૈનેતર લેદલાવ નહી છ, સમસાવે રહો સર્વી મળી ખાસરે.

સૂરિછ૦ ૬

ગુણાનુરાગ ખાસ ચિત્ત ધરો જી, લેહલાવને કાઠો દૂર રે;
ત્યાગી મહાત્માની સેવા બહુ કરો જી, ગુણાનુરાગ ખાસ સૂત્ર રે.

સૂરિજી ૭

રાગ દ્વેષનું સૂત્ર જિહાં નહીં જી, યૂનિવર્સલ ધર્મ તે વખાણુ રે;
વીતરાગ પ્રતિપાદક જે સહી જી, તેહમાં પિતથ ન જાણુ રે.

સૂરિજી ૮

નગરી પવિત્ર એહ ધર્મમાં જી, જિહાં જિનકલ્યાણુક સોળ રે;
જગદીશ્વર પાર્શ્વ પ્રભુનાં એહમાં જી, ચાર કલ્યાણુક નિહાળ રે.

સૂરિજી ૯

જૈનપુરી જૈનસિદ્ધાન્તમાં જી, ત્રિશત રાજપુત્ર સાથ રે;
અવન્યા ગ્રહી પાર્શ્વ પ્રભુ ખરી જી, ધન્ય દિવસ તે જગનાથ રે.

સૂરિજી ૧૦

જિહાં જિહદેવે સ્પર્શના કરીજી, તે ભૂમિ પવિત્ર અવધાર રે;
ઉદ્દેશ સાધવા તેમાં આવીયો જી, સાધુ છાત્રો લાઠ સાથ રે.

સૂરિજી ૧૧

પૂરો યવાથી સ્થિતિ અમ નહીં જી, કરશું આ ભૂમિથી વિહાર રે;
અજા સુણી નયણે નીર વહે જી, ગદ્ગદ સ્વરે કહે સૂરિરાય રે.

સૂરિજી ૧૨

તુંમ સરીખા પુણ્ય પુરુષનો જી, ઉપકાર કની ન ભૂલાય;
વિરહવેદના મનમાં ઘણી જી, કહો કંઈ રીતે શાન્ત થાય રે ?

સૂરિજી ૧૩

સૂરિજી કહે ફરજ અમ તણીજી, નહી ઉપકાર લવ લેશ રે;
ફરજ પોતાનો બૂલે જે ઘણી જી, તે નહી સાધુ ભવ-પાશં રે.
સૂરિજી ૦ ૧૪

મન્દિર દયા-દેવી તણું જી, પશુચાલા અવધાર રે;
સંભાળી પુણ્ય મેળવેા ઘણું જી, ભવેા ભવ મુખ-દાતાર રે.
સૂરિજી ૦ ૧૫

અભિનન્દનપત્ર ખફું તે જાણુવું જી, અવરની ધરજા ન લગાર રે;
ઐહવી ધરજાએ કામ જે કરે જી, તે જઠભુદિ નિરધાર રે.
સૂરિજી ૦ ૧૬

અભિનન્દન નહી અમ કોઈ કામનું જી, પણ તુમ ભક્તિ નવી ઠેલાય રે;
દિલ હુભાય અનાદરપણે જી, તેથી સ્વીકારું દિલ લાય રે.
સૂરિજી ૦ ૧૭

ચાલા-કમેટી થાપી વિચરે જી, સૂરિજી તિહાંથી તત્કાલ રે;
ગામેગામ વ્યાખ્યાનગહુકરેજી, જ્યોતપુરાદિ અયોધ્યા રસાલ રે.
સૂરિજી ૦ ૧૮

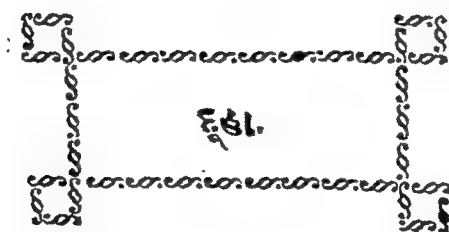
રામાનુજેની સુણી વિનતિ જી, હબરો સાધુ સંગાથ રે;
રામાનુજના તેહ જાણુવા જી, કનકભુવન મઠમાંહિ રે.
સૂરિજી ૦ ૧૯

આચાર સુણાવ્યો ખાસ સાધુનો જી, નહી પક્ષપાત લવ લેશ રે;
પાળી આચાર આપે દેશના જી, નહીતર ભારભૂત દેશ રે.
સૂરિજી ૦ ૨૦

સુણી દેશના મન ચમકીઆ છ, સત્ય વચન એ ખાસ રે;
આચાર વિના સહુ નિન્દે સહી છ, ધન્ય જોનાચાર્ય સુવાસ રે.
સૂરિછં ૨૧

લખનૌ કાનપુર પપ્લીક દેશના છ, હજારો જન લે ત્યાં લાભરે;
દેવદર્શન કર્યાં શુભ મને છ, અયોધ્યા પુણ્યભૂમિ અવધાર રે.
સૂરિછં ૨૨

આગરા નગરમાં આવીઆ છ, ભેટયા ચિંતામણિ પાસ રે;
ઢાઢા હીરસૂરિ ભેટયા લાલીપરે છ, ધર્મ મંગલ થાયે ખાસ રે.
સૂરિછં ૨૩.

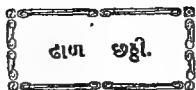

મન્દિર નિકટ ઉપાશ્રય, દેશના સરસ અપાય;
શ્રીસંઘ મન સુહંકરે, વચનામૃત તે સુહાય. ૧
કુંડલપાલ અધ્યક્ષમાં, વ્યાખ્યાનો અનેક દેવાય;
પપ્લીક જનના હૃદયમાં, અસર સચોટ કરાય. ૨
ત્રણ વ્યાખ્યાન જ્યોતપુરીમાં, અયોધ્યાએ ત્રણ ધાર;
ઠલ્યાણકં ઘણાં થયાં તિહાં, પવિત્ર ભૂમિ નિરધાર. ૩

- સ્પર્શના અતિગ્રેમે કરી, લાખનો કયો વિહાર;
નવ વ્યાખ્યાનો તિહાં કરી, કાનપુરે તેમ અવધાર. ૪
- જયન્તી વીર ધર્મપુરીમાં, પંચશત વિજો મુકાય;
મન્દિર નિકટ જાનરમાં, હિંસા ત્યાં બન્ધ કરાય. ૫
- કાંપિલાદિ નગરમાં, જિહાં કલ્યાણક મુકાય;
દર્શન સ્પર્શન તેહમાં, કરે ઉત્સાહ ફિલ લાય. ૬
- નાસ્તિક શ્લેષ્ઠ નગન તણાં, દેશના કલકે ભીટાય;
સ્વાથી દ્વિજ લંપટ ઘણા, એહવાં કિતૂર બનાય. ૭
- લક્ષ્મીપતિ લક્ષ્મીચન્દ્રની, વિનતિ અમર કરાય;
વેલનગંજ જનવાસની, સચી તે કેમ ન મનાય ? ૮
- યમુના તટિની-તટવિષે, કાઠી સોરાવાળી બાણુ;
લાભ ઘણો સૂરિ-મન હીસે, ઉત્તમ શાને મુળણુ. ૯
- તેજકરણાદિ ભવિજનો, ઉઠાવે લાભ અપાર;
કલકત્તેથી વિહારનો, મંગલ ન્યાય અધિકાર. ૧૦
- પરીક્ષા-કારણ ગયા સહી, કાશીથી સાધુ ત્રણ સાર;
ઉદ્દેશ પૂરણ થયો વહી, કરે વિહાર મુખકાર. ૧૧
- શિખરજી યાત્રા તણો, વિચમાં લાભ ન મુકાય;
હર્ષ ઉત્સાહ તિહાં ઘણો, યાત્રાએ મનમાં મુકાય. ૧૨
- અપૂર્વ કાય તિહાં મુણો, દાઢાવાડીમાંહે યાય;
હીરસૂરિ-ચરણ તણો, સ્થાપન ભાવ મુકાય. ૧૩
- મુખ્ય ઢેરીમાં હીરસૂરિની, હરિભદ્ર પાસમાં ધાર;
યથોવિજય મહારાજની, હેમચન્દ્રસૂરિ નિરધાર. ૧૪

- દેરી ચતુષ્થી ચારની, ચરણ-પાદુકા વિચાર; ૧૫
સ્થાપન શુભ મુહૂર્તે કરી, કાશી-વિહાર મન ધાર. ૧૫
- વેશાખ વદિ દશમી દિને, સ્થાપને હર્ષ અપાર; ૧૬
કામ અપૂર્વ તિહાં કરો, જલદી વિહાર અવધાર. ૧૬
- બારાણસીથી નીકળી, સાધુત્રયી સુખકાર; ૧૭
કાનપુરમાં આંખ્યા સહી, મહેન્દ્રને જવર અવધાર. ૧૭
- ચોતીઝરની ખીમારીમાં, સ્વર્ગવાસી થયા ધાર; ૧૮
નિબમણા ઘણા પ્રેમથી, કરી મહાભાગે તે વાર. ૧૮
- પર્યાત ક્રિયા ભક્તિ ઘણી, મહેન્દ્ર-સ્વર્ગારોહ બાણ; ૧૯
ન્યાયાચાર્ય ન્યાયવિજયની, વણના તેહ ગુણ-ખાણ. ૧૯
- વિહાર કરી આગરા વિષે, આવવા કયો ઉદ્દેશ; ૨૦
મુંગલ જવર તિહાં દીસે, મારગમાંહે વિશેષ. ૨૦
- કઠિણ પરિષદ વેઠીને, આંખ્યા ગુરુ-દરબાર; ૨૧
દર્શન બહુ પ્રેમે કરી, જન્મ સફલ મન ધાર. ૨૧
- ભગવતીસૂત્રની દેશના, આપે સૂરિ જગજ્ઞાત; ૨૨
શાન્તિનાથ-ચરિત્રની, ઉપર ભાવના સુખ શાત. ૨૨
- જનસમૂહ આનન્દ ઘણો, દિન દિન ચઢતે રંગ; ૨૩
લકાવો લે લક્ષ્મી તણો, લક્ષ્મીચન્દ્રાદિ ઉછરંગ. ૨૩

(કપૂર હોય અતિ ઉજલો રે-એ દેશી)

આતુમોસમાં અતિ ભલાં રે, કામ થયાં ત્યાં અનેક;
 શુભીજન સુણી થાય શુભનીલા રે, ધર્મ-રચણ ધરો ટેક રે.
 ભવિયાં સેવો તે સૂરિરાય. ૧

ઉદ્યાપન હર્શનોન્નતિ રે, ધર્મ-વૃદ્ધિમાં બહુમાન;
 પુસ્તકાલયાદિ જ્ઞાનોન્નતિ રે, ચરણ-સાધન ંગાખ્યાન રે.
 ભવિયાં ૨

પરિશ્રમ મન વચ કાયથી રે, કરતા ધર્મોન્નતિ કાજ;
 ભૂખ તરસ છીપે જેહથી રે, નિર્વાણ તણું તેહ બીજ રે.
 ભવિયાં ૩

અપૂર્વ કાજ વેલનગંજમાં રે, સુશુણ્યપતિ દરબાર;
 લક્ષ્મણવિ ંયય ધર્મમાં રે, લક્ષ્મીચન્દ્ર ભવ-પાર રે.
 ભવિયાં ૪

ધર્મશાલા સોહામણી રે, યાત્રાલુ સગવડ કાજ;
 ઉદ્યાપન ચોલા અતિઘણી રે, સવી સમાજ-લાભ કાજ રે.
 ભવિયાં ૫

પંચ તીરથ રચના તણી રે, ચોલા વણુંવી ન જાય;
 મંડલી સાત રણીયામણી રે, ગીત નૃત્ય બહુ થાય રે.
 ભવિયાં ૬

મોહમયીની ગીતમંડલી રે, નાટક જિન-દરબાર;
ભાવભક્તિ મન ઉછલી રે, ભાવથી લહે ભવપાર રે.
ભવિઆં ૭

રથ લાખ્યા પંખાબધી રે, પધરાવે જિન જગતાત;
જય જિનેન્દ્ર ઉચ્ચારથી રે, રથ-યાત્રા જગવિખ્યાત રે.
ભવિઆં ૮

હજારો જન મળી મેદિની રે, રચના જોવે દિનરાત;
ફરી ફરી જોવે શુષ્ક-ગેહની રે, અન્તર આત્મ સુખ શાત રે.
ભવિઆં ૯

સાધર્મિ વસલ દિન નવતણાં રે, સર્વી ધર આરંભાદિ ત્યાગ;
મુન્દરી-મંડલ બહુ આવતાં રે, જય જય કરતાં અથાગ.
ભવિઆં ૧૦

ઉત્તમ મહોત્સવ આ દેશમાં રે, સમકિત-વૃદ્ધિ નિમિત્ત;
પ્રતિદિન હોવે જે દેશમાં રે, ત્યાં ન હોય બહુ ચિન્ત રે.
ભવિઆં ૧૧

માન કીર્તિ યશોવાહના રે, નિમિત્તે જિહાં બહુ કરાય;
લાભ વિશેષ નહિ ભવિજના રે, મનમાં બહુ તે ઠસાય રે;
ભવિઆં ૧૨

સલોત અમૃતલાલને રે, મોઠલે પાલીતાણે ખાસ;
પાઠશાલા-સ્થાપન હેતુએ રે, લક્ષ્યમાં રાખી સુવાસ રે.
ભવિઆં ૧૩

શાખાશાલા કાશી તણી રે, જોલાવે સૂરિ ત્યાં શ્રીકાર;
યશોવિજય-નામ દિનમણિ રે, આપ્યું તિહાં સુખકાર રે.
ભવિઆં ૧૪

ભલામણુ ચારિત્રને કરી રે, રાખો સંભાળ ઠીક થાય;
સહાયતા બહુ પ્રેમ ધરી રે, ઉપદેશામૃતથી ઠરાય રે.
ભવિઆં ૧૫

તેજકરણુ ચાંદમણુ રે, લક્ષ્મીચન્દ્ર દાનવીર;
ત્રિશત માસિક આપતા રે, મોટી સહાય તેની ધાર રે.
ભવિઆં ૧૬

જો રીતે અનેક ગામ સહી રે, કરાવે સહાય શ્રીકાર;
નિર્વાહ તેહ વિના નહી રે, જોહ મનમાં અવધાર રે.
ભવિઆં ૧૭

જોક આશ્ચર્ય સુણો ભવિજના રે, આશાંબર વિજો અનેક;
વ્યાખ્યાનો કરવા જોકમના રે, નોટીસો કાઢી ભાખ્યા લોક રે.
ભવિઆં ૧૮

હાંસી યમ જૈનધર્મની રે, સૂરિજી ખાસ ગઈ વાત;
ધણુ અવસરે જુઓ જૈનની રે, સૂરિ ઉન્નતિ કરે ખ્યાત રે.
ભવિઆં ૧૯

આશાંબરો કરે વિનતિ રે, સ્વીકારે સૂરિજી ત્યાં ખાસ;
નગ્નાટોની ન જો અવનતિ રે, ધણુ સર્વ જૈનની જો ભાસ રે.
ભવિઆં ૨૦

તેહ ટાઢમે સૂરિજી જઈ રે, આપે વ્યાખ્યાન ઉદ્ધાસ;
તન મન હર્ષ ત્યાં અતિ વહી રે, ધર્મોન્નતિ સુખવાસ રે.
ભવિઆં ૨૧

હજારો જન મળી મેદિની રે, સૂરિ-ઉપદેશ સુને ખાસ;
હર્ષ પ્રગટ કરે કરધ્વનિ રે, ઓતા શ્રવણ ઉદ્ધાસ રે.
ભવિઆં ૨૨

ઉપકાર માને સૂરિજીનો કરી રે, શોભા શાશ્વત અવધાર;
ધર્મોન્નતિ જાણી કરી રે, હર્ષ આશાંબર અપાર રે.
ભવિઆં ૨૩

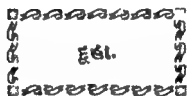
હાંસી થાય પંડિતો તણી રે, લાજે દિગંબર-સમાજ;
ઉદારતા સૂરિ-મન ઘણી રે, હાંસી ન કરો તુમે આજ રે.
ભવિઆં ૨૪

વ્યાખ્યાન મતલબ તુમ સહી રે, પૂરણ થઈ સુખ શાત;
શા માટે હાંસી દિલમાં વહી રે, લોક ન જાણો મન ખાત રે.
ભવિઆં ૨૫

મનમાં લાજ નવી જાણીએ રે, પ્રસોદ-સમયે લગાર;
ધર્મ-સેવામાં જીવન સહી રે, નિશ્ચય તેહ અવધાર રે.
ભવિઆં ૨૬

સમજવી સ્ત્રી તે સમાજને રે, આપી ઉત્તમ સદ્બોધ;
ઉન્નતિ મળી કરો જૈનની રે, સંકેતતાનો કરો રોધ રે.
ભવિઆં ૨૭

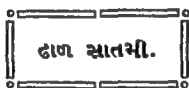
લક્ષ્મીચન્દ્ર દહાવો લક્ષ્મીનો રે, લીધો પુત્રત્રયી સાથ;
ધર્મ મંગલ પુણ્ય-બંધનો રે, ટાણો ન ચૂકો આંગ્યો હાથ રે.
ભવિષ્યં ૨૮

આગરાથી વિહાર કરી; ગયા મથુરા મેળાર;
મૂલચન્દ્રજી પ્રેમ ધરી, કરે સત્કાર તે વાગ. ૧
શ્વેતાંબર જૈન તિહાં નહી, દિગંબર સર્વી મન ધાર;
મન્દિર એક શ્વેતપટ સહી, ધીમંડીમાહે અવધાર. ૨
નિવોણુબૂમિ જાંખૂસ્વામિની, ચોરાસી નામે ઝોળખાય;
વસ્તિ શ્વેતાંબર જૈનની, અભાવે માલિક બની જાય ૩
જે ક્ષેત્રનો માલિક નહી, દબાવે તિહાં સર્વી વિત્ત;
કમળેરી શ્વેતાંબર સહી, તેથી દબાવે એ પવિત્ર. ૪
નગનાટ લોકની પરંપરા, ઝગહા તોફાન બહુ ખ્યાત;
જ્યાં ત્યાં દબલ કરે ખરા, જૂઠું કફાણુ વિખ્યાત. ૫
જૈનધર્મની ઉદારતા, વિષે બાપણો ત્યાં સુવાસ;
હજારો જન મળી આવતા, મુણી પ્રથંસા કરે ખાસ. ૬
વૃન્દાવનમાંહે ગયા, શ્વેતાંબર તિહાં ત્રણ ધાર;
ચન્દનમલ પુશી થયા, સૂરિ-વ્યાખ્યાન મુણી ખ્યાર. ૭

- વૈષ્ણવપુરી ખરી એ સહી, સેંકડો મન્દિરો સુધાય;
 રંગજીમંદિર મુખ્ય લહી, અવર તે ઘણાં અવાય. ૮
- રાધાચરણ ગોસ્વામિને, મળવા ગયા સૂરિરાય;
 બહુ પ્રેમે મળ્યા તેહને, બાપણ-નિષ્ક્રય કરાય. ૯
- સ્થાન ન આપીશું જૈનને, બાપણ કરવા તે ખાસ;
 ગોસ્વામી મળી સવી તેહને, અટકાવ કરે સુણે ત્રાસ. ૧૦
- રાધાચરણ દેહતાં ધરી, સ્વકીય સ્થાન તે ઠાજ;
 આપી વ્યાખ્યાન કરાવે ફરી, સુણે વૈષ્ણવાદિ સમાજ. ૧૧
- મૂર્તિપૂજા માનવ-ધર્મનાં, થયાં વ્યાખ્યાનો શ્રીકાર;
 ધર્માન્ધ પાંડત-હૃદયમાં, થયો આઘાત તે વાર. ૧૨
- નાસ્તિકોનાં વ્યાખ્યાન સહી, તે કેમ શ્રવણે સુણાય ?;
 જૈન સમાન નાસ્તિક નહી, એમ વહે ચિત્ત લાય. ૧૩
- વિજયેન્દ્રસૂરિ ઉભા થઈ, આપે પ્રત્યુત્તર ખાસ;
 આસ્તિક નાસ્તિક શબ્દ લઈ, કરે વ્યાખ્યાન સુવાસ. ૧૪
- અતિહાસિક દષ્ટિ ધરી, જૈન પ્રાચીન સિદ્ધ થાય;
 આપી પ્રમાણે દેહતા કરી, બીજા સિદ્ધ નવીન કરાય. ૧૫
- વાત સુણી સવી ચમકીયા, પાંડિત ઓલંલો દેવાય;
 શકિત વિના કેમ આવી આ ?, ખ્યાલ કરો ચિત્ત લાય. ૧૬
- કૃષ્ણાવતાર સૂરિ એ સહી, સ્તુતિ કેટલી કરું બ્રાત !;
 ગંભીરતા અવરે નહિ, બાણો એ જગ-વિખ્યાત. ૧૭
- માફી માગી પાપે પહી, મનમાં લાજ્યો તે વાર;
 આવે ન ભૂલ ફરી એવડી, એહ નિશ્ચય અવધાર. ૧૮

સધુસૂઠન ગોસ્વામીએ, માન્યો ઉપકાર તે વાર;
 પવિત્ર જૈનાચાર્ય એ, પવિત્ર ધર્મ અવધાર. ૧૯
 તિહાંથી ભારતપુરમાં, આખ્યા સૂરિ મહારાય,
 નગરવાસી મન જોરમાં, વ્યાખ્યાન-વિનતિ કરાય. ૨૦
 ધર્મધ્યાન જૈનવર્ગમાં, યાય અપૂર્વ તે વાર;
 શ્રીમાલ ને પદ્મીવાલમાં, ઘુસી હુંડકતા અપાર. ૨૧
 સર્વી પદ્મીવાલો સ્વેતાંબરી, દિગંબર કેઇ હવે યાય;
 કેઇ હુંડકતા મન ધરી, મુહમંધા નામે ગણાય. ૨૨
 વિદ્વાન સાધુ-અભાવથી, બ્રહ્મતા વધતી જાય;
 વિશ સાધુ—ઉપદેશથી, જલદી નાશ તિહાં થાય. ૨૩

(આ છે લાલની દેશી)

શુરુદેવ—ભુવનની વાત, આમળ ઘણી વિખ્યાત;
 આ છે લાલ ધર્મકાળે પ્રાણુ નવી ગણે છે. ૧
 ભારતપુરથી વિહાર, જયપુરે કયો મનોહાર;
 આ છે લાલ પ્રતિશામ લાખણુ સહી છે. ૨
 જૈનો ત્યાં અતિઅદ્ય ધાર, પદ્મીવાલો મન ધાર;
 આ છે લાલ ધર્મોન્મુખ થયા તે સર્વી. ૩

- આપે તિહાં સદ્બોધ, કર્યો ઉન્માર્ગનો રોધ;
આ છે લાલ પખલીક જન નવી વિસયાં છ. ૪
- જયપુર નગર મોજર, આંબ્યા સૂરિ-શિરતાજ;
આ છે લાલ નયામન્દિર પાસ ઉતર્યા છ. ૫
- આગરાવાળાનું કહેવાય, બાંઠીઆ નામ જોળખાય;
આ છે લાલ તેજકરણ ચાંદમલ તણું છ. ૬
- પ્રસિદ્ધિ નગરમાં થાય, પંઠિતો આવી ગુણ ગાય;
આ છે લાલ ધર્મચર્યા કરે શુભ મને છ. ૭
- શિવજીરામ સાધુ એક, શ્રદ્ધાશૂન્ય દૂષ-લેક;
આ છે લાલ ધર્મ-પતિત અવરને કરે છ. ૮
- ગીતા-પાઠ નિશદ્દિન, સિદ્ધાન્ત-પાઠમાં જાણે મીન;
આ છે લાલ મિથ્યા માર્ગમાં તે ખુંચીઓ છ. ૯
- તેરાપંથીઓની સાથ, ચર્ચા કરવા ગ્રહી હાથ;
આ છે લાલ સૂરિયુક્ત-પ્રદીપ-પતંગીઓ છ. ૧૦
- ગંગાએ થાય ગંગાદાસ, યસુનામાં જમનાદાસ;
આ છે લાલ ચર્ચાથી હારી લાગી ગયો છ. ૧૧
- ચિદાનન્દ તેહનો એક શિષ્ય, માતૃસુખમાં સુખ્ય દીસ;
આ છે લાલ બાહિર યોગે આડંબરી છ. ૧૨
- હઠયોગ કરે હઠવાદ, કદાચહનો વરસાદ;
આ છે લાલ રચાદાદ અનુલવ રત્નાકરે છ. ૧૩
- આપ્યું ઉત્તમ અન્યનામ, યુક્તિવિકલનું તે ધામ;
આ છે લાલ કાચ-શકલ સંથહ કર્યો છ. ૧૪

- પપ્લીક વ્યાખ્યાનો પાંચ, ધર્મ માં કદી નાવે આંચ;
આ છે લાલ હજારો જન મુણે પ્રેમથી છ. ૧૫
- સવી જ્યોતિષ-શણુગાર, ગોકુલચન્દ્ર નિરધાર;
આ છે લાલ સૂરિ-મુખ કમલ બ્રમરસમેા છ. ૧૬
- કોલેજ-નિરીક્ષણ કાજ, શિષ્યાદિ સાથે લઈ સાજ;
આ છે લાલ સંસ્કૃતશાલા જોઈ હરખીઆ છ. ૧૭
- આધી કાશી અવધાર, ખીજે ન તેહવો પ્રથાર;
આ છે લાલ સંસ્કૃતભાષા-ઉત્તરિ તથો છ. ૧૮
- પંડિતજનોની તે સાચ, યુક્તિ-ખબનો શ્રદ્ધી હાથ;
આ છે લાલ વાર્તાલાપ ગીર્વાણમાં છ. ૧૯
- યુક્તિ પ્રબલ જ્યાં વિભાવ, નિર્બેલ તથો ત્યાં કબાવ;
આ છે લાલ જૈનોની યુક્તિ પ્રબલ સહી છ. ૨૦
- ભાસકલ્પ કરી ખાસ, કયો કીસનગઢ વાસ;
આ છે લાલજિન-મહોત્સવ અતિ ધણો છ. ૨૧
- નાહંદા રણુજીત છેક, ધરનો મનમાં વિવેક;
આ છે લાલ વિનતિ કરે સૂરિ આગળે છ. ૨૨
- મુજ મન્દિર સૂરિરાય, પાવન કરો મહારાય !;
આ છે લાલ પુસ્તક-સાંઠાર જુઓ અતિધણો છ. ૨૩
- અર્પણ કર્ત્ત્વ કર જોઈ, પૂરો મુજ મનના કોડ;
આ છે લાલ બહોરીનેલાલ આપો એહનો છ. ૨૪
- આશાતના ઘણી થાય, સાર સંભાળ ન કરાય;
આ છે લાલ આપું તે કારણ હોંશધી છ. ૨૫

કશ લાભ મલોક પ્રમાણ, પૂર્વાચાર્યોનું નિર્માણ;

આ છે લાલ ન્યાય વ્યાકરણ વિષયતણા જી. ૨૬

સ્વીકાર કરે સૂરિરાય, લાલાલાલ તે મુહામ;

આ છે લાલ શ્રાવક ભવભીરૂ તે ખરો જી. ૨૭

બીજા તો સડાવે ભંડાર, નહીં બતાવે કોઈ વાર;

આ છે લાલ કીટ-પંડિત સ્વાધીન કરે જી. ૨૮

પોતે ન બાણે તે લગાર, અવરને નાપે ધરી ખ્યાર;

આ છે લાલ જ્ઞાનાવરણ બાંધે ચીકણું જી. ૨૯

ધન્ય તેહનો અવતાર, મનમાં ન સંકેત્ય લગાર;

આ છે લાલ આશાતનાથી બચે તે સહી જી. ૩૦

અનેક તેહવા ભંડાર, કીટ-પંડિત ધરી ખ્યાર;

આ છે લાલ આરપાર પહોંચે તે સહી જી. ૩૧

તિહાંથી કરીને વિહાર, અજમેર નમર જવાય;

આ છે લાલ ગૌરીશંકર સળે પ્રેમથી જી. ૩૨

સાધુ ઉપર નહીં પ્રેમ, ભારત ભારભૂત બહેમ;

આ છે લાલ ભૂત પેહું તેના હૃદયમાં જી. ૩૩

શુરુદેવના સુપસાય, ભૂત તે નીકળી બાય;

આ છે લાલ સાચા સાધુ હજી ભરતમાં જી. ૩૪

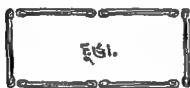
નિશ્ચય એહના મન થાય, શુરુ ઉપર નેહ ધરાય;

આ છે લાલ સર્વ સાધુ સરીખા નહીં જી. ૩૫

કરે જે સાહિત્ય-પ્રચાર, ધર્મ-વૃદ્ધિનાં દ્વાર ધાર;

આ છે લાલ યોગ-સાધનમાં જે તત્પરા જી. ૩૬

ધર્મ-વ્યાપાર જાણો યોગ, બીજા તે કહ્યા સવી ભોગ;
 આ છે લાલ સાધુ તે સાચા જાણવા છ. ૩૭
 સાધુ-લક્ષણ ગ્રહું નેહ, ઉપન્યો પ્રેમામૃત-મેહ;
 આ છે લાલ ગુણનિધિ સૂરેશ્વર તે ખરા છ. ૩૮
 પંક્તીક કયોં ત્યાં વ્યાખ્યાન, ગયા કૌલવીન સાહેબ થાન;
 આ છે લાલ ધર્મ મંગલ થાય નેહથી છ, ૩૯

થોમસ સાહેબ-પત્રથી, કૌલવીન મળ્યા તે વાર;
 છૂટ પહેરી આપુ તીર્થમાં, જતાં આશાતના ધાર. ૧
 અગ્રેજો છૂટ પહેરી કરી, બાય જિનવર-કરખાર;
 અશુદ્ધ ચીજ જાણો જો ખરી, એહવો ભાવ નિરધાર. ૨
 મનાઈ છે જૈન શાસ્ત્રમાં, અભિગમ પંથ વિચાર;
 ચોરાસી આશાતના એહમાં, ભાખી જિન-મુખદાર. ૩
 દિલ દુભાય તે કારણે, જૈન વર્ગનું ત્યાં ખાસ;
 અશાન્તિને નિવારણે, રાણી-ઢંઢેરા કરો યાદ. ૪
 ક્રીષ્ચીયનથી ઉલટાયણે, ગીરબધરમાં જો બાય;
 દિલ દુભાય તો આપનું, કે કહો નહી તે દુભાય ? ૫
 ધર્મ ભાવ સરીખો સવી, સમજો મન એ ભાવ;
 ધર્મ જાય ગ્રાણુ ગણે નવી, અશાન્તિ વધે દુઃખરાવ. ૬

આખૂ જાવા ઇચ્છા ઘણી, પણ તે દુઃખ ન જામાય;
ઉત્તર ઇચ્છા તુમ તણી, આંખો વિચારો સુખ ધાય. ૭
તર્ક વિતર્ક વિચમાં કરી, આપે ઉત્તર સુખદાર;
થોમસ-પત્ર મનમાં ધરી; જાઓ સુખ ઘાશે તે વાર. ૮
આપ ગમન પહેલાં સહી, શાન્તિ થાશે નિરધાર;
મિત્રની ભલામણ એહવી, ઇષ્ટ-સિદ્ધિ કરનાર. ૯

વાત સુણી મન હરખીઆ, આપે આશીર્વાદ ખાસ;
ધર્મલાલ હઈ તોષીઆ, આવે સુખશાત આવાસ. ૧૦

કરે વિહાર સૂરિ પ્રેમથી, નયાશહેર આબ્યા તેવાર;
વિનતિ પ્રતિષ્ઠાની દિલથી, કરે સૂરિવરને અપાર. ૧૧

રાય બહાદુર ઠાનવીર જે, ધીર વીર અતિગંભીર;
શુરહેવ-શિષ્ય એ સહી, શેઠ ડોઠારી વડવીર. ૧૨

કુંદનમલ ભાવુક સહી, પ્રભુ રથયાત્રાની ઠાજ;
સુવર્ણ સિંહાસન ગ્રહી, આપે અંધને સુખઠાજ. ૧૩

રચના તેહની અતિભલી, ભાવ અતિભલો ધાર;
પાલીતાણે સહાય ભલી, કરે શાલામાં તે વાર. ૧૪

અઢાઈ મહોત્સવ માંડીઓ, પ્રભુ-પ્રતિષ્ઠાની ઠાજ;
વિધિરસીઆ બોલાવીઆ, રાધનપુરી પુણ્ય-ઠાજ. ૧૫

મંડલ આવે પ્રેમથી, ક્રિયા કરાવે શુભ સાજ;
આનન્દ રંગ વધામણાં, ઘર ઘર મંગલ આજ. ૧૬

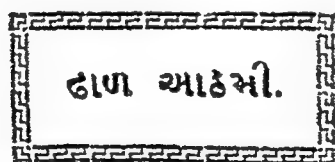
સૂરિમંત્ર-મંત્રિત વાસથી, કરાવે પ્રતિષ્ઠા સૂરિરાય;
ભક્તિભાવ સવિ પ્રેમથી, પ્રતિષ્ઠા થયાથી શુભ ગાય. ૧૭

नया शहर निवासी स्वजाति उद्धारमा सवा रक्ष व्यय करनार-और भी यथोचित हजारेका
सद्व्यय करनार दानवीर रायबहादुर शेठ कुन्दनमलजी लालचन्दजी कोठारी

- વિનતિ ચોમાસાની બાલી, સ્વીકારે તે સૂરિરાય;
 કુન્દનમલ ઉદેચન્દણ, ધૂલચન્દણ સુખ યાય. ૧૮
 ઝોઘઠભાઈ આણુંદણ, રાઠી પ્રભૃતિ નિરધાર;
 સગી આગેવાનો મળી, ઠરે વિનતિ તે સ્વીકાર. ૧૯
 ખરા દિલની વિનતિ, ખરી અસર કરનાર;
 સુણે વ્યાખ્યાન જ્યાં પ્રેમ અતિ, ત્યાં સવિ શાન્ત પ્રચાર. ૨૦
 પશુશાલા-સહાય બાલી, રાઠીણ પ્રભૃતિ કરાય;
 ધર્મ-ધ્યાન ઠરે મન ખુલી, જયજયકાર કરાય. ૨૧
 પપ્લીક વ્યાખ્યાનો કયાં, દર રવિવાર મોઝાર;
 મોહરીલાલ આચાંબર, પ્રશ્નો કયાં કેઈ વાર. ૨૨
 ઉત્તર સુણી પ્રમોહ ભરી, રાજવાતિકાદિ શ્રવ્ય;
 હાથમાં લઈ પ્રમોહ ધરી, આવે જાણવા વીર-પન્થ. ૨૩
 બોલાવી મંગલવિજયને, સૂરીશ્વર તેણી વાર;
 ભણાવે દ્રવ્યાનુયોગને, જાલમચન્દ પશુ ધાર. ૨૪
 ચોમાસુ' પૂર્ણ થયા પછી, વૃદ્ધિચન્દ્ર ભક્તરાજ;
 સર્વવિરતિની વિનતિ, ઠરે સ્વીકારે શુરરાજ. ૨૫
 સંઘ સુણી હરખિત થયો, ઉત્સવ ઠરે સુખકાજ;
 પદવી-પ્રદાન સમય થયો, સુણે એક વાત બહુ આજ. ૨૬
 ઉપાધ્યાય ઈન્દ્રવિજય ને, મંગલ પ્રવર્તક ધાર;
 આચાર્ય'પદ-યોગ્યને, ઉપાધ્યાય પદ નિરધાર. ૨૭
 દીક્ષા આપે વૃદ્ધિચન્દ્રને, ચઢતે પરિણામ તે વાર;
 સંઘશ્રવણ સુણે નામને, વિશાકવિજય તે ધાર. ૨૮

ત્રિકમચન્દ્ર નિજ તનુજની, દીક્ષા જીવે ધરી ખ્યાર;
 હર્ષનાદ કરતલધ્વનિ, પ્રગટ કરે સુખકાર. ૨૬
 સાચા પિતા તે જાણવા, જે પુત્ર-હિત કરનાર;
 અવર તે કુલમલ લેખવા, ધર્મનીતિ કહે સાર. ૩૦
 દીક્ષિત-વેશ જોઈ મોહતા, માનતા ધન્ય અવતાર;
 આપી દેશના વિહરતા, અંપાલાલ-નસીઆં મોઝાર. ૩૧
 પારસી ધનજીભાઈ તણું, સૂરિવાણીમાં ખહું ધ્યાન;
 યયા શુદ્ધાહારી સુભાવથી, જૈનધર્મ ખહું માન. ૩૨
 સભા સવી નસીએ મળી, ગુરુદર્શનની ઠાજ;
 જૈન જૈનેતર સાંભળી, આખ્યા શ્રવણ સુખઠાજ. ૩૩
 પ્રાચીન ઋષિ પદ્ધતિપણે, ધર્મભૂષણાદિ ધાર;
 પદવીઓ રાઠી-પ્રભૃતિને, આપે સૂરિ ધરી ખ્યાર. ૩૪

(સમવસરણ સુરવર રચે રે—દેશી)

સોજતમાં સૂરિ આવીઆ રે, સંઘ હરખ નવી માય,
 સૂરિજી ગુણ-રસીઆ.
 શુણ-રસીઆ રે મહાન મન વસીઆ રે;
 દીલ વસીઆ સૂરિરાજ. , ૧

(જનવર-ચૈત્ય નિહાળવા રે, સંઘ સહલ પરિવાર;
 સૂરિછ ગુણ રસીઆ.
 આશાતના ભેઈ ચમકીઆ રે, દૂર કરાવે તેણીવાર. સૂરિછ ૦
 આપે ઉપદેશ રણીઆમણો રે, છણોદારાકિનો સાર; ૧
 સાહિત્ય-સંમેલન તણો રે, પ્રારભ તિહાંથી કરાય. ૨
 બોલીસ ખોલી તેણે સમે રે, કાર્ય ત્વરાથી બહુ થાય; ૩
 'અમૃત અશાતા ફીલ ભમે રે, વધતી દિન પ્રતિ બાય. ૪
 ઇલાજ અનેકો કરાવતા રે, પણ ન સમાધિ લગાર; ૫
 નિજમણાએ સાધુ રાખતા રે, કાલ ન છોડે પલવાર. ૬
 ભક્તિભાવ સંઘ અતિ ઘણો રે, કર્મ નિર્જંરાની તે કાજ; ૭
 વ્યાખ્યાનો સાર્વજનીનનાં રે, આખ્યાં તિહાં મનોહાર. ૮
 વિહાર કરી બિલાડે ગયા રે, શ્રાવક તણો બહુ ભાવ; ૯
 ઠાકેર મુણી રાગી થયા રે, સૂરિ-વ્યાખ્યાનનો પ્રભાવ. ૧૦
 ધાર્મિક ભતિ-મુધારા કરી રે, વિહાર કરે સૂરિરાય; ૧૧
 જોધપુર-સંઘ હર્ષ ધરી રે, કરે નિમંત્રણ ચિત્ત લાય. ૧૨
 સાહિત્ય-સંમેલન ઘડાં કરો રે, કરશું સર્વથા સહાય; ૧૩
 માનો વિનતિ વિહાર ખરો રે, કરો સ્વીકારી સૂરિરાય । ૧૪
 સાધુ અષ્ટાદશ તિણે સમે રે, સર્વ વિદ્વાનો દિલ ધાર; ૧૫
 વિદ્વાનો વળી બોલાવીઆ રે, જૈન જૈનેતર ધરી ખ્યાર. ૧૬
 રાજપૂતાના ખંઠાલ યૂપી રે, ગુજરાત સોરાષ્ટ્રના ખાસ; ૧૭
 મારવાડ મેવાડ દક્ષિણ સર્વ રે, વળી યુદોપીયન વાસ. ૧૮
 યાકોળી અજમેર આવીઆ રે, હુંઢક સમાજ તેણીવાર. ૧૯
 દશવૈકલિક આચારાંગ શ્રી રે, જુઓ મૂર્તિપૂજા ન લગાર. ૨૦

જૈનોમાં મૂર્તિ-પૂજા નહીં રે, એ સર્વી મગ્યાવી ધમાલ;

સૂરિજી ગુણ રસીઆ.

વાત સુણી સર્વી એ સહી રે, કહે વ્યાખ્યાનમાં એ ખ્યાલ. સૂરિજી

મૂર્તિ-પૂજા જૈનોમાં નહીં રે, સૂત્રો અવલોક્યાં મેં ખાસ; ,,

પ્રભુપૂજક-મન દુઃખ વહી રે, જોધપુર તાર સુખદાસ. ,, ૧૪

સંઘ આબ્યો સૂરીશ્વર કને રે, કેમ કરીએ અમે સત્કાર ?,,

વીવાહ વરસી કરી એહણે રે, તેહ પંડિત ન લગાર. ,, ૧૫

કહે સૂરિજી સુણો ભવિજના રે!, એ તુમ કુલ ન આચાર; ,,

શત્રુ જો આવે ઘર આપણે રે, કેમ મુકાય કુલાચાર. ,, ૧૬

પ્રત્યુત્તર અમે આપશું રે, સુક્તિ પ્રમાણો બહુ પાસ; ,,

અપમાન કરવું એહવું કીશું રે ?, કરો સત્કાર બહુ ખાસ; ,, ૧૭

પ્રોત્સાહ સર્વત્ર પ્રસરતો રે, કરે ધામધૂમ તેણી વાર; ,,

પાંચ હજાર સનમુખ જતો રે, જન-સમૂહ બહુ ધાર. ,, ૧૮

તીર્થ-રચના બહુપરે કરી રે, જુવે જન-સમૂહ તે ખાસ; ,,

નિખંધો જૈન-સાહિત્ય તણા રે, પવિત્રતાના કહેનાર. ,, ૧૯

ઉત્તમોત્તમ આબ્યા સહી રે, ભિન્ન ભિન્ન વિષયના ધાર; ,,

કેવલ જૈનના એહ નહી રે, જૈનેતરોના બહુ ધાર. ,, ૨૦

ઉત્તમતા એ સાહિત્યની રે, ફેલાણી સર્વત્ર તે વાર; ,,

ઉપાધ્યાય શાસન-દીપ ખરા રે, ગુરુ-આદેશે તે ચાલનાર. ,, ૨૧

પરિશ્રમ કરે તિહાં બહુપરે રે, વળી જોધપુર-પ્રજા ખાસ; ,,

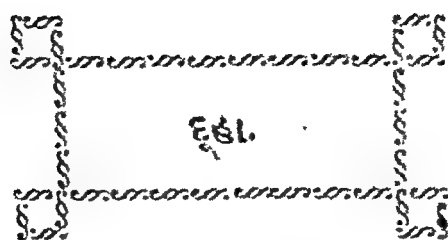
સ્વયંસેવક-મંડળ વળી રે, લેહલાવ ન દિલ જાસ. ,, ૨૨

યાકોખી સૂરિ પાસ આવીઆ રે, કરે પ્રણામ બહુ વાર; ,,

સર્વી સૂત્ર-પાઠ નીકાળીઆ રે, ધર્યાં મહેજ ઉપર તે વાર. ,, ૨૩

આ શું આ શું યોઠાળી કહે રે, અજમેર-વ્યાખ્યાન ધમાલ;
 સૂરિજી ગુણ રસી બા.
 મૂર્તિ-પૂજા સૂત્ર નહી કહે રે, એહવું વ્યાખ્યાને કહ્યું ખાસ.,,
 સૂત્રદયી આગળ ધરી , કયો બહુ અસત્ય પ્રલાપ; ,,
 સાધુ-આચાર વ્યાખ્યા ધરી રે, કરવો ન ઘટે અપલાપ. ,,
 સૂત્રદયીમાં પૂજા કહી નહી રે, માન્યતા મહારી પણ ખાસ; ,,
 માને પૂજા કેણુ આચારાંગે સહી રે, પ્રતિપાદક આચારના જાસ.
 વીશ સૂત્રો પૂજા સિદ્ધ કરે રે, જુઓ એ પાઠ સુપ્રમાણ; ,,
 અજ્ઞાનતા તેથી સિદ્ધ થઈ રે, કયું કેમ ઉલટું વ્યાખ્યાન? ,,
 વિલોક્યા પાઠ સૂત્રોના સવી રે, બૂલ કબૂલ કરી ખાસ; ,,
 બૂલ કહેવાથી કામ નહિ સરે રે, કરો અજમેર તાર જાસ.,,
 વ્યાખ્યાન છપાવો નહી અમતલું રે, તુમે રચી પ્રપંચની જાલ; ,,
 મૂર્તિ-પૂજા સૂત્ર વીશમાં રે, દીડી પ્રત્યક્ષ આંખો ખ્યાલ.,,
 જૈનસૂત્રોમાં પૂજા બહુ પરે રે, જ્ઞાતા હવાભિગમાદિ ધાર; ,,
 સુજ વ્યાખ્યાન-બૂલ એ સહી રે, એહવો કયો તેણે તાર.,,
 હુંઠક સમાજ સુણી ચમકીયા રે, જાણ ન રહી હવે હાથ; ,,
 સત્ય વાત છાની નવી રહી રે, ધર્મ મંગલ જગનાથ. ,,
 ૭૧

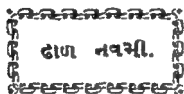
દૃષ્ટા.

- વ્યાખ્યાન—સુદ્રષ્ટ નિષેધથી, હુંઠક સમાજ કુટે પેટ; ૧
 ઉત્ત્રપાપ—પરિણામથી, પ્રપંચ જાગ ખુલી ઠેક. ૧
- વ્યાખ્યાન સલાના કારણે, નગર બહાર ખેંચાય; ૨
 દળવાદળ તંબુ ઘણો, જોર શોરથી તણાય. ૨
- હસ હજાર વેત્રાસનો, બેઠક માટે ગોઠવાય; ૩
 બહાર મેદાન નગરનું, નૂતન નગર બની જાય. ૩
- બેઠક ચાર દિનની ગ્રહી, સુંદર સંમેલન કરાય; ૪
 બેઠક પૃથક પૃથક સહી, વચ્ચે અધિકારી સુહાય. ૪
- રાજવર્ગ મંત્રીશ્વર, રાજકુમાર શુભ ઠાય; ૫
 સૂરિ-દેશના સુંડંકર, સુણવા મન લલચાય. ૫
- શ્વેતાંબર-સંમેલને, દિગંબર ન બૂલાય; ૬
 સાહિત્યોન્નતિ સવી જૈતને, કરવી ઘટે ચિત્ત લાય. ૬
- તેરાપંથી હુંઠક ઘણા, આવી સુણે વ્યાખ્યાન; ૭
 સિન્ન સિન્ન વિષયો તણાં, ભાષણ સુણે ધરી ઠાન. ૭
- અન્તિમ નિત્ય સૂરિરાજનું, પ્રાચીન સાહિત્યની ખ્યાત; ૮
 ભાષણ તે સિન્ન વિષયનું, આપે સૂરિ જગ-વિખ્યાત. ૮
- યાકોબીએ પ્રથમ દિન, ખંડન અજમેરનું કીધ; ૯
 લુપક સુણી તે દિનથી, બાળ્યા બાવળ દેહ કીધ. ૯

- હીન્દી અગ્રેણ વાણી વિષે, મારવાડી શુજરાતી ધાર; ૧૦
 માધણ નિબંધો સર્વો દીસે, પ્રાચીનતા સિદ્ધ કરનાર.
- જૈનમાં જેહ વિષય નહી, અવરમાં નહિં તે વિચાર; ૧૧
 અવરમાં વિષય જે નહી, તે જૈન-સાહિત્યમાં ધાર.
- વિતથ-લેશ જિહાં નહી, જિહાં ધર્મનીતિ-પ્રચાર; ૧૨
 વિષય તેહવા અહિં સહી, સર્વો એહ સાહિત્યમાં ધાર.
- નિબંધો આબ્યા ઘણા, છપાણા રીપોર્ટ મોજાર; ૧૩
 શાસનોન્નતિમાં નહી મણા, તેહ સમયે નિરધાર.
- માંસાહાર જૈન-સૂત્રમાં, એહવો યાદોળી મન-બ્રમ; ૧૪
 સૂત્ર ટીકા નિયુક્તિ ધરી, સમજાવી કાઢે તે મર્મ.
- અનેક સંશય તેહના, સમજ-ફેરથી જે યાય; ૧૫
 યુક્તિ પ્રમાણો આપી એહના, નિરાકરણ તે કરાય
- શુદ્ધ હૃદય બહુ પ્રેમથી, સૂરિ પાસે માગે આશિષ; ૧૬
 આપે સૂરિ બહુ નેહથી, ગ્રહે વીસવા વીસ.
- ઓશવાળો વેષ્ણવ ઘણા, દશ્ય એ દેખી પામે ધર્મ; ૧૭
 સૂરીશ્વર-વ્યાખ્યાન તણા, જાણો પ્રત્યક્ષ સર્વો મર્મ.
- અપૂર્વ વાત મનમાં ગ્રહો, સૂરિ-વ્યાખ્યાન મોજાર; ૧૮
 ક્ષાત્રધર્મ દીલમાં વહો, જેમ પામે મુખ અપાર.
- ધર્મહીન ક્ષત્રિયો યયા, જે હતા અનાથના નાય; ૧૯
 અશરણ-શરણ તે યયા, રક્ષક બક્ષક નિર્નાથ.
- મુસલમાન-રાજ્યે સહી, જૈનાચાર્ય ઉપદેશ; ૨૦
 અહિંસા ધર્મને સદહી, કરતા ન હિંસા આદેશ.

- તહેવારો સર્વી ધર્મના, પળાવતા ધરી નેહ;
હા હા ! જુઓ હિન્દુરાજ્યના, આચારે દુઃખ બહુ એહ. ૨૧
- નિરપરાધી જીવ-ઘાતમાં, કરે ઉદ્ધમ બહુ વાર;
પુરુષાર્થ જાણે પાતાળમાં, એ ઠયો નીતિ-પ્રચાર. ૨૨
- નિદોષી શસ્ત્રહીનને, જે મારે ક્ષત્રી તે ગમાર;
દીન હીન મૂઠ જીવને, મારે નિર્દય મન નિરધાર. ૨૩
- હૃદય નહી તેહનું ખરું, પણ પાપાણુ નિરધાર;
તૃણ સુખપથુ-પ્રાણહર, અધમ ક્ષત્રિય અવધાર. ૨૪
- ભર બળર કબૂતરો, ઉડતાં જે મારે પલાદ;
મનુષ્ય નહી હેવાન ખરો, થાય મનમાં વિખવાદ. ૨૫
- વાત સુણી કૌસિલ ભરી, કયો એહવો ત્યાં ઠરાવ;
મારે કબૂતર હવે ફરી, કરે જેલયાત્રા તે ભાવ. ૨૬
- પાખી જૈન તહેવાર તેણી, પ્રથમ હતી જેહ બન્ધ;
પાળવા તેહ નિયમ ઘડી, રાખ્યો પ્રાચીન સંબંધ. ૨૭
- વાત સુણી ખુશ થાવતા, સંઘ સકલ બહુ વાર;
કામ અપૂર્વ કરાવતા, ધન્ય સૂરિ-અવતાર. ૨૮
- વિનતિ ફેતેશિંહ રાજની, રાવઠી વ્યાખ્યાન કાજ,
આવી અરજ કરે તેહની, માની લે ગુરુ મહારાજ. ૨૯
- સાથ લઈ સર્વી સાધુને, ગયા સૂરિ મહારાજ;
એકાન્ત વાસ કરી કને, આપે વ્યાખ્યાન સુખકાજ. ૩૦
- રાજકુંવરો રાણી સર્વી, મળી સુણે તેણી વાર;
અહિંસા નીતિ પ્રચાર સહી, વ્યાખ્યાનનો એ સાર. ૩૧

માંસાહાર-ત્યાગ તણી, કરે પ્રતિજ્ઞા કેઈ ખાસ;	
કેમકે કતિપય દિનની, કેમકે શીકારની જાસ.	૩૨
ક્ષાત્ર ધર્મ શુદ્ધ જાણતા, આત્મ ધર્મ વળી ખાસ;	
જન ધર્મ શુભ માનતા, કરે પ્રથંસા સુવાસ.	૩૩
એ રીતે બોધ આપી કરી, કયાં કતંબ્ય તૈયાર;	
અનુમોદન કરે ફરી, જય બોલો સૂરિરાય.	૩૪

(એમ કેમ સિદ્ધિ વર્ષા મુનિરાયા—એ દેથી.)

જોધપુરથી પાલી નગરમાં આવ્યા,	
સુણી શ્રાદ્ધ બહુ હરખાયા રે; સૂરેણ જગતાફ.	
પ્રવેશ બહુ આનન્દે કરાવ્યો,	
વામામુત પ્રેમે લેટાવ્યા રે.	સૂરેણ ૦ ૧
દશન સર્વી મન્દિરનાં દીધાં,	
સદુ સંઘનાં કારજ સિદ્ધાં રે;	"
સિદ્ધેશ્વર તેરાપંથી ત્યાં આવ્યા,	
ચર્ચા કરવા બીજા લાવ્યા રે.	" ૨
પ્રશ્નો બાવીશ સદુ મળી પૂછે,	
મૂર્તિ—પૂજા મુખ્ય વિષય છે રે;	"

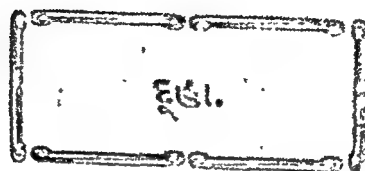
મુરખ જન પૂછે પ્રશ્નો તેહવા, યુક્તિ પ્રમાણ-વિકલથી એહવા રે.	”	૩
ઉત્તર આપે સૂરિ સમભાવે, શાસ્ત્ર યુક્તિ પ્રમાણ પ્રભાવે રે;	”	
તેરાપથી બાઈસ પ્રશ્નોત્તર, આપે હેઊંચ તેહની ખાતર રે.	”	૪
પુસ્તક દ્વારા પ્રસિદ્ધિ કરાવી, મૂર્ખોની મુરખતા જણાવી રે;	”	
વિહાર કરી શિવગંજમાં આવ્યા, સાધુ જૂઠા જૂઠા મોકલાવ્યા રે.	”	૫
ખીવાણદી જોધપુર ને પાલી, આદણી વાલી તે રસાલી રે;	”	
શુષ્ક ગામ શિવગંજને જાણો, સવી પંચો મુરખ મન આણો રે.	”	૬
અનીતિ અધર્મમાં શૂરા પૂરા, ન્યાય ધર્મમાં બહુ તે અધુરા રે;	”	
સામાન્ય જન ભદ્રિક તે જાણો, હરે પંચોથી તે મન આણો રે.	”	૭
આદણીમાં પણ ચોકડી એક, ધર્મ વિવેક ન જાણે તે લેક રે;	”	
અજ્ઞાનતા ગોડવાડમાં ભારી, ઉપદેશક બય તેથી હારી રે.	”	૮

સૂરિ-હરિસષ્ઠ કરવાની કાળે, રાષ્ટ્રકપુર તે મનમાં વિરાળે રે; સાર્વજનીન વ્યાખ્યાન તે આપે, શિવગંજ ખિવાણુદી વ્યાપે રે.	સૂરિછં	૨૦
ભાષણે જૈન પવિત્ર પ્રકાશે, સર્વી ધર્મથી પ્રાચીન ભાસે રે; સર્વોત્તમ સાહિત્ય જૈન આણી, અભ્યાસ કરે ગુરુ બાણી રે.	"	૨૧
વિજયેન્દ્ર સૂરીશ્વરની પાસે, દરશન કરવા ગયા તે ઉદ્ધાસે રે; એ સર્વી કામો ચોમાસામાં કીધાં, પાછાં હરિસષ્ઠ સાહી લીધાં રે.	"	૨૨
વિહાર કરી સૂરિરાજની સાથે, આખા રાષ્ટ્રકપુર મુખ સાતે રે; ત્રલોક્યદીપક મંદિર નીકાળી, ભવો ભવનાં તે પાપ પખાળી રે.	"	૨૩
ભારતમાં મંદિર નહીં એહવું, રચના બાંધણીએ તેહવું રે; ભૂમિસુહો ત્યાં અનેક વિચારો, જિનપ્રતિમા તથા નહિ પાર રે.	"	૨૪
હબરો મમે મંજા તિહાં દીશે, મોક્ષમહેલ નિઃસરણી તે દીસે રે;	"	

નેમિતાથ બહાર બહારો,

ધર્મ મંગલને મન ખ્યારો રે.

૨૫

ઉદેપુર બવા સહી, ક્યો સાદરીથી વિહાર; ૧
ભાણુપુરાની નાળ ગહી, મયા ઉદેપુર મોત્તર.

બારા તેરા પંથી ઘણા, મારગમાં સંવી બણ; ૨
મેઢપાટવાસી તણાં, મન ભરમાવ્યાં મન આણ.

બગડીથી બગડી ગયો, લીખમ નિન્હવ બહુ નીચ; ૩
દયા દાન મનથી ગયો, રહ્યો દુર્ગતિના વીચ.

બાવીશ ટોલા નામથી, મરુધરમાંહે પહેચાણ; ૪
મેવાઠ બારાપંથીથી, બીજે થાનકવાસી બણ.

સાધમાર્ગી ઉપનામથી, હુંઠક અવર તે ધાર; ૫
એ રીતે સંવી નામથી, હુંઠક-મત અવધાર.

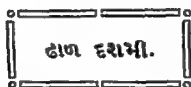
સંજા તેરાપંથી તણી, લીખમ તે બોળખાય; ૬
લીભારા છ મંમાં ડાઠા તણો, બપ તે સમાજ કરાય.

વીતરાગ-ધ્યાન દૂર કરી, સ્વેચ્છ-ધ્યાનમાં લલચાય; ૭
ધર્મ આચાર ન મન ધરી, પિંડ-પોષણ દિલ લાય.

- શુદ્ધાશુદ્ધ વિવેક નહી, મન્દિર કાંટા લગાય;
 ભક્ત્યાભક્ત્ય-વિચાર નહી, સુખધાં નામે ગવાય. ૮
- અનુભવ-મારગમાં થયો, ધર્મચતિત સર્વો ભંજી;
 ઉદેપુર-સંઘ ખુશ થયો, સૂરિ-આગમન મુજાણ. ૯
- પ્રવેશોત્સવ સોહામણો, ધર્મોન્નતિ કરનાર;
 પ્રભુ-દર્શન ઇચ્છે ઘણો, મિથ્યાભાવ હરનાર. ૧૦
- બ્યાખ્યાનો બહુ જોરથી, આપે સૂરિ ભગવાન;
 માણ દીવાન ફત્તેકરણ, રોશનલાલ શુભવાન. ૧૧
- અધિકારી ઘણા આવતા, સૂરિ પાસ ગુણવાન;
 ધર્મચર્ચા સુખ પામતા, ધરે ગુણાનુરાગ ધ્યાન. ૧૨
- ભાસકદ્વય કરી વિહરતા, ધૂલેવાનગર સુખધામ;
 યાત્રા કરવા મન ભાવતા, ભાવ-વૃદ્ધિનું એ ઠામ. ૧૩
- ગુજરાત બેઠા ઇચ્છા ઘણી, ત્વરા બહુ મનમાં મુકાય;
 ઉદેપુર-સંઘે વાત સુણી, આવે ત્રણસો જન ઠાય. ૧૪
- વિનતિ ચોમાસા તણી, કરવા અ બ્યા સહુ સાથ;
 સૂરિ-ભક્તિ કરી અતિઘણી, અરજ કરે જોડી હાથ. ૧૫
- અમ વિનતિ મનમાં ધરી, કરો ઉદેપુર વિહાર;
 તેરાપંથી-પૂજ્ય ધર્મ હરી, મારગ-વિમુખ કરનાર. ૧૬
- બારાપંથી આચાર ને, વિચાર મલીન કરનાર;
 છુટારા તે બેઠું જને, આવી અનર્થ કરનાર. ૧૭
- શંકરાચાર્ય પછુ આવશે, કરશે ચાતુર્માસ ખાંસ;
 ત્રિપુટી પાસ સહુ બાવશે, રથિક-ઠેઠ નહિ પાસ. ૧૮

ન સાચ ચોમાસું જો આવતું, તો ધર્મ રસાતલ બચ;
 છ સો ઘર ગયાં તે આપતું, લક્ષ્ય ખેંચું એણે ઠાય. ૧૯
 વિદ્વાન્ સાધુ-અભાવમાં, એક ઘર ન રહે વિભાવ;
 ધર્મ-ભાવ જો હૃદયમાં, તો સેવક દિલ ભાવ. ૨૦
 નહીતર સવી મન્દિર તણી, ચાવી લઈ બેઠો સાથ;
 એમ ઠહી ચાવી નાંખી સહી, સૂરીશ્વર પાસ સહુ સાથ. ૨૧
 અશ્રુધાર નેત્રવિષે વહી, ગદ્ગદ સ્વર સુધાય;
 દરય અપૂર્વ મનમાં લહી, શિષ્યને કહે સુણો બાર્થ I. ૨૨
 આ સમય જો ચોમાસું નહી, તો પહોંચશે ધર્મ આઘાત;
 સાથ આપવા ઇચ્છા સહી, તો સંધને કરો સુખ સાથ. ૨૩
 કેઈ સાધુ કહે મેવાઠનો, ખોરાક નહિ અનુકૂળ;
 માર્ગ લેઈ ગુજરાતનો, બાશું આણા સુખ-મૂલ. ૨૪
 ગુજરાત ઇચ્છા જેહની, તે કરો ઇહાંથી વિહાર;
 આઠ સાધુ મન તેહની, આણા લેઈ કરે વિહાર. ૨૫
 સવી નિષ્કૃય મનમાં કરી, જણાવે સંધને વાત;
 કેઈ ચિંતા મન નવી કરો, આવશું અમે સુખ સાત. ૨૬
 સંધ સુણી હરખિત થયો, મન આણુંદ ન માય;
 ધન્ય સૂરિ અમ સુખ દીયો, જગ-ખંધવ કહેવાય. ૨૭
 આઠ દિન સ્થિરતા કરી, કેશરીયા-દરબાર;
 યાત્રા કરી ભવ-કુંખ હરી, વિહાર ઉદેપુર ધાર. ૨૮
 ઉદેપુરમાં આવતા, સંધ ચકલ હરખાય,
 બારા તેરા વાત સુણતાં, મનમાં બહુ અકળાય. ૨૯

કામ બગડ્યું સર્વી આપણું, લૂંટફાટ નવી થાય;
મૂળ મુડી રહે તો ઘણું, કામ બહુ કર્યું કહેવાય. ૩૦
જો તે આવતા ઈહાં નહી, તો મનમાન્યું સર્વી થાત;
દરિદ્ર-મનોરથ સહી, પૂરા કેમ થાય સુખ થાત. ૩૧

(સુગ્રીવ નયર સોહામણું જ રે, રાજા ગ્રીવલભદ્ર-જે સજગાપની રેથી)

ઉદેપુર ફરી આવીઆ જ રે, શાસન-રક્ષણ કાજ;
ધર્મભાવ મન લાવીઆ જ રે, સર્વ મન ઉલ્લસિત આજ રે.
પ્રાણી રે સૂરિ-ચરિત્ર સુખકાર. ૧

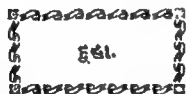
પકન પાકન વ્યાખ્યાન તણીજ રે, વાત ઘણી નિરધાર;
પ્રતિદિન ઉપાશ્રય મુણે જ રે, સર્વજન ધર્મ અવધાર રે. પ્રાણીરે ૦
અર્થો સારા દિન થતી જ રે, નહિ કોઈને અવરોધ;
સર્વ પ્રજા ખાસ આવતી જ રે, પ્રશ્નોત્તર સુખ બોધ રે. પ્રાણીરે ૦
લેહ-ભાવ સૂરિ-મન નહી જ રે, પ્રસરી તે નગરમાં વાત;
પળ્લીક રાગ મનમાં વહી જ રે, અરજ વ્યાખ્યાન અવદાત રે. ૪
સનાતન ધર્મ તણા તિહાં જ રે, કરે પ્રબંધ સુખકાર;
આધવદાસ-સ્થલ છે ઈહાં જ રે, ત્યાં વ્યાખ્યાન મન ધાર રે. ૫

મહન્તશ પશુ આવતા શુ રે, અધિકારી વર્ગ પશુ ધાર રે;
 શેઠ શાહુકાર સાથ લાવતા શુ, પંડિતજન અવધાર રે. પ્રાણી ૦
 માનવ-ધર્મ પુરુષાર્થનાં શુ રે, પ્રદાયર્થ અવદાત;
 ગૃહસ્થધર્મનાં સર્મનાં શુ રે, માર્ગાનુસારી શુણુ ખ્યાત રે. ૭
 સૂત્રિમંડન પૂજા તણા શુ રે, વિષય અનેક અવધાર;
 જોર શોર વ્યાખ્યાન ઘણાં શુ રે, ધવણુ મનન ચિત્ત લાય રે. ૮
 હર્ષચન્દ્ર આવી તિહાં કને શુ રે, અરજ કરે મનોહાર;
 સર્વવિરતિ-દાન શુભ મને શુ રે, લેવા હર્ષ અપાર. પ્રાણી ૦ ૯
 અનુમતિ નિજ માતા વિના શુ રે, દીક્ષા ન મનમાં વિચાર;
 મેળવો તેહને શુભમના શુ રે, પછે દયો સંઘમ-સાર રે. ૧૦
 સમજાવી નિજ માતને શુ રે, મેળવી અનુમતિ ખાસ;
 સંઘ ઉત્સવ આદર મને શુ રે, પુણ્યજંધ સુખવાસ રે. પ્રાણી ૦ ૧૧
 શાંસનસેવા બહુપરે કરી શુ રે, નિઃસ્વાર્થ મન જાણુ;
 ટેસેટોરી તિહાં આવીને શુ રે, અનુમોદન દુઃખ-હાણુ રે. ૧૨
 તિલક કરી હર્ષચન્દ્રને શુ રે, આપે સોનામહોર એક;
 કરે સત્કાર તિહાં શુભ મને શુ રે, સત્ય ધરમ રાખે ટેક રે. ૧૩
 સંદલીઓ બોલાવતા શુ રે, જિતવર-સક્રિતની કાજ;
 વાર્ષિક દાન બહુ આપતા શુ રે, હાથી ઘોડાનો બહુ છાજ રે. ૧૪
 હંજરો મનુષ્યોની મેદની શુ રે, આવી ત્યાં દર્શન-કાજ રે;
 અધિકારી સર્વ આવીયા શુ રે, વળી અંગ્રેજો મન ધાર રે. ૧૫
 દીક્ષા બે સાવુક તણી શુ રે, કરાવે ક્રિયા સુખકાર રે;
 નામ આપે સૂરિ-દિનમણિ શુ રે, જયન્ત નિધાન મન ધાર રે.

જયન્તવિજય સૂરિ-શિષ્ય થયા જી રે, નિધાન ઉપાધ્યાય ધાર રે;
 વેશાખ સુદિ પંચમી દિને જી રે, સંઘ મહ્યે મુખકાર રે. ૧૭
 તેરા ખારાપંથી આવીઆ જી રે, ચોમાસું કરવાની ઠાજ;
 હાલુરામ પૂજ્ય તેરા તણા જી રે, બારા શ્રીલાલ પૂજ્ય ઠાજ રે. ૧૮
 દયા દાન તેરા પંથીમાં જી રે, વન્ધ્યા-પુત્ર સમ ધાર;
 નિર્ઘય ભાવ વધારતા જી રે, કરતા અધર્મ-પ્રચાર રે. ૧૯
 ગિરિરાજ કિચોર તિહાં જી રે, બ્રહ્મચારી અવધાર;
 સૂરિ-દર્શન આવે છહાં જી રે, પામ્યો ધર્મ તે વાર રે. ૨૦
 તેરા પંથી ચોમાસા વિષે જી રે, હજારો જન મન ધાર;
 પૂજ્ય-દર્શન કરવા હીસે જી રે, જાણતા ઇશ અવતાર રે. ૨૧
 લાકડાં પાણી મુકામની જી રે, સગવડ કરે તેણીવાર;
 સીધું સામાન સર્વ નિજનું જી રે, ઠરાવ તે મનમાં ધાર રે. ૨૨
 ભટ્ટીઓ સળગે નિશદિને જી રે, માલ પાણી ત્યાં ઉડાય;
 રસવતી અનેક બનાવીને જી રે, આપે પૂજ્યને શુભ ઠાય રે. ૨૩
 ગાય તિહાં એક આવીને જી રે, પટે અકસ્માત તે વાર;
 કાઢે ન તેરા પંથી તેહને જી રે, બળતી બહુ કરે ત્યાં પોકાર રે. ૨૪
 મુસલમાને એક આવીને જી રે, કાઢી દયાભાવ ખાસ;
 ફાટો તેહનો પડાવીને જી રે, કયો પ્રસિદ્ધ પ્રકાશ રે. ૨૫
 હજમ તેહનો વાવમાં પડ્યો જી રે, કાઢે ન તેહ ગમાર;
 વેદનથી ત્રાસ પામતો જી રે, પણ ન દયાભાવ ધાર રે. ૨૬
 મરવાથી પાપ એકજ કહે જી રે, જીવતાં અઠાર મન ધાર;
 તે માટે કાઢે ન એહને જી રે, ઉપદેશ સીખમનો ધાર રે. ૨૭

દયા હાન વ્યાખ્યાન મણાં છ રે, પૃથ્વીક સ્ફુલ્ભમાં ધારા
 બળરમાં પહુ એહ તણાં છ રે, યુક્તિ પ્રમાણુ શ્રીકાર રે. ૨૮
 હિત-વિક્ષા સમીક્ષા વિષે છ રે, વહુન તેરાનું અવધાર;
 શિક્ષાશતક છેડળીલ વિષે છ રે, જોડ્યું પોઠળમન ધાર. ૨૯
 બારાપંથી પૂજ્ય વાંદવા છ રે, હજારો જન-સમુદાય;
 જોજન રાતઢિન તેહવાં છ રે, ભટ્ટીઓ ચાલે દિનરાત રે. ૩૦
 ગદ્ગદ વહે કીઠા તણી છ રે, પાપ ન તેમાં લગાર;
 જિન-પૂજન પાપ માનતા છ રે, બૂઝો અજ્ઞાની-આચાર રે. ૩૧
 સૂત્ર-પાઠો પ્રમાણરૂપે છ રે, આપી કર્યો વ્યાખ્યાન;
 મૂર્તિપૂજ-મંડન કર્યું છ રે, પૂજ સંવર મન માન રે. ૩૨
 એક શત આઠ પ્રશ્નો કર્યો છ રે, બારાપંથીને તે વાર;
 અઠાઇસો તેરાપંથીને છ રે, ઉત્તર એક નવી ધાર રે. ૩૩
 રાતમાં પાણી અભાવથી છ રે, મૂતથી ગુદા ધોવાય;
 જોઘડપંથી તેહ લણુવા છ રે, ધર્મ કલંક કરનાર રે. ૩૪
 સવી પ્રજા સત્ય પક્ષમાં છ રે, તેરા બારામાં નવી ધાર;
 શંકરાચાર્ય પહુ એહમાં છ રે, સત્ય ધર્મ અવધાર રે. ૩૫
 ફેતેહકરણ ચારણુ તિહાં છ રે, પ્રાકૃત લણુવાની કાજ;
 પ્રતિદિન આવતા ધંધાં છ રે, પિંગલ-પંહિતરાજ રે. ૩૬
 કાશીનરેશના પત્રથી છ રે, રાણાનું મન લલચાય;
 કાશી-રત્ન એ અમ તણું છ રે, ભાગ્યે લહું એહ ઠાય રે. ૩૭
 પ્રબલ ભાગ્ય છે આપનાં છ રે, મનમાં તેહ અવધાર;
 આમંત્રણ કરે શુભમના છ રે, સૂરિ-દર્શન મુખકાર રે. ૩૮

ચંબુમહેલ બેઠક કરી જી રે, સાત સાધુ લેઈ સાથ;
 રાજ-ધર્મ નીતિ ધરી જી રે, ઉપદેશ જાંટા બે ધાર રે. ૩૯
 પ્રાચીન સંબંધ ઘિર કયો જી રે, રાણાજીએ તે વાર;
 અભય જીવ એકવીથ કિયો જી રે, દયા-વ્યાખ્યાન-ફલ ધારરે. ૪૦
 સારા મેવાઠ દેશમાં જી રે, અસર થઈ બહુ જાત;
 ચાવચ્ય-દ્ર-દિવાકરે જી રે, અમર કયું નિજ નામ રે. ૪૧
 કુંવર સાહેબ પાસે ગયા જી રે, ઉઠી ત્યાંથી સૂરિરામ;
 ઉપદેશ બહુ તિહાં આપીઓ જી રે; સુષી હૃદય મુખ થાય રે. ૪૨
 કૌલવીન-આગમન સુષી જી રે; સંઘ બહુ સત્કાર;
 કામ કયાં અનેક સૂરિજી રે, ધર્મ મંગલ તે વાર રે. ૪૩

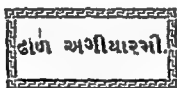
ચાતુર્માસ પૂરણ કરી, કયો તિહાંથી વિહાર;
 સંઘ ઉઠાસીનતા વરી, આવે વળાવવા તે વાર. ૧
 કેશરીયા વીધમાં સહી, સાથ સહુ અવધાર;
 માત્રા કરી હર્ષ મન વહી, સંઘપુર-સંઘ તે વાર. ૨
 સૂરિજીને વિનતિ કરી, સાથ પધારવા કાજ;
 ઇંદર-યાત્રા મન ધરી, વઠાવી થઈ સુખપ્રાજ. ૩

ગઠ ઉપર યાત્રા કરી, સંઘ સાથે પરિવાર;
 કર-વેદન બાજુ આકરી, અસહ્ય મન નિરધાર. ૪
 એશિયાટિક સોસાયટી, ઓફ ઇંગ્લાન્ડ મંત્રી દ્વાર;
 સૂચના ઓગણી પન્દરમાં, હિસબર માત્ર અવધાર. ૫
 એસૂસીયેટ મેંબર બહુ-માનપૂર્વક નિરધાર;
 આપને બતાવ્યા મગી સહુ, પત્રથી સમાચાર ધાર. ૬
 મેંબર તે વ્યક્તિ થાય સહી, પ્રસિદ્ધ ભારત સર્વે બાજુ;
 વિદ્વત્તા જેહની બાજુએ એહી, મેમ્બર ચોગ્ય મન આણુ. ૭
 ભારત યુરોપ દેશના, સર્વે જન વાસી પ્રસિદ્ધ;
 જગતપ્રસિદ્ધ સૂરિરાજના, ગુણોની પૂજા એ કિંધ. ૮
 નિખિલ ભારત-સાહિત્યની, સેવા અહોનિશ કરનાર;
 ધર્મ-સેવા બહુ પ્રેમની, એહ નિશ્ચય અવધાર. ૯
 કર-વેદનના હોસથી, હિમ્મતનગર મન ધાર;
 સર્વે ગામોના સંઘ હર્ષથી, વિનતિ કરે બહુ વાર. ૧૦
 એક એ દિન સર્વે ગામમાં, વ્યાખ્યાન બે ત્રણ વાર;
 સાધુ-આચાર ગૃહ-ધર્મના, નીતિ-મારગના વિચાર. ૧૧
 પરસ્પરીગમન-ત્યાગના, ઠગબાજના અવધાર;
 કુવ્યસન-નુકસાનના, ધર્મ-હાનિના વિચાર. ૧૨
 ઇત્યાદિ બહુ વિષય ગ્રહી, કરે વ્યાખ્યાન સૂરિરાય;
 તન મન શ્રમ ગણે નહી, જન-મન લાભ સુહાય. ૧૩
 પ્રતિગ્રામ સુધાર બહુ, કરી દેહગામ અવધાર;
 વિદ્યાવારિધિનું સહુ, કુટુંબ પરિવાર વિચાર. ૧૪

શાસન-દીપક સુંદર, વ્યાખ્યાન-વાચસ્પતિ, ધાર;
લેખક તારક દિનકર, જોડે મનમાં અવધાર. ૧૫

આમમનોત્સવ અતિવેણી, સહુ મન હર્ષ અપાર;
જિનવર-શક્તિ ઉલટ તણી, લાવ ઉત્કર્ષ મન ધાર. ૧૬

વ્યાખ્યાન ખંચ તિહોં કરી, રાજનગર મોજાર;
અત્યાશ્રદ્ધ સંધનો ધરી, કયો ત્યાંથી વિહાર. ૧૭

(ધન દિન વેલા ધન ધડી ધૂલ અગિશાનન્દન જિન જ દિન મેટશું છ રે
-એ દેશી)

જગતારણ સૂરીશ્વર મહારાજ,
રાજનગર સંધ-વિનતિથી આવીઆ છ;
શયપુરામાંહે રહ્યા જોઈ રાત,
પ્રાતઃકાલ હજારો જન મેઢની છ. ૧

દરિયન કરવા જન-સમુદાય,
ટોળે ટોળાં આવે ત્યાં ઉલટ ધરી છ;
ધ્વજ પતાકા વાવટાનો નહીં પાર,
મલીએ ગલીએ જાણેમાં ઉઠતા છ. ૨

સુવર્ણાક્ષરનાં લગાવ્યાં બહુ મોઠં,
 સામૈયાની શોભા હું શી વર્ણવું છું ?
 સામેલા સર્જ થયેલા નિહાળ,
 સૂરિ-દર્શનની ત્વરાએ તે આવતા છું. ૩

નગરવાસી આગેવાન સમુદાય,
 મેંડ વાળનાં સમૂહથી આવીએ છું;
 હજારો જન-સમુદાયની સાથ,
 જૈન જૈનેતર ભેદ ત્યાં નવી રહ્યો છું. ૪

મધુર સ્વરથી ગાજતાં મેંડ ધાર,
 હજારો મુહાગણ સૂરિ-ગુણ આવતી છું;
 જોડવું સામૈયું કોઈનું નવિ ભાવ,
 તેડવું થયું સૂરિરાજ-શિરતાજનું છું. ૫

પાંચકુવા રીચીરોડ માણેકચોક,
 જરીના પતાકા સાડીઓથી શણગારીઆ છું;
 સાધુ-સમાજ દેખી દરય જોઈ,
 કરે વિકલ્પ બુઝો ભાગ્ય કેડવું છું ! ૬

વ્યાખ્યાનો સવી સાધુનાં બંધ થાય,
 શ્રવણ કરવા કોઈ ભાય ન તિહાં કણે છું;
 અર્થાં ને વ્યાખ્યાનો કરે દિનરાત,
 સમભાવ તિહાં વિષમતા જરા નહીં છું. ૭

શાહપુરમાં જઈ કરે ત્યાં નિવાસ,
 મઠવાસીઓના મઠમાં ન ઉતર્યાં છું;

સૂરિ-મુખકમલમાં જમર સમાન,
રાજનગરની પ્રજા તે સવી થઇ છે. ૮

પુરુષાર્થ વિષયનાં કર્યાં છે વ્યાખ્યાન,
ભગુભાર્થ-વંઠામાં સાર્વજનીન તણાં છે;
રુઢિ-પૂજક મન તે ન મુહાય;
પ્રશ્નોત્તર સૂરિ આપે સમભાવથી છે. ૯

આઠ દસ હજાર સભ્ય-સમુદાય,
વ્યાખ્યાન-શ્રવણમાં આવે ઉલટ ધણે છે;
આદર્શ સાધુમાં સવી તે સંભાળ,
સંક્ષેપથી ચરિત્ર સવી ઝોહમાં છે. ૧૦

પ્રતિપોળવાસી જનનો સમુદાય,
વિનતિ પોળમાં પધારી વ્યાખ્યાન કરે છે;
સવારે સામેયાં વખત વ્યાખ્યાન,
પણ્ડીક મધ્યાહ્નમાં આદર ધણે છે. ૧૧

અનીતિ અસત્ય જૂવા મધ-પાન,
ખીટી વેશ્યા પરહારગમન-નિવેધનાં છે;
યુવકવર્મ તેહવા ઉપદેશ-અભાવ,
અનીતિ-મારગમાંહે બહુ ચડે છે. ૧૨

ભણી સ્વરૂપ સૂરિ સમયના ભણ,
ભાષણ કરે તે ઉપર બહુ ભેરથી છે;
પ્રવૃત્તિમાં ટોપ નિવેધમાં ગુણ,
જતાવે મુક્ત પ્રમાણે બહુ આપી કરે છે. ૧૩

સચોટ અસરથી કરી બહુ વિચાર,
હજારો યુવકજન વ્યસનોને છોડતો હ;
મલીજોમાં મંડપ રચીને શ્રીકાર,
કરાવે વ્યાખ્યાન પખલીક તે સ્થાનમાં હ. ૧૪

બાંકૂરા પ્રાન્તમાં પડ્યો બહુ દુઃખ,
કરાવે સહાય અનુકંપા હૃદય ભરી હ;
બહેર જીવનમાં ન દેવે જૈન ભાગ,
એહવું કલંક ધતરનું નિવારીયું હ. ૧૫

જૈન સરીજો નહીં અવર ઉદાર,
વરતુ પાણાદિ મંત્રી દયાન્ત ધરી હ;
સવીજીવ-રક્ષક જૈન અવધાર,
અવર તે રક્ષક નામના બાણુવા હ. ૧૬

પખલીકમાંહે બેસારી તે છાંપ,
આઠ વ્યાખ્યાન બાર દિવસ તે શ્રમ ધણો હ;
ધર્મ-જીવનમાં ન ગણે સૂરિ શ્રુષ્ઠ,
જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રમાં બહુ તત્પરા હ. ૧૭

રાજનગરમાં ફેલાણી એહ વાત,
અવતારી પુરુષ આ નગરમાં આવીઆ હ;
દેવી જવાસા સુણી બહુ સુકાય,
પણ ઉપાય નહીં તેહનો એહમાં હ. ૧૮

સાક્ષર કેશવલાલ હર્ષદરાય,
સર ચીતુભાઈ વેલ જીવરાજ સન્નજના હ;

પ્રેમ ધરી સૂરિ-વાણી સુખકાર,
હૃદય ધારણ કરે ભેદભાવ વિના ૭. ૧૯

વકીલ કેશવલાલ-મહિત ઉદાર,
સમભાવ સર્વે શુણી જનમાંહે તેહનો ૭;

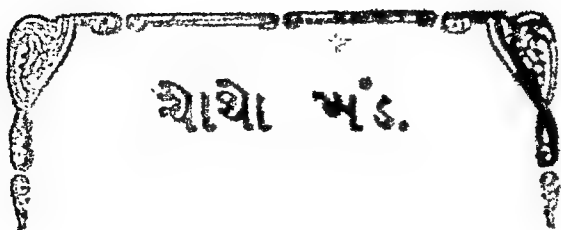
પરિશ્રમ રાજનગરમાં અપાર,
શાહપુરવાસી જન બહુ આહયો ૭. ૨૦

પક્ષપાતી જન ધરે શુણુ-દેવ,
શુણાતુરાગ ધરે તેહ ધન્ય નરા ૭;

ત્રીજો ખંડ પૂરણ અવધાર,
ધર્મ મંગલ રસ ઘણો થોથા ખંડમાં ૭. ૨૧

इति न्यायविदारद-न्यायतीर्थ-श्रीमंगलविजयोपा-
ध्यायविरचिते धर्मजीवनप्रदीपे पदवीप्रदान-पशुशाला-
स्थापनोपदेश-साधुच्छात्रपरीक्षाप्रदान-काशीविहार-
आगराऽऽगमन-साहित्यसंमेलनकरण-उदयपुरचातुर्मासा-
दिवर्णेननामा तृतीयः खण्डः समाप्तः ॥ ३ ॥

ફાલ.૧

- પ્રસન્ન મુખ છે જેહતું, વચન આદેયસ્વરૂપ;
લાવણ્યભર્યું વપુ જેહતું, નેત્ર અમૃતાંજન રૂપ. ૧
- કલેશ-પાદપ-વિધ્વંસના, સર્વથા જે કરનાર;
સ્પૃહા કરે યોગની જેહના, લવસત્તમ અવતાર. ૨
- ભૂત ભાવિ વર્તમાનના, ભાવ-ભાસક જ્ઞાન સાર;
જિહ્વા વિજ્ઞાન આનન્દના, અનન્તચતુષ્ટય ધાર. ૩
- પરબ્રહ્મ રૂપ છે જેહતું, જે પરમજ્યોતિ સ્વરૂપ;
તેહ શ્રદ્ધેય તેહ ક્યેય છે, શરણ તેહતું સુખરૂપ. ૪
- યોગ ક્ષેમ કરે જે સહી, સર્વ જન્તુ-હિતાવહ જેહ;
ભવાણું વ-નાવ તે કહી, અવર તે ભવ-રૂપ છેહ. ૫
- તે મહાવીર જગદીશ્વર, જગન્નાથ જમખાત;
ત્રિશક્તિ-નંદન મુખકર, જય જય ત્રૈલોક્ય-ખ્યાત.
- તે વીતરાગ પ્રભુમી કરી, ધર્મ-ભુવન જંગ-હિત;
ખંડ ચોથો ભવોદ્ધિ-તરી, વરણવું પુણ્ય પવિત્ર. ૭

દાળ પહેલી.

(શ્રુતપદ બજાએ-એ દેશી)

રાજનગર ચઉમાસા કાળે, સંઘ-વિનતિ બહુ રાજે છ રે;
પબ્લીક સ્થાન ગ્રહું એક અવાજે, સિક્કાયલ સૂરિ-મન ગાજે,
સૂરિ જગ-તાડ છ રે. ૧

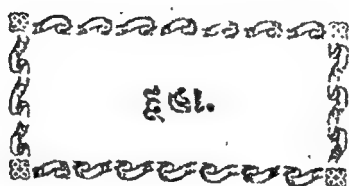
રાજનગરથી વિહાર કરીને, કલોલ પાનસર આવ્યા છ રે;
ત્રિશલાનન્દન મનમાંહે ધરીને, તીરથમાંહે તે મુહાયા,,૨
દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ ભાવ ન જાણે, ઉપદેશ નવી તે પીછાણે છ રે;
કર્થ વસ્તુની જરૂર શાસનમાં, વિચાર નાવે અજ જનમાં,,૩
સાવંજનીન જ્ઞાન-દીપ અભાવે, ધર્મહાનિ નિત્ય થાવે છ રે;
ધર્મોન્ધતાનું જ્ઞાન ન સાફં, ધર્મહાનિ બહુ કરનાફં,,૪
કલ્યાણક જિનનાં જ્યાં ભાવે, વ્યવસ્થા-અભાવ મન લાવે છ રે;
તોફાની લોકને વાત ન મુઝે, સત્ય ન જાણે તે અણુઅ,,૫
તે કારણુ ધર્મોન્ધથી થેતો, જ્ઞાનમારગ કરો બહેતો છ રે;
યાત્રાણુ લોકને બોધ ન તેહવો, સૂરિ-ઉપદેશના જેહવો,,૬
સંઘ-વિનતિ લીંચ શ્રામે આવ્યા, સંઘ સહુના મન ભાવ્યા છ રે;
જિનાલય મુન્દર ત્યાં નીહાળી, ભાવ ભક્તિ રદીઆળી,,૭
જન્મભૂમિ-ન્યાયતીર્થની ધારો, મ ગલચિજ્ઞપ શુરુ પ્યારો છ રે;
શ્રાદ્ધ જનોનાં ભક્તિ રૂપાળી, ભવિજન-મન હરનારી,,૮

અઉદમી સદીના વિચારક જાણે, સંઘ આગેવાન મન આણે જ રે;
 ઘેલછા ધર્મની તિહાં બહુ વખાણે, કેળવણીનો નહીં ટાણે.,,૬
 મહાસતી બેન મણી-આથકથી, જોડાણમાં સૂરિ આંખ્યા જ રે;
 અધુરું મંદિર-કામ જોવાથી, આપી ઉપદેશ સમજાવ્યા.,,૧૦
 દિવ્ય દર્શન ભોયણીમાં જાણી, જગદીશ મદતી પીછાણી જ રે;
 રામપુર વીરમગામ થઈને, ઉપરી ગાળા ચિત્ત દઈને. સૂરિ૦૧૧
 સૂરિ-ઉપદેશ ઉદ્ધાર એ જાણે, તીર્થ પવિત્ર મન આણે જ રે;
 કાગણ મુદ્દિ અષ્ટમીનો મેળો, સૂરિ-ઉપદેશે થાય ભેળો. સૂરિ૦૧૨
 સૂરિ-આગમન સવી જાણી, આવે હજારો દિલ આણી જ રે;
 વ્યવસ્થા કમીટી કરે સારી, પ્રસન્ન મન કરનારી. સૂરિ૦૧૩
 મંડપ વ્યાખ્યાન તણે બહુ ભારી, સમય-સૂચક બલીહારી જ રે;
 વિદ્યા ન્યાય ઇન્દ્ર, સૂરીશ્વરનાં, વ્યાખ્યાનો ભિન્ન વિષયનાં.,,૧૪
 ભેડીઆ ધસાનની જેમ જાણે, દ્રવ્ય-વ્યય બહુ પ્રમાણે જ રે;
 જિહાં જે વાત જરૂર દિલ આણે, ત્યાં કોડી ખરચનો ન ટાણે. ૧૫
 પરાઈ દષ્ટિ ઉપર જે ચાલે, નિજ દષ્ટિ નવી મ્હાલે જ રે;
 વધી ન શકે આગળ તેહ જીવે, પશ્ચાત્તાપ કરે પાડી રીવે.,,૧૬
 લાખખો રૂપીઆ મંદિરોમાં જાણે, દ્રુષ્ટિ વ્યાપાર મળ્યો ટાણે જ રે;
 મરજી મુજબ વ્યય તેહનો કરાવે, સમયને નહીં મન લાવે.,,૧૭
 હજારો બંધુ સહાય-અભાવે, ધર્મ પતિત મન થાવે જ રે;
 શ્રાદ્ધ-સમાજ જ્ઞાન હૃદય જો આવે, તો સર્વ કામ નિપજાવે.,,૧૮
 પાઠશાલા ગુરુકુલ બોર્ડિંગો, થાપો સવી મુકી ઢાંગો જ રે;
 ઠકોસલાખા જ હવે નહીં ચાલે, યુક્તિ પ્રમાણ ખૂબ મ્હાલે.,,૧૯

વૈષ્ણવ આર્યસમાજ કેઈ થાવે, ધર્મઘેલાને મન નાવે જ રે;
 સંસ્થાઓ મુન્દર ખોલાવો, શુદ્ધ સંસ્કારી બનાવો. સૂરિં ૨૦
 સાધારણ જરૂર બહુ બાણો, વર્તમાન કાલ પીછાણો જ રે;
 પોપઠ સાત ક્ષેત્રને તે વખાણો, સર્વદેશીય મન આણો. સૂરિં ૨૧
 અવર તે એકદેશીય વિચારો, કરો સહાય ન વિસારો જ રે;
 સૂરિ-ઉદ્દેશ મુન્દર પીછાણી, કરો સહાય ગુણ-ખાણી. સૂરિં ૨૨
 બાણ-નવાખ ત્યાં આબ્યા, સૂરિ-ઉપદેશે લલચાયા જ રે;
 જમીન ધર્મશાલાની કાળે, આપે ઉપદેશ મન રાળે. સૂરિં ૨૩
 ન્યાયાચાર્ય-જન્મભૂમિ નીકાળો, માંડળ ગામ સંભાળો જ રે;
 કરે સન્માન નગર શણગારી, મુણે ઉપદેશ ગુણ-ઠયારી. „૨૪
 હીક્ષા લઈ પ્રથમ વાર આબ્યા, કેળી સવી જન હરખાયા જ રે;
 ન્યાય-વાચસ્પતિ કવિ-ચૂઠામણિ, ન્યાયવિજય ન્યાયખાણી. રખ
 બ્યાખ્યાનો જોર શોરથી આપી, અજ્ઞાનવદ્ધીને કાપી જ રે;
 વહી હીક્ષા જયન્તાદિને આપી, આવે દસાઠા લક્ષ્ય થાપી. „૨૬
 ચીમનકાઈ મળવાને કાળે, મુણી આગમન અવાળે જ રે;
 પ્રશ્નોત્તર મુણી મુખ પાવે. સૂરિ-ગુણગણ નિત્ય ગાવે. „૨૭
 જીવનખાં નવાખ અધ્યક્ષે, આપે બ્યાખ્યાન સૂરિ દક્ષે જ રે;
 મુણી ઉપદેશ હુકમ તે નીકાલે, તળાવ-મચ્છી ન કોઈ મારે. ૨૮
 જેલ છ માસ દંડ એકાવન, રાજ્ય-કાનૂન સન્માન જ રે;
 એકવાં કાયો અનેકો કરીને, આવે પાટડી સ્થિર થઇને. „૨૯
 આવે બ્યાખ્યાન મુણવા દરબાર, સાર્વજનીન નિરધાર જ રે;
 રાજમહેલ બ્યાખ્યાન-કાળે બાવે, ધર્મ નીતિ બહુ સમજાવે. „૩૦

અહીંનીતિ પર લક્ષ્ય આપીને, પ્રજા પાલો સ્થિર થઇને જ રહે;
ન્યાય નીતિ અપમાન જે ધારે, દુર્ગતિ-પથે તે પધારે. „૩૧

ખજાણા નવાખુ-આગ્રહથી, જાય સૂરિ તે દારણથી જ રહે;
રાજા પ્રજાનો ધર્મ સમજાવે, ધર્મ મંગલ ગવરાવે, સૂરિ જર

વઢવાણુ કંપમાંહે કરી, વીરજયન્તી મનોહાર;
જેન જેનેતર હર્ષ ધરી, આવી ત્યાં લાલ લે અપાર. ૧

સાહિત્ય-સેવા વિષયના, લેખો પેપરમાં તે ધાર;
વાંચે પ્રજા આનન્દમના, કહે કોણુ વ્યક્તિ એ ઉદાર. ૨

આતુર મને સવી હેખતા, સૂરિ-મુખકમલ તે વાર;
કાઠીઆવાડમાં વિહરતા, પ્રજા-ઉલટનો ન પાર. ૩

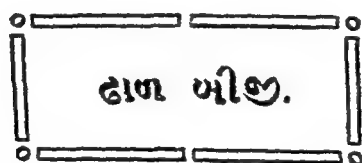
સામૈયાં મ્હોટા આઠંબરે, અપૂર્વ સવી મન ધાર;
પ્રતિગામમાં વાત વિસ્તરે, આવે વિનતિઓ અપાર. ૪

મુધારા અનેક પ્રકારના, ધર્મનીતિના સવી જાણુ;
પચ્છીક વ્યાખ્યાન ભવિજના, હિતકારી મનમાં પીછાણુ. ૫

વઢવાણુમાં સવી એહવો, વ્યાખ્યાન આદિ પ્રકાર;
લીંબડીમાં સવી જાણુવો, આનન્દોત્સવ શ્રીકાર. ૬

શ્રાવક સ્થાનકવાસી મળી, સત્કાર લેઈ નવી ધાર;
 પૂજ્ય-ભુજિ સર્વ નિરમળી, દેખી અપૂર્વ દેહાર. ૭
 સ્થાનકવાસી સાધુ સતી, મળ્યા સૂરિને ધરી પ્યાર;
 વાતોલાપ મુખ અનુભવી, ગયા આજ્ઞા લઈ નિજ દ્વાર. ૮
 આપે વ્યાખ્યાન બેહુ મળી, સાવંજનીન હિંતકાર;
 સૂરિ-ઉપદેશ શ્રુતિ ધરી, ખોલે જાણીંગ તે વાર. ૯
 વિદ્યા-દાનસમ ધર્મ નહી, વિદ્યા અપૂર્વ ધન ધાર;
 નવ ચેતન રેડે તે સહી, વિદ્યા ભવ-દુઃખ હરનાર. ૧૦
 સદ્બોધ આપી સોહામણો, કરી ખોટ પૂરી આસ;
 લાભ મળે જ્યાં અન તણુણો, ઉપદેશ-દ્વંધ તે મુવાસ. ૧૧
 કામ અપૂર્વ તિહાં કરી, આવે રાષ્ટ્રપુર જનશોધ;
 શુદ્ધોપદેશ તે મન ધરી, આળ્યા ઘોટાઈ દુઃખરોધ. ૧૨
 સર્વ પ્રભા ઉલટ વરી, કરે દર્શન મનોહાર;
 રાત દિન પરિક્ષમ કરી, મંડપ રચીઆ ઉદાર. ૧૩
 વાટ ભેતાં સૂરિરાજની, આળ્યા અઠરમાત એઈ;
 નગર-પ્રવેશ ભણી તેહની, વરસે દષ્ટિએ દુઃખ-મેઈ. ૧૪
 વ્યાખ્યાનથી દુઃખ દૂર કરી, પરિણામે હોય શુભ બન્ધ;
 સાધુનો તેહ આચાર નહીં, રાહ ભેવાનો જગધંધ. ૧૫
 ચાલતાં ભે તે આવે લહી, નિવેધ નહી તે કરાય;
 તે કાળે ઉઠીનણા નહી, સાધુ-મારગ મુખ ઠાય. ૧૬
 ઉપદેશથી રાજ થયા, ધામધૂમ વ્યાખ્યાનમાં ધાર;
 વિષય પ્રહાયર્થોદિ ગ્રહી, કરે વ્યાખ્યાન મનોહાર. ૧૭

ધર્મશાલા-સુનિમો ઘણા, વળી મ્હોટી ટોળી જન ધાર;
 આગ્રહ ઉતારવા તણા, પાલીતાણેથી આવ્યા તે ધાર. ૧૮
 વળા-સંઘ તણી વિનતિ, સ્વીકારે સૂરિ ધરી પ્યાર;
 મહાત્મા જયન્તે ભક્તિ અતિ, જન્મભૂમિ તે નિરધાર. ૧૯
 જયન્તવિજય સાથ સહી, જાણી સવી હર્ષ ન માય;
 પ્રથમ આગમન લહી, માતા જેઠીખાઈ સુખ થાય. ૨૦
 સોનગઢથી વિહાર કરી, આવ્યા મોખડકા મોજાર;
 ટોળીવાળાઓ હર્ષ ધરી, આવે ભક્તિ કરવા તે વાર. ૨૧
 પ્રાતઃ પ્રવેશ સિદ્ધાચલે, ધામધૂમ નહી પાર;
 સંઘ-યાત્રાળુ ત્યાં સવી મીલે, આવે કોટાવાળીમાં ધાર. ૨૨

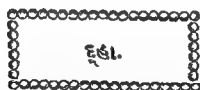
(આવી વસન્ત બહાર રે, પ્રભુ બેઠા મગનમાં-એ દેશી)

વિજયધર્મ સૂરિરાજ રે, ધ્યાન શાસન-સેવામાં;
 શાસન-સેવામાં, જિનદેવ-ચરણમાં.વિજયધર્મ ૦ ૧
 અંગ બંગ મગધ ને કાશી, યૂપી રાજપૂતા પ્રકાશી રે; ધ્યાન
 મારવાડ ગોડવાડ મેવાડ, ગુજરાત કાઠીઆવાડ રે. ,, ૨
 પવિત્ર દેશ સૌરાષ્ટ્રને જાણી, સિદ્ધાચળ મન આણી રે; ,,
 લોચન શાન્ત થયાં ગિરિદેખી, હુઃખ દોહનને ઉવેખી રે. ,, ૩

પગે પગે કર્મ નિઠંદન કરતા, ધ્યાન ગિરિરાજ ધરતા રે. ધ્યાન૦
 નમઃ શ્રીતીર્થે રાજાય પદ જપતા, કર્મ સમૂહ કષ કરતા રે. „૪
 હિતશિક્ષા સવી સાધુને દેતા, મુણે શ્રવણ મુખ વહેતા રે; ધ્યાન૦
 સિદ્ધાચળ સ્થિરતા જ્યાં મુખી, કષાય ત્યાગો શુદ્ધ બુદ્ધિ રે. „ ૫
 આંધેલ એકાસણું ઉપવાસ, કરો પ્રતિજ્ઞા શુભ ખાસ રે; ધ્યાન૦
 સ્વાધ્યાય રાત દિન ન વિસારો, વિકથા પ્રમાદ ન પ્રચારો રે. „ ૬
 નિન્દક જન ઉપહારક જાણો, માતાથી અધિક વખાણો રે; ધ્યાન૦
 વેર ભાવ મન કદી નવ લાવો, શત્રુ મિત્ર સમ ભાવો રે. „ ૭
 સામ્યભાવ કદી ન વિસારો, કરો નિર્મમતા-પ્રચારો રે; ધ્યાન૦
 દુર્જન સવિ કર્મોને તે જાણો, અવર અકિંચિત્ કરનારો રે. „ ૮
 યોગ-કાળે યોગ્યતાને લાવો, અયોગ્યતાને મિટાવો રે; ધ્યાન૦
 શુદ્ધ ક્રિયા શુદ્ધ ભાવથી ભાવો, કથાનને દિલ લાવો રે. „ ૯
 લાલચુ યવા ભાતુ નવી ખાવો, ગૌચરી ગ્રામે શુદ્ધ ભાવો રે;
 એ રીતે ઉપદેશને આપી, વેરાગ્ય-વાસના સ્થિર થાપી રે. „ ૧૦
 યાત્રા કરી પાતકને હરતા, જિન-મુખકમલ નિરખતા રે;
 ઉપયોગ ધરી ચઢતા પરિણામે, ભવ-બ્રમણ વિસરાવે રે. „ ૧૧
 ત્રણ ભુવનમાં ન તીર્થ એહવું, પૂર્વ પુણ્યે મળ્યું કેહવું રે;
 ધન્ય દિવસ આજ સફળ ધાર્ડ, મોહ મહેલને દીધું તાળું રે. „ ૧૨
 એ રીતે ખૂબ ભાવના ભાવી, કરે યાત્રા દિલ લાવી રે;
 ચાતુર્માસ કરવા કાળે, મુણી આગમ સૂરિરાજે રે. ધ્યાન૦ ૧૩
 સેંકડો શ્રી પુરુષ ત્યાં આવે, સૂરિ-વાણી લલચાવે રે; „
 મોતી મુખીઆ-ચાળામાંહે, વ્યાખ્યાન ચોમાસામાં સોહે રે. „ ૧૪

તીર્થયાત્રા શેષકાળમાં સોહે, ધર્મધ્યાને ભવિ ભાહે રે; ,,
 સૂત્રો આવશ્યકવૃત્ત્યાદિ જાણો, મધ્યાનહે વાચનાનો ટાણો રે; ,, ૧૫
 તર્ક વિતર્ક ચુકિતપુરઃસર, શંકા સમાધાન ન વિસારો રે; ,,
 અપૂર્વ વાચના દેવાની શૈલી, બીજે ન દીઠી તેહવી શૈલી રે; ,, ૧૬
 ભાવનગર-સંઘ વિનતિ કરવા, આગ્યો તે સમય દુઃખ હરવા રે; ,,
 પ્રતિયાતુમાંસ પ્લેગ જ થાવે, વચમાં સાધુ ભાગી જાવે રે; ,, ૧૭
 ભાવનગર તે કાળે પધારો, અડચણનો ન પ્રચારો રે; ,,
 મનસુ જીવન પ્રકૃતિ વિકૃતિ, એક દિન પ્રાણુ આહુતિ રે; ,, ૧૮
 ધર્મ-ધ્યાન શુભ ભાવના ધરના, પ્રાણુ જવાથી નવી ઠરના રે; ,,
 કરવું ચોમાસું ગિરિરાંજમાં સાફ, ધ્યાન લાગ્યું તેમાં માહફ રે; ૧૯
 ચુકિતપૂર્વક સંઘને સમજાવી, થાય વિદાય શુભ ભાવી રે;
 એવન સાહેબ સુલાકાત લીધી, ધર્મચર્યા ઘણી કીધી રે; ,, ૨૦
 કામકાજમાં સકેય ન ભાવો, સેવક કહીને બોલાવો રે; ,,
 તકલીફ આપ લોકો નવી પાવે, સૂચના કરો સુખ થાવે રે; ,, ૨૧
 પર્યુષણ પર્વમાં બહુ ભારી, આનંદ મંગલની કયારી રે; ,,
 કોલેરા રોગનો પ્રાદુર્ભાવ, સાધુ સાધવી આવી રાવ રે; ,, ૨૨
 સૂરિજી કહે ચિંતા નવી કરશો, ધર્મ-ધ્યાન ન વીસરશો રે;
 ત્રણ દિવસમાં શાંતિ જ થાશે, શાસન-શોભા ફેલાશે રે; ,, ૨૩
 ચમત્કાર સૂરીશ્વરનો દેખે, શુદ્ધ ચારિત્ર શુષ્ક પેખે રે; ,,
 શુદ્ધાચાર પ્રદ્વચર્ય-પ્રભાવે, રોગ શોકાદિ દૂર જાવે રે; ,, ૨૪
 વેદ લક્ષ્મીચંદ શુભભાવે, ઉપધાન કરાવી સુખ પાવે રે; ,,
 વ્યાખ્યાન કરવા નોટીસો નીકાલી,
 શાળા મોતીસુખીયાની બાળી રે. ધ્યાનં વિજયં ૨૫

ધર્મપતિતોએ વાત જ જાણી, હૃદય-જવાલા ઉઘરાણી રે; ,,
 ઓવન સાહેબ મનમાં આણી, પ્રબંધરાજ્યથી કરે જાણી રે. ,, ૨૬
 તળાટી માર્ગમાં તંબૂ ખેંચાયા, ધર્મધ્વજને ફરકાયા રે; ,,
 હજારો જન આવી લાલ ઉઠાવે, યાત્રા વ્યાખ્યાન સુખ ભાવે રે, ૨૭
 ચીમનભાઈ હસાડેથી આવે, કરી વદન સુખ પાવે રે; ,,
 પ્રસુખ ઓવન સાહેબ ધારો, જીજ્ઞાસા વિગેરેને ધારો રે, ૨૮
 તીર્થ-માહાત્મ્ય ને યાત્રા-સ્વરૂપ, વિષયો તે બહુ સુખરૂપ રે, ૨૯
 મત્યુત્તર સાહેબ જણાવે, સુણી વ્યાખ્યાન ખુશ થાવે રે. ,, ૩૦
 યાત્રિદોઢા ઠાજે રથાન તૈયાર, તકલીફ થાય ન લગાર રે; ,,
 પ્રેમે યાત્રા કરી સુખ પાવો, તીર્થ પવિત્ર આ તુમાર રે; ,, ૩૧
 ઉપકાર માને સૂરીશ્વર કેરો, ઓવન સાહેબ બહેરો રે; ,,
 પંચ તીરથની રચના કીધી, ઉપધાન-પૂર્ણાહુતિ લીધી રે, ૩૨
 માળ વરઘોઢો સાજ બહેરો, રાજ-પ્રબંધ દુઃખ હેરો રે; ,,
 દ્રવ્ય સર્વી પેદીમાં તે ધારો, ધર્મ મંગલ રહે ન્યારો રે. ,, ૩૩

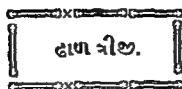
બારકોથી યાત્રા તણો, સંઘ નીકાલે મનોહાર;
 ખીવાણુદીવાસી ઘણો, આનંદ કેરતૂર મન ધાર. ૧
 વિજયેન્દ્રસૂરિ-શિષ્ય સહી, શાસન-સેવક અવધાર;
 ધર્મધ્યાન હૃદયે વહી, જન્મ-સફલ કરનાર. ૨

- શ્રાદ્ધ શત્રુજય ભદ્રિક ઘણા, ભક્તિ ભાવ દિલ પ્યાર; ૩
મહોટી ન્હાની ટોળી તણા, મન વિવેક ન વિસાર. ૩
- પક્ષપાત પેઢીમાં ઘણો, અજ્ઞાનતાને પ્રભાવ; ૪
ટાણો સર્વો અવનતિ તણો, જગન્નાહેર તે વિભાવ. ૪
- નગરવાસી જન મન વિષે, વિહારે શોક નહિ પાર; ૫
માગશર પૂનમ દિવસે, સૂરિ-પ્રયાણ સુખકાજ. ૫
- હજારો જન સાથ આવતા, દેશના-શ્રવણની કાજ; ૬
નગર બહાર જાવતાં, આપે દેશના સૂરિરાજ. ૬
- મઢડે સાથ કેઈ આવતા, ગાવતા ગુરુ-ગુણ ગાન; ૭
સિંહાર મનમાં વિભાવતા, આઠ દિવસ વ્યાખ્યાન. ૭
- ભાવનગર સંઘ આવતો, કરતો વિનતિ શ્રીકાર; ૮
આનંદ મંગલ ભાવતો, સર્વો જન મન તે વાર. ૮
- આડંબર સાર્મયા તણો, કયો અપૂર્વ દેખાવ; ૯
હાથી રથ સાંભેલા ઘણો, સંઘ સકલ ત્યાં વિભાવ. ૯
- શાંતમૂર્તિ દમી અથણી, ઉત્તમ ગુણ-ભંદાર; ૧૦
તાર્કિક સિદ્ધાન્તશિરોમણિ, વ્યાખ્યાનવારિધિ વિચાર. ૧૦
- પૂજ્યપાદ વૃદ્ધિચન્દ્ર તણી, ભક્તિ ગુરુદેવમાં અપાર; ૧૧
ચરણપાદુકા તે પૂજ્યની, ભેટી ભક્તિભર ધરી પ્યાર. ૧૧
- ગુરુ-ગુણ અષ્ટક સંસ્તવી, વર્ષે આંસુની ત્યાં ધાર; ૧૨
નેહ નજર સેવક કરી, બોલો પ્રભુ ! એક વાર. ૧૨
- ઉત્તર કેમ આપો નહિ ?, કહો સેવક-અપરાધ; ૧૩
ગુરુ-ચરણ ભેટયાં સહી, ભેટયા શ્રીજગનાથ. ૧૩

- સંઘ સાથે આનંદ ધરી, કરે પ્રવેશ સૂરિરાય;
ગહુંદી સેંઠડો હર્ષ બરી, આવતી લાવતી સ્વઠાય. ૧૪
- ક્રમ ક્રમ કરતી આવતી, ગુરુ-દયન તે વાર;
વર્ષ બાવીશે પધરામણી, હર્ષ તણો નહીં પાર. ૧૫
- દેશના મુણી સોહામણી, તન મન વિકસિત ધાર;
પૃથ્વીક વ્યાખ્યાનો તણી, વિનતિ કરે પ્રજા ધ્યાર. ૧૬
- સાર્વજનીન વ્યાખ્યાને કહે, લોક ભાવ કરે દ્રર;
અધઃપાત લોક ભાવમાં, નિન્દા પ્રચાર ભરપૂર. ૧૭
- વેદાનુયાયી આસ્તિક બને, નાસ્તિક અવર બનાય;
તરવ વિચારે જો શુભ મને, તો નહીં કલંક દેવાય. ૧૮
- તરવવેદક વેદ તે સહી, હિંસક વેદ ન કહેવાય;
હિંસક વેદ જે માને નહી, નાસ્તિક કેમ બોલાય ? ૧૯
- સમ્યક્ત્વી જનો સવી બને, મિથ્યાત્વી અવર બનાય;
સદ્દેષ્ટા શુદ્ધતરવની, સમ્યક્ત્વ તેહ કહેવાય. ૨૦
- જેહને પરીક્ષા છે તેહની, તે સવી સમ્યક્ત્વી વિચાર;
ઠેકા ન તેહનો જીનને, વિચાર દંઢ મન ધાર. ૨૧
- સબજન-સંગી સત્સંગીઓ, અવર ક્રુસંગી મનાય;
સત્સંગી ક્રુસંગી તણો, ઠેકા ન નારાણ્યે મુહાય. ૨૨
- વીતરાગ-આશ્રયી આશ્રયી, બીજા અનાશ્રયી વિચાર;
વેષ્ટવે ઠેકા આશ્રયી તણો, મનમાં કદી નહિ ધાર. ૨૩
- હૈયત્યાગી આયો ખરા, ઠેકા ન સમાજ લગાર;
ભારત શુદ્ધ આર્થધરા, એહ નિશ્ચય અવધાર. ૨૪

સાચા મુસલમાનીન તે ખરા, રૂહેમ હૃદયે ધરનાર;
 જેહના મનમાં રૂહેમ ધરા, તે નહિ કાફર વિચાર. ૨૫
 ભેદક શબ્દો સૂચિસમા, ઝગડા તોફાન કરનાર;
 ફેંકે તેહને ખારાપાટમાં, પ્રેમભાવ ધરો ચાર !. ૨૬
 પુરુષાર્થ બ્રહ્મચર્ય ને, નૈતિક ગુણને ન વિસાર;
 પાળો તે ગૃહસ્થ-ધર્મને, ઐક્ય લાવ ખૂબ ધાર. ૨૭
 વ્યાખ્યાન કર્યો ધર્મ-લાવનાં, અધર્મ લાવ કર્યો ફર;
 પાંચ વ્યાખ્યાન પખલીકનાં, હૃદય હર્યો ભરપૂર. ૨૮
 કુંવરજીભાઈ બોલતા, સભ્ય સુણો એક વાત;
 અમ ગુરુવાણી તણો, લીધો લાભ તુમે બ્રાત !. ૨૯
 અધમ વચમાં સહુ બોલતા, અમારા ગુરુ ન કહેવાય;
 ગુરુ એકદેશી ન શોભતા, સર્વદેશીય બોલાય. ૩૦
 કહો આપણા ગુરુ તણો, ઉપકાર કેમ ભૂલાય ?;
 વચનામૃતે આનંદ ધણો, સાચા સૂરિ એ કહેવાય. ૩૧
 ખટણી સાહેબ ઉપાશ્રયે, આવી વ્યાખ્યાન સુણે ખાસ;
 પૂર્ણતાનો વિષય થઈ, યુક્તિ પ્રમાણો બહુ પાસ. ૩૨
 સ્થિર ચિત્તથી શ્રવણ કરી, માને ધન્ય અવતાર;
 કર્યો સુધારા અનેક ફરી, વિહાર તળાવ અવધાર. ૩૩

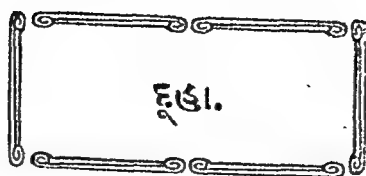

(રાગ—દ્વિત્રિય કલંક)

ગયા તાલબળ ગિરિરાજ,	ભવિ ! મુણે ભાવથુ' ર;	
સૂરિ-આગમ સવિ મુખકાજ,	"	૧
આનંદ તિહાં વરતાય,	"	
આવી ટેસેટોરી નમે પાય,	"	૨
તળાજે યાત્રાની કાજ,	"	
સહુ સાથ ગયા સૂરિરાજ,	"	૩
નિરુપમ ઉત્તમ એહ કાણ,	"	
સિદ્ધાયલ-અંશ મન માન,	"	૪
કરી યાત્રા અતિ મનોહાર,	"	
ગિરિ-દર્શને ભવદુઃખ પાર,	"	૫
વાપી દૂપી શુદ્ધાઓ અનેક,	"	
બીજે નહિ હીઠી તેહવી એક,	"	૬
ટેસેટોરી પળલીક વ્યાખ્યાન,	"	
આપે સૂરિ પ્રમુખ શુભ કાણ,	"	૭
પળલીક જન ધરે બહુ રાગ,	"	
કેશવલાલ-શ્રમ અથાગ,	"	૮
કાઠાથી મધુમતી વિહાર,	"	
સૂરિ-જન્મભૂમિ નિરધાર,	"	૯

હર્ષ તથો સંઘને નહિ પાર,	ભવિ ! સુણો ભાવશું રે;		
પ્રવેશ ઉત્સવ મનોહાર;	"	"	૧૦
સૂરિ-કુટુંબ ખડોળું સુહાય,	"	"	
શ્યામ વરછ નામે જોળખાય,	"	"	૧૧
દોશી દુલભ-ભક્તિ અપાર,	"	"	
વનમાળી પણ ન વિસાર,	"	"	૧૨
વ્યાખ્યાનોની મચી ત્યાં ધૂમ,	"	"	
આવી સાધુ સંન્યાસી સુણે ધૂમ,	"	"	૧૩
સૂરિ-વ્યાખ્યાને અતિ હરખાય,	"	"	
વેપારી-વાતોએ દુઃખ થાય,	"	"	૧૪
ઘીમાં દુધ મેળવી વેચાય,	"	"	
પ્રજાની પાયમાલી ઘણી થાય,	"	"	૧૫
સંહાર અસંખ્યનો કરાય,	"	"	
હયા મનુષ્યોની કયાંથી તે ગણાય,	"	"	૧૬
અસહીશ્પે નહલી બનાય,	"	"	
પાપબુદ્ધિથી ધર્મ બૂલાય,	"	"	૧૭
બુદ્ધિ બલ બહુ હરનાર,	"	"	
શરીરની હાનિ મન ધાર,	"	"	૧૮
વેપાર એ અધર્મની ખાણ,	"	"	
ફર કરે સૂરિ-બ્રાધથી તે હાણ,	"	"	૧૯
વ્યાપારી તે કરે પાપ-ત્યાગ,	"	"	
માની ઉપકાર ધરે સૂરિ-રાગ,	"	"	૨૦

ધન્ય ધન્ય એહનો અવતાર,	ભવિં મુણે ભાવથું રે;	
સર્વી જગતના તારણકાર,	" "	૨૧
એણે સર્વી પ્રજા ધરી ખ્યાર,	" "	
આપે અભિનન્દન તે વાર,	" "	૨૨
ધર્મલાભ આશીષ સૂરિ ધાર,	" "	
સદ્બોધની અન્તે વિચાર,	" "	૨૩
સૂનાવાળા સર્જન નિરધાર,	" "	
ભાસદયી વ્યાખ્યાન મુણે ખ્યાર,	" "	૨૪
ન્યાય-પરાકાષ્ઠાની તે ખાણ,	" "	
અન્યાયીનો રાહુ વખાણ,	" "	૨૫
શુરુબુદ્ધિ ધરી સૂરિ પાસ,	" "	
સર્વી પ્રજાનાં ચિત્ત હર્યાં ખાસ,	" "	૨૬
ખાલાશ્રમ થાયે મુખવાસ,	" "	
ઠરે સહાય ઠસલચન્દ્ર ખાસ,	" "	૨૭
સાથે સંઘ-સહાય ન બૂલાય,	" "	
પરિશ્રમ ફુલંબનો મુહાય,	" "	૨૮
ધર્મ જાતિ મુધારા અનેક,	" "	
ઠરાવી રખાવે ધર્મ-ટેક,	" "	૨૯
ભાસદયી સ્થિરતા ત્યાં ઠરાય,	" "	
વિહાર કુંઠલાએ મુહાય,	" "	૩૦
ખુંટવડે મુધારા અનેક,	" "	
ધર્મ મંગલ રાખી એ ટેક,	" "	૩૧

વૈરભાવ આપસ ઘણો, કુંડલા નગર મોજાર; ૧
 ટાણો તે દુરગતિ તણો, કુસંપ-રાહુ પ્રચાર. ૧
 એક બીજાનું માને નહી, કોઈના ઘેર ન જવાય;
 સૂરિ-આગમન જાણી સહી, કતિપય-મન અકળાય. ૨
 પવિત્ર ચરણ-પ્રભાવથી, શાન્તિપ્રચાર બહાર ધાર;
 સૂરિવાણી-સદ્બોધથી, આશ્વ્યન્તર અવધાર. ૩
 સ્વાગત ઉત્સાહ અતિઘણો, લેહ ભાવ ત્યાં ભૂલાય;
 અરજ કરે સર્વ ત્યાં સુણો, કરો સંઘ-શાન્તિ સૂરિનાય. ૪
 પૂજ્યપાદ-આગમનથી, જો નવી શાન્તિ કરાય;
 આકાશયુગ્મસમ અન્યથી, શાન્તિ કદી નવી થાય. ૫
 વાત સુણી બંને પક્ષ તણી, કયો ફેંસલો તેણી વાર;
 દ્વાદશ વર્ષ દુઃખ હણી, સુખ-પ્રચાર કયો સાર. ૬
 વાળાં વાગ્યાં ઘણાં પ્રેમનાં, ઉત્સવ મ્હોટા મંડાણ;
 રથ-યાત્રા સધર્મિ-વત્સલનાં, થયાં કાર્યો સુખખાણ. ૭
 ઉદ્યોગ પાઠશાળા કરી, સાર્વજનીન વ્યાખ્યાન;
 આનન્દ મંગલ હર્ષ ભરી, વહે સૂરિ બહુ ગુણ-ગાન. ૮
 આગેવાનો સજ્જન ઘણા, કરે ધર્મ-સેવા અપાર;
 ભમોદર જીરા આંખા તણા, આવે શ્રાવકો તે વાર. ૯

- કરે સ્પર્શના સવી ગામની, આવે અમરેલી મુખકાર;
 પ્રજાવર્ગ ઉત્સાહ ઘણો, સવી સજ્જન અવધાર. ૧૦
- સ્વલ્પ ઘર જોત તણાં, કપોલ બહુલ પ્રચાર;
 સૂરિ-વ્યાખ્યાને રાગી ઘણા, વિનતિ ચોમાસાની ધાર ૧૧
- ભાવનગર આથલ ઘણો, સંઘ કરે તેણી વાર;
 સમય સૂરીશ્વર તણો, અત્ર અવકાશ નવી ધાર. ૧૨
- ભાવનગર શ્રીસંઘની, વિનતિ અપરંધાર;
 દેાઈ ઉપાયે નગરની, સ્વીકારો અરજ મનોહાર. ૧૩
- અમરેલી-પ્રજા સવી મળી, વિહાર-રોઠાવટ કાજ;
 હજારો જન તે સાંભળી, આઠા ઉભા માર્ગ વચ્ચે સાજ. ૧૪
- શિર ઉપર પગ કઈ કરી, કરો વિહાર સૂરિરાય !
 બાવીશ હજાર જનભરી, વસ્તિથી કદી ન જવાય. ૧૫
- સવી શ્રાવક જાણો આપના, લેહ ભાવનો નાવકાશ,
 આપસમ પુણ્ય પુરુષના; જાણો શ્રાવક મને ખાસ. ૧૬
- પ્રજા-રાગ સૂરિ પર ઘણો, છોડી કદી ન જવાય;
 હૃદય દેખી શ્રીસંઘ તણો, વિચાર તિહાં બહલાય. ૧૭
- કરો ચોમાસુ' મુખે ઈહાં, કરો સવી પ્રજા-ઉપકાર;
 સવી પ્રજાનો પ્રેમ જિહાં, તે કેમ છુટ્તુકાર ? ૧૮
- ભાવનગર પાછો ગયો, સંઘ સવી નિરધાર;
 અમરેલી પુણ્યોદય થયો, સૂરિ-સ્થિરતાએ તે વાર. ૧૯

હાજ ચોથી.

(રાગ આશાવરી-નમો રે નમો શ્રીશત્રુજ્ઞ ગિરિવર—એ દેશી.)

સૂરિ-મુખકમળ દેખી સવી મોહો, મુણે વચનામૃત-ધાર રે;
 હપોલ-મહાજન વિનતિ બહુ સોહો, સ્વીકારો સૂરિ મનોહાર રે;
 નમો રે નમો દર્શનદાયક શ્રીસૂરિવરને બહુ વાર રે. ૧

બ્યાખ્યાન વાંચવા આપ પધારો, કરો ધર્મશાળા પવિત્ર રે;
 હજારો જન મેદની અવધારો, શ્રવણકાજે ચિત્ત રે. નમો રે ૨

લાલ બહુ જાણી સ્વીકારી, વિનતિ સહુની તે વાર રે;
 બ્યાખ્યાન વાંચવા આપ પધારો, વર્તોવ્યો આનંદ અપાર રે. ૩

હજાર દ્વય પ્રતિદિન જન આવે, શ્રવણ મનન શુષ્ક ગાવે રે;
 ભારતમાં સાધુ નહી એહવા, જૈનાચાર્યોના જેહવા રે. નમો ૦૪

હિન્દુ મુસલમાનો સવી આવે, શુણો શ્રદ્ધણુ કરી જાવે રે;
 પ્રતિદિન તિહાં મેળો બહુ જામે, નિજ અવગુણુ સુણી વામે રે. ૫

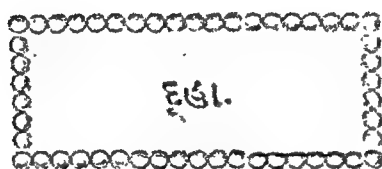
અમરેલી ચારે બાજુ પક્ષેગજવાલા, ઉઠી તે બહુ વિકરાળા રે;
 પણ અમરેલી નગર નવી આવે, સૂરિ-ચરિત્ર-પ્રભાવે રે. ૬

મૂષક-વિનાશ હજારોનો થાવે, પણ પક્ષેગ રોગ ન આવે રે;
 મુણી આશ્ચર્યચકિત સહુ ગાવે, જુઓ જૈનાચાર્ય-પ્રભાવે રે. ૭

શુદ્ધ બ્રહ્મચારી કૃષ્ણાવતારી, સૂરિજનની બલિહારી રે;
 જ્યાં મુધી સૂરિ-ચરણ નગરમાં;
 ત્યાં મુધી પક્ષેમ ન જાણો મનમાં રે. નમો રે ૮

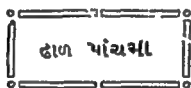
ધર ધર વાતો બલશૈમાં થાવે, મળી સૂરિ-ગુણ સહુ ગાવે રે;
 આવક વાતો કરે ગુરુ પાસે, વ્યાખ્યાન ઉપાસરે થાસે રે. „૬
 પર્યુપણ-વ્યાખ્યાન અન્ય ન સમજે, તે કારણ ઈહાં નવી દીજે;
 પ્રભાવના-ખરચ અધિક લાણી, રમ્યો પ્રપંચ મન આણી રે. ૧૦
 વક્તાની તેહીજ જડતા લાણો, ન સમજે શ્રોતા દિલ આણો રે;
 ચિન્તા ન કરો તુંમે સવી એહવી, લાહું પ્રકૃતિ સવી તેહવી રે. ૧૧
 કલ્પસૂત્ર સુણવાની કાજે, હિન્દુ મુસલમાન ખૂબ રાજે રે;
 પ્રભાવના કપોલ બ્રહ્મણની લાણો, ગયો આવકનો તે ટાણો રે. ૧૨
 કુંભાર તે કલ્પસૂત્રને તે લેવે, સુણી પાપ-પઠલ ઉવેજે રે;
 ધન્ય અમ્હારો સફલ થયો દિન, પુણ્યોદયનો ઉગ્યો ધન રે. ૧૩
 સવી ગામની સભા મળી એક, થાપે પ્રમુખ સુખાને વિવેક રે;
 અભિનન્દનપત્ર સૂરિજીને આપે, નિજ કૃતજ્ઞતા ગુણ થાપે રે. ૧૪
 અધ્યાધ્ય ચિન્તારત્નને આપી, સેવક-અજ્ઞાનતા કાપી રે;
 ધ્યાધ્યાયક સૂરીશ્વર ઠેરો, ઉપકાર ન બૂલાય બલેરો રે. „૧૫
 સવો ભવ આપના ઝગી લાણો, નિજ સેવકરૂપે પીછાણો રે;
 કાર્ય કરમાવો નિજસેવક લાણી, અમરેલી-પ્રભ પ્રેમ આણી રે. ૧૬
 સંવત્સરી રોજ પાળવી પાખી, યાવચ્ચન્દ્ર-દિવાકર દાખી રે;
 હિન્દુ મુસલમાન કસાઈ મળીને, સ્વીકારી તે પ્રેમની સાખી રે. ૧૭
 સૂરિ-વચ્ચતામૃત-પાન કરીને, ધર્મ હૃદય ખૂબ ધારી રે;
 સૂરિ-ઉપકાર ફરી ફરી માની, વિદાય થયા મુખ માની રે. „૧૮
 મળીઆર ભતિ જે ધર્મ-વિમુખી, આપી ધ્યાધ્ય કરો સન્મુખા રે;
 કંઠી ઉતારી વૈશ્ણવતા ત્યાગી, જેનધર્મમાંદે રહ લાગી રે. „૧૯

પદ્મેશ દેવેશ રોગો દૂર જાવે, સૂરિ-ચરણકમલ-પ્રભાવે રે;
 ચોમાસા બાદ પ્રજા બાદુ વિનતિ, માસ એક રહે સૂરિ સુમતિ રે;
 જો સૂરિ બંધે તો પદ્મેશ ફેલાયે, તે કારણ ચારણ પ્રકાશે રે;
 આહિત્ય-સેવા ધર્મના મેવા, ધર્મ મંગલ થાય તે તેકવા રે રા

વિહાર જૂનાગઢ ભણી, પ્રજા વળાવવા ધાર;
 જોત જોતેતર લેદ તણી, ખબર ન તિહાં લગાર. ૧
 સદ્બોધ ગામોમાં આપતા, આબ્યા જૂનાગઢ મોજાર;
 ભવિજનના દુઃખ કાપતા, દેશના અમૃત-ધાર. ૨
 યાત્રા કરવા શુભમના, સર્વી શિષ્યો લઈ સાથ;
 ગિરિ-દર્શનમાં તનમના, વિકાસત હૃદય સંગાથ. ૩
 શિવરમણી વરવા ભણી, મંડપ એક અવધાર;
 મિથ્યા-તિમિર-દિનમણિ, ગિરિવર એ નિરધાર. ૪
 તીર્થપતિ અરિહા ધંડાં, બાવીસમો જિનચન્દ;
 પુરવ પુણ્યોદય જિહાં, મળીઆ સુરતરુ-કન્દ. ૫
 ભાવ ભક્તિ મનમાં ઘણી, કરે યાત્રા મનોહાર;
 જિનમન્દિર-શ્રેણી તણી, શોભા તણો નહી પાર. ૬

દર્શન દુરિત-દેવસંકટ, વન્દન ધર્મિછત કરનાર;
 શ્રીપૂરક પૂજન ખરું, જિન કલ્પદ્રુમ અવધાર. ૭
 જિનેન્દ્ર-દર્શનજલ યકી, ગાત્ર યયું શુદ્ધ આજ;
 નિર્મલ નેત્ર એહ યકી, યયું પાપ-મુક્તિ શુભકાજ. ૮
 નેત્રો તુમ દર્શને રહો, ઉપાસ્તિમાં મુજ હાથ;
 ઓત્રોગુણ-શ્રવણે રહો, સર્વહા હો જગનાથ. ૯
 ભાવ ભક્તિ દર્શન કરી, પાંચે દુઃક તેણીવાર;
 સહસ્રાશ્વન લેટી કરી, આખ્યા તલહટ્ટી મોજાર. ૧૦
 દિવસ-સંતોષી જીવતા, બ્યાખ્યા-વિન કરનાર;
 ચતિત-સંગતમાં પઠયા, કરે પશ્યાત્તાપ અપાર. ૧૧

(વીરજિજ્ઞાસુ જન્મત-ઉપધારી-એ દેશી.)

નાગર વિદ્વાન જન વિનતિએ, બ્યાખ્યાન પખિલક તિહાં થાય જી
 હાષરહલ અનન્ત ધર્મોલ્લે, આનન્દ-ખજનો લૂંટાય જી;
 સૂરિવર-વાણી છે ઘણી ખ્યારી, ભવિજન-મન કરનારી જી. ૧
 ડોકટર નરેશી સૂરિ-ગુણ ફરશો, થીએ પાઠ સેવાનો હરપી રે;
 જવરાહાન્ત સૂરિ-મુખ દેખી, આવે સવી કામ ઉદેખી રે
સૂરિવર ૨

નિર્જરાહેતુ કરે સૂરિ-સેવા, ધર્મ-ચર્ચાની સાથ હેવા રે;
 સંશયો સૂત્રો તણા દૂર કીધા, તત્ત્વામૃત ઘોળી ઘોળી પીધાં રે.,,૬
 પ્રતિષ્ઠિત ઘટિકાદય પાસ આવે, સૂરિ-સુખ દેખી સુખ પાવે રે;
 ગ્રેષ્ઠ ધરી સર્વ મહાવતી-સેવા, કરી પાવે સુખ-મેવા રે.,,૭
 મૂર્તિપૂજા સૂત્રપાઠો જણાવી, સિદ્ધ કરી હુકિત સમજાવી રે;
 મૂર્તિપૂજા-નિષેધક જનને, બોલવા અધિકાર ન એકને રે.,,૮
 ભાવ આન્તરિક્ષ શબ્દમૂર્તિદારા, વિના કદી ન સમજાયા રે;
 આધુપણું વેષમૂર્તિદારા, લિપિમૂર્તિદારા જ્ઞાન પામ્યા રે.,,૯
 ધર્મ-પ્રાચીનતા શિષ્યમૂર્તિદારા, શિલાલેખદારા સિદ્ધ થાય રે;
 મૂર્તિ વિના કાર્ય સિદ્ધ નવી ધારો, યુક્તિ પ્રમાણો વિચારો રે.૭
 જલપૂજાએ જન્મકલ્યાણક ભાવો, જંબૂદ્વીપપ્રસરિત ગાવો;
 પુષ્પજલો અભયદાન દેવરાવો, પ્રભુ ચરણકમલમાં ભાવો રે.,,૮
 પાકાં પુલો અવશ્યમેવ પડવાનાં, લોગી જલો હાથ જવાનાં રે;
 કેઇક પીલી રહેનું તેલનીકાલે, કેઇક સુગંધિ-કાજ મમળે રે.,,૯
 અનેકરૂપે પીડા જીવ ઉપજાવે, સુખશાન્તિ કદી નહી પાવે રે;
 પ્રભુ-ચરણોમાં પુલો જે આવે, કિલામણુ નહી કંઈ પાવે રે.,,૧૦
 ચોવીસ ઘટિકા સુખમાં નીકાળે, એકાન્તમાં પછે પધરાવે રે;
 પૂજાએ પુષ્પ-જલો સુખ પાવે, પ્રભુ-સ્પર્શ કરી શુભ ગાવે રે.૧૧
 મૂલ સૂત્રોમાંહે છે કૂલ-પૂજા, જીવાભિગમ આદિ બીજા રે;
 એ રીતે યુક્તિ પ્રમાણ સમજાવી, જિનપૂજા સિદ્ધ કરાવી રે.,,૧૨
 પ્રતિજ્ઞાઓ સૂરિ પાસે કેઇ ધારી, પીધી વચનામૃત-કયારી રે;
 આમંત્રણ હેઠોલ સાહેબના, બંધવે ઉપદેશ કરના રે.,,૧૩

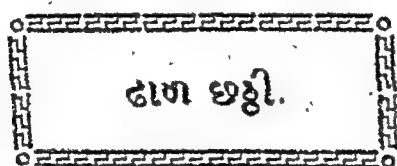
સાહિત્ય ધર્મ તીર્થની રચના, યુક્તિ પ્રમાણ બહુ ધરના રે;
 વાતોલાપ આનંદમાં વર્તોવી, ગુણાનુરાગતા ધરાવી રે. સૂરિ૦૧૪
 પ્રોફેસર સવી કોલેજ કેરા, કરે ધર્મ-ચર્ચા ભલેરા રે;
 ઠાકરશીભાઈ થયા ગુણુરાગી, નરશી ડાહ્યાભાઈ રઢ લાગી રે., ૧૫
 દુહીઆ કુટુંબ બહુ લાભ ઉઠાવે, નાગર વિદ્વાનો ગુણુ ગાવે રે;
 વેરાવલ વિહાર વાત બણી, ભઠતો દીલગીરી મન આણી રે., ૧૬
 નરશી સંઘ સહુ સાથ આવે, પ્રભાવના કરી ગુણુ ગાવે રે;
 અંતિમ દેશના સુણી મન ભાવે, કોષત્યામ દિલથી કરાવે રે., ૧૭
 ભારતરત્ન તુમે ન પીછાણ્યું, પક્ષપાતનું એહ ટાણું રે;
 ધર્મપતિત-સંગીને જણાવે, અન્યાય ભાવને હઠાવે રે. , ૧૮
 સમભાવ મન-મંદિર પધરાવો, વિષમતા દૂર ભગાવો રે;
 ધર્મ મંગલ ધર્મ-ટેક રખાવે, વેરાવળ પ્રયાણ કરાવે રે. , ૧૯

શાહપુર માળીઆ આહરી, બન્દર વેરાવળ ધાર;
 દેશના અજ્ઞાનતા હરી, આપતા ઇહાં અવધાર. ૧

ભક્તિ ભાવ સંઘ મન ઘણો, હર્ષનાદથી નિરધાર;
 ગોવિન્દ ગરીબ હામૂ તણો, સમ વ્યાખ્યાનનો તે ધાર. ૨

સાર્વજનીનમાં લાભ ધણો, જૈન જૈનેતર નિરધાર;
 સત્ય-સુતર્થ-પરીક્ષા તણો, ભય મનમાં ન લમાર. ૩
 ઉદ્યાપન ઉત્સવ ધણો, નન્દદેવનાર્થ-ધર ધાર;
 નૃત્ય ગાયન મંડલી તણો, અવસર મનન વિચાર. ૪
 શ્રીમન્તો વસે તિહાં ધણુ, ધીમન્તો સ્વલ્પ અવધાર;
 જાણે ન વિદ્યા-પ્રચાર તણો, મારગ સહુ શિરદાર. ૫

(પરિગ્રહ મમતા પરિહરો-એ દેશી.)

પ્રભાસપાટણ આવતા,
 સવી સંઘ હર્ષ ન માય સલૂણે;
 શાસન-શોભાને કારણે,
 પ્રવેશ ઉત્સવ અવધાર.
 સૂરિગુણ કદી ન વિસારીએ. ૧

મન્દિર-શ્રેણી સોહામણી,
 ચન્દ્રપ્રભુ ત્યાં અવધાર;
 ચન્દ્રપ્રભાસ પાટણ તણી,
 તીર્થ-ખ્યાતિ ઉ શાશ્વ મોખર. ૨

વ્યાખ્યાને સામ્યભાવ ધણો,
 ધર્મભાવના સિંચનહાર સલૂણે;
 પંડિત-શ્રવણે આનન્દ તણો,
 રહ્યો પાર ન તિહાં અવધાર ॥ સૂરિ૦ ૩

ભૂમિ પ્રાચીન જૈનોની બાણવી,
 હવે સર્વી ધર્મ તીરથરૂપ; ॥
 વ્યાખ્યાન-ચોખ મન દાખવી,
 સુણે શ્રવણે તે શાન્ત સ્વરૂપ. ॥ સૂરિ૦ ૪

પ્રતિવાદીમાંહે ભયંકર,
 રામાનુજાચાર્ય અવધાર; ॥
 આત્મમન તેહનું આડંબર,
 દિલમાં જલે તેહને મથાલ. ॥ સૂરિ૦ ૫

અજ્ઞાન-તિમિર જે ધર્મમાં,
 તિહાં નહીં દિન-દીપક અવધાર; ॥
 જ્ઞાન-દીપક જલે જેહમાં,
 તિહાં નહીં દિપક ધાર. ॥ સૂરિ૦ ૬

ત્રિવેણી પાસ જોઈ સ્થાનમાં,
 બને ધર્મોચાર્યો મળે ખાસ; ॥
 દાખી સત્જનતા શુભ મને,
 કર જોડી નમે સૂરિ-પાય. ॥ સૂરિ૦ ૭

આચાર્યપણું સાચું આપમાં,
 ત્યાગભૂતિં બીજે ન મુદાપ; ॥

- લોભ-લુપ્પતા સર્વો ધર્મમાં,
 જૈનધર્મમાં તે ન ગણાય સદ્ભવે. સૂરિ૦ ૮
- લગ્નતા નિજ ત્યાં પ્રગટ કરી,
 ધરે ગુણાનુરાગ અપાર; ,,
 વિના અનેકાન્ત સત્યતા ખરી,
 ભુવે કદી મનુષ્ય ન લગાર. ,, સૂરિ૦ ૯
- ભિન્ન ભિન્ન દષ્ટિએ પહેચાણ સહી,
 કરાવે સ્વાદ્વાદ સિદ્ધાન્ત; ,,
 વસ્તુ-પહેચાણ એ વિના નહી,
 કાંઈ તરવ તણી નિતાન્ત. ,, સૂરિ૦ ૧૦
- વસ્તુ સંપૂર્ણ જોળખાવે એ સહી,
 સાપેક્ષવાદ અવધાર; ,,
 પ્રકારાન્તરે માને એહને,
 અવગણના કરે તે અમાર. ,, સૂરિ૦ ૧૧
- વિશ્વવ્યાપી તત્ત્વ તેહને,
 સર્વો ધર્મ-રહસ્ય તે ધાર; ,,
 માયા ધર્મ-પ્રેમી જાણે એહને,
 કહે શુરહેવ મન અવધાર. ,, સૂરિ૦ ૧૨
- વીતરાગ-જયન્તી છે આજની,
 પધારી કરો ત્યાં વ્યાખ્યાન; ,,
 સૂરિ-વચનામૃતધારની,
 માદરતા ધરી શુભ ધ્યાન. ,, સૂરિ૦ ૧૩

- અપરિવાર ત્યાં આવતા,
મધ્ય સ્થળે હીધો અવકાશ સલુણે.
પ્રમુખપદમાં પધરાવતા,
થયો વિરા બ્યાખ્યાન પ્રકાશ. „ સૂરિ૦ ૧૪
- જમદીશ-જન્મહિત આજનો,
કહે અનન્તાચાર્ય તે વાર; „
સક્ય મુણે સાવધાનમના,
વાત માહરી મન નિરધાર. „ સૂરિ૦ ૧૫
- જગ—ઉદ્ધારક એહ ખરા,
જગજન્તુ-હિતાવહ ખાસ; „
શત્રુ—લોભ—ત્યાગી ભૂધરા,
સત્ય ધર્મતણી સુવાસ. „ ૧૬
- ત્યાગમૂર્તિ જગ કેહ નહી,
મન વચન કાયા નિરધાર; „
કર્મ—તાપન તપ ઇહાં સહી,
બાધા અક્યન્તર અવધાર. „ સૂરિ૦ ૧૭
- અનશનાદિક બાધા કહી,
અક્યન્તર ચોગ સ્વરૂપ; „
ચોગમૂર્તિ મુદ્રા પ્રભુ વહી,
લોભ—પ્રધાનતા ભવ-રૂપ. „ સૂરિ૦ ૧૮
- વેરાચ્ચ જ્ઞાનગર્ભ સહી,
મુખ-સાધનમાં ત્યાગ; „

દુઃખ ચોક્ક તિહાં નહી,

દુઃખ-સાધનમાં ત્યાગભાવ. સૂરિ૦ ૧૬

ખીજે વૈરાગ્ય તેહવો નહી,

જેહવો જૈનદર્શનમાં મુકાય; ,,

ત્યાગમૂર્તિ સાધુ ઇહાં સહી,

ખીજે નામથી ત્યાગ ગવાય. ,, સૂરિ૦ ૨૦

પ્રમાણ વ્યવસ્થા તિહાં સહી,

જિહાં સ્યાદ્દાદ સિદ્ધાન્ત; ,,

સ્તાવક શબ્દો પાસે નહી,

શી સ્તુતિ કહું નિતાન્ત. ,, સૂરિ૦ ૨૧

જયન્તી તે પરમ પુરુષની,

પ્રતિશ્રામ ઉજવવા યોગ્ય; ,,

માધ્યસ્થ્યવૃત્તિ ખરી જોહની,

સૂરિ કહે સહ્ય સુણો યોગ. ,, સૂરિ૦ ૨૨

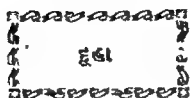
ગુણાનુરાગ ખરો જાણવો,

રામમિશ્ર સમાન અવધાર; ,,

સત્ય વાત છીપાય નહી,

ધર્મ મંગલ મન અવધાર. ,, સૂરિ૦ ૨૩

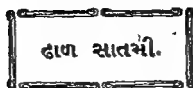

- પ્રતિવાદી સખી હાથ શહી, ગયા શ્રીજિન-હરખાર;
જિનચરણાં લેટયાં સહી, કરે શુભ ભાવે વિચાર. ૧
- વીતરાગ સત્ય જોહ છે, ભવિ વીતરાગ કરનાર;
દર્શન દુર્ગતિ-હરણ છે, સ્પર્શન મુખ-હાતાર. ૨
- પ્રસન્ન મુખ ખીન્ને નહી, દષ્ટિ સમતારસ ધાર;
મોહ-અભાવ ઇહાં સહી, અવરે મોહ અવધાર. ૩
- અંગના-સંગ રાગ જાણવો, ઇહાં ન અંગના-પ્રચાર,
શસ્ત્ર હાથ દ્રેષ દેખવો, ઇહાં શસ્ત્ર-અભાવ વિચાર. ૪
- રાગ દ્રેષ સ્વપંથા નહી, કારણે કાર્ય અવધાર;
કલ્યાણકારક જો સહી, જો રીતે સ્તવના ધાર. ૫
- પ્રયાણ કરે જોહ સ્થાનથી, અવર સ્થલે અવધાર;
સૂરીશ્વરે પછુ નગરથી, કયો માંગરોળ વિહાર. ૬
- વ્યાખ્યાનો પઠવીક કરી, આવ્યા ઊરેના મોખર;
નેમચન્દ-સંધ મન ધરી, કયો યાત્રા-કરણ વિહાર. ૭
- તીર્થ-યાત્રા શુભ ભાવે કરી, સાધુ પોરણન્દર વિહાર;
પ્રેમ તારો જૂઠા કરી, કયો ધર્મ-બ્રહ્મે પ્રચાર. ૮
- ધર્મ-પતિતતા મન ધરી, રચી પ્રપંચ બહુ બાળ;
છીપાય ન સત્ય વાત ખરી, સૂરિ પ્રબલ પુણ્ય ધાર. ૯

ઉપાધ્યાય તિહાં મુખ્ય સહી, વિદ્યા ન્યાય નિરધાર;
 પોરણનંદર આવાસ થઈ, મળ્યા ઓઝાહીન તે વાર. ૧૦
 તંગીનદાસાદિ શ્રમ ધણે, સાર્વજનીન મુખકાળ;
 કચેરી શાલા બન્ધ તણે, કયો પ્રમન્ધ શુભ સાજ.. ૧૧
 વ્યાખ્યાને અધિકારી સવી, આવો ફરજ મન ધાર;
 પ્રમુખ ઓઝાહીન બવી, હજારો જન અવધાર. ૧૨
 શ્રોતા સવી વિકસિતમતા, મુણી વ્યાખ્યાન તે વાર;
 વિદ્યાવારિધિ શુભમતા, અપૂર્વ અસર કરનાર. ૧૩
 સાહેબ ભક્તિ મનમાં સહી, કરાવ્યાં વ્યાખ્યાન ચાર;
 વ્યાખ્યાનદાતા બીજે નહી, એહ સમો નક્કી નિરધાર. ૧૪
 સ્તુતિ કરી જૈનધર્મની, સાધુ આદર્શ અવધાર;
 વિનિતિ પાંજરાપોળની, કરે પધારો આ વાર. ૧૫
 પશુ-ચિકિત્સા ગંઢકી નહી, ખેરાક-પ્રમન્ધ ખખ ધાર;
 સેવા પ્રાણી મનમાં સહી, બુચો સાહેબ-વિચાર. ૧૬
 શુભ-દર્શનને કારણે, આવવા મનમાં વિચાર;
 રાજકોટ બ્યારે પધારશે, ત્યારે આવશું મન ધાર. ૧૭
 એ રીતે વાર્તાલાપ કરી, પુસ્તકો આપ્યાં તે વાર;
 વિહાર કરી ગોંડલ ફરી, મુણે ત્યાંનો અધિકાર. ૧૮

(વિમલાચલ વેગે વધાવે—એ દેશી.)

ઠેરી વિહાર ગોંઠલ સૂરિ આવે, સર્વી જન આનન્દે વધાવે;
 પક્ષપાત હુંપક બહુ ધરાવે, સૂરિ-મનમાં લમાર તે નાવે રે. ,
 સૂરિરાજ જગત-ઉપકારી, તુજ વચનામૃત ગુણ-કયારી રે. , ૧

સાધુ પૌરખંઠરથી આવે, વ્યાખ્યાન રોજ એ વાર થાવે;
 સાયંકાલે પગલીકને સુણાવે, સર્વજન લાભ ઉઠાવે રે. સૂરિ૦૨

ભૂતિમંડળ પ્રમાણ બહુ આપે, લવિજન-સંશય મન કાપે;
 સુગ્રી ચુકિત પ્રમાણ સુખ વ્યાપે, હુંપક-હૃદયે વિષ વ્યાપે રે. , ૩

ખાસ ક્ષેત્ર હુંપકનું તે ધારો, ભૂતિપૂજક સ્વરૂપ પ્રચારો;
 સર્વી ગુણાનુરાગી વિચારો, દેખી જવાલા મુકાવાનો વારો રે. , ૪

અધિકારી-મંડળ ગુણ-રાગી, મળવા ઇચ્છા રાજની ત્યાં જાગી;
 ઠરે વિનતિ સૂરિ-પાયે લાગી, સ્વીકારે સૂરિ સૌભાગી રે. , ૫

શિષ્યો લેઈ રાજમહેલ સિધાવે, રાજ રાણી સન્મુખ સહુ આવે;
 દેખી આગમન સુખ પાવે, ઉપદેશ સુણી ગુણ ગાવે રે. , ૬

રાજ્ય ધર્મ નીતિ ન વિસારો, કશે પ્રજા-સુખનો પ્રચારો;
 જેથી રાજ તપે બહુ વારો, ન્યાય-પુષ્ટિ કરનારો રે. , ૭

પતિવ્રતા રાણી મનોહારા, નીતિપોષક ગ્રન્થ રચનારી રે;
 પ્રજા સદા સુખ આદેનારી, ધર્મ-ભાવ હૃદય ધરનારી. , ૮

ઉપદેશ સૂરિ સમજાવે, ન્યાયવાસ હૃદયમાં કરાવે;
 પુસ્તકાલય રાજ બતાવે, ધીજી ગ્રન્થો સૂચનાથી મંગાવે રે,,૧૬
 બહાર વ્યાખ્યાન કરો સૂરિરાયા, ન્યાય-માર્ગે પ્રજા દોરનારા;
 ધર્મદાતા જગદિતકારા, રહો ચોમાસું સૂરિ શુભકારા રે,,૧૭
 રાજકોટ ચોમાસું સુહાય, સંધ-વિનતિ માની સુખદામ;
 તેહનો નિષેધ કદી ન કરાય, સમભાવ સહુને ગણાય રે,,૧૮
 વ્યાખ્યાન પળીક ત્યાં થાવે, રાજ સર્વ કૃદુલ સાથ આવે;
 પળીક પાંચ હજાર સર્વ ભાવે, સુણી વ્યાખ્યા ખુશ થાવે રે,,૧૯
 સત્ય ઉપદેશ દોષ ન સુણાવે, સર્વ શાસ્ત્ર-શુદ્ધિથી સમજાવે;
 એક વાત પ્રમાણ વિના નાવે, મહા પંડિતરાજ કહાવે રે,,૨૦
 ધર્મશુરો જો કાટખંડ થાવે, શુદ્ધ ઉપદેશ સર્વને સુણાવે;
 ભારત-ઉદ્ધાર જલદી તો થાવે, રાજ પ્રજામાં શાન્તિ થપાવે રે,,૨૧
 શુદ્ધ ઉદ્ધાર રાજ નીકાળે, જૈનધર્મ સર્વોત્તમ નીકાળે;
 પ્રજાપ્રેમ નજરથી નીકાળે, સ્થાનકવાસી-મન પિગળાવે રે,,૨૨
 વિનતિ જૈન મળી કરાવે, સ્થાનકવાસી પણ સાથ સુહાવે;
 સમયાભાવથી સૂરિ જણાવે, ધર્મ મંગલ વિહાર કરાવે રે,,૨૩

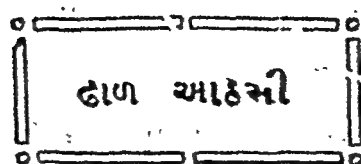
રાજકોટ આવ્યા સૂરિવડ, સવી મન હરખ ન માય;
 ઉચિત સત્કાર સુહંકર, સંઘ સવી મળી ત્યાં કરાય. ૧
 વ્યાખ્યાન સ્થાનકેવાસિની, ધર્મશાળામાં સુહાય;
 સૂરિ ઉચ્ચારે સૂત્રધ્વનિ, સુણી સવી મન ખુશ થાય. ૨
 હુંદીખા મૂર્તિપૂજક મળી, પ્રેમનજર દિલ લાય;
 વ્યાખ્યાન સુણે હળી મળી, હજારો જન-સમુદાય. ૩
 પછલીક ટાઉન હોલમાં, થયાં સૂરિનાં વ્યાખ્યાન;
 રાજકુમાર—કાલેજમાં, કયાં રાજકુમારોનાં વ્યાન. ૪
 સેંકડો રાજકુમારો મળી, શ્રેષ્ઠ સૂરિ-શિક્ષા તે વાર;
 ખુશામતમાં ન બાંચો મળી, ખુશામતી પાસ નવી ધાર. ૫
 રાજપાલન નીતિ સંગ્રહી, ધર્મબાવ ન વિસાર;
 પ્રભ પુત્રસમ મન સહી, કરે કૅળવણી-પ્રચાર. ૬
 ધર્મબાવ જેહમાં રહે, ન્યાય કદી ન છોડાય;
 તે સાહિત્ય સવી શિર વહે, બાંચો તુમે સવી મહારાય. ૭
 વ્યાખ્યાન એણી પરે કરી, સૂરિ આવ્યા નિજ આવાસ;
 આસપાસ સવી મામમાં, હંતો પ્લેગ-રોગનો પાસ ૮
 ઉદ્દરો પ્લેગ તણા મરે, રાંજકોટમાં તે વાર;
 આવક તણાં મન પરહરે, ન રહી ધોરજ લગાર. ૯

સૂરિ પાસ સવી આવી બા, સુણો ચરણ સૂરિ આજ;
મૂષક-ચરણથી ત્રાસીઆ, જાન્યું અવર ગામ સાજ. ૧૦

શ્રાવક ! સુણે રહો સદા, કય મન નાણો લગાર;
ઐમાયું તો ધાય મુદા; શાસ્ત્રનો નતિ અપાર. ૧૧

ધીરતા-અલાવે ભાગીઆ, જામનગર સંઘ તે વાર;
વિનતિ કરવા આવીઆ, કરે વિહાર સુખકાર. ૧૨

વિહાર કરતા આવીઆ, જામનગર મોજાર,
સવી સંઘ મન ભાવીઆ, આનન્દ હર્ષ અપાર. ૧૩

(મનમોહનજી જગતાત, અથવા આંખા વડલા હેઠે ભર્યા રે,
સરોવર લહેરે લે છે રે—એ દેશી)

સૂરિરાજ જગત-શિરતાજ, સંઘ મળી સાહમો આવતો રે;
પધરાવે નગર શુરરાજ, વધાવે આનન્દ વરસતો રે. સૂરિ ૧

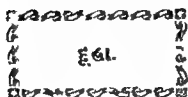
ગાય મંગળ ગીત રસાળ, વાજાં વાગે બહુ જાતનાં રે;
ગહુલી સોહાગણ મળી માળ, દેખી ભવિજન હોય શુભમના રે. ૨

જિનાલય વિમાનસ્વરૂપ, સમ્યક્ત્વ-વૃદ્ધિનિદાન ખરું રે;
નિરખતાં ભવિ સુખરૂપ, ભેટતાં ભવિ-દુઃખ સંહરૂ રે. ૩

જ્ઞાનશાળે ચોમાસું કરાય, બ્યાખ્યાન ઉપાશ્રયમાં ખરું રે; ,
 સુણે હંતરે જન-સમુદાય, ગણધરવાદ ત્યાં સુહંકર રે. „ ૪
 મંદ્રભૂતિ વિગેરે ગણધાર, જીવાદિ-સંશય સહરૂ રે;
 શ્રોતા હંસરાજ મુખ્ય ધાર, પ્રજાચક્ષુ શ્રદ્ધાળુ ખરૂ રે. „ ૫
 પ્રથમાનુયોગ સુખકાર, તત્ત્વજ્ઞાન તેહમાં બહુ બધું રે;
 કથાનુયોગ પણ ન વિસાર, બાલ-શ્રવણમાં પ્રિયંકર રે. „ ૬
 શાન્તિનાથ-ચરિત્ર તે ધાર, શ્રદ્ધા વિવેક સિંચન ખરૂં રે;
 પંચલીક ધર્મશાળામાં સાર, સાર્વજનીન હિતકર ખરૂં રે. „ ૭
 અધિકારી પંડિત અવધાર, શ્રવણ મનન કરે શુભમના રે;
 રણજીત રાજા તેહ વાર, મળ્યા તે આનંદમના રે. „ ૮
 વાતાંલાપ કયો બહુ વાર, હૃદય કઠીણ તેહનું ખરૂં રે;
 ધર્મનીતિ-મારગનો પ્રચાર, કરવા ઉપદેશ સૂરિવર રે. „ ૯
 બહુ થોડી અસર નિરધાર, રાજ-હૃદયમાં થાય તે સમે રે;
 કુતરાં મારવાને કાજ, હુકમ નીકાળે તે એક સમે રે. „ ૧૦
 દષ્ટિગોચર થાય રવાનરાજ, મારો ગોળીથી ન હયા કરો રે;
 નગરમાં ન રાખો કરો કાજ, ગોળીબાર સવીને કરો રે. „ ૧૧
 બજાર ગલીઓમાં તે વાર, હાહાકાર મચ્યો નગરમાં રે;
 ન જાય અરજ કરવા તે વાર, કંપે સવી નિજ હૃદયમાં રે. „ ૧૨
 ધર્મવીર સૂરિ જંગ-તાય, જાય રાજા પાસે દુઃખ ઘણું રે;
 અન્યાય અધોર કરાય, દિલ દુઃખે સવી પ્રજા તણું રે. „ ૧૩
 હિન્દુ-રાજ્યમાં એક અન્યાય, સદા ન જાય સવી હૃદયથી રે;
 વાઠ ચીકણાં ચોરી જો ખાય, અરજ કરવી કહો કેહને રે. „ ૧૪

એક દુઃખ સહુ નવી જાય, શાન્તિ-પ્રચાર પ્રજામાં કરો રે;
 દુર્ગતિનું ન કામ કરાય, આપ સરીખા ભવિજીવને રે. „૧૫
 મૂક જીવ ઉપર અન્યાય, કરવો ન ઘટે કહેવું અમતજી રે;
 અભયદાન સવીને કરાય, માનો શિક્ષા દિલ દુભાય ઘણું રે. „૧૬
 કરી અભય અન્યાય કરો દૂર, ગ્રહો આશીર્વાદ સવી તણો રે;
 નિર્દય હૃદય ભરપૂર, કહે સાધુ-દષ્ટિએ તે નવી હણે રે. „૧૭
 વળી ભાંડરવો એક માસ, આપ કહેવાથી અમર કરું રે,
 લેઈ વચન આપ્યા આવાસ, હુકમ ખડાર નીકાળે ખરું રે. „૧૮
 સવી પ્રજા-હૃદય સુખવાસ, સુણી પરિશ્રમ સૂરિ-તણો રે;
 સ્વાર્થ પોષી પડિતની વાસ, સુણો એકચિત્તથી સ્થિરમતા રે. „૧૯
 હાથીભાઈના મનની સુવાસ, પાડા મરાવે નિર્દયમતા રે;
 દેવી પાસ દશેરાના દિન, ધર્મ માનો તે કાર્યમાં તન્મના રે. „૨૦
 એકવી કન્તકથા એક દિન, સાચી જો હોય તો દુઃખ ઘણું રે;
 સુણી હૃદય ખન્યું ઘણું દીન, સમજાવું યુક્તિથી એહને રે. „૨૧
 અધઃપાત ભારત કરનાર, સ્વારથીઆ એહવા જાણવા રે;
 ચરમારથ-મૂલસુહાર, સ્વરૂપ સ્વારથ ખૂબ સાધવા રે. „૨૨
 ધિક્ સ્વારથીઓ અવતાર, ન્યાય અન્યાય ન તે જાણે રે;
 ભરે પેટ ગિચારા ગમાર, સ્વાર્થ અધર્મ કરાવે ઘણો રે. „૨૩
 યશુશાલા-વ્યવસ્થા કરાય, સૂરિ-ઉપદેશથી તે સમે રે;
 પૂરે ચોમાસે વિહાર કરાય, ધર્મ મંગલ જાય તે સમે રે. „૨૪

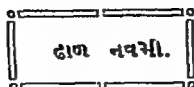

હાતીપુરાદિ સ્પર્શના કરી, આબ્યા મોરળી મોભર; ૧
 ભદ્રિક, જન આનન્દ ધરી, સૂરિ-દર્શન કરે સાર.
 સાધુમાર્ગી દ્વેષભાવ નહી, ગુણાનુરાગ ન વિસાર; ૨
 આવી દેશના સુણે સહી, ભાવજન-મન હિતકાર.
 સ્થાન ઉપાશ્રયમાં નહી, ગરહી તણો નહી પાર; ૩
 વ્યાખ્યાન સ્થાનકે કરો સહી, સાધુમાર્ગી અરજ વિચાર.
 પ્રબન્ધ કરશું અમે ઇહાં, આવો સ્થ નકે સૂરિરાય !; ૪
 વિજ્ઞાપિત માની સૂરિ તિહાં, કરે વ્યાખ્યાન સુખદાય.
 હજારો જન રોજ આવતા, ઉપદેશ સુણવા શ્રીકાર; ૫
 માધ્યસ્થભાવે નિહાળતા, સૂરિજી સવીને તે વાર.
 પ્રભાવના પ્રતિદિન કરે, સ્થાનકવાસી સંઘ ખાસ; ૬
 અસલી ધર્મ-પહેચાણ કરે, મૂર્તિ-પૂજા સુખવાસ.
 દુષ્કાલપીડિત જીવ ધરી, કર્યું અનુકંપાદાન દંડ; ૭
 પન્દર હજાર રકમ ભરી, કરાવે વ્યવસ્થા પ્રચંડ.
 દુકાન સસ્તા ભાવ તણી, ખોલાવી તે સમયે શ્રીકાર; ૮
 વિના મૂલ્યે કેમ દીન ભણી, બાપો કરો હયાનો પ્રચાર.
 હયા પાળો તે હયા નહી, અનાયોધધાર હયા ધાર; ૯
 હયા મનમાં જો શુદ્ધ સહી, કરો અનુકંપા-પ્રચાર.
 ઠાઠાભાષ વિગેરે ઘણા, ભદ્રિક ભાવ ધરનાર; ૧૦
 સૂરિ-વાણી આનન્દ તણા, ગુણ-વર્ણનના વેષાર.

દેશના આપી વિહાર કરી, સાથ અનેક જન ધાર;
 રંગપુર ખેલા જઈ કરી, આળ્યા વાંકાનેર તે વાર. ૧૧
 સ્થાનકવાસી સંઘ મળી, આવે મોરબીનો તે વાર;
 સૂરિ-દર્શન કરે તે વળી, દહાણી વાંકાનેર શ્રીકાર. ૧૨
 ગામ-પ્રજા તિહાં સર્વ મળી, મચાવી વ્યાખ્યાન-ધૂમ;
 પખલીક ને ઉપાશ્રય વળી, લુંટે આનંદ ભરપૂર. ૧૩
 મળે નરેશ ઘણા પ્રેમથી, વાંકાનેરના તે વાર;
 વાતાંલાપ કરે આનંદથી, ભક્તિભાવનો ધરનાર. ૧૪
 પ્રજા-હિતાવહ કામ કરો, વ્યસન ન રાખો લગાર;
 શિકાર-પ્રભૃતિ દૂર ધરો, અનાથ-નાથ બનો સાર. ૧૫
 દેશના તિહાં આપી કરી, થાન ઘઈ સાયલા મોજાર;
 રાજા યુવરાજ હર્ષ ભરી, આવી સુણે દેશના સાર. ૧૬
 ધર્મ-ચર્યા આનંદમને, સર્વ જન સન્મુખ ધાર;
 રાણપુર આળ્યા શુભ મને, પ્રકુલ મન અવધાર. ૧૭
 એક સખ્તાહસ્થિરતા કરી, થયા ત્રત પરચખાણુ તે વાર;
 સર્વ ગામમાં તેહ જાણવાં, કોઈ ગામ ખાલી નવી ધાર. ૧૮
 જીર્ણોધ્ધારાદિ પણ લેખવાં, આશાતના ન વિસાર;
 દૂર કરાવી ઉપદેશ કરી, ધાર્મિક સુધારા પણ ધાર. ૧૯
 ઉપદેશ દ્વારા પરિહરી, અવિધિ આશાતના તે વાર;
 પ્રતિઆમમાં જિહાં હોય સહી, કરાવે ત્યાગ સૂરિ ધાર. ૨૦
 વિહાર કરી તિહાંથી ફરી, ધંધુકા ધોલેરા મોજાર;
 તકંપુર આરો ઉતરી, આળ્યા ખંભાત મનોહાર. ૨૧

(કામણગારો એ કુકડો રે—એ દેશી)

હિતકર સૂરિસમ કૌંઠ નહી રે, ભવભય-મીઠાવણુકાર;
બિનવર-આજ્ઞા શિરમાં વહી રે, શુદ્ધ માર્ગ બતાવણુકાર.

હિતકર૦ ૧

દીપચન્દ્રભાઈ સવી મળી રે, સનમુખ આવે વીથ કૌંઠ;
ભક્તિભાવ બહુ હૃદયે વળી રે, ધામધૂમ પ્રવેશ મુખ-પોષ. „૨
અંબાલાલ પાનાચન્દ તણી રે, ધર્મશાલા ઉતરે તે વાર;
ધર્મોન્ધ-પક્ષી હૃદયે સુણી રે, દુઃખ થાય પક્ષપાત ધાર. „૩
શુણી સવી સાધુ ત્યાં ઉતરે રે, શુણરાગી દીપચન્દ સાર;
નગર-યાત્રા સાથ સહુ કરે રે, રત્ન બન પાસ ત્રિલોક-મુખકાર. „૪
મન્દિર પ્રાચીન તિહાં ઘણાં રે, વળી અન્યભંડાર મનોહાર;
અનેકો તિહાં સોહામણા રે, જોવા વિનતિ કરે શ્રીકાર. „૫
એક ભંડાર તાડપત્રનો રે, પ્રાચીનતમ તે અવધાર;
“અપૂર્વ” ખાસ અન્ય-રત્નનો રે, ન બતાવે કૌંઠને તે વાર. „૬
પણ સૂરિ પર પ્રેમભાવ ધરી રે, બનાવે જ્ઞાનન્દે અપાર;
આખ્યાં પુરતકો કેષ ભાવ ધરી રે, લેટરૂપે આવક મનોહાર. „૭
પક્ષપાતી શુરં એહ નહી રે, સવી જોલે જન તે વાર;
સમભાવે જુવે સહી એ સહી રે, વિધમતા ધરે ન લગર. „૮

સાધુ મળવા કેઇ આવતા રે, સૂરિ-વિચાર સુણી હરખાય;
 વ્યાખ્યાને સંશય સર્વી કાપતા રે, દીપચન્દ્ર-પ્રયાસ મુદાય. ૧૬
 રાજ-પ્રતિનિધિ આવતા રે, સૂરિ-દર્શન સ્પર્શન કાજ;
 વ્યાખ્યાન-શોખ મનમાં મણો રે, સાહિત્ય-પ્રચાર દિલ ખ્યાર. ૧૭
 પ્રસુખપદ આપવા તણો રે, ભાવ થયો પ્રબલો તે વાર;
 હિન્દુ સુસલમાન સર્વી ગણો રે, જીવદયા-વ્યાખ્યાન શ્રીકાર. ૧૮
 પાંજરાપોળ મનુષ્યમાત્રની રે, રક્ષા અનાથ જીવની ધાર;
 વ્યકિત એકની નવી માનવી રે, એમ સમજો સર્વી મનોહાર. ૧૯
 દહીં દુધ માખણ ધી સહી રે, છાશ મલાઇ શ્રીકાર;
 સુસલમાનો ખાય કે તે નહી રે, કેમ ન કરે રક્ષા જીવ આર. ૨૦
 વૃદ્ધ તેહનાં માખાપને રે, શું રક્ષા ન કરે વિચાર;
 દુગ્ધાદિ પીધું જે માતનું રે, હેવાન કતલ કરનાર. હિત ૦ ૧૪
 લષ્ટ પુષ્ટ કરે દિલ જેહનું, તેહ માતાને કેમ બૂલાય ?
 ઉત આપી રક્ષા કરે દિલની, તેહવાં ઘેટાં બકરાં ન બૂલાય. ૨૧
 શક્તિ મનુષ્યની તે કરે રે, મલ મૂત્ર ખાતર કરનાર;
 ધાન્યોત્પાદક તે ખરા રે, તે વિના પ્રાણો સર્વી જાય. હિત ૦ ૨૨
 ઉપકારી જીવ જન્તુની રે, કહો સેવા તે કેમ બૂલાય ?
 સૂરિવચન સુણી ધ્વનિ રે, સર્વી બોલે કહો સૂરિરાય । હિત ૦ ૨૩
 સેવા કરવા આ જીન્દગી સહી રે, બોલે સુસલમાનો પરી ખ્યાર;
 પાંજરાપોળ વ્યવસ્થા વહી રે, રહેમભાવ હૃદય ધરા ખ્યાર. ૨૪
 રાજમહેલની વિનતિ કરી રે, સૂરિ શિષ્ય સાથે નિરધાર;
 ક્રૂટ ભેટ ત્યાં ટોપલી બરી રે, કહો થકો સર્વી-તારનાર. હિત ૦ ૨૫

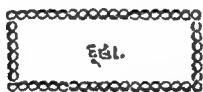
સ્પર્શ એહનો સાધુ નવી કરે રે, નવી જમે એક ઘર મુનિરાજ;
 ધર્મશાસ્ત્ર મનાઈ સર્વો કરે રે, સર્વો સાધુ આચર વિચાર. ૨૦

શિક્ષા લોજન આચાર સાધુનો રે, જૈનધર્મ-તરવે સમજાય;
 મુષ્ટી આચાર જૈનધર્મનો, પ્રેમભાવ હૃદય નવી માય. ૨૧

શુષ્કાનુરાગ તેહ મન વસ્યો રે, સન્માન સૂરિ ખૂબ ભાવ,
 હિન્દુ મુસલમાન હિલ રહ્યો રે, દેશના પશુ-રક્ષા વિભાવ. ૨૨

એ રીતે કામો ઘણાં કરી રે, કાવીતીર્થ કયો વિહાર;
 સંઘ-આગેવાનો હવે ભરી રે, સૂરિ સાથ આવે તે વાર. ૨૩

વિહારે ચોક સહુ લાવતા રે, કરે વિનતિ ફરી ફરી ધાર;
 ધર્મ મંગલ ગવરાવતા રે, સૂરિ કાવીજન્મ નિરધાર. ૨૪

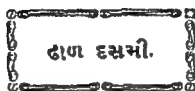
મન્દિર કાપી દ્રવ્ય લીધતાં, સાસુ વહુનાં નિરધાર;
 લાખખો દ્રવ્ય સદ્વ્યય થતાં, તીરથ યયું મનોહાર. ૧

સંઘ સાથ બહુ પ્રેમ ધવી, કરી યાત્રા મુખકાર;
 પૂજા સાધર્મિ વત્સલ કરી, ભક્તિભાવ ન વિચાર. ૨

જાજૂસરમાં પધારીઆ, આધ્ય ભક્તિ મનોહાર;
 વ્યાખ્યાન મુળી હરખીઆ, પંડીત કરાવ્યાં શ્રીકાર. ૩

આમોદ લક્ષિત અતિભલો, લાઠવા શ્રીમાળીનો વાસ;
 શ્રીમાલમતિ એક બલો, શ્રીમાલનગર નિવાસ. ૪
 લાટદેશમાં આગમનથી, લાટશ્રીમાલો પડયું નામ;
 સોરઠીઆ સોરઠપટ્ટી, ધર્મચુસ્ત કરે ધર્મકામ. ૫
 ભરુચનગરમાં આવીઆ, શ્રીમાલો પોળ કયો વાસ;
 મુનિસુવત મન લાવીઆ, તીર્થ પ્રાચીન સુખવાસ. ૬
 યાત્રા કરી પ્રેમ અતિ ઘણો, મુનિસુવત જગદીશ;
 મન્દિર-શ્રેણી દર્શન પછે, ભવજલ-તારણ ધંશ. ૭
 વીરજયન્તી આનંદ ઘણો, લાટવાઠાની મોબર;
 હબરો જન શ્રવણ તણો, અવસર મળ્યો મનોહાર. ૮
 પારસી ક્ષણ તિહાં આવીઆ, મુણવા જયન્તી-વ્યાખ્યાન;
 લાટવણિક બહુ ભાવીઆ, શ્રવણ મનન એક તાન. ૯
 કેઈક ગુણાનુરાગ ધરે, શુવન અનન્ત ગુણ-ખાણ;
 કેઈક ભદ્રિક ભાવ વરે, વીર-શુવન ભવહાણ. ૧૦
 વિચાર જૈન કેઈ ભણવા, અનુમોદક કેઈ ધાર;
 આચારે કેઈક લેખવા, સૂરિ-વ્યાખ્યાને નિરધાર. ૧૧
 વેજલપુર-શ્રાદ્ધ-વિનનિ, મયા સૂરીશ્વર મહારાજ;
 મૂળચન્દ્રભાઈ ભાવ અતિ, ચૈત્રી પૂનમ કરી સાજ. ૧૨
 કરે વિહાર સુરત ભણી, તીર્થ ઝગડીઆ જવાય;
 માંગરોળ તડકેશ્વર ગણી, કંતારગામ અવધાર. ૧૩
 સુરતવાસી જન આવીઆ, રચી પૂજા આંગી મનોહાર;
 હરિપુરામાં પધરાવીઆ, નેમુભાઈ વાઢી બાદ ધાર. ૧૪

ભદ્રિક નગીનભાઈ તણો, ભાવ પ્રજલ અવધાર;
ખંભાત-વિનતિ પ્રેમ ઘણો, કરી મોહમયીની ત્યાં ધાર. ૧૫

(તુમે ઢળવે ઢળવે ચાલો, તુમે ધીરે ધીરે ચાલો;
સિદ્ધાચ્છમિરિ ભેટવા હો છ—એ રશી.)

મુખ શાન્તિથી પધારો, તુમ દર્શન અમૃત-કયારો;
સૂરીશ્વર ! ચાલો વેગથી હો છ.

નેમુભાઈ-વાડીમાં આપ પધારો,
વ્યાખ્યાન તણો મળ્યો ટાણો ઘણો સારો;
આવઠો આનન્દે રે, વાટ જીવે આપની હો છ,
મુખશાન્તિથી૦ ૧

સુરત કીડાકરણનું મુખ્ય સ્થાન,
ભાંગો પીને મારે ગપાટા બહુ તાન,
માલ પાણી ઉઠે રે, એવા મીઠાઈ ઘણી હો છ,
મુખશાન્તિથી૦ ૨

આવઠ ઘણા પરદેશમાં અવધાર,
આવિકાનેા પ્રજલ રહે અમુલ્ય;
વ્યાખ્યાને આવઠો રે, ચેપકાલે યોગ રહે હો છ,
મુખશાન્તિથી૦ ૩

સૂરીશ્વર ત્યાગમૂર્તિ અવધાર,

સર્વી સાધુને ત્યાગ ઉપદેશ ન ભૂલાય;
આરિત્રની ઇચ્છા રે. એ હોય ત્યાગ અપ કરો હો ॥
સુખશાન્તિથી ૦ ૪

સાચા ત્યાગી સૂરીશ્વર અવર ન ધાર,

સર્વી જનતા-મુખ નીકળે તેહવી વાત;
સાક્ષર હોઠો આવે રે, દર્શને ટોળે મળી હો ॥
સુખશાન્તિથી ૦ ૫

વિનતિ કરે પબ્લીકજન ત્યાં અપાર,

આપી વ્યાખ્યાન કરો જનતા-ઉપકાર;
ઇચ્છા હમ હૃદયની રે, પૂરો કૃપા બહુ કરી હો ॥
સુખશાન્તિથી ૦ ૬

અનેક સ્થાને વ્યાખ્યાન સૂરિજનાં થાય,

નિત્ય પ્રતિ ઉપાશ્રયે ન ભૂલાય;
જનતા સર્વી રાગી રે, વિદ્વાન એ સમ ખીજ નહી હો ॥
સુખશાન્તિથી ૦ ૭

બોલે સુખથી સભા સહુ એક અવાજ,

ધર્મ-અર્થો કરવા આવે ઘણા ભાગ;
શાન્તિથી ઉત્તર આપે રે, પ્રેમભાવ હૃદયે વહી હો ॥
સુખશાન્તિથી ૦ ૮

કલેકટર વિનતિ કરે સૂરિરાજ,

પધારો ખંગલે મળવા ઇચ્છા મુજ ખાસ;

શ્રીશ્રવર પધારે રે, સાધુ સાથ ગહો હો છ.

સુખશાન્તિ૦

૬

ઝોળખાણુ ઘણી નીકળી યૂરોપની તે વાર,

ધર્મ-ચચીથી પ્રેમ હૃદય અપાર;

લેકચરમાં આવે રે, પ્રમુખ-સ્થાન ગહે હો છ,

સુખશાન્તિ૦

૧૦

આમંત્રણ-પત્રિકા ગલીએ ગલીએ ધાર,

પળલીક બહુ આવે મુણવા કાળ,

સાધુ ઠેઠ તિહાં રે પ્રાપ્તો અસંબદ્ધ કરે હો છ.

સુખશાન્તિ૦

૧૧

જોડા પહેરી યેસે પ્રમુખ સ્થાન ઝેહ,

તેથી નવી આવીએ અમે સહુ તેહ;

પ્રભાપ સર્વો ઝેહનો રે, યુક્તિવિકલ તણો હો છ,

સુખશાન્તિ૦

૧૨

સ્થાન-બહાર ભૂતા-મનાઈ ન કરાય,

સાધુ-મેઠક અલગ સર્વથી વિચાર;

આશાતના કહેવી રે, વિચારો બાર્ધ ! શુભ મને હો છ,

સુખશાન્તિ૦

૧૩

આશાતના સાધુ ઉપાશ્રય સર્વો ધાર,

ભૂતા પહેરી આવવા મનાઈ કરાય,

અસંબદ્ધ વાતો રે ખીતર દેવોનલ તણી હો છ.

સુખશાન્તિ૦

૧૪

વ્યાખ્યાનો ત્યાં પળટીક ધયાં મનોહાર,
 જૈનધર્મની સવી મન અચર અપાર;
 સૂરીશ્વર-વાણી રે, સુણી સવી મોહીઆ હો ॥
 સુખશાન્તિ૦ ૧૪

વાર્તાજાપ કરવા બીજે દિન ખાસ,
 કલેકટર સાહિત્ય-પિપાસુ ધણા ખાસ;
 પ્રાતઃકાલે આવે રે, અચાં કરવા ધર્મની હો ॥
 સુખશાન્તિ૦ ૧૫

તે સાધુ પછુ આળ્યા શિષ્યો લઈ સાધ,
 ધર્મ-અચાં થતી સાહેબ સંગાધ;
 બુદ્ધિ-નિધાન રે ! સૂરીશ્વર ! જગ અવધારીએ હો ॥
 સુખશાન્તિ૦ ૧૭

સાધુ એક મળવા આવે સૂરિ પાસ,
 વાતો મીઠી ઉપરથા કરે ખાસ,
 મેલા હૃદયનો રે સાફ મનથી નવી કરે હો ॥
 સુખશાન્તિ૦ ૧૮

ઉપદેશક-મંડળ ખોલવા કરી વાત,
 ધર્મોત્તતિ એકથી બણો અવદાત;
 અભિપ્રાય કહો રે જે હોય તુમ મન તણો હો ॥
 સુખશાન્તિ૦ ૧૯

એવું કાર્ય બીજથી કહી નવિ ધાય,
 આપ જેવા સમર્થ અવર ન ધાર;

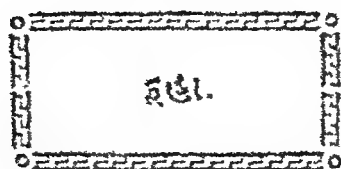
કામ ઉપાઠો રે યાય સફળ ભાલી પરે હો ॥,
મુખશાન્તિ૦ ૨૦

એકાન્તમાં વાતો સર્વો એહવી કરાય,
૭ ૭ સર્વો મુખથી તેહ કરાય;
કપટ-બાળ ખુલ્લે રે, જુઓ હવે કેહવી હો ॥,
મુખશાન્તિ૦ ૨૧

જમપૂત્ય જયંતી શુરની કરાય,
વૃદ્ધિચંદ્ર શુરવર-ફોટો રથપાય;
નેમુબાધ વાલીમાં રે, ધામધૂમ બહુ કરી હો ॥,
મુખશાન્તિ૦ ૨૨

મુંબઈ-પ્રજા આગમન-વાટ જોવાય,
વિહારની ઉતાવળ ભણી કરાય;
‘ધર્મ’ મંગળ ગાય રે, સૂરીશ્વર મુંબઈ નગરમાં હો ॥,
મુખશાન્તિ૦ ૨૩

સરલ હૃદય સૂરીશ્વર, શુદ્ધ હૃદયી મનોહાર;
સર્વો આપ-સમ જાણે ખરૂં, શાન્તિ-સેવધિ ભંડાર. ૧

વિહાર કર્યો આનંદથી, સંઘ અતુલ આળ્યો સાથ;
નવસારી આગમનથી, સર્વો પીવે જ્ઞાનામૃત-પાથ. ૨

પારસીઓના ધણા પ્રેમથી, પગલીક કરાવ્યાં વ્યાખ્યાન;
ધર્મોન્નતિ થાય અડપધો, ઘરો સંઘ આનંદ-ઉત્થાન. ૩
ખીલીમેરા કાલીઆવાડમાં, વ્યાખ્યાન પૂજા ભક્તિ ધાર;
આળ્યા બલસાડ નજરમાં, ધર્મપુર-નૃપ અવધાર. ૪

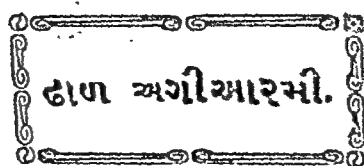
આળ્યો ઉપદેશ શુદ્ધ ધર્મનો, ભલિદાન-નિષેધ કરનાર;
શુર-વચનામૃત પ્રેમનો, વલો અરો મનોહાર. ૫
ભલિ-નિષેધ વચન શ્રી, આળ્યા સૂરિ આવાસ;
પ્રેમધારા નૃપ મન વહી, અધિકારી મનમાં ઉલ્લાસ. ૬

શાસન-રસિક થાય જેહમાં, ત્યાં મુખ્ય ઉન્નતિ વિચાર;
સાર્વજનીન વ્યાખ્યાનમાં, ધર્મોન્નતિ અવધાર. ૭
પુસ્તકો શુદ્ધ સાહિત્ય તણાં, બહેંચી કરે ધર્મ-પ્રચાર;
સાખ કોપી બહેંચ્યાં ધર્મનાં, જેનેતરોમાં મુખ્ય ધાર. ૮

કલકત્તેથી પ્રારંભ કરી, જિહાં વિચર્યા સૂરિરાય;
તે સર્વો આમ જમણ કરી, કર્યો વ્યાખ્યાનો મુખદાય. ૯

પુસ્તકો સાથે આખ્યાં વળી, પ્રતિપાઠક ચૈલીનાં ખાસ;
 વાચનથી બંધ મહા ગણી, લખ્યાં પુસ્તકો સુવાસ. ૧૦
 યુનિવર્સલ સર્વો એ સહી, યુનિવર્સલ ધર્મ કથનાર;
 યાય યુરોપ પ્રચાર વહી, ધર્મપુસ્તકો સાથે ધાર. ૧૧
 બ્યસની ત્યાગે બ્યસન સહી, રાજા મહારાજા બહુ પ્યાર;
 બ્રહ્મચર્યોદિ શુભ વહી, યાય તેજસ્વી મનોહાર. ૧૨
 દિગદશાંનાન્ત સર્વો એ સહી, ધર્મ-દેશના વિના ધાર;
 તત્ત્વજ્ઞાન સંસ્કૃત વહી, જનર હૃદય ન વિસાર. ૧૩
 પ્રમાણુ-પરિભાષા વળી, ન્યાયનો અન્ય અવધાર;
 હિન્દી શુજરાતી મળી, અન્યો ગાવીશ નિરધાર. ૧૪
 હિન્દુ મુસલમાનો મહી, પઠે આનન્દથી અપાર;
 યુરોપવાસી પ્રેમ વહી, કરે યુનિવર્સિટી પ્રચાર. ૧૫
 હજારો હિંસક ઉદ્ધયો, પુસ્તક તણા મુપભાવ;
 સાચો અહિંસક ભાવ વયો, વાંચી પુસ્તકો પ્રેમભાવ. ૧૬
 લખ્યાં પુસ્તકો નિઃશયથી, અનર ન પાસે લખ વાય;
 યાય ખુશી ન સંખ્યા-પૂર્તિથી, યુનિવર્સલ ન બૂનાય. ૧૭
 લખ વી પડિત પાસથી, જે રાજે જે તાનું ત્યાં નામ;
 ધર્મકલંકી તેહ બાણવો, શાસન-દ્રોહીનું એ કામ ૧૮
 પ્રસંગોપાત્ત વાત એ કહી, હવે પ્રકરણ ચિત્ત લાય;
 વલસાડ બ્યાખ્યાનો કરી, વિદ્વાન-મન લલચાય. ૧૯
 પાલકી આવી શ્રામ કરો, આબ્યા વસમ મોલાર;
 લક્ષ્મીચન્દ્ર પ્રેમ ધરી, આવે સૂરિ-દર્શન તે વાર. ૨૦

- લાઈદરથી મહારમાં, આળ્યા દેવકરણુ-આવાસ;
 ઘોઠીઆ આવે આનન્દમાં, કરવા દર્શન સૂરિ ખાસ. ૨૧
- નરોત્તમજાઈ-આમંત્રણે, શાન્તાકુંજ અવધાર;
 લલિતલાવ આનન્દ ઘણો, સાધર્મિ-વત્સલ નિરધાર. ૨૨
- આયખલે સૂરિ આવીઆ, હંજરો જન તેહ વાર;
 દર્શન કરવા આવીઆ, સ્પર્શન સુખ-દાતાર. ૨૩
- ગાંધી મોટરો જૂથ આવીઓ, પ્રાતઃકાલમાં નિરધાર;
 આનન્દ મંગલ વરતીઓ, સહુજન-મન તે વાર. ૨૪
- વાળાં વિવિધ પ્રકારનાં, અનેક બેંડ અવધાર,
 સર્વો આવક શુભમના, કરે ધામધૂમ ત્યાં અપાર. ૨૫

(ઇમન રાગણી. મહારી સહી રે સયાણી-એ દેશી.)

- અલખેલી સુખઈમાંહે આળ્યા,
 સર્વો નગરવાસી-મન લાવ્યા રે; સૂરિજી જગતાર.
 ઠાઠ અપૂર્વ રચી સર્વો આળ્યા,
 હર્ષ શોચ સૂરિ નવી લાળ્યા રે. ૧
- સત્કાર પરીપહ આળ્યો બાણી,
 નિજ સ્વરૂપે રમે શુભખાણી રે. ૨

- સામેયું નહી તે નોટીસ વખાણો,
 સવી પ્રસ્નોત્તર મળ્યો ટાણો રે. ૧
- જેનાચાચું ધુરંધર આપ્યા,
 વિદ્વાન્ શિષ્યો સાથમાં લાવ્યા રે; ૨
- તેની બહેર સામેયું તે જાણો,
 ધર્મવાદ કરજા મન આણો. ૩
- ભાયખલેથી ફેરવીને લાવ્યા,
 પાયધુનીમાંહે પધરાવ્યા રે; ૪
- પહોંશન-વેત્તાને બેઠ શોભે,
 સામાન્ય સાધુને નવી જોયે રે. ૫
- વિદ્વાન આવે પ્રસ્નોત્તર ન પાવે,
 ધર્મ-હાંસી તેથી બહુ થાવે રે; ૬
- કેમ પરીક્ષા સાધુજીની કરવા,
 પ્રસ્નોત્તરથી ચિત્તઠાં હરવા રે. ૭
- સામાન્ય સાધુને તે માટે ન શોભે,
 જે અવશના મન નવી જોયે રે, ૮
- હજારો જન વ્યાખ્યાનમાં આવે,
 ઉભા રહેવાનું સ્થાન ન પાવે રે. ૯
- વ્યાખ્યાન-રસીઆ પ્રતિદિન બાવો,
 જિન-વાણી સુણવાનો દહાવો રે; ૧૦
- દિનભર ચચી કરવા ઘણા આવે,
 જેન જેનેતરો ત્યાં સુહાવે રે. ૧૧

- ધ્યાન્તિપૂર્વક યુક્તિથી સમજાવે,
 સુણી સંશય સર્વી દૂર જાવે રે; " ૬
 નૈયાયિક સંન્યાસી તો કા આવે,
 સ્યાદ્વાદ-ખંડન મન જાવે રે. " ૮
 સ્વયં વાદ ગીર્વાણમાં કીધો,
 છ ઘંટાં વચનામૃત પીધો રે; "
 મંડન-યુક્તિ પ્રમાણુઃ જણાવી,
 તેના સુખથી ત્યાં સિદ્ધિ કરાવી રે. "
 શુદ્ધ વેદાન્તિકો ઘણા આવે,
 દ્વૈતવાદ યુક્તિ સમજાવે રે; "
 ધર્મ-પ્રચાર ઉપદેશકથી જાણો,
 ધર્મ-વૃદ્ધિ ખીલથી ન આણો રે. " ૧૦
 આર્યસમાજ કીશ્ચીયન જાણો,
 ધર્મ-પ્રચાર પ્રખલ વખાણો રે; "
 જૈનો કેઈ ધર્મ-બ્રહ્મ જ થાવે,
 ઉપદેશ-અભાવ-પ્રભાવે રે. " ૧૧
 ધર્મહીનપ્રાય શેઠી આ જાણો,
 જેન તરવથી દૂર વખાણો રે, "
 વકતા જે દર્શનમાં બલવાન,
 તે ધર્મ જાણો બલવાન રે. " ૧૨
 તરવહીન યુક્તિ-શૂન્ય જે ધર્મી,
 સર્વોત્તમ બન્યા જાણો મર્મી રે; "

- ઉપદેશક પ્રબલથી પ્રબલતા,
નિર્બલથી બળો નિર્બલતા રે. " ૧૩
- સર્વોત્તમ જૈનધર્મ વખાણો,
સ્વાદ્વાદ જિહાં મહારાણો રે,
પ્રમાણ પ્રમેય સુકિતનો ખનનનો,
પઠહામાં સહ્યો મન માનો રે. " ૧૪
- અજ્ઞાની મૂરખ જન પાસે આબ્યો,
નાસ્તિક કલંક લગાબ્યો રે;
ધર્મવૃદ્ધિ માટે થાઓ તૈયાર,
જ્ઞાન-પ્રચાર કરો ભવિ ચાર રે. " ૧૫
- એ રીતે એકાન્તે જન સમજાવે,
ઉપદેશક તૈયાર કરાવે રે;
સંમતિપત્રો સર્વી પાસ લખાવે,
ધર્મ-વૃદ્ધિ કરો ભવિ ભાવે રે. " ૧૬
- કેષક સંમતિ પત્રોત્તર આબ્યા,
કેષક પત્રોત્તર નાબ્યા રે;
સુરતથી સાધુ-પત્ર એક આબ્યો,
ભકતને ખાનગીમાં લખાબ્યો રે. " ૧૭
- દેવયોગ પત્ર ન છીપાણો,
પોકળ ખુલવાનો તે ટાણો રે;
ઉપદેશમાં વિશ્વાસ ન કરશો,
પ્રપંચપણથી તે બચશો રે. " ૧૮

શાપ્દો યુદ્ધા તે પવમાં વખાણો,
 જાણે ધર્મ જવાનો એ ટાણો રે; ,,
 હુણે પેટ ને માથું ચીળાવે,
 કિલ્લો લંકાનો હત્યો એમ જાવે રે. ,, ૧૯

ઉપદેશક-મંડળ હવે યાશે,
 ધર્મસૂરિ-કીર્તિ જગ જાશે રે; ,,
 અપશુકન કરવા જે નાક કપાવે,
 જુઓ યુદ્ધિમતા મન જાવે રે. ,, ૨૦

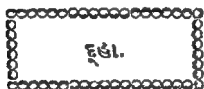
ધર્મોન્નતિ જુઓ કષ્ટ રીતે યાવે ?,
 સાધુ સમાજ-દ્વેષ-પ્રલાવે રે; ,,
 એક યાપે એક ઉચ્છેદ કરાવે,
 સર્વી પુરુષાર્થ તેમાં ગમાવે રે. ,, ૨૧

જ્યાં સુધી અન્ય સંસ્થા ન નિહાળે,
 વિદ્વાન-સમાગમમાં નવી આવે રે; ,,
 ત્યાં સુધી સાધુ-આંખો નવી ખુલે,
 દૂપ-મંડુક માફક તે ઝુઝે રે, ,, ૨૨

ગુજરાતથી સર્વી વિહાર કરાવો,
 આર્યસમાજ-ગુરુકુલો ખતાવો રે; ,,
 અન્યધર્મીનાં કાર્યો ત્યાં નિહાળો,
 શાસન-આશાતંનાને સંભાળો રે. ,, ૨૩

ડાકમારે ડાકાં કહેવાં માર્યાં,
 બહાર નીકળીને મનમાં વિચારે રે; ,,

સમયે એ આપસમાં લઠવાનો ન ધારો, :
 કરે પુરુષાર્થે જહાર પ્રચારો રે. , ૨૪
 ધર્મ-શિક્ષા જે બધી મંન ધરશે,
 ત્યારે સાધુ-સમાજ મુધરશે રે; ,
 લક્ષ્મીચન્દ્ર ઉત્સાહ જહું બ્યાપે,
 ધર્મ મંગલ વીર-મંડળ સ્થાપે રે. , ૨૫

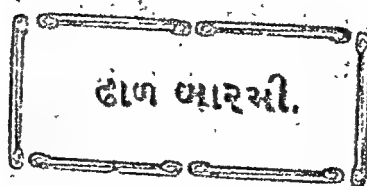

દેશના પ્રગલ્ભ પ્રભાવથી, સરમ્મ અસર સવી થાય;
 ઉપદેશકના અભાવથી, અવનતિ સવી તે ગવાય. ૧
 સાધુ-વિહાર-અભાવ જિહાં, જે સમય સાધુ ન જવાય;
 ખંડન મંડન ધર્મનું જિહાં, તિહાં ઉપદેશક અવાય. ૨
 શાસને જરૂર અતિ ઘણી, ના કામથી ન કહેવાય;
 કણુલ વાત સૂરિજી તણી, કરે સતી મળી મુખદાય. ૩
 જાહિર સમા તેહ કારણે, મળી સવી જેનોની તે વાર;
 અભિપ્રાય પ્રગટપણે, જણાવે સમયે સૂરિ સાર. ૪
 લક્ષ્મીચન્દ્રાદિ દાનવીરનાં, વચન મળ્યાં મનોહાર;
 એકત્ર મળી સવી નૈનનાં, ન્યૂન લક્ષ્મી મનોહાર. ૫
 પરમાર્થબુદ્ધિ જે કરે, વિલંબ નહી ત્યાં વિચાર;
 ધર્મીનનતિ થાય એણી પરે, શાસન-ચોખા અવધાર. ૬

- આણેય વિશેય થયા ઘણા, સુરિ-મન ડગે ન લગાર;
 સુધારા ધર્મોન્નતિ તણા, સમયે સમયે કરે પ્યાર. ૭
- પ્રતિગ્રામ સાધારણ તણો, ટોટો બહુધા મન ધાર;
 આવક નહિ ખરચો ઘણો, કહો કંઈ રીતે પૂરે પ્યાર. ૮
- એક ક્યારામાં પાણી ઘણું, ખીજ ખાલી રહ્યા સૂકાય;
 સડો પેઠો જેમાં પાણી ઘણું, કહો મહાભાગ ! ઉપાય ? ૯
- દેવ-સમર્પણુદ્ધર્યો, અર્પણા જિહાં કરાય;
 દેવ-દ્રવ્ય તેહ માનીએ, અવર ન તેહ મનાય. ૧૦
- આજથી સંઘ ઠરાવ કરે, પૂજાદિ બોલી જે બોલાય;
 સાધારણમાં તે જાય સવી, દોષ થાજીય ન ગણાય. ૧૧
- બોલીઓ શાસ્ત્ર-વિધિ નહી, જેહવી સામાયિક વિચાર;
 કલેશ-નિવારણ બોલી સહી, વિના ઝગડો અવધાર. ૧૨
- બોલી વિના ફળ નવી મળે, બતાવો એહવું પ્રમાણ;
 વિધિવાદ જો પ્રમાણુમળે, કથાનુવાદ નવી જાણ. ૧૩
- પરિણામે ફળ સવી મળે, બોલી વિના ગુણ-ખાણ;
 સવી ખાતાં-પે.ષક જાણવું, સાધારણ-પુષ્ટિ મન આણ. ૧૪
- દેવ-દ્રવ્ય અવર નહી, ખાતામાં લેઈ જવાય;
 લાખજો દેવ-દ્રવ્યમાં સહી, પુષ્ટ સાધારણ કરો પ્યાર. ૧૫
- સદ્દા વેપાર કરાય સહી, મીલો લોન વિગેરે લેવાય;
 જે કર્મહાન-નિષેધ સહી, દેવદ્રવ્યથી સવી કરાય. ૧૬
- દ્રુટીઓ માલિક થાય ગ્રહી, પેઢીઓ મહોટી ચલાવાય;
 ખરચતાં પ્રાણુ જાય વહી, બાપુકી મુઠી જાણો જાય. ૧૭

સૂરિ-અભિપ્રાય દાખવ્યો, સમભાવે પત્ર મેળાર,
 મુષ્ણી તોફાની ચમકીયા, કયો બહુ નિન્દાનો પ્રચાર. ૧૮
 દેવ-દ્રવ્ય ખાવાનું તે કહે, જન-મન-બ્રમણ કરાય;
 વિષ વધારી ફુગંતિ લહે, મુધારે પત્યરો ફેંકાય. ૧૯
 કયો મુધારા સવી એમણે, જગ જથ લીધો અપાર;
 કે.ઈ ઉપાયે વિધન કરી, કહી બગાડે સવી ધાર. ૨૦
 હાય ! દોઠો ઉઠો સહુ, શાસ્ત્રન સવી છુટાય;
 કાલાહલ ખોટો બહુ, મચાવ્યો નિન્દકે અપાર. ૨૧
 દેખાનજ પ્રગટાવીઓ, અજ્ઞાનતાને પ્રભાવ;
 શુણાનુરાગ વિસરીએ, પ્રબલ મોહ વિભાવ. ૨૨
 સમભાવ સૂરિ-મન ઘણો, ટૂંકટ જુઓ ચાર ખાસ;
 દેવ-દ્રવ્ય સંમંધ તણો, મહારા વિચાર રાખો ખાસ. ૨૩
 ગવર્નર-આમંત્રણે, ગવર્નર-હાઉસ જવાય;
 વાતોતાપ એકાન્તપણે, સૂરિજી ગવર્નરનો થાય. ૨૪
 અમાણ્ય યુક્તિ પ્રબલ સહી, નહી નિન્દા લવલેશ;
 સૂરિ-વાણીમાં તે મુખ્ય લહી, કરો વિચાર શુભ એવ. ૨૫
 વીલેપારલે મંડળ સહી, થામ્યું સૂરિ શુદ્ધ દેશ;
 શાસનોન્નતિ ણીજે નહી, એક સમય મુવિચેય. ૨૬

(પ્રતિમા-દોષે વ્રાણીઆ યોગ અને ઉપધાન જિનજી-એ દેશી)

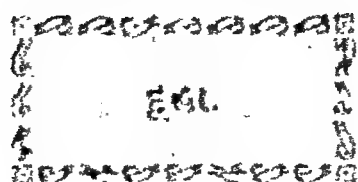
શુભ મુહૂર્તે મંડળ થાપીયું, છાત્ર-સંખ્યા સ્વલ્પ મન ધાર; લલના
 વ્યવસ્થાએ મન સર્વી ખેંચીયું, પ્રમથ્ધ-કારિણી કમીટી સાર. „
 શુભિજન-શુભ ન વિસારીએ, શુભ-રાગ સુખની ખાણ. „ ૧
 અધ્યાપકાદિ પ્રમથ્ધ કરી, ઉદ્દેશ પ્રારંભ અવધાર; „
 ઉપાધ્યાય વિદ્યા શ્રમ ધરી, કાર્ય કરે અનેક પ્રકાર. „ શુભી ૦
 બીજું ચોમાસું પણ ઇલાં કરે, શ્રાવક-વિનતિ પ્રણલ વિચાર; „
 વ્યાખ્યાનાત્તિ-વ્યવસ્થા ધરે, સિન્ન સિન્ન સ્થાનો મોભાર. „ ૩
 દેહ જવરાકમણ કયો, સેવા-નોકા તે ડોલાં ખાય; „
 ઉપચાર ડોકટરે બહુ કયો, મોઢી મોતીલાલ-સેવા સુઢાય. „ ૪
 દેશી વૈદો ઉપચાર ન વિસર્યો, પણ ન જાય તાવ લગાર; „
 સમય જોધને શ્રમ આદર્યો, વિદ્ન-સંતોષીએ પારાવાર. „ ૫
 નવીન પુરાણી સહાય વળી, અટકી સમય તે મોભાર; „
 પીયરીયાં મળ્યાં રોતીને વળી, પછે વાટ જીવે ન લગાર. „ ૬
 સાધુ સર્વી સેવાભાવમાં, મંડળ-સહાયનું બૂદ્યા નામ; „
 ઉપચારો કરવાના તાનમાં, સૂરિ-સેવા ધ્યાન મુખ્ય કામ. „ ૭
 પ્રણલ અશાતાભાવમાં, એય એયનું નહિં તિહાં નામ; „
 અરિહંત સિદ્ધ સાધુ ધ્યાનમાં, ધર્મ-ધ્યાન તણું એહ ધામ. „ ૮

ભવ-ભય મીઠાવે જે સહી, ગુરુ-ઉપકાર કેમ તે બૂલાય ? ,,
 શિષ્યોત્તુ ધ્યાન ખીજે નહી, સૂરિ-સેવા તનું મનથી કરાય. ,, ૯
 ભણવું ગણવું સર્વો એ સહી, ખીજાં કામો સર્વો બૂલાય, ,,
 હવા-ફેર કરવા વિચાર ગ્રહી, પ્રેમચન્દ-ખંડે જવાય. ,, ૧૦
 શાન્તિ થોડાં દિન તિહાં રહી, યોમસ-આગમન સુઢાય; ,,
 વાત સર્વો જન-મન લહી, સન્માન કેઈક ન સુઢાય. ,, ૧૧
 એસોસીએશન તિહાં મળી, ખાનગી કરવા વિચાર; ,,
 અભિનન્દન આપવું સાંભળી, મનમાં ન ગમે તે લગાર. ,, ૧૨
 મુખ્યોભાવ જુઓ કેહવો ? કૃતજ્ઞતા મનમાં ધરાય; ,,
 શાસન-કામ તે બાણવું, સૂરિજીવું નહી તે સુઢાય. ,, ૧૩
 કમીટીથી નવી થયું લેખવું, ચાળીશ વર્ષ પરિશ્રમ ખાસ; ,,
 યોમસ-પત્રથી તેહ બાણવું, ગુરુદેવે કયું સુખવાસ. ,, ૧૪
 આખૂ-પ્રકરણ મન આણવું, આદર્શ સાધુમાં વિચાર, ,,
 દેલીફાનો સર્વો આવીઆ, આગમન વિષે અવધાર. ,, ૧૫
 મંડળ રહામું બંદરમાં ગયું, યોમસ-સ્વાગત કરવા ખાસ; ,,
 ઉતરી સ્ટીમરથી ગવરનર-હાઉસે ગયા મહેમાનફે ખામ. ,, ૧૬
 ખમર પઠવાથી નિહાં મયા, સૂરિ-શિષ્ય થઈ તેહ સ્થાન; ,,
 મંડળ દેખી સાહેબ ચમકીયા, ગુરુ-દર્શન છિ મુજ ધ્યાન. ,, ૧૭
 આપ ભલે ઇલાં આવીઆ, ચાલો આવું સર્વો સુકી કામ; ,,
 તરકાલ તે સાથે પધારીઆ, હજારો જન મળીઆ તે ધામ. ,, ૧૮
 રામ રામ સર્વો વિકસિત થયાં, ગુરુદર્શનથી તે વાર; ,,
 બિયાથથી તરવ-આલોચના, ધર્મવાદ મનથી ન વિસાર. ,, ૧૯

તર્ક વિતર્ક કયો તરવોના, દાદ્યા સંશય શુરુ-દરબાર; ॥
 પ્રભુ-દર્શન કયો પ્રેમથી, ભેટ ગીની ધરી જિનવાસ. ॥૨૦
 હજારો જન આણુ દીઆ, તુમ દર્શન આન્યા તે ખાસ; ॥
 અભિનન્દનપત્રને આપવા, સ્વયંસેવક સલા કરી ખાસ. ॥૨૧
 સર્વી રોઠીઆ તિકાં આવીઆ, તજતનશીન યયા સૂરિરાજ; ॥
 થોમસ આઢેગ પણુ આવીઆ, ગરદી પારાવાર સભાકાજ; ॥૨૨
 થોમસ ઈંગ્લીશમાં બોલીઆ, અનુવાદ મોઢીછનો ખાસ; ॥
 વિદ્યા ન્યાયાદિ ધણા ગાણુઆ, સૂરિ ગંભીર ઘોષ સુવાસ. ॥૨૩
 થોમસ શુરુ-ઉપકાર બહુ માનતા પુણ્યે દર્શન થયું મુજ ખાસ; ॥
 અભિનન્દન આપે સ્વયંસેવકો, આશીર્વાદ-પત્ર સૂરિ પાસ. ॥૨૪
 સંસ્કૃત જ્ઞોકોઠોમાં તે આપીયું, નમી શિર ચઢાવે આશિષ; ॥
 અન્તિમ ઉપદેશ સૂરિ દાખવ, જશ ક્રેવાતું નહિ મુજ કામ. ॥૨૫
 જશ અપજશ સાધુને બે સહી, ક્ષય કરવા સર્વી ઉદ્દેશ; ॥
 અજ્ઞાની જન સમજે નહી, મન વિપરીત ભાવ વિશેષ. ॥૨૬
 કામ કર્યું શાસન-કારણે, નહી સ્વારથનો લવડેશ; ॥
 પરમાર્થબુદ્ધિએ કર્યું એણે, બૂઝે ઉપકાર કૃતધન વિશેષ. ॥૨૭
 કામ શુભ કરો સર્વી મળી, કયો ઉપકાર કદી ન બૂઝાય; ॥
 કૃતધનભાવ જાઓ ગળી, શીખો કૃતજ્ઞતા-પાઠ આપ. ॥૨૮
 ઉપદેશ હિતશિક્ષા ધણો, આપે સૂરિ મહારાજ તે વાર; ॥
 સર્વીજન-મન આનન્દ તણો, પાર ન રહ્યો ત્યાં લગાર. ॥૨૯
 હાર પહેરાવ્યો મનોહર, લક્ષ્મીચન્દ્ર વેદ-પુત્ર ખાસ; ॥
 અહુ કિમતી દેખનમાં પ્રિયંકર, સર્વી અકિત અયા દેખી ખાસ. ॥૩૦

એક સાધુ પરવા કાઠની નવી કરે, ચોટી આ બહાર બોલે સુવાસ,,
 આવડે કામ કરતાં એકને, સર્વ કાર્ય-કુચલ ધર્મવાસ. ,, ૩૧
 મોહમયી વાત સર્વ વિસ્તરી, સૂરિ-શિષ્ય થોમસ સાહજ ખાસ;
 હથેને આબ્યા સમુદ્ર ઉતરી; જીઓ ભક્તિભાવ સુવાસ. ,, ૩૨
 પુસ્તક-ભંઠારો દેખવા, સાચ નાગરદાસ મોકલાય; ,,
 સર્વ તીથો ભંઠારો દેખી કરી, સૂરિ-અન્તિમ હથેને અવાય. ,, ૩૩
 એસોસીએશન-આંખ ઉઘડી, અભિનન્દન આપવા ખાસ; ,,
 સંમતિ-કાંજ પાસ આવીઆ, સૂરિ ઉઠાર ભાવ ધર્મવાસ. ,, ૩૪
 સભા ભરી તેણે આપીયું, થોમસ શુરુ-ઉપકાર તિહાં માય; ,,
 પવિત્ર ધર્મને સમજાવવા, સાર્વજનીન વ્યાખ્યાન અપાય. ,, ૩૫
 સર્વ અધિકારી આબ્યા બાણવા, ગોઠલ મોરાર હોલ મોભાર;
 પરમ પવિત્ર ધર્મ એ લેખવો, પક્ષપાત તિહાં ન લગાર. ,, ૩૬
 અલેક્ષ કિલ્લો રચાદાદનો, અંચુપ્રવેશ અવર ન કરાય; ,,
 સાપેક્ષ દષ્ટિ વિના તરવનો, પત્તો લાગે કદી ન વિચાર. ,, ૩૭
 અનેક વાતો વ્યાખ્યાને કરી, છપાણી સર્વ પત્ર મોભાર; ,,
 પ્રમુખ સૂરિવર બોલે સહી, સર્વ સભાને હર્ષ અપાર. ,, ૩૮
 વિદ્વાનો સુણી મન ચમકીઆ, જૈનધર્મ અપૂર્વ ઉઠાર; ,,
 હુંગમ નિન્દક મન લાવીઆ, ધર્મ મંગલ બોલે સર્વ ધાર. ,, ૩૯

પેટ્રોલ સાહેબ આવીયા, દર્શન ચર્ચાની કાજ;
 સૂરીશ્વર-મન ભાવીયા, જેઠાસલાવી એલચીરાજ. ૧
 સાહિત્ય-પ્રેમ મનમાં ઘણો, શુરુદેવ પર શુરુ ભાવ;
 જી. કે. નરીમાન વિજતણો, સૂરિ પર બહુ પ્રેમ ભાવ ૨
 સાહિત્ય-સેવામાં રસ ઘણો, પ્રત્નો કરે મનોહાર;
 હિત્તર સામ્યભાવ તણો, આપે સરસ મન ધાર. ૩
 અનેક કાર્યો તિહાં કરી, મહાશુદ્ધિ પંચમી વિહાર;
 ઉપકારો અનેકો કરી, વિચરે જગત-આધાર. ૪
 હંજરો જન સાથ આવતા, ઠામ ઠામ અવધાર;
 દાદર માહીમ આવી કરી, શાન્તા કુંજ નિરધાર. ૫
 અંધેરી લોગીલાલ-બંગલે, સખતાહે એક અવધાર;
 વાષિંક મહોત્સવ મંઠલે, કયોં ધામધૂમથી વિચાર. ૬
 નાગરિક વિદ્વાનો આવીયા, સલા કરી અતિ મનોહાર;
 વ્યાખ્યાને જન આણુંદીયા, સંવાદ થયો ત્યાં શ્રીકાર. ૭
 મહારમાં સૂરિ આવીયા, દેવકરણુ-ભક્તિ વિચાર;
 ગુજરાત મન વિરામીયા, બુંગાલ કરવા ઉપકાર. ૮
 કાથી-શાલા-ઉદ્ધાર તણી, મન ઇચ્છા પ્રબલ વિચાર;
 હિંસક જન-પ્રતિબોધની, બુંગમાં લાગણી અપાર. ૯

દેવ શુરુ, ધર્મતત્ત્વનાં, દેકટો લઘુ અવધાર;
 પ્રતિપાઠક ચૈલી તણાં, રચીને કરવો પ્રચાર. ૧૦
 હજારો છૂટા હાથ આપવાં, લેકચરો સાથ અવધાર;
 સાધુ વિદ્વાન મંડળ મળી, વિચરવું ખંડ મોતર. ૧૧
 એ રીતે ઇચ્છા મન ધરી, પાછા ગયા અંધેરી મોતર;
 આગરાદોઠ લક્ષ્ય કરી, ઠાણા શાહપુર વિહાર. ૧૨
 દેવલાલી નાશિક કરી, કરી લેકચરો મનોહાર;
 માલીઆ ગામ પ્રેમ ધરી, પ્રભ કરે વિનતિ અપાર. ૧૩
 નાટક હોલ વ્યાખ્યાન કરી, મુસલમાન બહુ ધાર;
 કેષક શુદ્ધ વિચાર કરી, શુદ્ધાહારી યયા શ્રીકાર. ૧૪
 ધૂલીઆ-સંઘની વિનતિ, આવ્યા ભક્તિભાવ મન ધાર;
 પ્રવેશ-સમયે ભાવ અતિ, વ્યાખ્યાન-ધૂમ ન વિસાર. ૧૫
 ચાતુર્માસ સંઘ-વિનતિ, શ્રેજમલ રણસી વિચાર;
 આથહ સર્વી પ્રભ અતિ, સૂરિ સ્વીકારે તે વાર. ૧૬
 આમહનેર-સંઘ આવીઓ, વિનતિ કરવાને ઠાજ;
 લાભ મનમાં ભણી કરી, ગયા તે સમય સૂરિરાજ. ૧૭
 વ્યાખ્યાન-મંડપ બાંધીઆ, સર્વી જન મુષ્ટવા ખાસ;
 વઢીલો અધિકારી આવીઆ, વિદ્વાન જન આવાસ. ૧૮
 માસ મેળો સપ્તારામનો, હજારો જન અવધાર;
 નૈનધમ-ઉન્નતિનો, ટાણો પ્રથમ દક્ષિણમાં ધાર. ૧૯
 વ્યાખ્યાને સર્વી જન તોષીઆ, પોષીઓ ધર્મભાવ ખાસ;
 કૂપ-મંડુક કેષ આવીઆ, ચર્ચા કરવા સૂરિ પાસ. ૨૦

યુક્તિ પ્રબલ હેખી કરી, પલાયન થયા તે વાર; ૨૧
 અભિનન્દન મનમાં ધરી, જનતા સભા કરે શ્રીકાર. ૨૧
 યિચિત અન્દનપેટીમાં, અભિનન્દનપત્ર ત્યાં ખાસ;
 પ્રેમભાવ સભા-હૃદયમાં, વ્યાખ્યાને પ્રગટ પ્રકાશ. ૨૨
 પ્રબ-પ્રેમની શુભ લાગણી, સાધુને તેનું નહિ કામ;
 અવગણના મનમાં ધણી, પ્રબ-આશ્રયે કર્યું કામ. ૨૩
 સન્માન નહી એ આપનું, જૈનધર્મનું અવધાર;
 પ્રત્યુત્તરે સર્વી સમૂહનું, મન આકર્ષ્યું તે વાર. ૨૪
 સંઘ-મજ્જિત મન અતિ ઘણી, દાખવી સમય મોજાર;
 ધૂણે વિહાર કરવા તણી, ઇચ્છા બતાવી અવધાર. ૨૫
 વિહાર કરીને આવીઆ, ચોમાસું કરવા કાજ;
 પેટ્રાલ સાહેબ પધારીઆ, વ્યાખ્યાન પખલીક કાજ. ૨૬
 કલેક્ટર પ્રમુખ સહી, કર્યું જૈનતત્ત્વ-વ્યાખ્યાન;
 નાટક હોલ મેદાન ગ્રહી, હજારો જન ખૂબ ધ્યાન. ૨૭
 ઈંગ્લીશમાં વ્યાખ્યાન સહી, અનુવાદ મરાઠીમાં ધાર;
 અનુવાદક અજ્ઞાન સહી, રોકે બીજા પંડિતો તે વાર. ૨૮
 નિજ ડહાપણ છંડી કરી, અસલી અનુવાદ ખાસ;
 સત્ય વાત જૈનધર્મ ખરી, ગોપવે તે પંડિત પાસ. ૨૯
 અનુવાદ શુદ્ધ કરાવીને, બહેચ્ચો પખલીક મોજાર;
 અજ્ઞાન-તિમિર હઠાવીને, સત્ય મારગ મન ધાર. ૩૦
 બીમારી પેટની તિહાં રહી, સૂરિજીને બહુ વાર;
 દેશપાંડ્યે ડોક્ટર સહી, મજ્જિત સારવાર અપાર. ૩૧

ગુરુદેવ-બન્ધુ મુનિ તથો, સ્વર્ગવાસ ઇહાં વિચાર; ૩૦
 ચાતુર્માસ પૂરણ પથે, કયો સુખ-ચાન્તિએ વિહાર. ૩૨
 વિહાર-સ્થલ જૈનમન્દિરો, વસ્તિ ઉપાશ્રય વિચાર, ૩૩
 સંસ્થાઓ ધર્મશાલા ઘરો, વિહાર વણુંને સર્વો ધાર. ૩૪
 શીરપુરમાં પધારીઆ, સહામે વીરસૂરિ અવધાર; ૩૫
 સાંભેયું લઈને આવીઆ, સૂરિ-દર્શને મનોહાર. ૩૬
 બંને મિત્રો મળ્યા પ્રેમથી, તિહાંથી ખાંડવગઢ ધાર; ૩૭
 ઘાટા અનેકો ઉતરણુયો, આન્તર વ્યાપિ અવધાર. ૩૮
 ઇન્દોરથી સહામા આવીઆ, લેવા ખાંડવગઢ મોહાર; ૩૯
 વિહાર કરી પધારીઆ, અનુક્રમે 'ઇન્દોર' વિચાર. ૪૦

ઢાળ તેરમી.

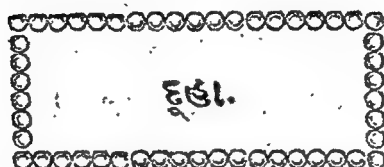
(સર્વવસરણ સુરવર રમે રે—એ દેશી)

ખાલચન્દ્રાદિ શ્રીસંઘ તણી રે, બકિન સુન્દર અવધાર, ૧
 સૂરિ શિવપુરી વસીઆ. ૨
 આવે નગર જાણે દિનમણિ રે, જોમ સહુ હૃદય-પ્રકાશ. સૂરિ ૦ ૧
 ધર્મધ્વજ ફરકે ધણા રે, ગલીએ ચોક્ક મોહાર; ૩
 પ્રવેશોત્સવ આનન્દ તણા રે, ગીત ગાન તાન ધાર. ૪

અન્તિમ દેશના ટાઉન હોલમાં રે, જગમાં સૂરિની એ ધાર. ,, ૩
 રોગ-પ્રાદુર્ભાવ શરીરમાં રે, વેદના પ્રબલ વિચાર. ,, ૪
 વૈદ્ય-સંમેલન તિહાં કરી રે, લીધેા અભિપ્રાય સુખકાર; ,, ૫
 ઈલાજ અનેક પ્રકાર કર્યો રે, પશુ ન સમાધિ લગાર. ,, ૬
 હેશમાંડ્યે સુંળી આવીઆ રે, કર્યો ઉપચાર સમાચાર; ,, ૭
 ડોક્ટર ચોસાવી બોલાવીઆ રે, હાર્દિક ભક્તિ ધરનાર. ,, ૮
 પરમાર્થ બુદ્ધિએ સેવા કરે રે, ભાંડારક-સંભતિ ત્યાં ધાર; ,, ૯
 પ્રતિ રવિવારે તે આવતા રે, સુખતંકરાદિ લેઈ સાથ. ,, ૧૦
 અમેરીકન વિદુષી આવીઆં રે, સૂરિ-દર્શન કરવા બેઠી હાય; સાહિત્ય-પ્રશ્નોત્તર પ્રેમનાં રે, જૈનધર્મ-જિજ્ઞાસા અચાર. ,, ૧૧
 સખ્તાઈ તિહાં સ્થિરતા કરી રે, હોલકર સરકાર આવે ખાસ;,, ૧૨
 ગુરુ-દર્શન સ્પર્શન કરી રે, ઉપદેશ સુણે સુખવાસ. ,, ૧૩
 ચાતુર્ભાસની કરી વિનંતિ રે, સ્વાસ્થ્ય-અભાવે મનાઈ કરાય; ભક્તિ આપના ડોક્ટર તણી રે, મનમાં સુજ તે અતિ સુહાય. ,, ૧૪
 હિન્મત-દીક્ષાત્સવ કરી રે, હિમાંશુવિજય ધયું નામ; ,, ૧૫
 મંગલાદિ ચાર સાધુને રે, કાશી વિહાર કરાવ્યો મુખ્યકામ. ૧૬
 આગરા તરફ લક્ષ્યમાં કરી રે, મંદીથી શિવપુરી અવધાર; શિવપુરી-સંઘ આનન્દ ધરી રે, કરાવે ચોમાસું તે વાર. ,, ૧૭
 હવા પાણી અનુકૂલ વળી રે, ડોક્ટર કપૂર-ભક્તિ અપાર; ચોમાસું કખૂલ કરાવીયું રે, ભક્તો આવે ચોમાસા કાળ. ,, ૧૮
 ભક્ત લક્ષ્મીચન્દ્ર મન વચ્ચું રે, તેથી આવે રહેવા સુખકાળ; વ્યાધિ વધતી જાય દિન પ્રતિ રે, પશુ અધ્યાત્મભાવ ન ઘટાય. ,, ૧૯

શ્રાદ્ધ-સાધુ-સેવા અતિ ઘણી રે, તન મન ધનધી ન ચૂકાય; ૧
 સૂરિ-સેવા નિજેરા તણી રે, કહો દહાણી એ કેમ બૂલાય ૧, ૧૪
 સ્ત્રીસ્વન લેવી સાહેબ આવીઆ રે, ધર્મ પત્ની સાથ અવધાર; ૨
 સૂરિ-દશને મન બાવીઆ રે, ઉપદેશ-જિજ્ઞાસા અપાર. ૧૫
 સ્યાદ્વાદ મુદ્રા છે જિહાં વિષે રે, પક્ષપાતનો નહિ અવકાશ; ૩
 અન્ય જીવ-પીઠા ન જિહાં દીસે રે, જૈનધર્મ-તરવ એ પ્રકાશ. ૧૬
 સ્યાદ્વાદ-સ્વરૂપ સમજાવીયું રે, વિસ્તૃત વિવેચન ખૂબ ધાર; ૪
 તરવ અપૂર્વ સર્વી મન વસ્યું રે, હર્ષ તણો ન રહેા તિહાં પાર. ૧૭
 ઉત્તમ જ્ઞાન સૂરિ ૧ તાહરું રે, સર્વોત્તમ ચારિત્ર મન ધાર; ૫
 તુમ સમ જગમાં બીજું રત્ન નહી રે, જ્ઞાન ચારિત્ર તણો બંધાર. ૧૮
 વળી વળી અનુમોહન કરે રે, વાસકોપ દયે કંપતી તે વાર; ૬
 સાધુને પૂછે સૂરિ બહી પરે રે, બાયખલાના કહો સમાચાર. ૧૯
 તાર કરો ગવરનર ઉપરે રે, મિત્રપણાથી કામ તે કરાય; ૭
 સમજાવી કમીટી મુંબઈ સમે રે, બાયખલા-કામ બહી પરે થાય. ૨૦
 સમજાવો કારોબાર તમે રે, નહી માન્યું પંચ હવે પસ્તાય; ૮
 શાસન પર દષ્ટિ કઈ કરી રે, સાધુપાસે બહુ પત્રો લખાવાંય. ૨૧
 રાણા સાહેબને તાર કરો રે, કાંકરોલી-મન્દિરની કાજ; ૯
 શાસન-રામ સૂરિ-મનકરો રે, અન્તિમ સમય ન બૂલે સમાજ. ૨૨
 ધર્મધ્યાન વિના વાત નહી રે, આતમ-ચિન્તન એકતાન; ૧૦
 છત્રીય લંટા સમાધિ થઈ રે, ચઢતે પરિણામે શુભ ધ્યાન. ૨૩
 ભાવના પૂર્વજ્ઞપિ તણી રે, શુદ્ધ ઉપયોગ ભાવે તે વાર; ૧૧
 ચઉસરણ સમાધિ ઘણી રે, શાસન-સેવા જીન્દગી અવધાર. ૨૪

વીર ! વીર ! ધર્મ ધ્વનિ કરી રે, અનન્ત ચતુર્દશી ખાસ;
 પ્રાણુ તણુ સ્વર્ગ-સુખ વરી રે, લીધો અનન્ત સુખનો વાસ. ,૨૫
 ભારત-ભાત્રુ ગયો આથમી રે, શોક-સાગર જગત ફેલાય;
 સાચો સુભટ જન્મ નહી મળે રે, ધર્મ મંગલ મન ન સુઢાય. ,૨૬

શોક-સાગર પ્રસર્યો ઘણો, સવી જન હૃદયે આઘાત;
 સાહિત્ય સાચા સેવક તણો, ઉપકાર ન ભૂલે સુભત. ૧
 પેપરો સવી ભારત તણાં, યુરોપનાં અવધાર;
 શોકોલેખ સૂચન ઘણાં, દોઢસો સંખ્યા વિચાર. ૨
 દેશ વિદેશના સવી મળી, સાહાત્રણસો તાર ધાર;
 રાજા મહારાજાના વળી, હૃદયે આઘાત કરનાર. ૩
 શાસન-સુભટ-વિરહનો, કીહાં જઈ કરું હું પોકાર ?;
 ગંભીર સંદેશ વીરનો, નહી કોઈ સુણાવનહાર. ૪
 સવી પદાર્થો સ્ફુટ કરી, કહો કોણ જણાવે શ્રીકાર ?;
 નિજાસુ-નિજાસા ઘણી, કહો પૂરી કોણ કરનાર ? ૫

શ્રી વિજયધર્મચરિ સમાધિ મંદિર, શીવપુરીમાં
સ્થાપન કરેલી નૂતન કોટી.

ઢાળ ચઉદમી.

(કુવે ચારિત્રગુતો સમિતિનો ગુતો વિશ્વનો તારુ છ-એ દેશી)

ગુરુદેવ સોભાગી શાસન-રાગી,

ત્યાગી ગયા ઉતાવળા. તારુ છ;

જલદી કેમ કીધી મહુ શીખ દીધી,

શું મનમાં રોષ આવીઓ ? તારુ છ. ૧

ઐઠારિક ન રંગી સ્વર્ગ-ઉમંગી,

સરાગી સંયમી આહીઆ તારુ છ;

મૂલ દેહ અશુચિ ઉત્તર વિશુચિ,

રૂચિ નહી દુર્ગન્ધિમાં તારુ છ. ૨

નગર-ખાળ સરીખા આઠ ધાતુ પરિખા,

ઠહેતી રહે નિશ દિન વિષે તારુ છ;

મહિરા-ઘટ પરખી કાયને નીરખી,

કીમત ન કુટી બહામની તારુ છ. ૩

અસાર તે બાણી મમતા ન આણી,

ગયા ગુરુદેવ વેગળા તારુ છ;

શુદ્ધ મહાન્ત પાળી પાપ પખાળી,

સામતિ ગુપ્ત ચિત્તમાં ધરી તારુ છ. ૪

બ્રહ્મતેજ પ્રચંદે અવિદિતિ દંડે,

ધર્મ-દેવજ શ્રેણી હાથમાં તારુ છ;

ભવ-તરુ-મુખ્યળીજ રાગાદિ તુજ,
લાગી ગયા ગહુ ત્રાસથી તાડે છ.

૫

તુજ શાસન-સેવા સાહિત્ય મેવા,
ભવજલનાવા પાસમાં તાડે છ;
ધીર-પ્રવચનરાગી અવરના ત્યાગી,
સાચા સુલટ કેમ વિસરે તાડે છ.

૬

શાસન-ઉન્નતિ ફેરી ભાવના ભારી,
મન-મન્દિરમાં સોહામણી તાડે છ;
રોમ રોમમાં ફરસી અંતર હરસી,
શુદ્ધ હૃદયથી તેહમાં તાડે છ.

૭

શુદ્ધાહારી ઘનાવ્યા અશુદ્ધ ત્યજાવ્યા,
વિચરી ભારત-ભૂમિમાં તાડે છ;
સાહિત્ય-પ્રચાર અનેક પ્રકાર,
દેશ વિદેશમાં ગહુ કયો તાડે છ.

૮

પુસ્તક-મોહત્યાગી મન રહ લાગી,
સાર્વજનીન કાળે આપીયાં તાડે છ;
યમ નિયમને પાળી આસન વાળી,
પ્રાણાયામે તે પધારીઆ તાડે છ.

૯

અત્યાહારે પધારી ધારણા ધારી,
ધ્યાન ધ્યુ જિનરાજનું તાડે છ;
છત્રીસ કલાક સમાધિમાં ગાળી,
સ્વર્ગપુરીમાંડે સંચયાં તાડે છ.

૧૦

ઉત્તર શુધ્ધક્રિયા કરવા કાળે,
 ચેઠ સાહુકારો ત્યાં આવીઆ તાડે લ.
 મુસલમાન ને હિન્દુ સાથ મળીને,
 અધિકારી વર્ગ સહુ આવીઆ તાડે લ. ૧૧

સિન્ધે સરકાર શુધ્ધ ભૂમિને આપી,
 નિરાનન્દી યયો બહુ પેરે તાડે લ;
 ચન્દનની ચિતા નિરુત્સાહે બનાવી,
 ઘૂત કપૂર બહુ હોમીઆ તાડે લ. ૧૨

તેહ સ્થાનની ઉપર મન્દિર સુંદર,
 ધર્મ-સમાધિનું દીપતું તાડે લ;
 પત્ર-પ્રચાર કીધો પરિશ્રમ લીધો,
 વિજયેન્દ્રસૂરિએ બહુપરે તાડે લ. ૧૩

સવી પ્રભ મળી એક કમીટી સ્થાપી,
 પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ કારણે તાડે લ;
 મહા શુદ્ધિ પૂનમે પ્રતિષ્ઠા દિનમાં,
 ઉત્સવ મહોટા મંડાવુનો તાડે લ. ૧૪

મહારાજા દિવાન યુરોપીયનો,
 બંગાળી પારસી વિદ્વાનો તાડે લ;
 લેન જેનેતરો ત્યાં હજારો આવ્યા,
 લેલ ભાવ નવી લાવીઆ તાડે લ. ૧૫

સાધર્મિ-વત્સલો પશુ આઠ દિવસનાં,
 ભક્તિ ભાવની નહી મણા તાડે લ;

સ્વયંસેવકો ને વળી ગાયન-મંડળી,

સુંબડીથી આવી સુન્દર તારૂં છ.

૧૬

પ્રતિષ્ઠાને કરાવી ભાવના ભાવી,

વિજયેન્દ્રસૂરિ શિષ્યો સહુ મળો તારૂં છ;

શેઠ લક્ષ્મીચન્દ્રે પોતાના ખર્ચે,

કરાવી પ્રતિષ્ઠા સોહામણી તારૂં છ.

૧૭

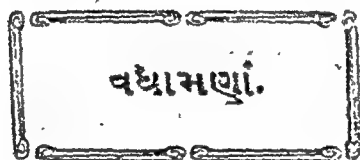
ગુરુ-વિરહો શિષ્યો મંગળ જ્યન્તો,

આખ્યા કાશીથી ઉતાવળા તારૂં છ;

સહોત્સવના નાદો સંભળાવી સાદો,

ધર્મ મંગલ ઉલટ ઘણો તારૂં છ.

૧૮

ઉત્સવ મંગલ આતિ ઘણા, સૂરીશ્વરજીના નામે;

શાસન-સેવા ભાવ તણાં, કીધાં જગ બહુ કામ. ઉત્સવ૦૧

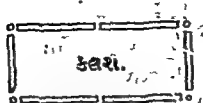
યુગ-પ્રધાન સૂરિ-દિનમણિ, જન-પૂજ્ય છે સ્વામી;

શુદ્ધ ભક્તિ મનમાં ઘણી, કીધી વળી શિરનામી. ઉત્સવ૦૨

એકવાર સેવક કહી, પ્રભુ આપ બોલાવો;

બાવું નહીં હવે એક ઘડી, ધર્મ મંગલ ગાવો. ઉત્સવ૦૩

ગાયો ગાયો રે શ્રીધર્મ સૂરોચર ગાયો.

સ્વાદ્વાદ-દેશક ત્રેલોક્ય-નાયક,

ત્રિપદી-દાયક જનનાહો;

તીર્થપતિ મહાવીર પ્રભુની,

પાટે સુધર્મ સુહાયો રે.

શ્રીધર્મ ૧

અઠગર-બોધક સૂરિ હીરવિજયો,

અઠાવનમી પાટ ધારો;

અમારિ-પટલ તસ રાજ્ય બળયો,

કામ કરી નામ પાયો રે.

શ્રીધર્મ ૨

સત્ય ક્રિયા-ઉધારક બળો,

પાટ બાસકમી વખાણો;

સત્યવિજય નામ સત્ય કહાયો,

સર્વો બુધ મળી શુભ ગાયો રે.

શ્રીધર્મ ૩

કપૂર ક્ષમા બુધ ઉત્તમ ધારો,

ઉત્તમ પદમ આધારો;

કીર્તિ કરતૂર મુગન્ધિ વિચારો,

શુધ્ધ સંવેગી નિરધારો રે.

શ્રીધર્મ ૪

ચિન્તામણિ મણિવિજયને ગાવો,

બુધિવિજય બુધ બાવો;

શુધ્ધ સમક્ષિતનો કરી દેલાવો,

જગર્મા માય બહુ ચાવો રે.

શ્રીધર્મ ૫

શાન્તિ-સેવધિ ને શુભ-સંહારો,

વૃદ્ધિવિનય શુભ ધારો;

જગ-પૂજ્ય સૂરિ-શુભ અવધારો,

રતનત્રિતય શુભ-કથારો રે.

શ્રીધર્મ ૦ ૧

દેશી વિદેશી જન-ખાધક ખ્યારો,

સર્વ જનને હિતકારો;

પરમશુભ ધર્મસૂરિ એ ધારો,

ચરણ-કમલ મનોહારો રે.

શ્રીધર્મ ૦ ૭

સૂરિચક્ર-ચૂડામણિ ધારો,

ધ્યાન અન્તર ખૂબ ખ્યારો;

યુગ-પ્રધાન જગમાંહે વિચારો,

શાસન-રાગ મનોહારો રે.

શ્રીધર્મ ૦ ૮

અનન્ત ચતુર્દશી મંગલવારો,

અગણિત સુખ-સંહારો;

શિવપુરીમાં નિર્વાણને ધારો,

જગમાંહે શોક-પ્રચારો રે.

શ્રીધર્મ ૦ ૯

શેઠ લક્ષ્મીચન્દ્ર વૈદ સુહાયો,

દાનવીર કહેવાયો;

ભક્તિ કરી બહુ પુણ્ય કરાવ્યો,

શિવપુરી-સંઘ સુહાયો રે.

શ્રીધર્મ ૦ ૧૦

જ્ઞાની ધ્યાની યોગીશ્વર કેરો,

પદ્મધર શિષ્ય વિચારો;

શાસન-રાગ હૃદયમાં ખ્યારો,

તુજ પાટ દીપાવનહારો રે.

શ્રીધર્મ ૦ ૧૧

ધતિકાસ-તત્ત્વ-મહોદધિ ગાયો,

જેનાચાર્ય પદ પાયો;

શ્રીવિજયેન્દ્ર સૂરીશ્વર-રાજ્યે,

ધર્મ-જીવન ખૂબ ગાયો રે.

શ્રીધર્મ ૦ ૧૨

સંવત જોગણી જ્યાસીને ધારો,

ક્ષાગણ સખતમી વિચારો;

પ્રથમ ખંડ આગરે અવધારો,

શિવપુરી બીજે પ્રકારો રે.

શ્રીધર્મ ૦ ૧૩

ત્રીજે પાત્રી નગરમાં જાણો,

નયાશહેર ચોથો વખાણો;

શક્તિ કવિત્વ નહી મન ધારો,

સૂરિગુણ-રાગ બહુ ખ્યારો રે.

શ્રીધર્મ ૦ ૧૪

અગણિત ગુણતણા બંડારો,

કહો કષ્ટ રીતે વર્ણન ધારો ?

ધર્મ-મંગલ બાલચેષ્ટા પ્રકારો,

માફ કરો અપરાધ નિજ ધારો રે. શ્રીધર્મ ૦ ૧૫

इति श्रीशासननायकाहंतदर्शनदिवाकर-सूरिसम्पाद-

महारक-युगमघान-परमयोगीन्द्र-शास्त्रविशारद-जैनाचार्य-

जगत्पूज्य-परमगुरुश्रीविजयधर्मसूरीश्वरान्तेवासिना ख्या-

यतीर्य-न्यायविशारदोपाध्यायमङ्गलविजयेन विरचिते

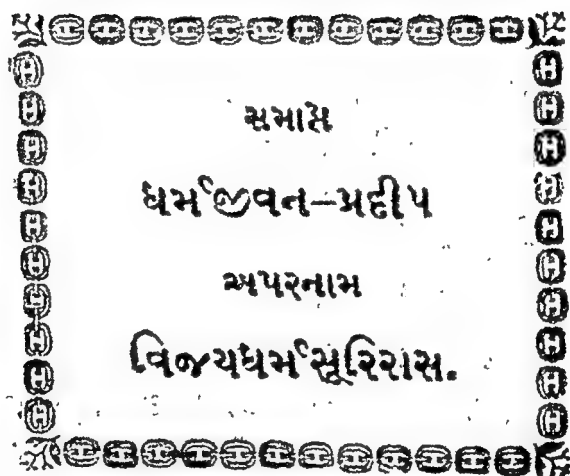
धर्मजीवनप्रदीपे गूर्जरदेशान्तर्गतराजनगरगमन-उपरीया-

ला--शत्रुञ्जयतीर्थयात्रा-भावनगर-महुया-अमरेली-जूना-

गढ-गिरनारतीर्थादिगमन-जामनगर-सुरत-मोहमयी-धू-

लीजा-इन्द्रपुर्यादिविहारकरण-शिवपुरीनिर्वाणवर्णननामा

चतुर्थः स्कंदः समाप्तः ॥ ४ ॥

समाप्त

धर्मलवन-प्रदीप

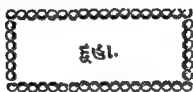
अपरनाम

विजयधर्मसूरिरास.

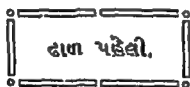
પરિશિષ્ટ..

નમો નમઃ શ્રીપ્રમુધર્મસૂરયે ।

શ્રી વિજયેન્દ્રસૂરિ-જીવનસંક્ષેપ.

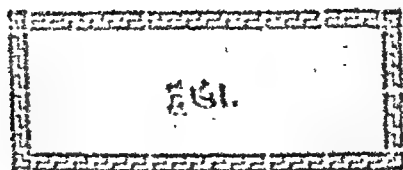
પ્રથમ જિન-પદ-કજ નગી, ગુરુદેવ ધ્યાન સદ્ભાવ; ૧
અવશિષ્ટ કિંચિદ્ મુનિ કમી, પદ્મવ-ગુણ મન લાવ.
ઉત્તમ ગુણે કરી ચોખતા, ઉત્તમ જસ અવદાત; ૧૧
ઉત્તમ પ્રજ્ઞા-વિચારતા, વિજયેન્દ્રસૂરિ ગુણપાત. ૨

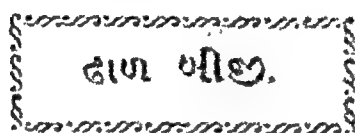
પાંચાલ દેશ જગત-વિખ્યાત; ૧
તેહમાં સનકના ગ્રામ મુખ્યાત રે. સૂરિજી જગ-તાર. ૧
શ્રત્રિય-કુલ-મુગટમણિ સરીખા,
લાલા ગોપાળદાસ, પુણ્ય-પરીખા રે. સૂરિજી ૨
તસ ધર નારી કૃપાદેવી સારી;
૫૧ સતી-નયરોમણિ ગુણ-કયારી રે. સૂરિજી ૩

- શુભ દિને દેવી પ્રથમ સ્તુત જાયો;
ગુરુખ્યારા ઠહી સહુ ગાયો રે-સૂરિજી ૦ ૪
- પુન ણીજો શુભ લગને સુહાયો;
શુભ સ્વપ્ને સૂચિત જગ જાયો રે. સૂરિજી ૦ ૫
- તૃદિચંદ્ર તેહનું શુભ નામ;
જ્ઞાન ધ્યાન ધર્મ-ચર્ચાથી કામ રે. સૂરિજી ૦ ૬
- લઘુવયે વૈરાગ્ય-વાસના જાગી;
જૈનસાધુ દેખી રહ લાગી રે. સૂરિજી ૦ ૭
- પિતા કટ્ટર વૈષ્ણવ નરધારો;
સત્સંગતિ બહુ કરનારો રે. સૂરિજી ૦ ૮
- આજરા નગરમાંહે જૈન દીક્ષા;
મોહ કટુંબને મળી શિક્ષા રે. સૂરિજી ૦ ૯
- ઈન્દ્રવિજય શુભ નામથી જ્યાત;
ધર્મસૂરિ તસ ગુરુ વિખ્યાત રે. સૂરિજી ૦ ૧૦
- ન્યાય વ્યાકરણ સાહિત્ય અભ્યાસ;
સિદ્ધાન્ત રસની સુવાસ રે. સૂરિજી ૦ ૧૧
- પુરાતત્ત્વમાં અદિતીય જાણો;
સર્વ આગળ મહોદધિ માનો રે. સૂરિજી ૦ ૧૨
- વાણરસીમાં અભ્યાસ ઘણો કીધો;
ગુરુકુલમાં રહી લાભ લીધો રે-સૂરિજી ૦ ૧૩
- શ્રમ-સેવા અતિથય કરનારા;
સમાજ-સેવાને નહીં વિસરનારા રે. સૂરિજી ૦ ૧૪

- પરમ વિશુદ્ધ ચરણ જૂળ પાળી,
ગુરુદેવ-સ્વર્ગવાસ નિહાળી રે. સૂરિજી ૧૫
- હિલ દુભાષાં સવીનાં અપાર;
હૃદયે આઘાત કરનાર રે. સૂરિજી ૧૬
- શોક-સાગરે કાલાહલ મચાવ્યો;
ઉપદેશે સર્વોપશમાવ્યો રે. સૂરિજી ૧૭
- ગુરુદેવ-ઉદ્દેશ સંભાળી લીધો;
ધર્મેન્નતિનો લાભ તે લીધો રે. સૂરિજી ૧૮
- મુરોપ ભારત સાહિત્ય-પ્રચાર;
ગુરુ-આજ્ઞા તે પાલનહાર રે. સૂરિજી ૧૯
- શિરસાવંધ ગુરુ-આજ્ઞા અહીને;
પત્ર-વ્યવહાર કરે સ્થિર થઈને રે. સૂરિજી ૨૦
- રાત દિવસ તેહ કામમાં લીન;
ધર્મ-કાર્ય કરે તે પ્રવીણ રે. સૂરિજી ૨૧
- વિદ્યા-વારિધિ તથો ગહુ સહારો,
વ્યાખ્યાત-ચૂઠામણિ ધારો રે. સૂરિજી ૨૨
- સતીર્થ સવીમાં પ્રેમ ફાળો;
ધર્મ-વાસના દહ કરનારો રે-સૂરિજી ૨૩
- ગુરુદેવ સાથ વિહાર તે જાણો;
અલગ એક દિન ન વખાણો રે. સૂરિજી ૨૪
- શાસન-સેવા-સૂત્રો કયાં કંઠે;
ધર્મ અંગલ ઠરી ન ઉપરાઠે રે. સૂરિજી ૨૫

વર્ષ ચોવીશ ગુરુકૃતમાં, પદ્ધતિ રહ્યા નિરધાર;
અહલ આસેવન વાતમાં, મન તેહનું અવધાર.

(કપૂર હોય અતિ ઉજળો રે-એ દેશી.)

સમાધિ-સ્થાને ગુરુદેવનું રે, સમાધિ-મંદિર વિશાળ;
સુંદર તીર્થસ્થ બન્યું રે, દર્શન કરે સુરસાળ રે.

પ્રાણી સેવો તે સૂરિરાજ. ૧

પ્રતિષ્ઠા કરાવી સોહામણી રે, લક્ષ્મીચન્દ્રે મનોહાર;
દેશી વિદેશી જન ગુણગણી રે, સમયે તે બહુ જન ધાર રે.

પ્રાણી ૨

વારાણસીથી પધારીયા રે, મંગલ જયંતિ તે કાજ;
ગુરુ-પ્રતિષ્ઠિ બિહાણીઆ રે, શોકાનંદ મન આજ રે.

પ્રાણી ૩

વિરહની વેદના આકરી, સુખથી તે કહી ન શકાય;
ગુરુદેવ-ચરણ નમી કરી રે, મિથ્યા કૃત દેવાય રે.

પ્રાણી ૪

અપરાધી ગુરુદેવ ! તાહરો રે, લઘુતર્મ શિષ્ય નિહાળ;
અપરાધ સર્વી માફ તુમે કરો રે, કરી કરી કહું સુરસાળ રે.

પ્રાણી૦ ૫

મહોત્સવ સંપૂર્ણ કરી રે, લશ્કર કયો વિહાર;
નયમલ ગુલેછા સર્વી મળી રે, કરે વિનતિ મનોહાર રે.

પ્રાણી૦ ૬

મુધારા અનેક પ્રકારના રે, વ્યાખ્યાનાદિકથી કરાય;
ટાઉન હાલ સૂરિ-ગજના રે, વિદ્યા-વારિધિ ન બૂલાય રે.

પ્રાણી૦ ૭

હજારો જન અનુમોહના રે, જૈનધર્મની તે વાર;
થિયોસોફીકલ સોસાયટી રે, વ્યાખ્યાન-વિનતિ શ્રીકાર રે.

પ્રાણી૦ ૮

જૈનદર્શન-તત્ત્વજ્ઞાનનું રે, આપે વ્યાખ્યાન મનોહાર;
સર્વિ વિદ્વાન અધિકારીનું રે, ધ્યાન વ્યાખ્યાને ખેંચ્યું સાર રે.

પ્રાણી૦ ૯

ઉદાર ધર્મ જૈન બાણીને રે, અનુમોહન આપે બહુ વાર;
ધર્મ-ચર્ચા કરે શુભ મને રે, પ્રમોદ સર્વી-મન ધાર રે.

પ્રાણી૦ ૧૦

આશાંબર આઝા આઠંબરે રે, ચર્ચા કરવા તે વાર;
પ્રમોદાત્તર મુણી ચમકીલા રે, અભિમાન સર્વી દૂર માય રે.

પ્રાણી૦ ૧૧

શાખા છાત્રો કન્યા તણી રે, થાપી તે સમય વિચાર;
સહાય ફેઠારી નવસલ ઘણી રે, જવરની ખજૂ મન ધાર રે.

પ્રાણી૦ ૧૨

મંદિર ઝગઠા અતિ ઘણા રે, કાઢી કમીટી ત્યાં કરાય;
સવી સ્પષ્ટિકારી પ્રેમીલા ઘણા રે, વિનતિ આગ્રહથી તે થાય રે.

પ્રાણી૦ ૧૩

આગરા-સંઘની ત્રિનતિ રે, લક્ષ્મીચંદ્ર સુખ્ય ધાર;
પધારી કરાવે સૂરિ સ્થમતિ રે, પ્રતિષ્ઠા અતિ મનોહાર રે.

પ્રાણી૦ ૧૪

આગરા નગરમાં આવીઆ રે, પ્રભુ ચિંતામણિ-હરખાર;
સમૈયું સુંદર લાવીઆ રે, પ્રદેશોત્સવ ખૂણ ધાર રે.

પ્રાણી૦ ૧૫

ખેલનગંજ ત્યાંથી આવીઆ રે, કામ અનેક શુભ થાય;
પ્રતિષ્ઠા-સુહૃદ્ નીકાલીઆ રે, શુદ્ધ સાતમ વૈશાખ માસ રે.

પ્રાણી૦ ૧૬

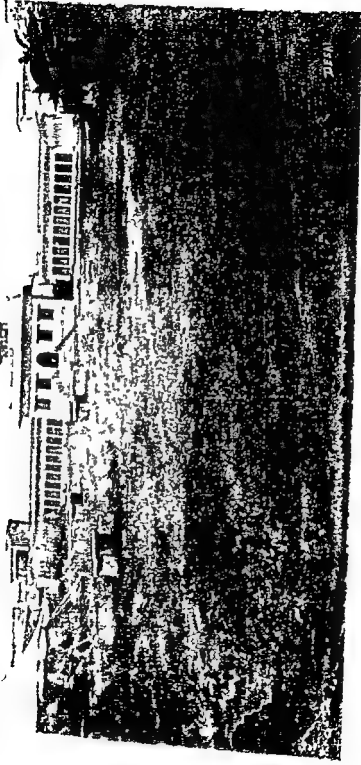
રચના પંચતીર્થી તણી રે, સુંદર ફારીગરી ધાર;
આખુ અષ્ટાષ્ટ શિરનારની રે, પાવાપુરી અવધાર રે.

પ્રાણી૦ ૧૭

સમવસરણ વચમાં શોભતું રે, ભાવ અનેક સુખકાર;
રચના કરી રણીયામણી રે, દિવ્ય દર્શન દુઃખહાર રે.

પ્રાણી૦ ૧૮

શ્રી

શ્રી વિજયધર્મચરિ સમાધિ મંદિર અને
શ્રી વીરત્વ પ્રકાશક મંડળના મકાનો, શિવપુરી.

હજારેા જન મળી મેઢની રે, કશને નિરંતર અવાય;
જેન જેનેતર ભેઢની રે, તીર્યંમાં વાસ ન મુકાય રે.

પ્રાણી૦ ૧૬

ઉત્સવેા સોઢે આવા દેશમાં રે, લાભ અચુર અવધાર;
નિરંતર ઉત્સવેા જે દેશમાં રે, લાભ તેહવેા નવી ધાર રે.

પ્રાણી૦ ૨૦

રથ-યાત્રા મનોહારિણી રે, અપૂર્વ તેહનો દેખાવ;
યાત્રાલી રથ પધરામણી રે, સુંદર રજતનો ધાર રે.

પ્રાણી૦ ૨૧

ભરત ધવલપુર નૃપની રે, વાણ-સામગ્રી સવી સાર;
નાદય-સામગ્રી જૂજૂઆ દેશની રે, ચોલા તણેા નહી પાર રે.

પ્રાણી૦ ૨૨

વેશાખ શુદ્ધિ પંચમી દિને રે, સ્થાપન જ્ઞાન-મંદિર કરાય;
વિજયધર્મ-લક્ષ્મી નામને રે, તે દિને પ્રગટ કરાય રે.

પ્રાણી૦ ૨૩

અપૂર્વ કામ તે દિન કરે રે, સંઘ સહુ તેણી વાર;
ઇન્દ્રવિજય ઉપાધ્યાયને રે, આચાર્યપદવી તે ધાર રે.

પ્રાણી૦ ૨૪

મંત્રિહાસ તરવ મહોદધિની રે, શુરુદેવે પદવી અપાય;
જેનાચાર્ય સંઘ સાધુની રે, ચોખ્યને ચોખ્ય અપાય રે.

પ્રાણી૦ ૨૫

ધારણેય લાંબ સાધુનો રે, અસ્તક હિપર ધૂળ ધાર;
મવતોં હિપરધારનો રે, અવચર તેહ નિરમાર રે.

પ્રાણી૦ ૨૬

શ્રીચંદ સાધુ વાતસલ્યની રે, અસર તિહાં બહુ દેખાય;
નિશાની સાચા પ્રેમભાવની રે, ગુરુદેવ-કૃપાથી જણાય રે.

પ્રાણી૦ ૨૭

જિસાહ તે સમયે શ્રીસંબનો રે, મુખધી કહો નવી જાય;
સેંકડો ગામના ભાવિકનો રે, પરિશ્રમ સફલ તે આય રે.

પ્રાણી૦ ૨૮

ઓગણી અગન્યાણી સાલની રે, સાતમ વેશાળ શુદ્ધ ધાર;
સવાનવ વાગ્યે પ્રતિષ્ઠા કરી રે, સુપાશ્વ પ્રભુની તે ધાર રે.

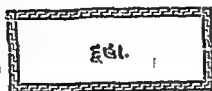
પ્રાણી૦ ૨૯

શુભમંદિરે ગુરુદેવની રે, ચરણ-પાહુકા મુહાય;
જનમમત્સૂરિ દિનમસિ રે, ઘાઘ વિજયહીરસૂરિ ધાર રે.

પ્રાણી૦ ૩૦

એ સવી ગુરુ-ચરણપાહુકા રે, પ્રતિષ્ઠા પણ અવધાર,
લક્ષ્મીચંદ્ર લક્ષ વ્યય ખરો રે, ધર્મ અંગલ મુખકાર રે.

પ્રાણી૦ ૩૧

- આતુર્ભાસની વિનતિ, થેઠ આશ્રહથી કરાય;
જ્ઞાન-મંદિર કામ છે અતિ, સ્વીકારે સૂરિ જગ-ભાય ! ૧
- લાભ ધણે તિહાં ભેષ કરી, સ્વીકારે સૂરિ મુખકાજ;
પુસ્તક-સૂચી વિષય ધરી, હસ્તલિખિત બહુ સાજ. ૨
- પુસ્તકે મંગલવિજયનાં, અર્પણ કીધાં તે વાર;
વિષયવાર અનુક્રમનાં, લીળે કરાવે તૈયાર. ૩
- વિદ્યા-વારિધિ રચના તણી, ચેલીનાં કશું શું વખાણુ ? ;
અનુકરણ થય નિમિત્તે, બહુ ઉપયોગી તે બણુ. ૪
- આતુર્ભાસ શિવપુરીની, વિનતિ આશ્રહભરી બણુ,
મંગલવિજય સાધુની, માગણી તેહની વખાણુ. ૫
- મોકલે નહીં ભે સાધુને, તો યાચે ઘણી ધર્મ-હાણુ;
અપાલાલ તેહના પૂજ્યને, નિર્ણય આતુર્ભાસ બણુ. ૬
- ગજલ કુમરી ચોપાઈઓ, છપ્પા ગપ્પા દ્વિતીયા ત્યાં મુદાય;
સમજાવે મુણે ભાષણો, કહી મન પ્રમિત કરાય. ૭
- સંવેગી ચોઠા આ દેશમાં, આલવ દેશ મોત્તર;
પ્રામત લોકના વચનમાં, અવર પ્રમિત કરનાર. ૮
- સાધુ ભે આવે કૃપા કરી, તો રહેશે અમ શુભ લાજ;
સૂરિ મંગલને મન ધરી, મોકલે સાધુને તે કાજ. ૯

અંગલવિજય-અગનથી, હુંદક-અમાજ દુઃખ થાય;
 કહો કહો રીતે કુશલથી, મોમાયું પૂરણ દેશ થાય ૧. ૧૦
 વિદ્યાનુ સાધુ તેહ સહી, શુદ્ધિ પ્રમાણ બહુ પાસ;
 ભારતીય તવી ન્યાય શ્રદ્ધી, દત્તપરીક્ષા મુખવાસ. ૧૧

દાળ ત્રીજી.

(હર આંખા આંખલી રે-એ દેશી)

અધિકારી-પ્રશ્નોત્તરથી રે, પૂજ્ય અંપાલાલ અકળાય,
 અંગલવિજયના ઉત્તરથી રે, સુણી સવી ખુશ થાય રે.
 ભવિયાં સેવો તે સૂરિરાય. ૧

શુવાલાલ સાધુ તેહનો રે, દેખી ઉલગ્યો સવી પોલ;
 સંસ્કૃતાદિ જ્ઞાન-ગંધનો રે, વાસ તેહમાં નવી ચોલ રે.
 ભવિયાં ૦ ૨

મલીન ને વળી અજતા રે, છાય સવી જનમાં સુહાય;
 લોકમાંહે હાસ્યપાત્રતા રે, એ સવી હુમરી કરાય રે.
 ભવિયાં ૦ ૩

નગરજનો બહુ પ્રકારના રે, પ્રતિદિન પ્રશ્નો પૂછે ખાસ;
 આતુર્માંસની વિટંબના રે, સમાજ પૂજ્ય વળી ખાસ રે.
 ભવિયાં ૦ ૪

મુખ શા કાળે ખાંધો સહી રે ? , અવર ન ખાંધો કોઈ અંગ ? ;
ઉત્તર વાયુવિઘાત શ્રહી રે, પણ ન સમજે સુપ્રસંગ રે.

ભવિયાં ૫

વાયુ-વિઘાત સારા શરીરમાં રે, તે કાળે ખાંધો સર્વો અંગ;
અઠિસ્પર્શી ભાષા જૈનસૂત્રમાં રે, વાયુ આઠસ્પર્શી સુસંગ રે.

ભવિયાં ૬

કહો કેમ તેહથી તે મરે સહી રે ? , આપો ઉત્તર હૃદય-સ્પર્શ;
ગમ્પાં સમ્પાંનું કામ નહી રે, યુક્ત ઉત્તર મુખ-સ્પર્શ રે.

ભવિયાં ૭

રાતમાં પાણી રાખો નહી રે, શૌચ કહો કેમ કરાય ? ;
ઔદારિક સૌનાં શરીર સહી રે, ભરોસો કદી ન રખાય રે.

ભવિયાં ૮

એકદમ શરીર જગાડથી રે, નહી શૌચ-પ્રકાર તુમ પાસ;
વિના જળે તે કેમ ચાલે સહી રે, તે વિષુ ન પ્રતિક્રમણ ખાસ.

ભવિયાં ૯

શ્વાધ્યાય ધ્યાન પણ નવી હુવે રે, ઇન્દ્રિય-જાપ ન કરાય;
એહ આચારે ધર્મ નવી જીવે રે, પગલીક જન ન મુદાય રે.

ભવિયાં ૧૦

મૂર્તિ એ વંદાવો સર્વો શ્રવને, મૂર્તિ એ મહારાજ કહેવાય; -
મૂર્તિ એ આહાર પાણી ઉઠાવવા રે, કહો અપલાપ કેમ થાય રે ?

ભવિયાં ૧૧

જો સૂતિ કાપ ગાનો નહીં રે, તો શ્યા કાંજે સાધુ-વેષ ?;
 તુમ ચારિત્ર જિંધાસ નહીં રે, સાધુ અસાધુનો લવલેશ રે.
 ભવિયાં ૧૨

ધિરતારૂપી ચારિત્ર કહ્યું રે, તેહ તો અરૂપી સુખાણ;
 અમૂર્ત તે દેખાય નહીં રે, આતમ-વંદન ન થાય રે.
 ભવિયાં ૧૩

બહાર વેષ સાધુ તથો રે, કાંસિક અંતર પણ સુહાય;
 તે કાંજે આતમવંદન નહીં રે, શરીરને નવી કરાય રે.
 ભવિયાં ૧૪

જો આતમાને વંદન કરો રે, તો ક્રીડાને કેમ નવી થાય ?;
 આતમભાવ સવી સમ ધર્મ રે, લેહભાવ ન રખાય રે.
 ભવિયાં ૧૫

શરીર સહુનું સારીયું રે, સાધુ અસાધુનું વિભાવ;
 એક વંદ્ય બીજા નહીં લેખું રે, પક્ષપાત એવડો કેમ ભાવ રે.
 ભવિયાં ૧૬

જહ શરીરમાં ન વંદના રે, તુમ મતે કદી ન સુહાય;
 પરિખા સાત ધાતુ તણી રે, નગર-ખાજ કહેવાય રે.
 ભવિયાં ૧૭

તે કારણ અશુચિવંદન નહીં રે, વેષ-વંદન નવી ધાર;
 જો કપડાંરૂપ વંદ્ય સહી રે, તો સવી બન્નરને ધાર રે.
 ભવિયાં ૧૮

રભેદરણુ જે ઉતનાં રે, તે પછુ વંદ્ય નવી ધાર;
જે ઉતને ઠરો વઢના રે, તો સવી ઘેટાંને નિરધાર રે.

ભવીઆં ૧૬

મૂર્તિ ન માને વ્યક્તિ જે સહી રે, તેહને વેષનું ન કામ;
વેષ તે સાધુ મૂર્તિરૂપ સહી રે, પૂવોક્ત ઉક્તિએ મન કામ રે.

ભવીઆં ૨૦

ભાલવાનો અધિકાર નહી રે, મૂર્તિ ન માને જે સમાજ;
જ્ઞાન અમૂર્તિરૂપ સહી રે, ભાલ્યા વગર ન સમજાય રે.

ભવીઆં ૨૧

જો શબ્દદ્વારા સમજાવો સહી રે, તો તેહ મૂર્તિ-સ્વરૂપ;
મૂર્તિ-માન્યતા ન જાય વહી રે, જ્યાં મુધી સંસાર-સ્વરૂપ રે.

ભવીઆં ૨૨

અમૂર્ત જ્ઞાન નિમિત્ત ખરું રે, શબ્દ મૂર્તિ મન ધાર;
જ્ઞાન-કારણ મૂર્તિ વરું રે, અપલાપ તેહનો ન ધાર રે.

ભવીઆં ૨૩

મૂર્તિ એ સવી માનો સહી રે, પછુ ઈશ-મૂર્તિ શું દેષ ? ;
પછુ મૂર્તિ નિજ હાથ ગ્રહી રે, શરીર સાથ શુભ વેષ રે.

ભવીઆં ૨૪

બંને હાથ બેળા કરી રે, બુઝો અર્ધચંદ્ર-સ્વરૂપ;
હપર ઘોલીસ વેહા ધરી રે, સ્થાપના ઘોલીય જિનભૂપ રે

ભવીઆં ૨૫

ચિત્તપિલાની તે સ્થાપના રે, જે કહી સાર્થચંદ્રશ્વ;
 તે ઉપર ચોવીસ જિનની રે, વેદા તે થાપનારૂપ રે.

ભવીઆં ૦ ૨૧

જ્યાં સુધી છન્દગી આ તાહી રે, ત્યાં સુધી થાપના તે ધાર;
 દાઢવા કોઈ ઉપાય નહી રે, મનમાં તે નિશ્ચય ધાર રે.

ભવીઆં ૦ ૨૭

અન્ન જતો સમજે નહી રે, કરે હઠવાહ અપાર;
 જોમ અનેક પ્રશ્નો સુણી સહી રે, ઉત્તર ખેદ મન ધાર રે.

ભવીઆં ૦ ૨૮

આવી ફર્યો ક્યાં આ ગામમાં રે, વાશુલ કર્મ-વિપાક;
 પૂરે ચોમાસે આ નગરમાં રે, જલદી ભાગે નહી થાક રે.

ભવીઆં ૦ ૨૯

જોક આશ્ચર્ય ચાતુર્માસમાં રે, કહું તુમે સુણો સહુ ભાય;
 જીજ્ઞાસા મહારાજની છત્રીમાં રે, રાતમાં કરે તે વ્યાખ્યાન રે.

ભવીઆં ૦ ૩૦

ગામથી તે બે માઈલ સહી રે, ગયા તે સાધુ મહારાજ;
 વિજળી-પંખા વિજળી-લાઈટમાં રે, વ્યાખ્યાને હુમરી ગવાય રે.

ભવીઆં ૦ ૩૧

હાંસી કરાવી જૈનધર્મની રે, ગજલે ગજળ કરાય;
 વાત ન તરવ પ્રમાણની રે, સુણી સહુ મન અકળાય રે.

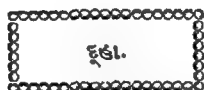
ભવીઆં ૦ ૩૨

વાત ફેલાણી સારા દેશમાં રે, ઢુંઢક-સમાજ લજવાય;
પૂરે ચોમાસે નહીં એક ઘડી રે, રાખે ન તેહ સમાજ રે.

ભવીઆં ૦ ૩૩

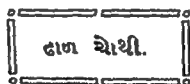
એક દિન શાંતિ નવી રહી રે, ચચો વિના ન મુહાંય;
ધર્મ મંગલ ગામ પરિહરી રે, લશ્કર-રસ્તે જવાય રે.

ભવીઆં ૦ ૩૪

આતુમાંજ પૂરણ કરી, કયો શિવપુરીથી વિહાર;
આમરા નગર મન ધરી, સૂરિ-દર્શન મનોહાર.

૧

(દેશ મનોદર માળવો-એ દેશી.)

શુદ્ધિ-અભિપ્રાય કાજે આવીયું, દેખુદેશન સૂરિજીની પાસ લલના.
અદાનંદ સ્વામિજો બોલાવીયું, શુદ્ધિમાં મુખ્ય તેહની વાસ. લ૦
સૂરિ-દર્શને મન રાચીએ. ૧

હાલા હ'પ્પજ સાધમાં સહી, ચતાતની અવર નિરધાર લ૦;
ધર્મ-અર્થાં શાંત બાદથી, ઘણો ટાકેગ તેહમાં વિચાર. લ૦, ૨

શુદ્ધિ ક્રિયા-અશિપ્રાય ઠહો, જૈનધર્મ તણા અનુસાર; લ૦
શુદ્ધિ જૈનધર્મમાં ગ્રહો, ઉત્તરાધ્યયનસૂત્ર મોત્તર. લ૦, ૩

ચાંડાલોની શુદ્ધિ કરી, દાધિવાહને તે અવધાર લલના;
મતહીન કુલ પ્રમાણુ નહી, એહવી મુજ મતિ નિરધાર
લલના. સૂરિ૦ ૪

અન્યજકુલમાં જન્મ ગ્રહી; પાણુ મત નિયમ છે ખાસ લલના;
તો તેહ કુલ પ્રમાણુભૂત સહી, ધર્મબિન્દુ-ટીકા અન્ય વાસ
લલના. સૂરિ૦ ૫

જન્મલિપ્ત લિપ્ત દેશમાં ગ્રહી, વર્ધિત લિપ્ત આહારે શરીર લલના,
જો જિન-શાસન હૃદયે સહી, તો સર્વી બંધુસમ ધાર
લલના. સૂરિ૦ ૬

ઉપદેશતરંગિણીમાં સહી, એ સર્વી ખીના અવધાર લલના;
વિગેરે પ્રમાણુ બહુ ગ્રહી, અશિપ્રાય પોતાનો દર્શાય લલના.
સૂરિ૦ ૭

એસવાળ શ્રીમાળ પોરવાડ સહી; શુદ્ધિ પણુ તેહની વિચારલ૦;
વર્તમાન જૈન સંકેત ગ્રહી, શુદ્ધ ધર્મ તજે મનોહાર
લલના. સૂરિ૦ ૮

કેઈક આજીવિકા-અભાવથી, કેઈક ઉચ્ચ-નીચતા વિચાર લ૦;
કેઈક સગપણના અભાવથી, કેઈક દારિદ્ર્યથી અવધાર લલના.
સૂરિ૦ ૯

કેઈક સમાજી ધર્મમાં, કેઈક ઈસાઈ બની જાય લલના;
કેઈક મુસલમાન સમાજમાં, એમ તાળો ધર્મ-બ્રહ્મ થાય લલના.

સૂરિ૦ ૧૦

ધર્મારાધક બેઠકેા કરી, કરે નહીં એહવા વિચાર લલના;
૫૬ 'તૃતીય' નવાં ઉભાં કરી, વાહ વાહ બે ધડી નિરધાર
લલના. સૂરિ૦ ૧૧

પ્રતિજ્ઞિત જૈનધર્મ-દાસ સહી, પણ નહીં વધવા ઉગાય લલના;
કારણ-સમવાયને મન ગ્રહી, ભાવી ભાવ ન એક મુઠાય
લલના. સૂરિ૦ ૧૨

મૂનિવસંલ જૈનધર્મ છે, મોક્ષમાં સર્વનો અધિકાર લલના;
મનાઈ સ્ત્રી પુરોની જે ધર્મમાં, શાસ્ત્ર ભણવા નહિ અધિકાર
લલના. સૂરિ૦ ૧૩

સંકેત નહીં જૈનધર્મમાં, સવિને સરખો અધિકાર લલના;
આત્મારે ભતિ જૈન-સમાજે ગ્રહી, જન્મથી ભતિ નવી ધાર
લલના. સૂરિ૦ ૧૪

એ રીતે અનેક વાતોલાપ સહી, જ્ઞાન મંદિરે સવી જાય લલના;
પુનરાવન ગુરુકુલ ગ્રહી, વાર્ષિક મહોત્સવ અવધાર લલના.
સૂરિ૦ ૧૫

એક સખ્તાહ સર્માંઓ ભરી, વ્યાખ્યાન ભિન્નવિધયનાં ધાર લ.,
વિદ્વત્-પરિષદ તેહમાં ખરી, પધારી ગહો પ્રમુખ સ્થાન
લલના. સૂરિ૦ ૧૬

વિદ્યા-વારિધિ સવી ચળી, વિચારી ઉત્તર તે અપાય લલના;
અવસર ન સળે જોહવો ફરી, હહો શા માટે નિષેધ કરાય ?

લલના. સૂરિ૦ ૧૭

ફળીફારી વિનતિ પધારીયા, સવી સાધુ વિદ્યા-વારિધિ સાથ લ૦;
અશુભાચી જુનદ્રાવને આવીઆ, પળલીક ધર્મશાળા ગ્રહી હાય

લલના. સૂરિ૦ ૧૮

ધર વણુ બણો તિહાં જૈનનાં, અઠનસલ શેઠ સુખ્ય ધાર લલના;
લાવ લક્ષિત ધણી તેહમાં, શેઠ ધર્મચંદ્ર મનને વિચાર લલના.

સૂરિ૦ ૧૯

અતિદિન સલામાં પધારતા, દસ સહસ્ર સંહયો મન ધાર લલના;
વિદ્યા વારિધિની ગર્જના. મુણી લાપણુ ચકિત સહુ થાય

લલના. સૂરિ૦ ૨૦

અખર લેકચરાર એ સહી, સવી મુખકંજથી એમ બોલાય લ૦
કરતલ-ધ્વનિનો પાર નહી, હર્ષનાદ સવી ત્યાં કરાય લલના.

સૂરિ૦ ૨૧

સૂરીશ્વરણ પ્રમુખ સ્થાન ગ્રહી, આપે સંસ્કૃત વ્યાખ્યાન ખાસ લ૦;
આર્યશબ્દ-વ્યાખ્યા અનેક સહી, સૂત્ર પત્રવણામાં સુવાસ

લલના. સૂરિ૦ ૨૨

વહેવ્યુ છપાવીને એ સહી, પળલીક જનને તે વાર લ૦;
વાંચી વિદ્વાનો ખુશી થયા, જૈનધર્મ-પ્રથમ આપાર લલના.

સૂરિ૦ ૨૩

સર્વી શુરકુલ-છાત્રો આવીઆ, નિબંધો સંસ્કૃતમાં ધાર લૅ૦;
વૈદિક દર્શન-ચર્ચા લાવીઆ, જૈનધર્મનું નામ ન ધાર-
લલના. સૂરિ૦ ૨૪

અંડન મંડન શૈલી આપસ ગ્રહી, પણ નહી વિખવાદનું કામ લૅ૦;
પ્રેમ ભાવ-પ્રવાહ બહુ સહી, સર્વી ચુસ્ત સમાજનું ધામ
લલના. સૂરિ૦ ૨૫

સૂરિ-વ્યાખ્યાન પૂરણ ગ્રહી, બીજા વક્તા શ્રાવણ તૈયાર લૅ૦;
સૂરિ-અનુમતિ સર્વ મન સહી, વિષયાન્તર નહી નિરધાર
લલના. સૂરિ૦ ૨૬

આચાર અને વિદ્વતા બેહુ, જૈનધર્મ વિના નવી ધાર લૅ૦;
પ્રીત્સીપાલ ધર્મેન્દ્ર સહુ, એમ મુખથી વહે વારંવાર લલના
સૂરિ૦ ૨૭

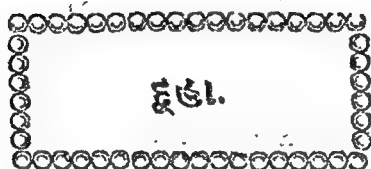
શુદ્ધ સાધુ જે હોય ભારતે, તે જૈન ત્યાગી સાધુ ધાર લૅ૦;
અવરુમાં સાધુતા નામ તે, ખાલી ભગવાં કપડાને આર
લલના. સૂરિ૦ ૨૮

માઠી ઘોડા, મોટર રેલની, સ્વારી અનેક મુદાય લલના;
દ્રવ્ય-સંચય પ્રચુર વળી, શિક્ષા-સોજન મન ન મુદાય
લલના સૂરિ૦ ૨૯

માલ મલીકા ઉઠાવવા, ખજા મોજ ચોખ મન ધાર લલના;
ઈન્દ્રિય-નિગ્રહ નહી તેહમાં, સંત મહંત નામે પોકાર
લલના. સૂરિ૦ ૩૦

બહુરતના વસ્તુધરા કહી, ત્યાગી વૈરાગી સાધુ-પ્રભાવ લલના;
 ભોમ પ્રશંસા અનેક સહી, ધર્મ અંગલ ઉન્નતિ સદ્ભાવ.

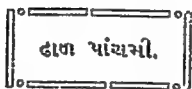
લલના સૂરિ ૭૧

- દશ દિવસ સ્થિરતા કરી, કર્યાં સાત વ્યાખ્યાન;
 પંચ શુરકુલ મન ધરી, બીજાં નગરમાં મન માન. ૧
- શુરકુલ વ્યાખ્યાન-ત્રયી, વિદ્યા-વારિધિ સુભણ;
 આચાર્યશ્રી વ્યાખ્યાનદ્વયી, એમ વિદ્યાલય એક બાણ. ૨
- ચર્ચાવાદ અનેક સહી, યુક્તિ-પ્રબંધ અવધાર;
 સાધુ અને વિક્રામે સહી, મુખ પ્રશંસાના ઉદ્ગાર. ૩
- જૈનધર્મ-યુક્તિવાદ ગ્રહી, સ્યાદ્વાદ મુખ્ય નિરધાર;
 પ્રમાણ પ્રમેયવાદ સહી, નય સંપત્તિંગી વિચાર. ૪
- કર્મવાદ સિદ્ધાન્તના, અન્ય હજારો મનોહાર;
 ચરણકથા ને અશ્વિતના, અન્ય તણા નહીં ખાર. ૫
- બીજે હોય જે વિષયના, અન્ય પ્રમાણબૂત સાર;
 જૈનદર્શને તે વિષયના, અન્યો અનેક તૈયાર. ૬
- જૈનમાં હોય જે વિષયના, અવરમાં નહીં મન ખાર;
 એકમાં હોય સત્ય સ્વરૂપના, યુક્તિ પ્રગલ નિરધાર. ૭

સાગરમાં ગામર સહી, ગાગરે સાગર ન મ્હાય;
નિડરપણે વ્યાખ્યાને કહી,ભીતિ ન લેશ મુકાય. ૮

વિચાર આપલે ગહુ ઠરી, પ્રેમ પૂર્વક સવી ખાર;
વિકાર આગરા મન ધરો, મથુરા તરફ નિરધાર. ૯

(ભગતને પાંચે ભૂપતિ રે-એ દેશી)

આગરા નગર પધારીઆ રે, શિવપુરી જાવા ઉદ્દેશ સલૂણા.
ઉપદેશક-મંડલ લાવીઆ રે, આમરાથી શિવપુર સલૂણા.
ધન ધન તે સૂરિરાયને રે, જે કરે થાસન-સેવ સલૂણા. ૧

સી આઠ વળી નર-કેસરી રે, વીરચંદલાઈ મહાભાવ સલૂણા;
થાળા-કાળે સુકામ ગ્રહી રે, આખું કિલ્લાસ સ્વભાવ સલૂણા.
ધન૦ ૨

પુત્ર સંકુચિત દીપ્તિના રે, થાળા બંધ કરી ખાસ સલૂણા;
આપે ન તેહ અજાજના રે, ઉપદેશક-મંડલ વાસ સલૂણા.
ધન૦ ૩

દીવા પાછલ અંધારું કરે રે, તેહવા પુત્ર પ્રસિદ્ધ સલૂણા;
વીરચંદ યશચંદ્રસમ ધરે રે, અમાવાસ્યા પુત્રનો ધાર સલૂણા.
ધન૦ ૪

શુરુદેવ-શિષ્ય મુખ્ય જો સહી રે, વીરચંદ્ર શુભ નામ સલૂણા;
જૈન-સમાજ પ્રસિદ્ધિ થાપી રે, નામસમ હિતમ કામ સલૂણા.

ધન૦ ૫

આગરા શહેરમાં લાવીઆ રે, કાશીથી સ્થાન-અભાવ સલૂણા;
લક્ષ્મીચંદ્ર-મન ભાવીઆ રે, પોષે અરસ સદ્ભાવ સલૂણા.

ધન૦ ૬

વીલેપારલે છાત્ર-વૃદ્ધિ નહી રે, આગરે પણ ન દેખાય સલૂણા;
ખરચ ધણું છાત્ર અલ્પ સહી રે, જો વાત સહન નવી યાય સલૂણા.

ધન૦ ૭

શુરુદેવ-ચરણમાં આવીયું રે, શુરુદેવ અંતિમ બીજ સલૂણા;
ચોડા કાલમાં વૃદ્ધિ પામીયું રે, શુરુકૃપા-જલ સિંચિત આજ
સલૂણા. ધન૦ ૮

દયાનંદ-શતાબ્દી સથુરા વિષે રે, વ્યાખ્યાન સૂરિયું વંચાય સ૦
સર્વદર્શન-પરિષદ વિષે રે, જૈનધર્મ નામે ગવાય સલૂણા.

ધન૦ ૯

કેલકતા નગરમાંહે મળી રે, તત્ત્વજ્ઞાન-પરિષદ ખાસ સલૂણા;
જૈન દર્શન નામ તેમાં વળી રે, નિબંધરૂપે સુપ્રકાશ સલૂણા.

ધન૦ ૧૦

જગત્પ્રસિદ્ધ શુરુદેવના રે, શિષ્યો પણ જગત પ્રસિદ્ધ સ૦
શુરુદેવ-કાર્ય સર્વી એકમતા રે, મળી સ્વીકારે સુપ્રસિદ્ધ સલૂણા.

ધન૦ ૧૧

શિવપુરીથી વિહાર કરી રે, મરુધરમાંહે સિધાય સલૂણા;
વિનતિ કેસ્તૂરચંદ્ર મન ધરી રે, ઉદ્દેશ ખીવાણુદી જવાય સલૂણા.

ધન૦ ૧૨

મંગલ જયંતાહિ સાથ ગ્રહી રે, કામ અનેક વીચ ધાર સલૂણા;
સૂરિ ચોમાસું ખીવાણુદી રે, મંગલ શિવગંજ નિરધાર સલૂણા.

ધન૦ ૧૩

એક ગામ ખાલી વીચમાં નહી રે, ઉપદેશ વિષ્ણુ સૂરિ સાર સલૂણા;
ઉદ્યાપન મહોત્સવ સહી રે, ગામ ખીવાણુદી મોત્તર સલૂણા.

ધન૦ ૧૪

સુધારા કયાં બહુ મન ગ્રહી, શેઠ કેસ્તૂરચંદ્ર મુખ્ય ધાર સલૂણા;
ભાવ સક્તિ મન ધણી વહી રે, સૂરિ સદ્ગોષ્ઠ મન ધાર સલૂણા.

ધન૦ ૧૫

રોજમલ કપૂરચંદ્ર શેઠની રે, શિવગંજ સક્તિ મુખ્ય ધાર સલૂણા;
દાનધર્મ બહુભાવની રે, પ્રશંસા તે નગરે બહુવાર સલૂણા.

ધન૦ ૧૬

પૂર્ણ ચોમાસે ખીવાણુદી રે, મંગલ સૂરિ-કથાન કાજ સલૂણા;
નયાશહેર ત્યાંથી આવીઆ રે, દાનવીર કુંદનમલ રાજ સલૂણા.

ધન૦ ૧૭

ઠાઠારી-કુટુંબમાં દેશરી રે, સખાવતો અનેક કરનાર સલૂણા;
સૂરિ ચોમાસું તે નગરે વળી રે, કરાવે શેઠ ધરી ખ્યાર સલૂણા.

ધન૦ ૧૮

હું કંઈ ઠાણા શત વ્યવસ્થાં રે, પર છરો તેમનાં અવધાન સવસ્થા;
સંવેગી ઘર શત લેખનાં રે, તેમાં પણ અન્ય પદાચાત સવસ્થા.

ધનં ૧૬

આસહિષ્ણુ દેઈ મન વિધે રે, દ્રવ્ય ઉન્નમત્તા કલાય સવસ્થા;
ગંધ નહી ઉઠારવાવ તણો રે, અન્ય અવધા ગાદુ દેવાય સવસ્થા.

ધનં ૨૦

સૂરિ-ઉપદેશ સમજાવતો રે, પણ અમને નહી તે દાર સવસ્થા;
તિહાંથી દોઢે આવીયા રે, લીલાન ગહાદુર મુખ્ય આદ સવસ્થા.

ધનં ૨૧

સરલ સ્વભાવી મનોહર રે, પ્રેમ આપસમાં ત્યાં ધાર સવસ્થા;
શિવપુરી મનમાં શિવંદર રે, પદાચાં ત્યાં શુરુ દરખાર સવસ્થા.

ધનં ૨૨

વિચારક જન સહુ તિહાં મળી રે, કરતા મંદલનો વિચાર સવસ્થા;
દ્રવ્ય થોડું અન્ય છે બધું રે, શાળા દહે દેમ ધાર સવસ્થા.

ધનં ૨૩

સુંબઈ કમી ટીની વિનતિ રે, મોહસથી આતુર્માંસ થાય સવસ્થા;
પ્રતિશ્રામ ઉપદેશ-પદ્ધતિ રે, પળલીક જન ન મૂઢાય સવસ્થા.

ધનં ૨૪

જાડું દ્રવ્ય થોડું પતાવીયું રે, નવીન સહાય નિરધાર સવસ્થા;
ઉત્સાહી નરરતને ચિત્ત ધર્યું રે, રણછોડભાઈ અવધાર સવસ્થા.

ધનં ૨૫

ધર્મચુસ્ત જીવતભાઈ નરા રે, કાય' કળવા લીધું હાથ સલૂણા;
સત્યવાદી મોહનભાઈ ખરા રે, રતિલાલ મ્હેતા સંગાથ સલૂણા;
ધન૦ ૨૬

શુરોદેવ-શિષ્ય વૃદ્ધિ જાણવા રે, ભક્તિ-ભાવ બહુ ધાર સલૂણા;
ઠોટના સંઘની વિનતિ રે, મંગલ ચાતુર્માસ ધ્યાન સલૂણા.
ધન૦ ૨૭

સહાયક મધ્યમ વર્ગ અતિ રે, સમજાવે નિરધાર સલૂણા;
વ્યવસ્થા ઠોટમાં સંઘની રે, પ્રમાદ્યુક્ત વિચાર સલૂણા.
ધન૦ ૨૮

દ્રુટીઓ મહાનુભાવ ખરા રે, સમજાવ સર્વમાં ધાર સલૂણા;
શેઠ કરતૂદચંદ્ર પરિશ્રમી રે, સમજાવે શાલાનો કરનાર સલૂણા.
ધન૦ ૨૯

જીવાળ રતનાળ ઉઘમી રે, ધર્માત્મા અવધાર સલૂણા;
રોજમલળ પ્રેમીલા ઘણા રે, ધર્મ-પાયો કરનાર સલૂણા.
ધન૦ ૩૦

અન્ધેરીમાં જીવા ભક્તિ ઘણી રે, વીરલે ગોવિન્દભાઈ ધાર સલૂણા;
વિહાર કરી ત્યાંથી ચાલીજા રે, સુરબાહમાં તે વાર સલૂણા.
ધન૦ ૩૧

મંગુલાઈ મણીભાઈ તણીરે, લોગીલાલ ન જૂલાય સલૂણા;
ધર્મ મંગલ મન રૂચિ ઘણી રે, દિન દિન વધતી જાય સલૂણા.
ધન૦ ૩૨

ફૂંડા.

સિંહાવલોક ન્યાયે કરી, કહું દત્તચિત્ત અવધાર;
યૂરોપદેશીય મન ધરી, કહું દિચિત્ત અધિકાર. ૧

દષ્ટિ અભ્યાસક મન કરી, કેષક કરે ત્યાં અભ્યાસ;
આચારે નહી જૈનતા ખરી, વિચારક જૈન કેષ ખાસ. ૨

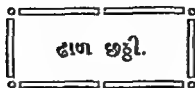
પ્રક્ષપાત મીથનરી ઘણો, રઠોલરમાં તહી ગંધ;
મધ્યસ્થ ભાવ રઠોલર તણો, મીથનરી તે ધર્મીધ. ૩

કેષ સરલ સ્વભાવી ઘણા, યોડોળી હટલ થોમસ;
ખીબ પણુ વિદ્વાન તણા, નામ ઉપલક્ષે મુવાસ. ૪

હટલ--શિષ્યા એ ખરી, જર્મનીમાં સુપ્રસિદ્ધ;
અભ્યાસક દષ્ટિ ધરી, અભ્યાસ તિહાં બહુ કિદ્ધ. ૫

અભિધા જેહની બણે સહુ, કૌઝે પી. એચ. ડી. ધાર;
સર ચાલોટે અવર બહુ, યૂરોપીયન નામ સાર. ૬

(નમો રે નમો દર્શનદાયક શ્રીસુરિજીને વારંવાર રે-એ દેશી.)

વિલોભ્યાં શાસ્ત્ર અનેક દર્શનનાં, યુરોપમાં બહુ વાર રે;
સહાયક સંસ્કૃત પ્રોફેસરનાં, ટાઇટલ લેપન્ડન્ટ અવધાર રે.
નમો રે૦ ૧

જર્મન દેશમાં શ્રીઓને પદવી, તહેની બહુ થોડી વિચાર રે;
બુદ્ધિ-ચાલાકીએ શ્રમ ત્યજવી, પ્રસિદ્ધ કરાવી તે વાર રે.
નમો રે૦ ૨

ભારવાડી પુરાતન ભાષામાં, નાસકેતરી કયા નિબંધ રે;
અનુવાદ ઠેશ અને ટિપ્પણમાં, નિપુણતા બહુ પ્રબંધ રે.
નમો રે૦ ૩

પી.એચ. ડી. પદવી તે નિબંધે, મેળવી મુખકર સંબંધે રે;
ભાષા યુરોપની સઘળી તે ધંધે, વાક્યાતુરીના પ્રબંધે રે.
નમો રે૦ ૪

પત્ર-વ્યવહાર ગુરુદેવ સાથે, ચાલે પ્રશ્નોત્તર સંજાથે રે;
પ્રેમ ઘણો ગુરુદેવ સંજાથે, ગુરુ-વચન પ્રમાણ સાથે રે.
નમો રે૦ ૫

પારસી ને વળી જૈનધર્મના, અભ્યાસે તે ભારતે આવે રે;
વિશ્વવિદ્યાલય અનુમતિ માનો, મુંબઈમાં પ્રથમ તે આવે રે.
નમો રે૦ ૬

આગમનપત્ર ખીવાણી દીધો, વિજયેન્દ્રસૂરિજીને સિધ્ધો રે;
ઉતાડો શ્રદ્ધાતવાળો દીધો, પારસીધર્મનો અભ્યાસ દીધો રે.

નમો રે૦ ૭

પરિચય જૈન શ્રાવકોની સાથે, સૂરિપત્ર તણે અનુસારે રે;
નાગરદાસ સહાયક સંગાથે, શુજરાત સુખ્ય નગરમાં સાર રે.

નમો રે૦ ૮

જામણ કરી સૂરિ-દર્શનહાળે, આણુ તીર્થમાંહે સૂરિ રાજે રે;
દર્શન ધર્મ-અર્થો ખડું રાજે, સાત દિવસ ત્યાં સ્થિરતા છાજે રે.

નમો રે૦ ૯

શિવપુરીમાંહે અભ્યાસની હાજે, શાસનદીપક પરિચય વાઘે રે;
પ્રાચીન રાસ ઉત્તરાધ્યયન રાજે, અભ્યાસ પ્રબલપણે છાજે રે.

નમો રે૦ ૧૦

આચાર વિચારે શુદ્ધ સાધુ નિહાળી, ખીજ અદ્વાતણું શેપાય રે;
સંવેગ રંગ વાસના રહીઆળી, અંતર આતમે વાસ સુહાય રે.

નમો રે૦ ૧૧

સાધુ અને ગૃહસ્થ ધર્મ આચારો, વિદ્યા-વારિધિ સમજાવે પ્યારો રે
શ્રાવકધર્મ-ગ્રંથજિજ્ઞાસા ધારો, વધે પ્રતિદિન તે મનોહારો રે.

નમો રે૦ ૧૨

વ્રતગ્રંથજી-અભિલાષાઓ આવે, નયાશહેર સૂરીશ્વર પાસ રે;
વ્રત-સ્વરૂપ ખૂબ દૃઢ સમજાવે, જયંતવિજય સુવાસ રે.

નમો રે૦ ૧૩

લેહલાવ શ્રાવક નહીં રાખે, સાધર્મિ-વાત્સલ્ય સાચું તે જાણે રે;
લોબ્ધન આમંત્રણના બહાને, સત્કાર સન્માન ન છાને રે.

નમો રે૦ ૨૧

પર્યુષણપર્વ તિહાં પૂર્ણ કીધાં, વ્યાખ્યાનાદિકનો લાભ લીધો રે;
શિવપુરીમાં પઠન-કામ સિધ્યાં, ધર્મ-રંગ જામે પ્રસિદ્ધા રે.

નમો રે૦ ૨૨

ગુરુદેવ-શિષ્યા મુખ્ય તે જાણો, વિદ્યાગુરુ વારિધિ વખાણો રે;
શિંદે સરકાર મહારાણી તણો, પરિચયથી ધર્મ-પ્રેમ જાણો રે.

નમો રે૦ ૨૩

એક સમાહ સૌપુરમાં પધાર્યાં, મહારાણી આમંત્રણ વખાણો રે;
આચાર વિચાર દેવીને નિહાળ્યાં, સર્વી મન આશ્ચર્યનો ટાણો રે.

નમો રે૦ ૨૪

ઐશ્વર્યનિયુક્ત સૂત્રનો અભ્યાસ, અંગલવિજય પાસ તે પાસ રે;
રાત દિવસ જ્ઞાન ધ્યાન વિલાસ, અવર નહીં મન વાસ રે.

નમો રે૦ ૨૫

વ્રત નિયમ પાળે બહુ પ્રિતે, મોહમયી વિહારમાં યુક્ત રે;
છાત્રો સાથે જ્ઞાન-ગોષ્ઠીને કરતે, વ્યાખ્યાન પખલીકમાં ઉદ્યુક્ત રે.

નમો રે૦ ૨૬

લહાવો ધર્મોત્તતિનો સારો લીધો, સદાચારિણી વિદુષી જાણો રે;
જહાંગીર હાલમાં ભાષણ કીધું, શ્રોતાજને વચનામૃત પીધું રે.

નમો રે૦ ૨૭

ઢાળ સાતમી.

(કપૂર હોય અતિ ઉજલો રે—એ દેશી.)

વિહાર અંતરીક્ષ મન ધરી, કયોં યાત્રાનો સુખ્ય ઉદ્દેશ લલના;
જાંજલવિજયાદિ સાથ કરી, કરે વસઈ વિહાર સૂરિ ખાસ લલના.
સૂરિવચને સન રાચીએ લલના. સૂરિ ૧

સાચ્યદલાઈ જાણુક સહી, તન મન ભક્તિ કરનાર લલના;
સ્થિરતા કરી દિનદ્વય ગ્રહી, દેશના ભવિજન સુખકાર લલના.
સૂરિ ૨

નાના ઘાટ વિષમ સહી, કોરાદ્વય આરોહણુ અવધાર લલના;
આરોહણુ-કંપન મન ગ્રહી, તીર્થ-યાત્રા હૃદય સુખકાર લલના.
સૂરિ ૩

અનેક વનચયતિ તિહાં સહી, હરિતકી-પ્રભૃતિ વિચાર લલના;
હારોહણુ ભયંકર વહી, ગહી ઘાટ ધર નિવાસ ધાર લલના.
સૂરિ ૪

જીવનર આદો આવે તિહાં, કરવા રિનતિ જીવનરકાજ લલના;
મંદિર-દ્વયી મનોહર જિહાં, પ્રાચીન શુક્રાણો અનેક ધ્યાન સાજ
લલના. સૂરિ ૫

શ્રાદ્ધ-ધર ત્રીસ લેખવાં, શુભરાતી કેઇ સારવાડી ધાર લલના;
ઉપદેશ અભાવ પ્રાય જાણુવાં, સાધુ-વિહાર અભાવ નિરધાર
લલના. સૂરિ ૬

હવા પાણી સ્વચ્છ સહી, અર્ખુંદગિરિ સમ આવધાર લલના;
ઝોતુર કોતુરમાં ગમન કરી, મહાવીર-જયંતી ખૂબ ધાર લલના.
સૂરિ૦ ૭

ઝેઠ સખ્તાહે ચિરતા ગ્રહી, સંઘ-આગ્રહ આંતરય જાણ લલના;
આકેલા સંગમનેર સહી, અમીજરા જિનરાજ વંખાણ લલના.
સૂરિ૦ ૮

ભક્તિભાવ શ્રાવક ઘણો, પણ ધર્મ-જ્ઞાન નવી ધાર લલના,
ધાર્મિકજ્ઞાન-અભાવ તણો, તાણ્યો પડદો આ દેશે વિચાર લલના.
સૂરિ૦ ૯

ખેલાપુર ત્યાંથી આવ્યા સહી, સ્થાનકવામી ઘર બહુ ધાર લલના;
મહાશય હીરાય દયનિજી ગ્રહી, નગરસંઘને સાથ વિચાર લલના.
સૂરિ૦ ૧૦

વિનતિ કરવા આગ્રહભરી, હાકિંક પ્રેમ બહુ નિરધાર લલના;
સ્વીકારે વિનતિ સૂરિજી ખરી, ગયા અહમદનગર તે વાર લલના.
સૂરિ૦ ૧૧

વ્યાખ્યાને જન-જડતા હરી, ઉપદેશ ત્યાં પ્રબલ અપાય લલના;
જનમેદની દિનભર ખરી, ધર્મ-ચર્ચા અનેક કરાય લલના.
સૂરિ૦ ૧૨

ખણ્ણીક થીએટરમાં સહી, ઓતાજન ત્રણ હજાર લલના;
સ્થાનકવાસી ત્રિશવી ગૃહી, મૂર્તિપૂજક શત વિચાર લલના.
સૂરિ૦ ૧૩

કલેક્ટર આમંત્રણ ગ્રહી, ગયા ખળવા તિહાં સૂરિરાય લલના.
ધર્મ-ચર્ચા ખૂબ કરે સહી, રજાલર કલેક્ટર સુહાય લલના.
સૂરિ૦ ૧૪

નગર જીલ્લો પ્રાય હુંઠક થયો, શુદ્ધ ઉપદેશક અભાવ લલના;
સૂરિ૦ ૧૫

ઈસાઈ ધર્મમાં કેઈ જન ગયો, ઘોઠનદી પ્રભૃતિ મન લાવ લલના;
અતાપમુનિ અનુભવ સહી, સુણી વાત ખેદ બહુ થાય લલના.
સૂરિ૦ ૧૬

શુજરાત સાધુ છોડે નહી, કરે ઝગડા આપસમાં અપાર લલના;
વીરતા ખરી મન જો સહી, આ દેશમાં કરો ઉપકાર લલના.
સૂરિ૦ ૧૭

જૈન-વૃદ્ધિ પૂર્વાચાર્યે કરી, હાનિ કરવા બેઠા તુમે આજ લલના;
જો ધર્મભાવ મનમાં જરી, તો કરો ઉદ્ધાર સમાજ લલના.
સૂરિ૦ ૧૮

વિનતિ ચોમાસાની અતિ ઘણી, કરે શ્રાવણ મન ધરી ખ્યાર લલના;
જયસૂરિ-સ્થિરતા તિહાં તણી, કરે ઔરંગાબાદ વિહાર લલના.
સૂરિ૦ ૧૯

સ્થાનકવાસી પ્રેમઘણો, સુણી વ્યાખ્યાન સૂરિજી તેવાર લલના;
મંદિર ચાર આશાતના બહુ, હુંઠક હાથ વહીવટ ધાર લલના.
સૂરિ૦ ૨૦

આશાતના સમજે નહી, મૂકે નહી વહીવટ-કામ લલના;
ઉપદેશ ખૂબ આપે સહી, જાલનામાં યુવક-ઉત્સાહ લલના.
સૂરિ૦ ૨૧

ગણેશમલ સાધુ ઉપદેશથી, થયા હુંઠક એ પ્રાંત ધાર લલના;
ધર્મ-નિંદા થાય એહથી, સૂરિ-ઉપદેશે મીટાવણુકાર લલના.
સૂરિ૦ ૨૨

કેઇક ધર્મથી કલગી સહી, કેઇ ધર્મોન્તરમાં જાય લલના,
આવક-સાધન પાસ એક નહી, જાવકનાં અનેક સુહાય લલના.
સૂરિ૦ ૨૩

ધર્મ રસાતળ જાય વહી, સાધુ આદ્ય પ્રમાદ કરાય લલના;
ખતાવો વીરતા ઇંહાં સહી, વિદ્રતા પણ ન જૂસાય લલના.
સૂરિ૦ ૨૪

હુણાર તિહાંથી પધારીયા, મૂર્તિ પૂજક-ગૃહ પંચવીશ ધાર લલના
સુખી સર્વે તેહ જાણુવા, મારવાહી સર્વે નિરધાર લલના.
સૂરિ૦ ૨૫

ભાવ ભઠિત સર્વે મન ગ્રહી, આબ્યા અંતરીક્ષ તીરથ ધામ લલના
યાત્રા કરી પૂરણ ભાવ સહી, દિન પંચ ત્યાં સ્થિરતાનું કામ લલના
સૂરિ૦ ૨૬

માસિક ખરચ પુષ્કલ સહી, પણ સમય જોળખી નવી કરાય લલના;
દિગંબર જન આગ્રહ વહી, ઝગઝા ક્રીસાદ બહુ થાય લલના.
સૂરિ૦ ૨૭ .

કસબોરી શ્રેતાંબરી સહી, કેળી ત્યાં ત્યાં અકં જો લગાય લલના;
 દશ વીથ વાર લલતાં સહી, થોડું મળે પત્ર-પેસારો કરાય લલના.
 સૂરિં ૨૮

સાલીકી હક પછી હાખતી, મૂર્તિ ઠાસ ઠાસ મૂકાય લલના;
 ગળહા અનેક પ્રકારના, કરવા પછી તૈયાર થાય લલના.
 સૂરિં ૨૯

આશાતના તે દેખે નહી, અભિનિવેશ તણે નહી માર લલના,
 તથ્યાંશ તેહમાં થોડો નથી, જૂઠું હકાલુ નિરપાર લલના.
 સૂરિં ૩૦

ધર્મ-ભાવના સાચી મન સહી, કરો શાંતિ-પ્રચાર જોકવાર લલના;
 યેહુ જણ મળી કિન્નતિ સહી, કરો ધર્મની મન ધરી પચાર લલના.
 સૂરિં ૩૧

રાગ દ્રેષમાં ધર્મભાવ નહી, વીતરાગ પુત્ર થાવો પચાર લલના.
 શ્રવણ અનુભવમાં સહી, જો વિતથપણું સ્વરૂપ ધાર લલના.
 સૂરિં ૩૨

મિથ્યા કુખ્કુત સવી મન સહી, માણું પ્રભુ પાસે બહુવાર લલના;
 સૂરિ-ગુણ સાંચે ઉલટ થહી, ધર્યું અંગલ વારંવાર લલના.
 સૂરિં ૩૩

શુદ્ધિ પત્રક.

અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પૃષ્ઠ	પંક્તિ
ચિન્તામણી સમ ઠક્કો રે	ચિન્તામણી સમો રે	૭	૧૨
લાભ	લાભ ઠઈ	૧૧	૭
આ	૦	૧૪	૨૨
૦	આ	૧૬	૧૪
રાવણ	રામણ	૧૯	૧
માત	માત	૨૦	૬
માંહે	મનમાંહે	૨૧	૧૧
ગભ	ગભ	૨૨	૨૫
પણું	પણું	૨૯	૧૯
રામી	રામી	૩૦	૨૩
પરી	પરી	૩૪	૧૬
સંધ	સંધ	૩૬	૧૬
માત	માત	૩૮	૫
પામ	પામ	૩૮	૧૯
પ્રામ	સમ	૪૦	૧૪
રે	૦	૪૧	૮
૦	૭ રે ૭	૪૫	૪
બાદે	બીદે	૫૪	૪

અ.	શુ.	પૃ.	પં.
ચશે	ચશે	૫૪	૧૮
પ્રકાર	પ્રચાર	૫૫	૧૧
ગર્જર	ગૂર્જર	૫૫	૧૭
વજ	વળ	૫૬	૧
અંકિત	અંકન	૫૬	૧૭
ચચત	ચચિત	૫૮	૧૬
૦	ન	૬૦	૫
જાવેર	જાવે	૬૦	૧૬
૦	રે	૬૧	૭
નારે	નરે	૬૧	૧૭
કઠણુ	કઠીણુ	૬૩	૬
ધમ	ધર્મ	૬૪	૬
તો	નો તો	૬૫	૨૦
રે	હે	૬૬	૪
ચાશે	ચાશે	૬૭	૨
શી	શીય	૬૭	૨
૦	શુરુ	૬૮	૫
બધ	અકિત	૬૬	૨
વ	વે	૬૬	૧૬
ન	નિ	૭૦	૧૧
પલેટ	પલેટ	૭૧	૬
ત	તિ	૭૨	૧૫
કે	કનો	૭૩	૨૨

અ.	શ.	પૃ.	પં.
હો	હોય	૭૧	૪
વાસિએ	જિવાસએ	૮૭	૧૭
ગ્રાહીને	ગ્રહી કરી	૮૬	૧
તયાર	તૈયાર	૬૦	૧૭
રી	રદી	૯૩	૧
માઠણુ	માઠઠ	૧૦૦	૨
જન	જૈન	૧૦૭	૬
મોહનો	મોહનો ન	૧૧૦	૬
•	મુસાની	૧૧૧	૫
ફીલપી	ફિલિપી	૧૨૦	૧
હર્દલાહિ	હોર્લાહિ	૧૨૨	૫
સાહતન	સાહ-તન	૧૨૫	૧૦
બને	બની	૧૨૫	૨૦
દેખા	દેખી	૧૨૬	૧૪
અપણુ	અપંણુ	૧૨૭	૧૪
કેળવણી	કેઠક વલી	૧૨૬	૧૬
કહો	કરો	૧૩૦	૩
ય	પરે	૧૩૨	૧૬
ભવ પાશ રે	આશાસ રે	૧૩૩	૨
અ	ઐ	૧૪૨	૧૫
રા	રા	૧૪૭	૧૪
ધરી	ધરી રે	૧૫૩	૧૪
જન	જૈન	૧૫૭	૪

અ.	શ્ર.	પૃ.	પં.
ત.	તિ	૧૫૬	૧૬
પ.	પં	૧૬૦	૧૬
ત્ર	ત્રે	૧૬૧	૧૫
અઁયા	આઁયા	૧૬૩	૧૫
આપવા	આવવા	૧૬૪	૧૦
ઈહ	એહ	૧૭૧	૭
ચુક્ત	ચુક્તિ	૧૭૩	૨૨
ના	ની	૧૭૭	૧૬
આણી	ખાણી	૧૭૮	૧૨
ણે	ય ણે	૧૮૭	૧૮
અધમ	અધ	૧૮૮	૧૧
થાયે	થાપે	૧૬૧	૧૩
સધર્મિ	સાધર્મિ	૧૬૨	૧૪
કુંભાર તે	કુંભાર	૧૬૫	૬
સન્મુખા	સન્મુખી	૧૬૫	૨૧
ઁયાખ્યા	લાગ્યા	૧૬૭	૧૦
હેડોલ	રેણડોલ	૧૬૮	૨૨
હિલમાં	હિનમાં	૨૦૧	૧૨
૦	સૂરિ	૨૦૪	૧૨
ઓપ્રાહીન	ઓપ્રાયન	૨૦૬	૨
”	”	૨૦૬	૪
પુષ્ટ	પુષ્ટિને	૨૦૭	૧૭
પરહરે	થરથરે	૨૦૮	૧૮

અ.	શ્રી.	પૃ.	પં.
સહય	સહયો	૨૧૧	૨૧
વાઠાની	વાઠીની	૨૧૮	૯
મલ્હારમાં	મલ્હારમાં	૨૨૬	૧
ઠાકુ	ઠાકુ	૨૪૦	૨૧
વાળીયા	પાપીઆ	૨૩૪	૧
વાસ	પાસ	૨૩૬	૨
પેટ્રોલ	પેટ્રોલ્ડ	૨૩૮	૧૬
માલીયા	માલેગાંવ	૨૪૬	૮
પેટ્રોલ	પેટ્રોલ્ડ	૨૪૦	૧૨
છાંડી	છાંડી	૨૪૦	૧૬
પાસ	પાથ	૨૪૦	૧૭
ભાંડાકર	ભાંડારકર	૨૪૨	
ઉ	સુ	૨૬૫	૫
હર્ટલ	હેર્ટલ	૨૭૮	૭
"	"	"	૬
વસઇ	ધસઇ	૨૮૪	૪
ધર	ધર	૨૮૪	૧૪
વાં	વો	૨૮૪	૧૯

ન્યાયતીર્થ ન્યાયવિશારદ ઉપાધ્યાયજી

મંગલવિજયજી મહારાજે,

સ્વેત્તા અન્યાન્ય ગ્રન્થો.

હિંદીમાં.

૧ જૈનસાહિત્યમાં પદાર્થની સ્વરૂપસ્થા (હિંદીમાં)

ગુજરાતી ભાષામાં.

૨ સમભંગી પ્રદીપ.

સ્વાદ્વાદના અંગરૂપ સમ્પતભંગીના સ્વરૂપના જ્ઞાન સિવાય જૈનદર્શનમાં પ્રવેશ થવો અશક્ય હોવાથી અને તે જ્ઞાન ધરાવનાર બહુ અલ્પસંખ્યામાં હોવાથી સર્વસાધારણ તેવું જ્ઞાન મેળવી શકે એવા આશયથી ગુજરાતીમાં રચાયેલો નવીન પદ્ધતિનો આ અપૂર્વ ગ્રન્થ છે. સમ્પતભંગીનું સ્વરૂપ બહુ વિસ્તારથી સુક્તિપૂર્વક આમાં સમભવવામાં આનું છે. પૃ. ૧૫૦ પાકું પૃકું હોવા છતાં મૂલ્ય માત્ર નકલો થોડી હોવાથી ૦-૧૨-૦.

૩ તત્ત્વાખ્યાન (પૂર્વાર્ધ)

આમાં બૌદ્ધ, નૈયાયિક, સાંખ્ય અને વૈશેષિક એ ચાર દર્શનોના આચારો, માનેલા પદાર્થો અને તે પર મધ્યસ્થ દષ્ટિથી કરેલી સમાલોચના દરેકને વાંચવા લાયક છે. તુલનાત્મક દષ્ટિએ પદાર્થોનું વિવેચન એ કેટલું કષ્ટસાધ્ય છે, તે

અનુભવી વિદ્વાનો સમજી શકે છે, તે જ વિષયને બહુ સરલ-
તાથી પ્રતિપાદન કરી સર્વસાધારણને પણ અત્યુપયોગી થઈ
શકે તેવી શૈલી આ ગ્રન્થમાં જોવામાં આવે છે.

૪ તત્ત્વાખ્યાન (ઉત્તરાર્ધ).

વેદાંત, મીમાંસક અને જૈનદર્શન એ ત્રણે દર્શનોના
આચારો, માનેલ પદ્ધતિ, તે પર સમાલોચના વિગેરે બહુ
વિસ્તારથી આમાં પ્રતિપાદન કરવામાં આવ્યું છે. અનેક
વર્તમાનપત્રકારોએ અને અન્ય સત્જન મહાશયોએ આ
ગ્રંથની મુક્તકંઠે પ્રશંસા કરી છે, જેમાંની કેટલીક પાછળ
દર્શાવી છે. નકલો બહુ થોડી સિલિકમાં છે. બન્ને ભાગની
કિંમત રૂ. ૪]

૫ દ્રવ્યપ્રદીપ.

ન્યાયશૈલીથી મુક્તિપુરઃસર ગુજરાતી ભાષામાં છ દ્રવ્યોત્ત્
સ્વરૂપ બહુ સ્પષ્ટતાથી આમાં સમજાવવામાં આવ્યું છે.

૬ ધર્મપ્રદીપ

આમાં વર્તમાન ૨૪ તીર્થંકરોનાં દ્રવ્યાતુયોગગણિત
ભિન્ન ભિન્ન વિષયનો ઓષ્ઠ કરાવનાર સ્તવનો છે. તે સિવાય
સદ્ગત ગુરુદેવ શ્રીવિજયધર્મસૂરિવિરચિત સ્તવનો તથા
તેમની અષ્ટપ્રકારી પૂજા, યોગનાં અંગો અને લક્ષણોથી
અર્ચિત સ્તવન વિગેરે છે. કિંમત ૦-૬-૦

૭ સમ્યક્ત્વ પ્રદીપ.

પ્રસ્તુત ગ્રન્થ સમ્યક્ત્વ વિષયમાં પ્રકાશ પાડે છે. ૦-૪-૦

૮ અષ્ટ પ્રકારી પૂજા.

શુરુદેવજીવનઅભિંત અષ્ટપ્રકારી પૂજા શુજરાતીમાં

૯ ધર્મ-જીવનપ્રદીપ.

(શ્રીવિજયધર્મસૂરિ-રાસ)

સંસ્કૃત ગ્રન્થો.

૧૦ જૈનતત્ત્વપ્રદીપ.

જૈનતત્ત્વજ્ઞાનનો અપૂર્વ પ્રકાશ પાડતો આ ગ્રંથ ભાષાભિજ્ઞાને અત્યુપયોગી છે. જૈન પ્રકારોનું અતીવ રસ-તાથી જ્ઞાનસંપાદન કરવા માટે આ એક ઉત્તમ સાધન છે. ૩. ૧)

૧૧ ધર્મદીપિકા (વ્યાકરણ.)

સંસ્કૃત વ્યાકરણના અભ્યાસીઓ થોડા સમયામાં સારો બોધ કરાવનાર, નવીન પદ્ધતિથી લખાયેલ, લગભગ સાત હજાર શ્લોક પ્રમાણવાળો આ ગ્રંથ બહુ મહત્ત્વનો છે. પાશ્ચાત્ય અને એતદેશીય અનેક વિદ્વાનોએ સમાલોચના કરી આ સંબંધમાં ઘણા સારા અભિપ્રાયો આપ્યા છે. ૪-૦-૦

છપાય છે.

૧૨ આર્હતદર્શનદીપિકા.

યાને

જૈનતત્ત્વ પ્રદીપનું વિસ્તૃત વિવેચન.

આ અન્ય કાઉન આઠ પેણ સવાસો ફરમાનો લગભગ થયે. એની અંદર ઘણા જૈન સિદ્ધાન્તોનું વિસ્તૃત વિવેચન અપાયે, પ્રાયઃ ચારે અનુયોગથી ભરપૂર થયે. આ એક જ ગ્રંથથી જૈન દર્શન જાણવા જેને ચાહના હોય તેણે પોતાનું નામ જલદી લખાવવું જોઈએ વહેલો તે પહેલો. જૈન યા જૈનેતર બંનેને ઉપયોગી થઈ પડશે.

૧૬ અગાઉથી આદ્ય ચતુર પાસેથી રૂ. ૬) અને પાછલથી રૂ. ૧૦) આપવા છતાં પણ મળવો દુર્લભ થઈ પડશે. એના મૂળ લેખક ન્યાયવિચારક ન્યાયતીર્થ ઉપાધ્યાય શ્રીમંગલવિ જયણ મહારાજ પોતે છે અને અનુવાદક પ્રોફેસર હીરાલાલ રસિકદાસ કાપડીયા છે. દરેક વિષયને લગતાં શાસ્ત્રીય પ્રમાણો પણ બહુ જ સારી રીતે આપવામાં આવે છે.

હિન્દી તત્ત્વ જ્ઞાનના ઇતિહાસના લેખક મહેતા નર્મદા-શંકર દેવશંકરે પ્રથમ ભાગમાં જૈન દર્શન વિષે જે ભયંકર ભૂલો કરી છે, તેવી ભૂલોનું પણ પ્રાસંગિક નિરીક્ષણ પૂર્વક નિરસન કરવામાં આવશે.

છપાવવાના ગ્રન્થો.

- ૧૭ વ્યુત્પત્તિવાદ ટીકા.
૧૪ શક્તિવાદ ટિપ્પન.
૧૫ નયપ્રદીપ.

મળવાનું ઠેકાણું.

હુડાણા મિત્ર પ્રેસ.
ડૉ. સીયાપુરા,
મુ. વડોદરા.

શ્રીયશો વિજય જીન ગ્રંથમાલા
ડૉ. હેરીસ રોડ,
મુ. બાવનગર.

